

www.libtool.com.cn

12411,7
Screendunge :
Widener Library
002808903
3 2044 086 716 776

12411.7

Harvard College Library.

FROM THE BEQUEST OF

FRANCIS B. HAYES

Class of 1839.

29 Dec. 1872.

www.libtool.com.cn

3157

www.libtool.com.cn

MAR
EUS
 Iesus
 filius
 David
 et
 discipulus
 eius

S INTERROGATIONES SIGVULFI PRESBITERI.
 SUM GE HUNGEPAS ON ENGLA LAN DE ALBIM
 gehaten. Thaxde micete gehinedu. Selaxde
 Hanga þax englycan mennuxer onboelicu crax
 te fpa fpa he pilcux. Tuxde rixhan ofuxre. to
 þa rnotexan kivunge karolux gehaten. rchax
 de micelne craxt forxode Tpon voxulde. The
 puxlice leoxode. To þam cōalbinux raxdela laxrox.

Anal. p. 31.

www.libtool.com.cn

Screadunga

ANGLOSAXONICA

MAXIMAM PARTEM

INEDITA

PUBLICAVIT

CAROLUS GUILIELMUS BOUTERWEK.

Somnias þá screadunga!
Ev. Joh 6¹².

---

^{xc}
ELBERFELDAE

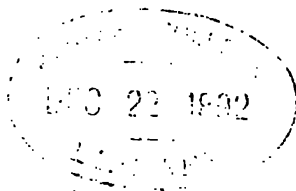
IMPRESSE SAMUELE LUCAS

MDCCLVIII. *1808*

9

www.libtool.com.cn

124 N. 7

Hayes fund.

Hasce plagulas aequo virorum doctorum iudicio paucis commendatas velim.

Obtinet inter thesauros Musei Britannici manu scriptos insignem locum evangeliarium *Nero D IV* signatum, quod ex viri sancti nomine, in cuius honorem circa finem seculi VII ab Eáðfrido († DCCXXI), ecclesiae Lindisfarneensis episcopo, mira cum arte exaratum est, librum S. Cúthberti († XX. Mart. DCLXXXVII) appellare solent. Sunt, qui eundem librum a locis, ubi una cum reliquiis sancti confessoris per multa secula asservatus est, vel Lindisfarneensem, vel Dunelmensem, vocitent. Sed cum universa nobilissimi huius et pietatis et industriae pristinae monumenti historia memorabilis satis sit nota, propter nomina tantum in margine inferiore paginae primae apposita, haec adnotanda esse mihi videntur.

Oeðilualdus (Æðelwold, † DCCXXXX), Eáðfridi in episcopatu successor, codicem inter *κειμήλια* monasterii Lindisfarneensis numeratum imaginibus et literis maiusculis artificiose expictis illustravit, et a Bilfrido anachoreta gemmis, auro et argento circumclusis, extrinsecus ornandum curavit. Circa medium denique seculum XII presbyter quidam Aldrédus, monasterii Dunelmensis, uti coniiicere licet, incola, codicem vocabulis anglicis, quae latinis superscripsit, totum interpretatus est. Has evangeliorum glossas, dialectum Northanhymbrorum referentes, in libro separatim edito ita digessi et disposui, ut continuam orationem efficerent et uno, ut aiunt, tenore legi possent, adiectis praeterea praefationibus earumque glossis, quotquot tum in manibus habebam.

Ut vero susceptam a me operam ad certum quendam finem perducerem, in Angliam profectus glossas etiam tunc ineditas e codice ipse descripsi, quas nunc, typis impressas, in paginis 1—17 foras emittere constitui. His adiunxi (in pp 65 et 66) praefationem Eusebii ad Carpianum datam, quae a *Josepho Stevenson*, anno MDCCCLIV, ante glossam evangelii Matthaei Lindisfarneensis, primo edita est.*) Quo facto accessus ad glossas huius codicis integras omnibus, quibus talia cordi sunt, nunc patet.

Secundo loco, in pp 17 ad 23, versionem saxoniam quaestionum Alcuini in genesin, per orbem christianum medii aevii magnopere celebratarum, quam monachus natione Saxo occidentalis circa finem seculi IX fecisse videtur, imprimendam curavi, qualem e codice homiliarum Cottoniano, *Julius E VII* signato, ipse descripsi. Interpres Saxo ex Alcuini opere, quod interrogationes numero CCLXXVIII comprehendit, et LXVIII tantum maxime necessarias, „þá nýðbehéfestan,“ ut ipse ait, elegit, nec exemplar latinum accurate expressit, sed modo in angustiore formam contraxit, modo additamentis longioribus interpositis ampliavit. Atque, ut clarius eluceret, quae ratio intercederet inter versionem saxoniam et scriptum archetypum, huius numeros uncis inclusos singulis quaestionibus anteposui. Ita etiam ii, qui dialecti Anglosaxonum, quae dicitur, minus periti sunt, si exemplar latinum evolverint, omnibus locis interpretationis saxonicae veram sententiam perspicient.

Eodem consilio glossarium adieci, voces non solum explicans eas, quae in interrogationibus Sigwulfi vel Alcuini leguntur, sed eas quoque, quae in libro has proxime excipiente, tractatu, dico, „de temporibus anni“ occurrunt. Quem librum quamquam interpres Saxo ipse dicit e Bedae Venerabilis scripto eandem rem tractante esse desumptum, exemplar tamen latinum eius, quod sciam, exstat nullum. Editio princeps est ea, quam *Thomas Wright*, e codice Cottoniano, *Tiberius B V* signato, impensis societatis cuiusdam eruditorum, anno MDCCCXLI curavit, addita versione anglica. Ego infra, in pp 23 ad 31, textum imprimendum curavi e codice bibliothecae publicae Cantabrigiensis, cuius lectiones ab ipso cum editione Wrightiana collatas *Beniaminus Thorpe* mecum communicavit. Lectiones autem in imis paginis adiectae codicis sunt Cottoniani *Tiberius B V* denuo collati.

*) Quamquam iam anno MDCCCXXXIV haec praefatio impressa fuit ante collectionem versionum evangeliorum saxoniarum, inceptam illam a *Beniamino Thorpe* et *Johanne M. Kemble*, sed non absolutam, neque unquam in vulgus emissam.

www.libtool.com.cn

Sequuntur glossae evangelii Marci sermone Northanhymbrico compositae, quales in codice bibliothecae Bodleianae Oxoniensis, nomine Rushworthii claro, exstant, ex apographo *Beniamini Thorpe* nunc primum editae. De affinitate, qua codex Rushworthianus cum Lindisfarneensi coniunctus est, in libro meo supra memorato disserui. Hoc loco ad ea, quae *Wanleius*, in describendo eodem codice, exposuit, hoc unum addiderim (quod *Beniaminus Thorpe* primus animadvertit), verba margini superiori paginae codicis ultimae adscripta rhythmici rarius quoddam genus exhibere, assonantiam, ut ita dicam, implexam, atque ita esse legenda:

hæfe nû bôc awritene · bruca mið willa ·
symle mið sôðum gileôfa · sib is eghwæm leôfost.

Inde patet, ea non cohaerere cum inscriptione, in margine inferiore paginae paenultimae, hunc in modum expressa:

ðe mîn bruche gibidde fore owiin ðe ðâs bôc
gloesde færmen ðæm preôste æt hârawuda;

haec enim imperfectum ostendunt rhythmum, vel prorsus nullum. Neque hoc omitendum esse putavi, nomen *Farmanni*, quod Northanhymbricum esse videtur, me semel tantum reperisse in libro vitae Dunelmensi a *Josepho Stevenson* edito p. 45.

Postremo eos, qui, glossario uti volent, admoneo, voces syllabis a dôm hâd scipe desinentes masculini esse generis, in ung et nes (nys) exeuntes feminini, atque vocabula cum syllabis praefixis et particulis â æt be for fore ge in mid of ofer on or tô uf (ufe) un under up út ûð þurh composita in simplicibus esse quaerenda.

[MS. Cott. Nero
D, IV 88b]

onginneð
INCIPIUNT

heafudweardo i fécuido i fémércungo
CAPITULA

æfter marcus
SECUNDUM MARCUM. *)

[fol. 89.]
onginneð
INCIPIT ARGUMENTUM.

Marcus ðe godspellere godes Ʒ petres in fulwiht sunu Ʒ in godcund word discipul sacerda
Marcus euangelista dī et Petri in baptisate filius atque in diuino sermone discipulus sacerdotium
in israhel doend æft lichoma leuif gecærred to geleafa cristes godspell in italia awrát ædeawde
in israhel agens secundum carnem leuita conuersus ad fidem Xþi euangelium in Italia scripsit ostendens
in ðon þ̅ ec cynn his rehtlic were Ʒ criste f̅ðon frūma ðæs f̅uardes in stefne witgeonges ceigendes i clioppende 5
in eo quod et generi suo deberet et Xþo. nam initium principii in uoce prophetiae exclamationis
settendes i gesette endebrednise ðæs leuī lār i rédes ædeawde þ̅te bodude f̅egesægd sunu
instituens ordinem leuiticæ lectionis ostendit ut prædicans prædistinctum Iohannem filium
zachariæ in stefne engles sægende gesended ne þ̅ ane word lichoma geworden ah lichoma drihtes ðerh
Zacchariae in uoce angeli enuntiantis emissū non solum uerbum caro factum sed corpus dñi per
word godecundes stefn gesaweled frūma godspellesca ðæs bodes were ædeawed þ̅te se ðe ðæs rédes witta he
uerbum diuinæ uocis animatum initio euangelicæ prædicationis ostendens ut qui hæc legens sciret
to huæm frūma lichomas in drihtne Ʒ hælendes tocymende i hūs reht were to oncnauanne end in him word
cui initium carnis in dño et ihū aduenientis habitaculum deberet agnoscere atque in se uerbum
stefnes þ̅te in efnū sōnum losad were onfunde æft ðon Ʒ endung i fylnise godspelles were in eode Ʒ
uocis quod in consonantibus perdiderat inueniret denique et perfectio euangelii opus intrans et 10
mið fulwiht drihtnes bodiga god ongann i onginneñ ne wann accennise lichomas ðon in ærrum
baptismo dñi prædicare dñm incoans non laborauit natiuitatem carnis quam in prioribus
awoendat were cwœða ah all in ðæm f̅ðmestū ðæt tal f̅letenes f̅æst̅rn tales cunnung diables
uicerat dicere sed totum inprimis expositionem deserti ieiunium numeri tentationem diaboli
þ̅ somnung wildeora Ʒ hornise brohte engla þ̅te sette usih to oncnawanne suindrio
congregationem bestiarum et ministerium protulit angelorum ut instituens nos ad intelligendum singula
in lytlum i in sceortum gemercade ne setnessa weorces alesde Ʒ ðæs geendedas werces
[fol. 89b] in breuia compingens nec auctoritatem facti rei demeret et perficiendi operi
ðone fyllnisse ne onsōce i nalde onsacca soðða to tellanne i to clænsanne him æft lufu i geleafu gehatne acueden bið
plenitudinem non negaret . denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur 15
þ̅te mið sæcerdhād f̅cyðed were hæfd ah þ̅ ane efneged̅ohte to lufu f̅wörden sette gecorenisu ne sua
ut sacerdotio reprobis haberetur sed tantum consentiens fidei prædestinata posuit electio ut nec sic

*) in margine leguntur hæc: ðe lifgiende god gemyne ðu eadfr̅ið Ʒ æðilwald Ʒ billfr̅ið Ʒ aldred peccað ðas feowero mið gode
ymb woesson ðas bōc

1. Capitulae MS. 3. Dei electus. 4. æd eawde MS. 5. l. quid. propheticae. 6. ende brednise. ædeawde MS. — l. electionis. prædestinatum.
7. annuntiantis. sed et. 8. æd eawed MS. 9. tohuem MS. — l. caro deberet. 10. l. perfecti. intrasset 12. l. uiderat. totius exprimens. numerum
ieiunii. 14. l. breui. gyonercade? MS. — l. factae. operis. 15. per fidem. 16. tolufo MS. — l. prædestinata. potuit.

in woerc wordes were lōsād þ̅te ærest earnade in cynn ƿ̅son alexandriniscæ biscob wæs ƿ̅as i his ƿ̅erh
 in opere uerbi perderet quod prius meruerat in genere . nam Alexandriæ episcopus fuit . cuius per
 ana i syndrigo woerc wiste i to utanne godspelles in him gecuoednu toseada ƿ̅ ƿ̅one ƿ̅eodscip in him æs þ̅te on-
 singula opus scire euangelii in se dicat disponere et disciplinam in se legis a-
 cnewa i were oncnauen ƿ̅ þ̅ godcund þ̅te oncnewe ƿ̅æt gecynd ƿ̅aƿe in us ærist eftgesoeca æƿ̅ ƿ̅on i soƿ̅ða
 gnosceret et diuinam in carnem intellegeret naturam quae in nos primum requiri . dehinc
 gesoht i gefregnu we wallaƿ̅ oncnawa habbas i hæbbende meard fæstnunges i trymnises forƿ̅on seƿ̅e plontaƿ̅ ƿ̅
 inquisita uolumus agnosci habentes mercedem exortationis quoniam qui plantat et
 seƿ̅e wyrƿ̅es an aron seƿ̅e ƿ̅on geƿ̅ungennise ƿ̅egearuas god is
 5 qui rigat unum sunt qui autem incrementum praestat d̅s est.

onginneƿ̅ ƿ̅ecuido ƿ̅ara reda
 INCIPIUNT CAPITULA LECTIONUM.

cyƿ̅nise engel þ̅ is erenwreca biƿ̅ genemned ƿ̅ ƿ̅ebod his
 [fol. 90.] i. Esaiac testimonium Iohannis angelus id est nuntius appellatur et praedicatio eius
 ƿ̅ fulwiht asaegd is crist bodade gefulwad biƿ̅ ƿ̅er ƿ̅æs ƿ̅rinise ædeawad biƿ̅ of
 baptismusque refertur. ii. X̅ps praedicans baptizatur ubi trinitatis panditur sacramentum. iii. De
 ceigeng petres ƿ̅ara fisceras in somnunga of menn gaaist unclene
 uocatione Petri Andr[e]æ Iacobi et Iohannis piscatorum. iiii. In synagoga de homine sp̅m̅ immundum
 frohtende ƿ̅ ondetenda ƿ̅dráf his fr̅ monnum miƿ̅ mæht hered biƿ̅ fr̅ swoer petres of feber
 10 metuentem et confitentem expellens sua ab hominibus potestate laudatur. v. A socru Petri febre
 miƿ̅ word ƿ̅ miƿ̅ d̅d ƿ̅dráf berhto alle in untrymnise gegamde þ̅reof i licƿ̅rower miƿ̅ word miƿ̅ðy
 uerbo factuque depulsa uaria cunctos infirmitate curauit. vi. Leprosus uerbo quo
 cuoeƿ̅ io willo geclænsad biƿ̅ ƿ̅ miƿ̅ leicnung ƿ̅æn eorƿ̅ cryple miƿ̅ eft ƿ̅gefnise gesald is synna
 ait uolo mundatur et curatio paralytico cum remissione tribuitur peccatorum. vii. Leui
 seƿ̅e ƿ̅ of geceigd wæs ƿ̅ ƿ̅e bærsynnigra gebear i ƿ̅drifnise
 qui et Mattheus de teloneo uocatur et pro publicanorum conuiuio quaerella uel obiectio pharisaeorum
 sihles ƿ̅æs alde ƿ̅ wines i bytta miƿ̅sceping gesægd biƿ̅ ƿ̅e ƿ̅ara ehera in sunnadæg miƿ̅ numenne
 panni veteris et uini uel utriũ conparatione refellitur. viii. Pro spicarum in sabbato uulsione
 ƿ̅æm telendum gefylgeƿ̅ æƿ̅ ƿ̅on honda dryge miƿ̅ eft boeteng i eft boete ƿ̅æhtung wiƿ̅
 15 reprehensoribus increpatis sequitur manus aridae restitutio. viiiii. Consilium contra
 hine hia doaƿ̅ gehérdo ƿ̅er scipp gehrinon him ungelicum i monigfaldũ untrymnissũ unhale
 eum faciunt pharisaei deseruientes ibi nauicula tangentes eum diuersis infirmitatibus aegroti
 gehæled biƿ̅on tuoel ƿ̅egnas to bodanne miƿ̅ word miƿ̅ gebrohtũ mæhtũ sendeƿ̅ ðn beelzebub
 sanantur. x. Duodecim discipulos ad praedicandum uerbo conlatis uirtutibus mittet in belzebub
 hine mæge cueƿ̅ende ons̅c werere cuoeƿ̅ in gaast halig ebolsong ƿ̅ ƿ̅a moder
 eum posse [fol. 90b] dicentes redarguit inremissibilem esse dicens in sp̅m̅ s̅cm̅ blasphemiã et matrem
 ƿ̅ broƿ̅er hia ceigaf seƿ̅e ƿ̅æs s̅adores doaƿ̅ willo lærde ƿ̅e sette bispell ƿ̅æs sawendes ƿ̅
 ac fratres eos uocat qui patris fecerit uoluntatem. xi. Docens proponit parabolam seminantis et
 his ƿ̅a ilca syndrige gesætte breht ædeawinise ƿ̅egnum leht under mitto i fæt ne is to
 20 suis eam seorsum exponit clara manifestatione discipulis. xii. Lucernam sub modio non po-
 settenna i slepende menn his gewæxe ƿ̅ of corn senepis cuoeƿ̅ þ̅ unsmyltinise miƿ̅ word
 nendam uel dormiente homine sata eius crescere et de grano sinapis dicit. xiii. Tempestatem uerbo

1. derh MS. 2. l. opus fuit scire et dicta. 3. l. agnoscere. intellegere. requiri oportet. 4. l. exhortationis. 11. l. tactuque. 17. l. mittit.
 19. l. fecerint. 20. ad eawinise MS.

www.libtool.com.cn
 adrysede Ʒ diowles Ʒdráf gegeonga i to geonganne lefde in bergū foerende Ʒanē deada gewæcca
 compescens et d[a]emonēs eiciens ire concessit in porcos. XIII. Uadens mortuam suscitare
 dohter iares Ʒæt wif frō blodiorne i blodēs gytt hælde wæccaƷ sona Ʒ Ʒ maeden wundradon hia i hia
 filiam Iairi mulierem a profuuo sanguinis sanans suscitāt protinus et puellam. xv. Miran-
 wundrande Ʒ lār Ʒ mæhto Ʒæs wrihtes sunu i smiƷes sunu cuoeƷaƷ herdon frō him ne were witge
 tes doctrinam et virtutes fabri filium dicunt audientes ab eo non esse prophetam
 buta worƷung nymƷe in oeƷel his sende twoelfe boderes miƷ bodum lareƷ gebroht gefea
 sine honore nisi in patria sua. xvi. Mittens duodecim prædicaturus præceptis instruit conlata gratia
 haelo i halra haldend Ʒone iohem dæge his accennis ofslog Ʒ heafud his plæges meard
 sanitatum. xvii. Herodes tenens Iohannem die sui natalis occidit caputque eius saltationis proemium 5
 in disc Ʒær doehter salde of fif hlaƷū Ʒ tæm fiscum fif wæra Ʒusend gefylde
 in disco filiae tradit. xviii. De quinque panibus et duobus piscibus quinque virorum milia saturauit.
 Ʒiu feorƷa næht wacan cuom to Ʒegnum geongende of i bufa sæ telaƷ i niƷraƷ
 xviii. Quarta noctis uigilia uenit ad discipulos ambulans supra mare. xx. Accusant pharisaei
 Ʒegnas unƷuegnum hondum ettende Ʒ weron geƷreaten frō him of strionendra i ældra inƷletnisse i
 discipulos non lotis manibus manducantes et increpantur ab eo de parentum inspretione uel
 of oƷrum miƷƷy gesette ƷaƷe magon Ʒone monno widlega Ʒæs wifes docter
 de ceteris [fol. 91.] exponente quae possint hominem inquinare. xxi. Mulieris syrophenissae filiam
 from dioble friaƷ dumbe Ʒ deaf stefne eftsette cuoeƷ untyn of seofa hlaƷum Ʒ
 a daemónio liberat. xxii. Muto surdoque uocem restituens dicit effeta. xxiii. De septem panibus et 10
 hwon lytle fiscas feor monna Ʒusendā gefylde becon i tacon soecendum sealla
 paucis pisciculis quatuor hominum milia saturauit. xxiiii. Pharisaeis signum quaerentibus dari
 onsoc Ʒ lār hiora geheht under Ʒærstes noma Ʒe to behaldenne Ʒone blindo heartlice gemeƷ
 negat et doctrinam eorum praecepit sub fermenti nomine praecauendam. xxv. Caecum paulatim curat
 Ʒ Ʒ nængum cuoeƷa i cuoede geheht i hæst Ʒæm fraignendum huecl (sic) hine hia cuede godes
 et ut nemini diceret imperat. xxvi. Interrogantibus quem eum dicerent Petrus Xpm dī
 ondetaƷ Ʒ sona ƷƷon drihtne Ʒrowende him cuoeƷende wiƷ cuoeƷ sie geƷread i biƷ geƷreatad seƷe
 confitetur et mox quia dñō passurum se dicenti contradicit arguitur. xxvii. Qui
 losas cuoeƷ sawel his Ʒe mec begæt hia ne hia Ʒ gebirigdon i gesupedon weron sume oƷer Ʒone deaƷ
 perdit inquit animam suam propter me inuenit eam nec gustaturos quosdam mortem 15
 wiƷ i oƷƷ hia gesea hine in rīc his Ʒ sona ofhiwade wæs inlaeded Ʒ iohannis weron Ʒrowende
 donec uideant eum in regno eius statimque transfiguratus inducitur et Iohannem Heliae passuri
 he gelicra Ʒrowende cuoeƷ eghumlc folƷ (sic) gesæh drihten geriordǣde Ʒ gearn hælo bead Ʒ
 ipse similia passum dicit. xxviii. Omnis populus uidens dñm pauescens occurrensque salutat et
 sunu sume ungeleaffullnise his biddende frō dioble gefriaƷ biƷ sellende hine
 filius cuiusdā incredulitatem suam iuuari praecantis a daemónio liberatur. xxviiii. Tradendum se
 Ʒeægde Ʒ Ʒa Ʒegnas hæst on wæg getrahtadon fraignende lareƷ Ʒuost i aldordō ne ste to soecanne
 prænuntians et discipulos quid in uia tractassent interrogans docet primatum non esse quaerendum.
 mæht in his noma doende ne gelefes Ʒeades Ʒ of ymbcyrƷ liomana ondspyrendra i ond-
 xxx. Uirtutem in eius nomine facientes non sinit prohiberi et de abscisione membrorum scandalizan- 20
 spurnendra gastlice i megwiltlice lareƷ of wife Ʒgefnisa soecenda moises
 tium figuraliter docet. xxxi. Pharisaeos de uxore [fol. 91b] dimittenda quaerentes Mosi
 cyƷnese efnegecerde Ʒ Ʒa cild frō him Ʒbeodend bloedsaƷ of ūneaƷallice i unsmæhtiglice wlonga
 testimonio conuincit et infantes a se uetari prohibens benedicit. xxxii. De difficultate diuitum

2. blod iorne MS. 4. l. praedicaturos.

inngonges in ric godes wundrañdū ðegnum cuoeð niðriendo godra woruldra hundteantigiða monig-
inrandi in regnum dī mirantibus discipulis ait contemptores bonorum saecularium centuplū
fallice mið oehniissum eft to onfoenne ec ðe cueð hine slaende sedlo giuwende ðone iacob
cum persecutionibus recepturus. xxxiii. Item praedicens se occidendum sedes petentes Iacobum
ðreað i ðreatað] of aldordom haedno ðebeadend geficad i gebið hersumnise mið bisene ædeawed
increpat et Iohannē de p̄cipatu gentiles prohibens imitandos humilitatis exemplo monstrato.
blind giude i bād inlihteð was] fylgede sende to ðam ðegne to asaldes
xxxiiii. Bartimaeus (sic) caecus mendicans inluminatur et sequitur. xxxv. Mittit ad discipulum asinae
to ðær sittende herde frō ðam menigū la hæl usic gefoerde of temple to ficeame yfe cueð] foerde
5 cui sedens audit a turbis osanna. xxxvi. Gressus de templo ficulneae maledicit regressusque
ficeam wundrañdum cueð biddendum mið geleafa to onfoafi ða giuende of mæht ðerh fregnendū
ficulnea mirantibus ait orantes credendo accipere postulata. xxxvii. De potestate percontantibus
he of fulwuiht mið fraignung ofcuom i gecerde] of wingeard] ðam yrrestum buendū
Iudaeos ipse de baptismo Iohannis interrogando conuincit et de uinea colonisque pessimis
biþell sette cunnende of gylð ðæs cæseres geselenne æfterfylgeð of nfa mercunc ofmercunc
parabolam ponit. xxxviii. Tentantes de reddendo Caesaris tributo consequenter ex suprascriptione
i of onlicnese scoomiagað of wife seofa broðra lafe cunnendū ðe unge-
uel imagine confutauit. xxxviiii. Sadducaeis de muliere septem fratrum uxore tentantibus ob incre-
hleaffullnisse eristes ðeueð i telað ða boecere of bod æs fregnendes twufald lufes
10 dulitatem resurrectionis exprobat. xxxix. Scribae de mandato legis interroganti geminum dilectionis
ædeawde] huas sie sunu crist fregnende læreð of ðeard ðæs salmes nigoða] hunteantiges
ostendit et cuius sit filius Xps [fol. 92.] interrogans docet ex principio psalmi centesimi noni
groeteng ec hiora in sprēc ðone ymbeong cyðað ðone i ða ðorfeñd widwa
salutationum quoque eorum in foro ambitum notat. xxxxi. In gazophilacium pauperem uiduam
tuege lytla senden allum geofa licendum ðebrohte getimbro temples eawendum ðsæge
duo minuta mittentem cunctis dona iactantibus þfert. xxxxi. Aedificationis templi monstrantibus p̄nuntiat
ða gefaello] of ungelicūm i brehtū i fagungum ðæs hlætmeosto tides mið cunnungum towærdnum on longū
ruituras et de diuersis ultimi temporis temtationibus futuris prolixius
tosceade merrunga læreð ðe to behaldano ðone doege tocyne ane ðone faeder wiste cueðende
15 disputans seductiones ammonet praecaueñdas. xxxxiii. Diem aduentus solum patrem scire dicens
unwitendo hia ðea wæcca heht] gebidda of stæne fet smirinese i behleing iuðæs
nescientes eam seruus uigilare praecipit et orare. xxxxiiii. De alabastro ungenti uel prodicione Iudae
ðæs sellendes] mið gearwing i ðegearuung eastres asaegd is ne ðon læs] færne his runlice i deoplice ædeawed
traditoris ac praeparatione paschae refertur nec non et cenae eius misticæ pan-
bið i haligdom i selenise] ðrowunges his wundra asaegd biðon erest his
ditur sacramentum. xxxv. Traditionis ac passionis eius gesta narrantur. xxxvi. Resurrectionis eius
ðerh ðona sceortlice mið soðfæstnise biðon ædeawed hiora sū ungeleaffullnise frumlice geðreað bið] astignise
perinde breuiter ueritate monstrata quorumdam incredulitas clementer arguitur et ascensio
] to suiðrū godes gesæt i ðegnna ðebodung beenū æft fylgendū gesægd is
20 adque ad dextris dī consessio uel discipulorum praedicatio signis sequentibus indicatur.
asaegd is æfter marc ðe seðnes dæg halig arlig æft ðfteig dæg fæstn wodnes doege
Exblicit secundum Marcum Sabbato sço mane post pentecosten in ieiuniū feria ·III·
doeghwæmlice doeg drihtenlica of ðefnise ðroung drihtnes uð hæi cristes frige doeg of ðam hwitū eostres
cottidiana die dominica de indulgentia passio dñi nī ihū Xpi feria ·UI· de albas (sic) paschae.

1. 2. l. recepturos. 3. 16. æd eawed MS. 4. l. inlihted was. 11. æd eawde MS. 13. l. aedificationes. 16. l. seruos. 17. æd eawed MS. 19. Frumlice MS. 20. l. atque a. 21. l. explicit. 22. doeg hwæmlice MS.

æf̃ l̃uc ƿas mercong. alices godspet ƿe on tuoel̃m byres on lucases dæl
[fol. 129.] Secundum Lucan

ieiunium s̃c̃i Iohannis baptistae d̃ñica ·III· de aduentum (*sic*) in ñat̃ s̃c̃i Iohannis b̃ap̃ in natale d̃ni (*caet.*)

INCIPIT PRAEFATIO LUCAE.

lucas ƿe syrisca ƿære burge i ƿære ceastra fostring miƿ cræfte léce discipul i lareneht i fostring ƿara
[fol. 130.] Lucas Syrus anthiocensiae arte medicus discipulus apo-
postolra æf̃ ƿon ƿone paule i ƿæm paule gesohte i gefylgde wiƿ ondetnise his herde drihtne buta hehsynne
stolorum postea Paulum secutus usque ad confessionem eius seruiens d̃no sine crimine. 5
f̃ƿon ne f̃ wif æfra hæfde ne suno hundseofeontig wintra geliorade in bithiniã in ƿær byrig full
nam neque uxorem umquam habens neque filios ·LXXIII· annorum obiit in bithiniã plenus
of halig gast seƿe miƿc̃y üt i gee awrittnæ woeron ƿa godspella ƿerh matheü æc s̃c̃ on iudea ƿerh
s̃ƿu s̃c̃o. qui cum iam scribta essent euangelia per Mattheum quidem in Iudeam per
marc̃ ƿon on italia i ƿæaƿ (*sic*) halge instihtade i dihtade gaste i ƿær ƿeade dalu ƿis aurat godspell
Marcum autem in Italia s̃c̃o instigante s̃ƿu in Achaiae partibus hoc scripsit euangelium
gemercade üt he on f̃ueard ær oƿero woere awrittno i to ƿæm to huon buta ƿa ƿæe endebrednise
significans etiam ipse in principio ante alia esse describta . cui extra ea quae ordo
ƿæs godspellica gesetnise toscades ƿa maastu nêdƿarf woeres i ƿæs wynnes wæs f̃te æreat creciscum
euangelicae dispositionis exposcit ea maxime necessitas laboris fuit ut primum Graecis 10
ƿæm geleafulū miƿ æghuoelcū witgong tocymendo in lichoma godes crist̃ woerca ƿiomenniscise (*sic*) f̃te ne
fidelibus omni prophetatione uenturi in carnem d̃i X̃pi manifesta humanitas ne
iudaicū sagum hia to behæaldenne woere in an aea willo tohaldon f̃te ne i i æc tosliterū sagum J
Iudaicis fabulis adtendi in solo legis desiderio tenerentur ne uel hereticis fabulis et
unwislicū gemnisū besuicceno i gemerredo foerdon fr̃o soƿfæstnise f̃te miswunne æf̃ ƿon f̃te on fruma
stultis sollicitudinibus seducti excederent a ueritate elaboraret dehinc ut in principio
godspelles ioh miƿ accennise f̃e ondƿengca i to ƿæm godspell awrite J on ƿæm se gecorene awrite
euangelii Iohannis natiuitate praesumta cui euangelium scribens et in quo electus scriberet
f̃te
J ge tahte gecyƿde i getrymede J in him gefyllede wer̃ ƿæe weron fr̃o oƿr̃o ongindo ƿæm f̃ƿon æf̃
et indicaret contestans et in se completa esse quae essent ab aliis incoata. cui ideo post 15
fulwih̃t̃e sunu godes fr̃o endung cneurasas on crist gefylled gesoht wero fr̃o fruma accennise
baptismum filii d̃i a perfeccione generationis in X̃po impletæ repetendae a principio natiuitatis
ƿæs menniscas ƿio mæht ƿerhgelefed wæs f̃te ƿæm soecendū geeaude in ƿæm ofgenom wæs
humanae potestas permissa est ut requirentibus demonstraret in quo apræhendens [fol. 130b] erat
sunu inñgæ ƿæs iornende in god cneoreso tosende i to in godes bodade in monnes
Natham filium introire currentis in d̃m generationis admissio indisparabilis d̃i predicans in hominis
gecerra in him ƿerh sunu dyde seƿe ƿerh dauil̃ ƿone fæder cymendū getrahtade i toscade in crist ƿæm
redire in se per filium faceret qui per Daud patrem uenientibus interpretabat in X̃po. cui
l̃uc ne is uncynn gee ƿæra writtra apostolica wundra mæht in r̃yne i biƿ sald f̃te gode on god
Lucæ non inmerito etiam scribendorum apostolicorum actuum potestas in misterio datur ut d̃o in d̃m 20
full J sune selenis gedrysned i geendad gebed apostolū gewordne miƿ blod drihtnes gecorenes tal
pleno et filio proditiōnis extincto oratione apostolis facta sorte d̃fi electionis numerus

1. 4. l. natione Antiochensis. — l. ad consummationem. 6. l. Bithynia. 7. l. Iudaea. 9. scribata MS. 11. l. geleaffullum. — l. manifesta humanitate.
12. l. attentis. 13. l. sollicitationibus. exciderent. 14. l. euangelium scriberet. 16. l. perfectione. 17. ge caude MS. — l. apprehendens. 18. l. per
Nathan filium Daud introita recurrentis. in hominibus. 19. Christum suum perfecti opus hominis redire. iter praebat. 21. l. proditiōnis
ab apostolis. numerus completerat.

1 sua paul ^o done endung mið apostolicū wundrū þte salde ðone long wið priclom eftdrægend drih
 sicque Paulus consummationē apostolicis actibus daret quem diu contra stimulos recalcitrantem dñs
 gesease þte redendū t eftsoecendum god 1 gif ðerh suyndriga to areccganne frō usig darficē woere
 elegisset quod legentibus aut requirentibus dñm et si per singula expediari a nobis utile fuerat
 wiste huoeðre þte ðæm wyrrende londbuend gerises of wæstmū h þte getta we fǣgaldon t gesægdon t þ bærlic
 sciens tamen quod operantē agricolam oporteat de fructibus suis edere uitauimus publicam
^u
 ferwitgiornis nere suiðor wilnendum god þte we gesegeon ðon
 curiositatem ne non tam uolentibus dñi uideremur quam fastidientibus prodissæ.

onginnað ða mercunga

INCIPIUNT CAPITULA.

5

mið fora saga lūc ðeofi godspell sægeð t becneð ðerh endebrednise were gesceaden sacerð
 i. Praefatione Lucas Theofilo euangelium indicat per ordinem describiturū. ii. Sacerð
 had soðfæstes zacharie asægd bið t is æc ða gesihðo in temple ofðon him sunu ðe engel ædeauðe
 dotium iusti Zacchariae refertur et uisio in templo qua ei filius angelo reuelante
 gehaten wæs þte were accenned ðæs ūt ecnung t accennise gemyndged is gesended wæs engel to maria
 promittitur nasciturus cuius etiam conceptio memoratur. iii. Missus angelus ad Mariam
 þte were accenned spreces ðone hæ t miððy sona accenned wæs gogroeted wæs frō elizabeth gefeande in innað
 nasciturum loquitur saluatorem quo mox concepto salutatur ab Helisabeth exultante in utero
 miððy ioh huona æfð ðrim moneðū eftgecerred wæs in hus hire miððy accenned wæs ioh
 10 Iohanne. [fol. 131.] unde post tres menses reuersa est in domum suam. iiii. Nato Iohanne
 mið stefne gespreca ðæm dumbe gesald wæs ðæm feder sona witgende se cnæht t wæstn is oðð on dæge
 uox eloqui muto redditur patri ilico prophetanti. puer in deserto est usque in diem
 ædeaudnise his to isrlt æc asægd is þ bod ðæs caseras 1 accennise cristes ðæm hiorðū frō engel
 ostensionis suae ad Israhel. v. Refertur edictum Caesaris et natiuitas Xpi pastoribus ab angelo
 asægd bið t wæs ofðon t miððy þ heofonlic cempo ða menigo singeð wulder t gefea sie in heontū gode
 nuntiatur cum quo caelestis militiae multitudo canit gloria in excelsis dō.
 englum ofdune stigendū ða hiordo færende ðone hæ t in bīnæ gesetted gemoetædn god of ðæm
 vi. Angelis discendentibus pastores profecti saluatorem in præsepio positum reppererunt dñm super his
 ða ðe gesegeon efnegheredon ðe æhta ðe dæge ymbcorfnise his witgong onduardes semeonðs
 15 quae uidebant conlaudantes. vii. Octauo die circumcisionis eius prophetiae praesentis Simeonis
 ðæs soðfæstes oððe annas witg gesægd is tuoelfwintro he eftwunade frō his foð in tempþle
 iusti uel Annae prophetissae narratur. viii. Duodennis ipse remansit a suis in tempþlo
 soecende moederes cuoeðende on ðæm ða ðe fadores mines sint gerises me þte ic se ðio fiteiðo
 quaerenti matri dicens in his quæ patris mei sunt oportet me esse. viiii. Anno quinto
 ger tiberes ðæs caseras ioh miððy aras bod acuoeden is of ðon alle to hreownise getrymed
 decimo Tiberii Caesaris Iohannis orta praedicatio dicitur qua cunctos ad paenitentiam cohorð
 bið 1 sceowum drih hine geondetade unwyrðe herðd to caercherne seles ioh 1 ðrittig
 tatur et calciamentis dñi se fatetur indignum. x. Herodes carceri dat Iohannē et triginta
 wintra mið ðio gefuulwad drih ðrinise on fulwiht asægdnise t tosceaded is cynno 1 undseofontig
 20 annorum baptizato dño trinitatis in baptismo mysterium declaratur. generationum septuaginta
 seofon of criste upp woende wið to god endebred geseadred bið t gewoefen feortig dagana feaßtū
 septem a Xpo sursum uersus usque ad dñm ordo contexitur. xi. Quadraginta dierum ieiunium

1. i. stimulum. 2. i. et legentibus ac. expediri. 3. i. oportet primum. 4. i. demonstrasse uideremur. prodidisse. 7. æd caude MS. 12. æd
 caudnise MS. 14. ?decedentibus. 15. efnegherdon MS. — i. prophetia.

7 þ ʒrifald costong dionles þte ofʒuitʒet wæs ædeaned is mersung eftfærende in gat geteled is
 et trina temptatione diaboli superatus ostenditur. XII. Fama regressi in Galilaeam refertur
 7 þte esaias boc onfenge of him gefylde wæs cuoeð he ne hæfde ðe witga ár in oeðel
 et quod Esaias librum accipiens de se impletum dixerit nec habere prophetam honorem in patria
 his eftasægd soðhi i æc ʒio widua of serapta i ðæs licðrouares neman syri mið clænsunge þte
 sua relata etiam uidua [fol. 131b] de Serapta uel leprosi Neman Siri mundatione quod
 ʒerh middū hiora seðe hine of more ʒeglendra waldon offoerde asægd is ondetande in
 per medium eorum qui eum de monte præcipitare uolebant transierit indicatur. XIII. Confitentem in
 somnunge ʒone diowel ʒáraf of menn swer petres 7 monigra untrymmia þ folc gehælde i gehæled
 synagoga daemonem pellit ex homine. XIII. Socrus Petri et multorum infirmorum turba sanatur 5
 wæs 7 ondetung diola ʒboden is tuem sciopū feng fisca in word drihtnes feerlice
 et confessio daemonum prohibetur. xv. Duobus nauiculis captura piscium in uerbo dñi repente
 were gefylde ondo frohtendes petres foerano ʒaðe his asægd is hreaf wæs geclænsed monigo mið
 completis timor pauescentis Petri sociorum quae eius edicatur. xvi. Leproso mundato multi uir-
 mægne drih gegemed woeron untrymigo ʒone eorðcorypel mið ʒy gehreafad wæs hus ʒfeten befe hi 7 frō
 tute dñi curantur infirmi. xvii. Paralyticum nudato tecto dimissum ante se et a
 synnū 7 frō crypelnis gemeð i gehæst leui seðe 7 math of telō geced is hia lycedon of
 peccatis et a paralyysi curat. xviii. Leui qui et Mattheus de teloneo uocatur. murmurantes de
 bærsynnigra gebearscep i of fæstn ʒbodeno ʒæm brydgum æc woedes 7 wines niwes mið ceping
 publicanorum conuiuio uel de ieiunio athibita sponsi et uestimenti ac uini noui comparatione 10
 becwoeð soecende of niming hera in sabū eftasægd dauid bisen ʒcuom on
 redarguit. xviii. Quaerentes de uulsione spicarum in sabbatis relato Dauid exemplo conuincit. xx. In
 somnung hond drugi hælda gefylde woeron in unwisdom æ laruas ʒerhwæcende in gebed arlic
 synagoga manum aridam sanat repletis insipientia pharisaeis. xxi. Pernoctans in oratione mane
 tuoelfo apōsas nemneð ʒa rinendo him gehæled biðon un hale ʒorfendo ʒurstendo woependo oelht-
 duodecim apostolos nominat. tangentes eum sanantur aegroti. xxii. Pauperes esurientes fientes perse-
 nise ʒolende ʒa eadgo ceigeð wæ ðæm wloneum 7 ʒæm hlæhendū cuoeð æc i gee ʒa fiondas behead
 cutionem patientes beatos uocat uae diuitibus ac ridentibus dicens etiam inimicos praecepit
 to lufanne 7 slægendū i ʒæm nacode lytle to ʒstondanne of mote 7 beame of tree æc
 diligendos et percutientes uel nudanti minime resistendum. xxiii. De festuca et trabe arbore quoque 15
 goda 7 yffa 7 æc of ʒæm hus getimberde geddunga setteð cent ʒræl gemeð biddendū
 bona et mala atque domo aedificanda parabola ponit. xxiiii. Centurionis seruum curat rogantibus
 ʒe hine æld 7 megum sunu ancende widues moder dead gee to ceastre gebroht of beere
 pro eo senioribus et amicis. xxv. Filius unicus uiduae matris mortuus iam ciuitate elatus de feretro
 aweht is ʒæm færendum ioð erendwrecū monigo of his micelnise gespræc 7 onæhtū sit-
 suscitatur. xxvi. Regressis Iohannis nuntiis multa de eius magnitudine loquitur et pueris seden-
 tendū in ʒingstowe cneureso gemacade i gemacað iudea hlingende drih foet þ wif mið
 tibus in foro generationem comparat Iudaeorum. xxvii. Discumbentis dñi pedes mulier la-
 tearū aðoað 7 ælarus smeung geddung tuoera geðread is scyldigra ʒæm bodande drihne 7
 crimis rigat et pharisaei cogitatio parabola duorum arguitur debitorum. xxviii. Euangelizanti dño et 20
 ʒegnum his wifo of hiora acuoeden is wælum embehtade geddung æc ʒon ʒæsauende (sic) 7 wæstm
 discipulis eius mulieres de suis dicuntur facultatibus ministrasse. parabolam quoque seminantis fructuumque
 ʒesette 7 gesette i sægde þ lehtfæt under fæte ne to settanne 7 ʒa þ moder 7 broðro
 proponit atque exponit. xxviii. Lucernam sub uase non ponendam et eos matrem fratresque

1. diabolis MS. ?diabolus. 3. I. Syri. 7. I. sociorumque. 8. I. demissum. 10. I. adhibita. 13. Frinendo MS. ?hrinendo. 16. parabolam.

ceigendo cuoeð ða ðe fadores doende willo ou scip slepende awæht was frō frohtendū
uocandos ait qui patris fecerint uoluntatē. xxx. In nauī dormiens excitatur a periclitantibus
] unwoeder saes mið word gestiorde monno frō diowla here agemde ða ðe in bergū
et tempestatē maris uerbo compescit. xxxi. Hominem a daemonum legione curauit quos in porcos
gegeonga gelefde foerde to dohter iares were awoeht þ wif of iorning blodas hæleð
ire concessit. xxxii. Pergens ad filiam lairi suscitandam mulierem a profuio sanguinis saluat
aueccende ðæm mægdne gesald were bebead geeatta mið gebrochtū mæhtū sendeð tuelfo
resuscitate puellae dari praecipit manducare. xxxiii. Conlatis uirtutibus mittit duodecim
þte bodande wero halwoendū bodum inseteno mersunc his herō geherde asaegd is] apoð
5 praedicaturus praeceptis salutaribus institutos. xxxiiii. Famam eius Herodis audisse refertur et apostoli
gecuoeden sint ða ðe dydon estbrohte i sægdon fif hlaful] tuæm fiscū fif monno
dicuntur quae fecerant rettulisse. xxxv. Quinque panibus et duobus piscibus quinque hominum
ðusendo gefylde gefrægnende ða ðegnas ðone i huuelene hine cuoeden menn petf
milia saturat. xxxvi. Interroganti discipulos quem eum dicerent homines Petrus [fol. 132b]
geonduearde criste godes soð he ðesægde hine ðrouende læreð þte hine ælc i sua huele fylgende
respondit Xpi dī at ipse praenuntiat se passurum. xxxvii. Docet ut eum quisque secu-
hine woere onsæca hine seolfne] sume ne gesego hia cuoeð deað wið þ geseas ric godes sona
turus abneget semet ipsum et quosdam non uisuros ait mortē donec uideant regnum dī. mox
in is asaegd ofhiuade was on mor sume sun^ue of diule ðreatað i miððy was geðreatad
10 infertur transfiguratus in montem. xxxviii. Cuiusdam filium a daemonio increpata
cneoreses frō ungeleafulnise gegemde efi sona cuoeð hine ðrouande were toward] of aldordom
generationis incredulitate curauit. xxxviii. Iterum dicit se passurum fore et de primato
ameaunga hiora gesettet was in middū cnæht i bead eðmodnise læreð] ne to i beadane mæhto on
cogitationes eorum statuto in medio puero uetans humilitatem docet et non prohiberi uirtutes in
his noma doende fyr of heofne of telendo i hniðriendo gebida wilnando ðegnas
ipsius nomine facientem. xl. Ignem de caelo super contemtores petere uolentes discipulos
ðreatað] ðæm cuoeðende ic fylgo ðec foxas holo habbað getrymade esne fylgende i geasa i fleta ða deado
increpat et dicenti sequar te uulpes foueas habere testatur iuuenis sequenti dimittere mortuos
] ðone haldondē sulh ne efllocia on bæc ofgemærcað æc oðf tuæm] unseofontigū ðe adū sileð
15 et tenentem aratrū non respicere retro. xli. Designatis et aliis .LXX. duobus dat
bodo ðæm gerises bodage sona ða ungeleafullico geðreadas i ða ceastro tuæm] unseofontigū eftcerrendum
praecepta quibus debeant praedicare. mox incredulas increpat ciuitates .LXX. duobus reuersis
] ðæm gefeandū bebead ne of underdrifeñ diowla ah of hiora in heofne noma mið awrittne
atque gaudentibus praecipit non de subiectione daemonum sed de suorum in caelo nominum scribitione
gefea ondetnise hernises in gefea asaegd is to feder æf ðon lasegð æc ða fðmesto soðfæste
gaudere. xlii. Confessio laudis in gaudio refertur ad patrem postquam infert priores iustos
ða ðe geseað ða ðegnas ne gesego hia aes ðæm wise of lif ecce soecende] hua his were
quae uident discipuli non uidisse. xliii. Legis perito de uita aeterna quaerente et quis eius esset
ðe neesta fraignende inlædeð geddung ðæs wundes ðæm gebroht frō samaritanū miltheortnise bebead
20 proximus sciscitante inducit parabolam uulnerati cui conlatam a Samaritano misericordiam praecipit
gebisened ðæs embetmonnes of suoesf ne hia helpende gecoren hia i ða ilco
imitandam. xliiii. Quaerellam ministrantis Marte de sorore non eam adiuuante optimam eam

3. l. profuio. — hæled MS. 4. l. resuscitatae. 5. l. praedicaturus. Herodes. 11. l. primatu. 14. l. iuueni. 16. ungeleafullico MS. 20. miltheortnis-
nise MS. 21. l. Marthae.

[fol. 133.] ^{dæl} partem ^{gecease} elegisse ^{mið} ^{cuis} dicendo ^{stiorde} compescit. XLV. ^þ Normam ^{bisene} orationis ^{gæbedes} quinque ^{fifo} petitionum ^{giunga} rogatus ^{were} ^{gæbeden}
 frō ^{þegnū} ^{gesalde} a ^{friunde} ^{þrio} ^{hlafas} ^{æd} ^{middernæht} ^{þæm} ^{biddende} ^þ ^{getdung} ^{sette}
 a ^{discipulos} ^(sic) ^{trahit}. XLVI. ^{Amici} ^{tres} ^{panes} ^{media} ^{nocte} ^{petiti} ^{parabolam} ^{ponens}
^{giwende} ^{soecende} ^þ ^{cnylsende} ^{þerhgebiddes} ^{þone} ^{dumba} ^{diulas} ^{mið} ^{þy} ^{geboette} ^{gemeþ}
^{petendum} ^{quaerendum} ^{pulsandumque} ^{persuadit}. XLVII. ^{Mutum} ^{daemonia} ^{cum} ^{restituto} ^{curat}
^þ ^{sprec} ^þ ⁱⁿ ^{diobla} ^{aldor} ^{þuslico} ^{hine} ^{mæge} ^{cuoþende} ^{frō} ^{wepenberend} ^{strongū} ^{þcūmen} ^þ ^{of} ^{gast} ^{unclæne}
^{eloquio} ^{et} ⁱⁿ ^{belzebub} ^{talia} ^{eum} ^{posse} ^{dicentes} ^{de} ^{armato} ^{fortiore} ^{deuicto} ^{et} ^{de} ^{sþu} ^{immundo}
^{seofofullice} ^{on} ^{menn} ^{estfærende} ^{þcuoþ} ^{þæm} ^{ceigende} ^{wife} ^{eadig} ^{were} ^þ ^{innoþ} ^{seþe} ^{hine}
^{septempliciter} ⁱⁿ ^{homine} ^{regresso} ^{redarguit}. XLVIII. ^{Exclamanti} ^{mulieri} ^{beatū} ^{esse} ^{uentrem} ^{qui} ^{eum} 5
^{gebere} ^þ ^{geonduorde} ^{þite} ^{were} ^{þe} ^{eadigþe} ^{seþe} ^{gehealde} ^{word} ^{godes} ^þ ^{of} ^{becon} ^{ionæs} ^{cuoþ} ^{þio} ^{cuoen}
^{portasset} ^{respondit} ^{esse} ^{eum} ^{beatum} ^{qui} ^{seruauerit} ^{uerbum} ^{dī} ^{et} ^{de} ^{signo} ^{Ionæ} ^{dicens} ^{reginam}
^{suþdæles} ^{gemyndgæde} ^þ ^{lehtfæt} ^{cuoþende} ^{ne} ^{were} ^{under} ^{mitte} ^{to} ^{gesettanne} ^þ ^{ego} ^{læreþ} ^{bliþe}
^{austri} ^{commemorati}. XLVIII. ^{Lucernam} ^{dicens} ^{non} ^{esse} ^{sub} ^{modio} ^{poni} ^{oculum} ^{docet} ^{sim-}
^{were} ^{gerisnelic} ^{mið} ^{ælara} ^{geriordage} ^{gæbeden} ^{wæs} ^{smeande} ^þ ^{þencende} ^{frō} ^{iudiscu} ^{fulwihte}
^{placem} ^{esse} ^{debere}. L. ^{Apud} ^{pharisæum} ^{prandere} ^{rogatus} ^{cogitantem} ^{de} ^{iudaico} ^{baptismate}
^{becnade} ^þ ^{cydde} ^þ ^{wæ} ^{seofa} ^{siþa} ^{cuoþ} ^{monigo} ^{hiora} ^{yfla} ^{æc} ^{geþreade} ^{þegnū} ^{bebead} ^þ
^{notans} ^{et} ^{uae} ^{pharisæis} ^{sexies} ^{dicens} ^{multa} ^{eorum} ^{mala} ^{coarguit}. LI. ^{Discipulis} ^{præcepit} ^{et}
^{frō} ^{dærstū} ^{esuicnise} ^{to} ^{behaldane} ^þ ^{þa} ^{þaþe} ^{lichoma} ^{acuellas} ^{ne} ^{scyniga} ^{ne} ^þ ⁱⁿ ^{oehtnise} ^{huætd}
^a ^{fermento} ^{hypocrisis} ^{cauere} ^{et} ^{eos} ^{qui} ^{corpus} ^{occidunt} ^{non} ^{metuere} ^{nec} ⁱⁿ ^{persecutione} ^{quid} 10
^{hia} ^{wero} ^{sprecendo} ^{geþencæ} ^{þæm} ^{wilnande} ^{sū} ^{þing} ^{bituih} ^{him} ^þ ^{broþer} ^{his} ^{were} ^{todæled} ^{erfe}
^{locuturi} ^{sint} ^{cogitare}. LII. ^{Petenti} ^{quodam} ^{inter} ^{se} ^{et} ^{fratrem} ^{suum} ^{diuidi} ^{hereditatem}
^{geddung} ^{gesette} ^{frō} ^{welige} ^{þæm} ^{gitsare} ^{sona} ^þ ^{þegnū} ^{gemnise} ^{mettes} ^þ ^{woedes} ^{þgaes} ^{fugas} ^{bebead}
^{parabolam} ^{ponit} ^{de} ^{diuite} ^{auaro} ^{mox} ^{et} ^{discipulis} ^{sollicitudinem} ^{cibi} ^{uestisque} ^{carent} ^{aues} ^{præcipit}
^{to} ^{behaldanne} ^{lytle} ^{edo} ^{ric} ^{geheht} ^{to} ^{hæbbendo} ^þ ^{agnage} ^{þe} ^{ælmiso} ^{to} ^{bebscare}
^{euitandam}. LIII. ^{Pusillo} ^{gregi} ^{regnum} ^{promittens} ^{possidenda} ^{uel} ^{possessa} ^{propter} ^{elemosynam} ^{uendi}
^þ ^{sido} ^{ymbgyrdeno} ^þ ^{lehtfæto} ^{beornendo} ^{were} ^{gerisnelic} ^{hateþ} ^{to} ^{wæccenne} ^{æþon} ^{þræles} ^{godes}
 [fol. 133^b] ^{lumbosque} ^{præcinctos} ^{et} ^{lucernas} ^{ardentes} ^{esse} ^{debere} ^{iubet} ^{uigilandum} ^{quoque} ^{serui} ^{boni}
^þ ^{yflæs} ^{gemynd} ^{aworden} ^þ ^{awærþ} ^{bebead} ^{esne} ^{wittende} ^{willa} ^{drih} ^{monigþ} ^{þone} ^{uncyþig} ^þ ^{unwittende}
^{malique} ^{mentione} ^{facta} ^{præcipiens} ^{seruum} ^{scientem} ^{uoluntatem} ^{dñi} ^{multis} ^{ignorantem} 15
^{æc} ^{huonū} ^{gemersia} ^{gefæstnuiþ} ^{fyr} ^{Inueard} ^{hine} ^{cuoþ} ^{þærflira} ^{todælnise} ^{woere} ^{gesended} ^þ
^{uero} ^{paucis} ^{uapulare} ^{confirmat}. LIIII. ^{Ignem} ^{internam} ^{se} ^{dicit} ^{necessitudinum} ^{diuisionem} ^{missurum} ^{et}
^{onstone} ^{heofnes} ^{cunnande} ^{rehtlice} ^{were} ^{tīd} ^{to} ^{oncnauanne} ^{eawunga} ^þ ^{æc} ^{geþiodsumnise} ^{to} ^{þæm} ^{fionde} ^{on} ^{woeg}
^{faciem} ^{caeli} ^{probantes} ^{debere} ^{tempus} ^{intelligere} ^{manifestum} ^{atque} ^{consentiendum} ^{aduersario} ⁱⁿ ^{uia}
^{þesægeþ} ^{weron} ^{gesægd} ^{sum} ^{oþero} ^{frō} ^{pylāt} ^{ofslægenþ} ^{cuoþ} ^{alle} ^{buta} ^{hreonise} ^{doas} ^{gelle}
^{pronuntiat}. LV. ^{Nuntiatis} ^{quibusdam} ^a ^{Pilato} ^{occisis} ^{ait} ^{omnes} ^{nisi} ^{pænitentiam} ^{agant} ^{similiter}
^þ ^{te} ^{hia} ^{wero} ^{deado} ^þ ^{sua} ^{þa} ^{tene} ^þ ^{æhto} ^{feallo} ^{torres} ^{þetreden} ^{geddung} ^{æc} ^{þon} ^{of} ^{unberende} ^{træas}
^{perituros} ^{uel} ^{sicut} ^{illi} ^{decē} ^{et} ^{octo} ^{ruina} ^{turris} ^{opþssi} ^{parabolam} ^{quoque} ^{de} ^{sterili} ^{arbori}
^{no} ^{settende} ^{sægeþ} ^þ ^{tæcnaþ} ^{hreonis} ^{tosceadadon} ^þ ^þ ^{wif} ^{frō} ^{wintrū} ^{tenū} ^þ ^{æhto} ^{gesercyncean} ^{ahof}
^{fici} ^{ponens} ^{indicat} ^{pænitentiam} ^{differentes} ^{et} ^{mulierem} ^{ab} ^{annis} ^{decē} ^{et} ^{octo} ^{curuatam} ^{erigens} 20
^{of} ^{gemnise} ^{mið} ^{bissenno} ^{oxes} ^{to} ^{wætranne} ^{æfsægeþ} ^{gefeande} ^{folc} ^{of} ^{his} ^{wundrū}
^{de} ^{cura} ^{sabbati} ^{murmurantes} ^{exemplo} ^{bouis} ^{adaquandi} ^{refellit} ^{gaudente} ^{populo} ^{de} ^{eius} ^{miraculis}

2. l. petentia. 3. l. persaudet. 7. l. ponendam. 8. ?gehriordage. l. geriordage. 11. l. petente. 12. l. qua carent. 13. ?bebscane MS.
 l. bebycganne. 16. necessitudinē MS. diuissionem MS. 19. l. oppressi, arbore.

www.litool.com.cn
wuldorlicū ric godes corn sinapis geefnade 7 to dærsto frō naroneðe æc ðon lifes woeg lytla 1 lytelra
gloriosis. LVI. Regnum dī grano sinapis comparans et fermento de angusta quoque uitae uia paucorum
sprecend woeron cuonð ða forðmesto hlætmosto 7 ða hlætmosto fðmesto herð fox nemneð 7
loquens erunt inquit primi nouissimi et nouissimi primi. LVII. Herodem uulpem appellat et
hie geðreaðe oðrū his gescilde onæccende gegemde sueice of
Hierusalem increpat alis eius protegi respuentem. LVIII. Hydopicum sabbato curans uelut deumoris
seaða gefreod lyccedon asales 7 oxas on ðæm fælles of trahtung gescende ed-
puteo liberatum murmurantes pharisaeos asini uel bouis in eo cadentis extractatione confundit humili-
modnise æc ðon to fylgene lærde on gebearscip ðæt fma t-ræst bebead ne sohte i nere to soecane ne
5 tatem quoque sectandam docens in conuiuio primum accubitus praecipit non quaerendum nec
weligo ah ða dorfendo ðaðe ne eftseleð were to foedanne seteð geddung of ðæm laðendū
diuites sed pauperes qui non retribuunt esse pascendos. [fol. 134.] LVIII. Ponit parabolam de inuitatis
seðe hine feouede gearnande i geteledon symbel ne woeron wyrðe laðum ða nedlicū mið ðon 7
qui se excusare studentes cena non fuerint digni. LX. Odituris necessitudines insuper et
sauer his 7 ondfege rode gefylgendo woero 7 gelle getimbrendes torres 7 of gefeht cyninga tuoeg
animam suam et assumta cruce secuturi similitudinem aedificande turre et de bello regum duorum
gesceadeð 7 ne sie hwæl[e] i ænig salt ah eoro habbað to heranne of
exponit neuc sit quis sal infatuatum sed aures habeat audiendi. LXI. Murmurantibus de
synna gebearscip geddung scipes 7 cæsering setteð begetne bebead 7 gefea frō hrownisū
10 peccatorum conuiuio parabolam ouis et dragmae ponit inuentae commendans gaudium de paenitentium
hælo tocymende geddung gesette frō wæstmō 7 ðæm argæ sunum 7 eftcær behofe to feder
salute futurū. LXII. Parabolam ponens de frugi et luxurioso filiis reuersionē prodigi ad patrem
hælo sægeð ðæra hreornise frō geroefa unrehtwisnise frō ungelfo seðe 7 scyld hlaferdes his
salutem indicat paenitentium. LXIII. De uilico iniquitatis ex dissimilitudine qui debitum domini sui
hogascipæ inneade i læde ne mæhte gode here ænig 7 gitsaras geðrað
astu sollertiore minuerat introducit. LXIII. Non posse dō seruire quemquā et mamonae auaros increpat
ða slaruas 7 æ cuoer i witgo wið to ioñ 7 7te ðeorte suahua wif
pharisaeos legemque dicens uel prophetas usque ad Iohannem baptistam et quod demittens quis uxorem
gesyngade ðe unmiltheortne wellge gehinadne i mið felle 7 ðone ðorfe inlædde ædeade
15 moechatur. LXV. Inmisericordem diuitem purpuratum et pauperem Lazarum introducens ostendit
hulco wero ðrouendo hreaferas sua gearnadon 7te hia were gepined scearplice wæ cum ðæm ondsprymende
qualia sint passuri raptores sic maerentur puniri tenaces. LXVI. Uac dicit scandalizanti
ðæm hræwende æc broðer uūt undseofontigsiða seofa siða heht 7te were 7gefen geðce him bedon
paenitenti uero fratri etiā septuagies septies praecipit remittendum. LXVII. Augeri sibi petunt
ða apostolas 7 geherdon of 7esaga i trees æðnise 7 geseteno mið bisene frō eene herende i
apostoli fidē et audiunt de translatione arboris facultatem positaeque similitudine de seruo arante uel
foedende læreð 7 ða idlo hia gee gefylidon ðaðe beboden woeron geondetad sint tea i teno hreafo
pascente docet ut inutiles se etiam implentes quae praecepta sunt fateantur. LXVIII. Decem leprosis
geclænsade an nomaa 7 ðis utacund cynn to ðongunge gewoende 7te woero toæccenne
20 mundatis [fol. 134b] unus tantum et hoc alienigena ad gratias reuertitur referendas. LXVIII.
wæs frægnend frō tid rices godes geonduearde ne mið gehald tocymende 7 hine to ðuneri geefnade
Interrogatus de tempore regni dī respondit non cum obseruatione uenturum eumque fulgori comparans
niomande i hia cuoer menn sua on dagū noes 7 loth 7 of tusem on hus on coern 7 on lond
occupandos eos dicit homines sicut in diebus Noe et Loth et de binis in tecto in mola et in agro

1. lytla lytelra MS. 3. l. de humoris. 7. l. osuris. 8. l. secuturis. 10. l. drachmae. 14. l. dimittens. 16. l. merentur. ondsprymende MS. 20. l. suahuan. 21. l. seque fulgori. 22. l. occupandos esse.

www.libtool.com.cn
 suindrio to onfoanne 7 7a syndrio 7esæge7 to 7istenno to symble biddanne geddung frō
 singulos assumendos et singulos pronuntiat relinquendos. LXX. Ad semper orandum parabolam de
 widua settes7 wraco frō wi7eruarde his frō unrehtwis doeme giwigende of gebed 7æs ælaruas on
 uidua ponit ultionem de aduersario suo ab iniquo iudice postulante. LXXI. Oratione pharisæi in
 temple 7 bærsynnig 7e gesettet lære7 ne to worpanne 7a merdo ah to ondetende synno 7a lytlo frō
 templo et publicani proposita docet non iactanda merita sed confitenda peccata. LXXII. Paruulos a
 hi hia adrifa 7ebead e7modnise under hiora noma merca7 to haldenne gefrægn 7one weligo
 se uetari prohibens humilitatem sub eorum nomine significat optinendam. LXXIII. Interrogans diues
 frō to byenna lif e7e 7iu æ7ra onsuare unrōd gecearf 7 7letrū 7e noma his
 de possidenda uita aeterna secunda respensione tristis abscedit et relinquentibus propter nomen suum 5
 lytlo drif 7e heht gesald he woere to hierusat 7 woere ge7rowende 7ecuoef
 temporalia d7is aeterna promittit. LXXIII. Tradendum se Hierosolimis passurumque praedicat. LXXV.
 æt hie blinde 7orfende leht on onduarde eftsette 7erheode hie 7one
 Iuxta Hiericho ceco mendicanti lumen in praesenti restituit. LXXVI. Perambulans Hiericho Zaccheum pu-
 aldormono unband se7e cuom hal gedoe 77e losade bispell sette 7egna
 blicanum absolut qui uenit saluum facere quod perierat. LXXVII. Parabolam ponit seruorum accipientium
 frō blaferdo his of 77e hia gebohte frō him 7 fiondas rices his 7esæge7 7erh gelicade
 a domino suo decemnas ut negotiarentur ex eis et inimicos regni sui pronuntiat perimendos.
 of fola asales sætt allū cuoe7endum sibb on heofne 7 gefea on heanisū 7 of 7reātū
 LXXVIII. Super pullum asinae sedit cunctis dicentibus pax in caelo et gloria in excelsis et de increpandis 10
 7egnū his cuoe7 gif 7as sægdon stanes cliopadon gesæh 7a castra gewæp of
 discipulis suis ait si hi tacuerint lapides clamabunt. LXXVIII. Videns ciuitatem fleuit [fol. 135.] super
 hia 7esægde ofacerred of temple bebycendo 77raf u7uutum setendū of folce lustlice wæs gehered
 eam praenuntians euertendam de templo uedentes eicit scribis insidiantibus a populo libenter auditur.
 frægnende of mæhte his huorflice of frægnende of ioh sūt efne 7eumen woeron
 LXXX. Sciscitantes de potestate eius uicissim ab interrogante de Iohannis baptismo conuincuntur. LXXXI.
 geddong cuoe7 frō buendū wingeardū se7e laferd his 7 esnes 7 sunu ofslogon costende
 Parabolam dicit de cultoribus uineae qui domini sui et seruos et filium occiderunt. LXXXII. Temtantes
 of gæfel cæsares to 7eldanne penninges onwritung 7eum frō seofa bro7ero hlafe
 de tributo Cæsaris reddendo denarii inscriptione conuincit. LXXXIII. Sadducaeis de septem fratrū uxore 15
 soecendū erist 7 e7c moises mi7 cy7nise getryma7 soeca7 huu crist sunu sie
 quaerentibus resurrectionem etiam Mosi testimonio confirmat. LXXXIII. Quaerit quomodo X7s filius sit
 dauif mi7 drihtno frō him wære geceged in psalme hunteantei7 nio7a upp hepbing æc 7on uu7utana ge7reade
 Daud cum d7no ab eo uocaretur in psalmo centesimo nono elationem quoque scribarum arguit
 widua tuoge lyf sendende 77or allum wære gefæstnad hergiendū
 uidua in gazophilacium duo aera mittentem plus omnibus misisse confirmat. LXXXV. Laudantibus
 getimbres tempel 7ecuoef sona 7æs toslitnitese 7 frægnendū of ende geondærde y7fo monigo
 aedificium templi praedicato cuius destruendū et interrogantibus de fine respondit mala plurima
 forescyniga ne 7esmeande huæd gesald gesprecen weron ah in ge7yld his hia agnaga7 sauela hiora
 praecessura nec praecogitandum quid traditi loquantur sed in patientia sua possideant animas suas. 20
 ymbsellenne frō here hierū 7 wæ 7æm berendū suord æc 7on 7 7eadom
 LXXXVI. Circumdandam ab exercitu Hierusalem et uae praegnantibus gladium quoque et captiuitatem
 7 tunglas heofnas towardo 7 hine tocymende on wolcen mi7 mæhte micla 7 mi7 7rym 7ecuoef
 signaque caeli futura seque uenturum in nube cum potestate magna et maiestate praedicat. LXXXVII.

1. asumendos MS. 5. l. abscedit. 9. l. decem mnas. 10. allu MS. 17. l. d7is. 18. misisse MS. 19. l. praedicat cto id.

www.libtool.com.cn

locas cuoeð þte togeneolecde i togeneolecað lesnise iuera frò drunceno æc ðon ʒ gemnisu þisses lifes
 Respicite inquit quia adpropinquat redemptio uestra ab ebrietate quoque et curis huius uitae
 þbead to wæccenne bead ʒ to biddanne
 prohibens uigilandum praecipit et orandum.

[fol. 135b] QUOD PROPE PASCHAE LEGENDUM EST.

iuðas sipbade mearde geruað ða ðegnas eostro geryno færma drihtnes i drihtenlico
 LXXXVIII. Iudas pascisciturus pretium parant discipuli pascha mysterium caenæ dñicae
 gemersad aron þ geflit ðegna hine seolfne ðæra embehtmonn gefælde genom ðæm
 5 celebrantur. LXXXVIII. Contentionem discipulorum se ipsum illorum ministrum astruens tollit quibus
 ric geheht cuoeð æfī oðera to petre getrym broðro ðino ðio redo mæge on sua huæle tid
 regnum promittens ait post aliqua Petro confirma fratres tuos. quae lectio potest quolibet tempore
 cuoeða ðrounges deda asægd biðon ðer bituih oðero æc ðon ðio earliprece ðone ðæm cnahte pef
 dici. xc. Passionis gesta narrantur ubi inter cetera etiam auricula quam puero Petrus
 geurfæ ðio hond his miððy gesette i estgeboette ðæm hoendū īgefneise frò feder of gebæd
 abscederat ipsae (sic) manus suae tactu restituit. xci. Crucifigentibus ueniam a patre deposcens
 æc an frò ðæm sceaðum hongende i g ondedende unband arise hine ðarfo ðio engelica
 etiam unum ex latronibus crucifixum confitentem absoluit. xcii. Resurrexisse cum mulieres angelica
 ædeanise ongeton ʒ pef to ðær byrgeū gearn ʒ gesæh þte aworden was gewundrað of
 10 reuelatione cognoscunt et Petrus ad monumentū currens ac uidens quod factum fuerat ammiratur. xciii. A
 tuam þ is ʒ foera his ðæs noma geswigeð is ðæm geongen in ceastro þte ða
 duobus id est Cleopa et socio eius cuius nomen tacetur euntibus in castellum quod tunc Emmaus
 was geceged æfī þ efnesprec longe on dælnise hlafes ongeton bið efnesprecendū ðegnū
 uocabatur post confabulationem prolixam in fractione panis agnoscitur. xciiii. Conloquentibus discipulis
 astod on middum cuoe sibb iuh ʒ ða get forhtende ʒ þ gaast woendon ædeaudnise oferfæst hondo
 adstans in medio dicit pax uobis et adhuc pautes spūque putantes ostensione transfixarum manuum
 ʒ fota gefæstnaðe (sic) gebræc fe ðæm dæl fiscoes brededes ʒ biobread wyniges læreð hia þ hāt
 pedumque confirmat edens coram ipsis partem pisces assi et fauum mellis instruit eos promi-
 fadores walde gesenda hine cuoeð astag on heofue
 15 sum patris missurum se dicens ascendit in caelum.

þios redo on ðære uica eostres miððy bið gereded geendad bið on stoue ðer cuoeð ða huile
 [fol. 136.] Haec lectio in ebdomada paschae dum legitur finitur in loco ubi ait quoad usque
 we biðon gegearuad mið ðæm heigsta mæht miððy uūt in astignise gereded bið oðero stoue onginneð ðer cuoeð
 induamini uirtutem ex alto cum autem in ascensione legitur alio loco incoanda est quo dicit
 ðegnū ðas sint wordo ðaðe spreccend was iuh miððy get ic was mið iuh wið ende godspelles
 discipulis haec sunt uerba quae locutus sum uobis cum athuc (sic) essem uobiscum usque in finem euangeli.

asægd aron ða merconga æfī lucas
 EXPLICIUNT CAPITULA SECUNDUM LUCAM.

20 [fol. 203.] INCIPUUNT CAPITULA SECUNDUM IOHANNEM.

inginnas forueardmercunga æfī iohañ
 1. In principio uerbum dñs apud dñm per quem facta sunt omnia et Iohannes
 þ woere gesended gesægd is ær i befa him ðaðe eft onfoas þ hia se gewyrces suno goddes ðerh geafa his
 missus refertur ante eum qui recipient esse facit filios dñi per gratiam suam.

1. adpropinquat MS. 4. l. pasciscitur. 7. l. auriculam. 9. l. ondedende i andettende. 14. l. piscis.

www.libtool.com.cn

11. Interrogantibus Iudaeis Iohannes negat se esse Xpm sed missum se ante illum
 æc
 12. J stefn fte he were clioppendes in uoestern æfī isaias ðæm uitga gesaeges ðe ilca uutellice geondeta
 uocemque esse clamantis in deserto secundum Esaiam enuntiat ipsum uero fatetur
 lemb laedende t niomende synno middangeardes æc fuluande in halge gaste forðon ðe ilca sie t is on ufa
 agnum tollentē peccata mundi et baptizantem in sþu sþo eo quod ipse sit supra
 allum t of alle of tuæm ioh ðegnum ða ðe fylgendo ueron ðæm driht an tolædde
 omnes III. Ex duobus Iohannis discipulis qui secuti fuerant dnm unus Andreas adduxit
 broder his se ðe petrus from ðæm uæs genemned æc ðon uæs geceiged bearn godes gebecnas se ðe
 fratrem suum qui Petrus ab ipso nuncupatus Philippus quoque uocatus natana heli indicat qui 5
 sona betuth oðrum ðe ilca godes sunu bi ð geondetad in ðæm færmū f uæter ymbcerde t gecerde in win
 mox inter cetera eum dī filium confitetur. IIII. In nubtis aquam conuertit in uinum
 miððy uæs auorden cuðlice geséne fte ðer heseolf uæs gehaten uin nedðærf sie fte gescyrte ðæra farma
 quo facto cognoscitur quod ubi ipse fuerit inuitatus uinum necesse sit deficere nubtiarum.
 miððy geneoliede eastro iudeana auarp ða cependo t of temple J ðæm frasendum t huæt t becon gesalde
 v. Propinquante pascha Iudaeorum eicit uedentes e templo et interrogantibus quod signum daret
 to undoanne tempul t*) J um ðri mdagum wæccennes clænrun t godes degelnise settað ðæm ðegne bituih menigo
 soluendi templum et in triduo excitandi misterium ponit. VI. Nicodemo inter multa
 cuoes ð buta sie eft accenned in ric godes ingeonga ne mæge t fte ne gædoema ah gæhaele gecuome
 dicit nisi renatus in regnum dī intrare non posse uel quod non iudicare sed saluare uenerit 10
 midð J f woere aedeauad cuæð uoerc ða ðe in gode aron gewordne in ðæm stoue fuluande
 mundū et manifestari dicit opera quæ in dō st facta. VII. Iohanni in Aenon baptizanti
 is gecuoeden ðone hælend fulguge ðe ilca brydguma fte sie J gedoefenlic is fte gewox hine hucære lydlige
 dicitur ihm baptizare quem ille sponsum esse et oportere crescere se autem minui
 J ðe ilca ufa J on ufa allū were æc to gefefanne in hine fte hæfde lif éce ofer ðone ungeleaf-
 illumque desursum et supra omnes esse credentemque in eum habere uitam aeternam super incredulum
 fulle uît uræððo geunia getrymeð t gefæstnað æt uælle iacobes ðæm uife samaritanisca was ædeaued
 uero iram manere confirmat. VIII. Apud puteum Iacob mulieri samaritan[a]e manifestatus
 mið menigū deglum rûnū spræc J monigo ðæra samaritaniscana lioda gelefeð on hine cuoedendo ðis is soðlice hælend
 plurimo mystice loquitur et multi Samaritanorum credunt in eum dicentes hic est uere saluator 15
 middangeardes regluordes sunu sum oðer untrymiende ondueardnese driht stefne gehæled bið cuoedendes feder
 mundi. VIII. Reguli cuiusdam filius aegrotans absentis dñi uoce sanatur dicentis patri
 his gaa sunu ðin lifað gelefe ðe ilca J hus his all monno eahtu J ðritðeih uintra hæbende
 eius uade filius tuus uiuit credidit ipse et domus eius tota. x. Hominem XXXVIII annos habentem
 in untrymnisse his miððy gecuoed aris nim bære ðine J geong in sunnedoeg haeleð efne gelic hine
 in infirmitate sua dicendo surge tolle grabtatam tuam et ambula in sabbato curat aequalem se
 f uæs doende gode f sunu suælice fader auoshte deado sie geliclic arwyrðe in ðæm
 quod erat faciens dō. XI. Quod filius sicut pater suscitans mortuos sit aequaliter honorandus in quo
 gelefdon ofleorað of deaðe to life toeymende æc ðon soðsages ðio tid ðona of byrgennū godo
 credentes transeant de morte ad uitam uenturam quoque pronuntiat horam quo de monumentis boni 20
 æc ða yflo eft arisað fe cyðnise his ioh ðæccille ceigeð J æc ðone faede[r] J geuriotto
 malique resurgunt. XII. Pro testimonio suo Iohannem lucernam appellat patrem quoque et scribaturas

*) sequuntur haec: f taenas his aganes lichoma erest

of him cyðnisse getrymeð iudæos oðerne eft foendo i of him uūt moysi miððy aurat gefæstnade
 de se testimonium perhibere Iudæos alium recepturos de se autem Mosen scribisse testatur. XIII.
 miððy geneolede eastro iudeana of fif hlaful 3 tuæm fiscum 3 fif 3usendo monno gefylde
 Propinquante pascha Iudæorum de quinque panibus et duobus piscibus quinque millia hominum saturavit
 7e 3æm tacne miððy to cyninge hine uallað doa i gewyrca geflsh 3 geade i geongende on ufa 3æ sæ f roh-
 pro quo signo cum regem eum uellent facere fugit et ambulans supra mare pauen-
 tandum 3egnum cuoëð ic hit am nallað gie ondrede frō 3reatum gesoht wæs 3 miððy gemoeted uæs cuæð
 tibus discipulis ait ego sum nolite timere. XIII. A turbis quaesitus et inuentus ait
 wyrcað mett seðe ne losas 3 hlaful of heofnum soð cuoëð gesealla hlif middaŋg hlaful lifes
 5 operamini cibum qui non perit et panem de cælis uerum dicit dare uitam mundo. xv. Panem uitæ
 hine cuæð 3 3a gelefendo on him eft wæccende 3 he uere on 3æm hlætmaeste dæg
 se dicit et credentes in se resuscitaturum in nouissimo die.

is to redanne fore deadum i unliwendū
LEGENDA PRO DEFUNCTIS.

hwisprenno i tuispreccendo i hine sunu cuoðas soð he bituth menigo lichoma his hlaful
 xvi. Murmurantes Ioseph eum filium dicunt at ipse inter multa carnem suā panem
 hine seolfne cuoëð fore middaŋg hlif 3 3a oðero gelic menigo of hlafe 3 lichoma his gesoðade wordo
 se daturum ait pro mundi uita et cetera similia plurima de pane et carne sua testatur. xvii. Uerba
 his gast 3 hlif fesaðeð 3 enne of tuoelfum diubul geceiges iudæas to cearfanne hine
 10 sua sþm uitamque pronuntiat et unum ex duodecim diabulum appellat. xviii. Iudæis interficere eum
 soecendum astag deðlice to dæg halgum 3er ungelico frō him 3 of 3æm gecuoeden biðon
 quaerentibus ascendit occulte ad diem festum scaenopegie ubi diuersa de eo et ab eo dicuntur
 3 soecendo hine to gegrioppann ne maechtun 7e 3on ne 3a get cuom tid his menigum of 3reat
 et quaerentes eum adprehendere nequeunt quia nondum uenerat hora eius. xviii. Multis de turba
 gelefendū menigo spreceð bituih 3æm cuæð seðe 3yrstes cyme to me 3 dringað 3æm 3egne æc 3on
 credentibus plurima loquitur inter quæ ait qui sitit ueniat ad me et bibit Nicodemo quoque
 7e 3æm of hernise cuoëðende uiðstonden bið from 3æm ældum
 pro ipso de audientia dicenti resistitur a pharisæis.

sint to redanne in fæstū
LEGENDA IN QUADRAGESIMA.

3 uif in argscipe i begrippene i fræpene 3 to him togelaeded uæs ne from henendum i foemendum
 xx. Mulierem in adulterio reprehensam atque ad se adductam nec ab accusatoribus
 gedoemedo i gentðrad heseolf under wyrd 3ona leng 3te ne syngade ontynde leht middaŋg
 condemnatam ipse sub condicione qua ulterius non peccaret absoluit. xxi. Lucem mundi
 3 he uere cuoëð of soðre cyðnisse gefeande forenoæð dom his soð uoere gefæstnade
 se dicens pharisæos de proprio testimonio resultantes arguit iudicium suum uerum esse confirmans.
 cuoëð to iudeum 3 gie in synne iure gie biðon deade of 3æm uæs gefrognen huælc woere fruma
 xxii. Dicit Iudæis et uos in peccato uestro moriemini a quibus interrogatus quis esset principium
 3 he uere geonduearde togæde miððy gie upp app ahefes sunu monnes 3onne gie ongeattas 7on ic am
 20 se esse respondit addens cum exaltaueretis filium hominis tunc cognoscetis quia ego sum. xxiii.
 iudeum gelefenum cuæð gif gie gelefeð i wnað in word minum soðfæstnisse gefriað iuih 3æm ondsuæ-
 Iudæis credentibus ait si manseritis in sermone meo ueritas liberabit uos quibus respon-

1. oderne MS. 2. geneolede MS. 20. 1. exaltaveritis.

www.libtool.com.cn

rendum ꝥ he werꝥ frio cueð ðeðe wyrcað synne ðraeł i ðea is synnes ꝥ bituħ oðro menigo diobul
dentibus se esse liberos dicit qui facit peccatum seruus est peccati et inter alia multa diabolum
monnslaga ꝥ leasunges ðone fæder tobecnað seðe word cuoð min gehaldes deað ne
homicidam et mendacii patrem adsignat. xxiiii. Qui sermonem inquit meum seruauerit mortem non
gesiið in ðcniſſe ꝥ bituħ oðro menigo ær abraam ꝥte were cuoð geeade of ðam temple
uidebit in aeternum et inter cetera plurima ante Abraham se esse dicens exiuit de templo. xxv.
ðone blindo frō frumacennise gehæled uæs leht middafig he cuoð ðone miððy inlichtade menigo ða ældo
Caecum a natiuitate sanaturus lucem mundi se dicit quem cum inluminasset multa pharisæis
mið unsibsumniſe i gedroefedo uoeron soecendum he from ðam inlichtet cyðig geworðad uæs seðe
anxietate turbatis atque quacrentibus ipse ab inluminato cognitus adoratur. xxvi. Qui
ne ingaeð cuoð in scipa locs ðerh duru deaf is ꝥ he uere cuoð duru ꝥ hiorde scipa ðe ðam
non intrat inquit in ouile per ostium fur est seque dicit ostium et pastorem ouium pro quibus
he his sauel ꝥ he ualde gesete ꝥ oðero scip to gelædanne ðesæge ꝥte sie an ode i scipaloc enne
se suam animam positurum et alias oues adducturum pronuntiat ut fiat unum ouile unus
hiorda mæht hæfde he cuoð setnesse ꝥ eft to onfoanne sauel his gearð æc ðon niues tim-
pastor. xxvii. Potestatē habere se dicit ponendi ac resumendi animam suam facta quoque en-
breds huses halgunc bituħ menigū ðaðe frasendum saegde cuoð ic ꝥ fader an
cena Hierosolymis inter multa quae pharisæis sciscitantibus dixerat ait ego et pater unum
we sindon ꝥ menigo gelefdon in him latzarum feoðor doger dead miððy hine awoehte slepe
sumus et multi crediderunt in eum. xxviii. Lazarum quadriduanum mortuum suscitaturus dormire 10
cunoð ðone i ðe illea micla stefne mið ceigunge auoece ic ualde geheht ꝥ frō geonga menigum gelefendum of
dicit quem magna uoce clamando resuscitans uolui iubet et abire plurimis credentibus ex
iudaeum ða biscopas ongeaegn i uið hine somnung gegaedredon in ðam an i enne gedæfneð
Iudæis. xxviiii. Pontifices aduersus eum concilium colligunt in quo Caiaphas unum debere
ꝥte sie dead ðe ðam folce gewitgade ꝥ ær sex dagas eastres mið smirinise foet driht uoeron ðerhgotteno of
mori pro populo prophetizat et ante sex dies paschae ungento pedes dnī perfunduntur de
ðam uorðe iudas toaltitise i ðe uoeden bið ꝥ ðreat mið tuiggum palma gearn ceigeð la hæl usig
cuius praetio Iudae murmur arguitur. xxx. Turba cum ramis palmarum occurrens clamat osanna
he ued ofer ꝥ fole aseldes gesæt ðam ældū cuoðendum all middaif æfter him foerde sæccendum
ipse uero super pullum asinae sedit pharasaes dicentibus totus mundus post eum abiit. xxxi. Nuntiat 15
hædnum hine gesea uilnandum tfa his gebrehtnis hine cuoð ꝥ corn hustes dead monigfald
gentilibus eum uidere uolentibus horam suae clarificationis se dicit et granum frumenque mortuum multum
uæstam soðsæges tobrengeðde embehtande æc ðon him arwyrðlicne i ðesendeð from feder sauel
fructū pronuntiat allaturum ministrantem quoque sibi honorificandum promittit a patre. xxxii. Ani-
his gestyredo ꝥte sie ðam cuoðende ꝥ gebrehtnige hine frō feder gewigende stefn of heofnū cuoð
mam suam turbatā esse dicenti et clarificare se a patre poscenti uox de caelo ait
io gebrehtmade ðas menigo ðefylgeð betuħ ða hine ne to doemenne ah to haelanne middaif
clarificauit post haec multa prosequitur inter quae se non ad iudicandum sed ad saluandum mundum
gecuome gecyðed bið aras from farma foet geðuoh ðara ðeigna bisene gesalde hine cuoð ꝥte
uenisse testatur xxxiii. Surgens a cena pedes lauit discipulorum exemplum dedisse se dicens ut 20
hia efne ðegnū doað ðætte allæra driht ꝥ geworhte soðadon ne uere esne mara hlaferde
ipsi conseruis faciant quod omnium dnī fecisse probarunt. xxxiiii. Non esse seruum maiorē domino

8. odro MS. 5. anxietate MS. 9. halgum MS. 11. l. solui. 16. l. adesse dicit. frumenti. 18. clarificari. 21. l. efneðegnum.

cweð æfter cyðnisse wittes in hrinig hlafes mið ræcing gebednade] ða ðegnas monigfallice
 dicens post testimonium scribaturae. Iudam intincti panis porrectione significat et discipulos multipliciter
 getrymed bið ne sie gestyred hearta iuerre cuæð ðæm ðegnum ic am uoeg soðfæstnisse] lif seðe
 exortatur. xxxv. Non turbetur cor uestrum ait discipulis ego sum uia ueritas et uita qui
 geslið mec gesiyð æc ðone fæder ic in feder] fader in mec suæ huæd gie gegiauað in noma minum ðis
 uidit me uidit et patrem. ego in patre et pater in me. quodcunque petieritis in nomine meo hoc
 ic doam lufandum hine ðegnum] bibodo haldendum rummôd gebeht from feder uoere ge-
 faciam. xxxvi. Diligentibus se discipulis mandataque seruantibus paracletum promittit a patre mitten-
 sended] wunande mið him in ecnese] hine sib gesealla him] sib ðleta gehaten bið i is
 5 dum mansurumque cum eis in aeternum seque pacem dare eis pacemque relinquere pollicetur.
 hine seolfne] ðone fader londbusend cuæðende] ða ðeig (sic) palmo buta hine noht hia geuyrcra
 xxxvii. Se ipsum uitem et patrem agricolam dicens discipulosque palmites sine se nihil eos facere
 mæge getrymeð] menigum reordana costum i uisum tuifallice him lufu inbecnað ðæs hearnunge magon
 posse testatur et multis locutionum modis alternam eis dilectionem inculcat cuius merito possent
 suæ huæd hia gebiddas begeatta ða ilca lufu suiðe fæst bebead to ðhygcanne læreð
 quodcumque petierint impetrare. xxxviii. Eandem dilectionem instantius commendans contemnendum docet
 ðunge middaþg fæcuæð huluco fe his noma ueron ðrounde] þ ðeodne middaþ frø rumode of
 odium mundi prædicens qualia pro eius nomine sint passuri et arguendū mundum a paracletto de
 synne of syoðfæstnisse] of dome ædeauæð lytle huile] gesene were hine cuæð from him]
 10 peccato de iustitia et de iudicio manifestat. xxxviiii. Modicum et uidendum se dicit ab eis et
 effsona lythuon] ne uere gesene of ðon soecendum ðegnum ongelic wifes æff acennisse
 iterum modicum et non uidendum de quo quaerentibus discipulis similitudinem mulieris post partum
 unrotnises fe glædnise ne eft gemyndig inlædeð ða ilca] frø foder to lufanne gebednas getriað hine
 tristitiae prae gaudio non reminiscens inducit quos et a patre amari significans corroborat se
 eft ðletno cuoð in middaþ ofsuðung gie habað ah gelefað ic feuom i middaþ to faeder of
 relicturos dicens in mundo præssuram habebitis sed confidite ego uici mundum. xl. Ad patrem de
 brenise his gespræc ðegnas longunga] monigfallice fæwfygling bebeadas throung sona miðy
 clarificatione sua loquens discipulos prolixa et multimoda prosecutione commendat passione protinus in-
 gebiotate selenises] ðrounges his ðerh endebednise uundra i dedo asaegd aron eristes
 15 minente. xli. Traditionis ac passionis eius per ordinem gesta narrantur. xlii. Resurrec-
 gelic aedeannise i asceadan is i fðon maria ðio magdalenisca] saegeð underniomane
 tionis similiter manifestatio declaratur quia Maria Magdalene Petro et Iohanni nuntiat sublatum
 lichoma of byrgenne ðæm iornendum] eft cerrendum ða ilca æff ðære angelica gesihðo gesene frø
 corpus de monumento quibus occurrentibus ac reuersis ipsa post angelicam uisionē uisum a
 him driht htu woende lecuord miðy sona ues ongeten gehaten is ðegnum gesaocceþne miðy duro
 se dñm estimans hortulanum quo mox cognito iubetur discipulis nuntiare. xliii. Cum fores
 ueron tyndo cuomon to ðæm ðegnum sibb gebrohte mið hondum] ðegla miðy ædeaude of ðæm in inblauing
 essent clausae ueniens ad discipulos pacem infert manibus latereque monstrato quibus insufflatione
 gebednað gast halig eft æff dagum æhtuu insceaunge i mið rinið i miðy gehran ðæm siðu honda
 20 significat spm scm item post dies octo Thomas inspectione uel tactu lateris ac manuum
 efnegetrymed ues þ geberde eadgo biðon ða ðe ne gesegon] gelefdon ædeaude hine effsona to
 confirmatur audiens beati qui non uiderunt et crediderunt. xliiii. Manifestat se iterum ad

7. l. earnunge. 9. l. ðrouende. 10. l. soðfæstnisse. 12. l. getrymmað. 14. l. brehtnise i berhtnise. ðrowung. 16. æd caunise MS.
 ut semper. 18. l. esse existimat. miðy MS.

sao tiberiaðes seofanū ðegnum in feng ðæra fiscana hundrað fiftih ðrio miððy eft aras frō
 mare Tiberiadis septem discipulis in captura piscium centum quinquaginta trium cum resurrexisset a
 deadum uið ðiu ðirde cuoeð petre lufas ðu mec forðon ðria hine onsoce 7 foedendo i ða scipo
 mortuis. XLV. Usque tertio dicit Petro amas me quia ter eum negauerat et pascendas oues
 gelic ðirdæ þeþeadaude mið hracing honda tahte i him þto rodes deaðe uere toueard mið
 aequē [fol. 207.] tertio commendans extensione manuum significat ei quod crucis morte foret mar-
 ðrounge gesigfæstnad uæs
 tyrio coronandus.

[MS. Cott. Jul.
 E. VII. fol. 228.]

INTERROGATIONES SIGWULFI PRESBYTERI.

5

Sum geþungen lareow wæs on Engla lande Albin gehaten. 7 hæfde micle geþincða. se lærde manega þæs engliscan mennisces on boclicum cræfte swa swa he wel cuþe. 7 ferde siþþan ofer sæ to þam snoteran kyninge Karolus gehaten. se hæfde micelne cræft for gode 7 for worulde. 7 he wislice leofode. To þam com Albinus se æðela lareow. 7 on his anwealde ælþeodig wunode on sçe Martines mynstre. 7 þær manega gelærde mid þam heofonlican wisdome þe him se hælend forgeaf. Þa on sumne 10 timan Sigewulf mæssepreost hine befrân gelome feorran mid gewritum be gehwilcum cnotum. þe he sylf ne cuþe. on þære bêc þe is gehaten *Genesis*. Þa cwæð Albinus him to andsware þæt he wolde his axunga eallunga gegaderian. 7 him swa sendan mid heora swutelungum.

Sigewulf hine befran æt fruman þysum wordum:

[I.] 1. Hu is to [fol. 228b] understandenne þæt se ælmihtiga God geswâc his weorca on þam seofþan dæge. 15 þa þa he gesceop ealle þing. 7 Crist cwæð on his godspelle min fæder wyrceð oþ þis. 7 ic wyrce? Albinus him andwyrde. God geswâc þa þære niwan gesceapennysse. ac hê gecdniwað þa ylcan gecynd ælce dæg 7 his weorce gewissað oð þisre worulde geendunge. [II.] 2. Hu fela gesceadwisa gesceafta gesceop God? Twa. englas 7 men. [III.] 3. Hwi wæs þæra engla syn forsuwod on þære bêc *Genesis*. 7 þæs mannes wæs gesað? Forþam þe god gemynte þæt he wolde þæs mannes synne gehælan. na þæs 20 deofles. [IIII.] 4. Hwi wæs þæs heahengles syn unmiltsigendlic. 7 þæs mannes miltsigendlic? Forþan þe se heahengel. þe nu is hetol deofol. him sylf his synne afunde. 7 se man wæs beswicen. And eac swa micclum swa þæs engles gecynd mærræ wæs on wuldre. swa hit wæs mare on forwyrde. 7 swa micclum swa þæs mannes gecynd unmihtigre wæs. swa hit wæs leohtra to miltunge. [V.] 5. Hwi wæs se man betæht to his agenum cyre? To þan þæt he wære him sylfan ealdor swa to life. swâ to deaðe. 25 forþan gif he wære neadunga Gode underþeod. þonne næfde he nân wuldor for godum weorcum. ne nan wite for yfelum. ac wære þonne swilce an nyten. [VI.] 6. Hwi wæs Adame an treow forboden. þa þa he wæs calles oþres hlaford? To þan þæt he hine ne onhofe on swa micclum hlafordscipe. ac wære on gehealdsumnysse þæs bebodes his scyppende underþeod. 7 þurh þæt wiste þæt he him hyran sceolde. [VII.] 7. Hwi wæs se man on þone sixtan dæg gesceapen æfter þam oþrum gesceaftum. þonne 30 se man is betera þonne þa ungesceadwisan nytena? Forþan þe se scyppend gesceop ærest þone middan-eard. swilce he [fol. 229.] þam men hus getimbrode. 7 hine syððan into þam gelædde swa swa þæs huses hlaford. [VIII.] 8. Hwi awyrigde se scyppend þa eorþan on Adames gylte. 7 na þæt wæter? Forþan þe se man æt of þære eorþan wæstmæ ongean Godes bebod. na of þam wætere. 7 forþam þe God gemynte þæt he wolde þurh wæter þa synne adylegian þe se man þurhteah þurh þære eorþan wæstm. [IX.] 9. Hwi 35 wolde ure scyppend þæs mannes synne þurh hine sylfne gehælan. 7 na þurh sumne engel? Forþan þe anes engles geearnung ne genihtsumode to alysednysse calles mancynnes. ne eac se deofol on swa micelne gylt ne befeolle þurh anes engles cwale. on swa mycelne swa he befeol on Cristes cwale. [XIII.] 10. Hwi is se deofol swa onwerd þam men? For þære hatunge þe he hæfð to his scyppende. 7 for

5. presbyteri MS. 19. þære MS. 21. heahenglas MS.

- www.libtool.com.cn
- þam andan þe he hæfð to þam men 7 orwennysse his agenre hæle. [xiiii.] 11. Hwi nolde God settan æt fruman mancynne · swa swa he siþþan dyde þurh Moysen? Forþan þe lange æt fruman wæs gehealden seo gecyndelice æ · swa þæt nan oþrum ne derode. Eft þa þa þeos æ becom to gymleaste · þa sette God æ þurh Moysen to ege 7 to steore · 7 to geleafan on God. [xv.] 12. Hwi beseah God to Abeles lacum 7 him underfeng · 7 nolde beseon to Caines lacum? Forþam þe Abel geoffrode þa selostan lác Gode · 7 Cain þa waceran. [xvi.] 13. Hwi namode Crist on his godspelle Abel rihtwisne toforan oþrum? Forþan þe Abel hæfde þreo healice mihta · an is þæt he wæs Godes sacerd · þa þa he him gecweme lác offrode. oþer þæt he on clænum mægðhade his lif geendode. þrydde þæt he wæs gemartyrod unscyldig for his godnysse. 7 on þam þrim þingum he getacnode Crist seðe is soð sacerd · 7 on clænum mægðhade leofode · 7 for mancynne wæs gemartyrod. [xvii.] 14. Hwi is Enoch swa lange cucu gehealden? To þi þæt wære geswutelod þæt ealle men mihton æfre buton deaðe lybban · gif nan man ne syngode. [xviii.] 15. Hwi sceal se ylca Enoch oþþe Helias git sweltan? Þæt hi gelæston þam meniscum gecynde þone deað þe Adam mid his ofergægednysse gearnode · swa swa ealle men doð · 7 swa swa Crist sylf nolde þone deað forþugan. [xviiii.] 16. On hu manegum wisum is Godes weorc? 15 On feower wisum · ærest on Godes wordes gefadunge on þam ecan geþehte. eft on þam ungehiwodum antimbre þe he þa gesceafta of gesceop · swa swa hit gewriten is · *Qui uiuit in aeternum creauit omnia simul* · se þe leofað on ecnysse gesceop calle þingc togædere. þæt ðridde wæs · þa þa God todælde mislice gesceafta on þære syx daga gesceapennysse. þæt feorðe is þæt God gescyppð symle edniwan of þam ærran · þæt hi ne atorian. [xx.] 17. Hwilces gesceafta wæron of nahte gesceapene? Heofan · 7 eorðan · 20 englas · 7 leoht · lyft 7 wæter. 7 þæs mannes sawl. [xxi.] 18. On hu fela gesceaftum stent þæs middaneard? On feowrum · on fyre · 7 on lyfte · on wætere · 7 on eorþan. [xxii.] 19. Hwæt is heora ælces gecynd? Þæs fyres gecynd is hat 7 drie. þære lyfte gecynd is wearm 7 wæt. þæs wæteres gecynd is ceald 7 wæt. þære eorðan gecynd is ceald 7 drie. [xxiii.] 20. Hwilces gecynd[es] is heofon? Fyres gecyndes · 7 sinewealt · 7 symle turnigende seo tunglena heofon. [xxiiii.] 21. Gif heo turnigende is hu meta ne fealð heo? Woruldlice uðwitan sædon þæt heo feolle for hire swiftnysse · gif þa seofon dweligendan steorran [fol. 230.] hyre ryne ne wiðhæfton. Ic wene þæt þu nyte hwæt þis gemænebuton we of oþrum bocum þis openlicor secgan. Ic secge þæt ic hwilon ær forsuwode · for þam ungewunan woruldlices gesceades. Witodlice seo tunglena heofon tyrnð æfre onbutan þas eorþan easten westweard · 7 hire winnað ongean þa seofon dweligendan tunglan. Hi synd dweligende oþþe worigende 30 gecwedene · na for gedwyld · ac forþan þe heora ælc gæð on his agenum ryne · hwilon ufor hwilon neoðer · 7 ne synd na fæste on þære rodorlican heofonan · swa swa oþre tunglan. Þone yfemestan heton þa hæþenan Saturnus · se gefylð his ryne oþ þrittig geara fyrste. Þone oþerne · þe beneoþan Saturnum gæð · hi heton Iouis · 7 se gefylð his ryne binnon twelf gearum. þone þryddan · þe beneoþan Iouem gæð · hi heton Mârs · 7 se gefylþ his ryne binnan twam gearum. Se feorða is seo sunne · seo gefylð 35 hire ryne on twelf monþum · þæt is on þrym hund dagum 7 fif 7 sixtigum tidum. Se fifta is gehaten Uenus · se is æfensteorra · se gefylð his ryne on þrim hund dagum · 7 eahta 7 sixtigum dagum. Se syxta is gehaten Mercurius · micel 7 beorht · se gefylð his ryne on þrim hund dagum · 7 nigon 7 twentigum dagum. Se seofða is se mona · ealra tungla nyfemest · 7 forði hæfð læstne embegang · 7 forþy he gefylð his ryne on seofon 7 twentigum dagum 7 eahta tidum. Þas seofon tunglan gað æfre eastweard · 40 on gean þa heofonan · ac seo heofen is strengre · 7 abret hi ealle underbæc westweard mid hire ryne · 7 is forþi mannum gefuht swilce seo sunne 7 þa foresædan tunglan gangon westweard. Soð þæt is · [fol. 230b] westweard hi gað unþances · æc hi gað swa þeah ealle be heora mihte æfre eastweard. Micel sweg gæð of heora swifan ryne · 7 of þam scinendan rodore · þeah þe we for þam mycclan fyrlene hit gefredan ne magon. We foð nu on þa axunga þær we hi ær forleton.
- 45 [xxvi.] 22. Hu is to understandenne · on anginne gesceop God heofonan 7 eorþan? Þæt angin is Crist · Godes sunu · swa he sylf cwæð on his godspelle to þam Iudeiscum · þa þa hi axodon hwæt he wære. He cwæð · ic eom angin þe to eow sprece. þurh þæt angin · þæt is þurh þone sunu · gesceop se

fæder ærest, þæt antimber of nahte · of þam þe he syþþan heofonan ʒ eorðan geworhte. [xxviii.] 23. Hu is to understandenne þæt Godes gast wæs gefeod ofer wæterum? Ne ferde Godes gast worigende ofer þa wæteru · ac þurh his mihte ʒ wissunge to gescippenne ʒ to geliffæstenne þæt ungehiwode antimber. [xxxiii.] 24. Hwi gesceop God leoht on þone forman dæg? Hit gedafnode rihtlice Godes weorcum þæt se ælmihtiga · se þe is ece leoht · ærest þæt hwilwendlice leoht geworhte · þæt þa oþre gesceafta · þe he syþþan gesceop · mihton beon þurh þæt leoht gesewene. God sylf is soð leoht · ac þæt gesceapene leoht geswutelode his weorc. [xxxvi.] 25. Hwi is gecweden on þæs mannes gesceapennysse · *uton wyrcan mannan* · ʒ be þam oþrum gesceaftum is awriten þæt God gecwæð · ʒ hi wurdon þurh his hæse gesceapene? Witodlice forþan þe þæs mannes wurðscipe ʒ æþelborennys is toforan þam oþrum gesceaftum · ʒ forþi wolde mid geþeahte · ʒ þurh his agene handa · hine gescyppan. [xxxvii. xxx.] 26. Hwi is gecweden þæt God cwæde · *uton wyrcan mannan to ure anlicnysses*? Forþi is gecweden · *uton* [fol. 231.] *wyrcan* · þæt wære geswutelod þære halgan þrynnysse weorc on annysse. Seo halige þrynnys is undergiten on þam worde · *uton wyrcan* · ʒ seo soðe annys is understanden on þam worde · to ure anlicnysses. [xxxviii.] 27. On hwam is se man his scyppendes anlicnys? On þam inran men · þæt is on þære sawle · seo hæfð on hyre þreo þing on annysse æfre wyrrende · þæt is gemynd · ʒ andgit · ʒ willa. [xxxviii.] 28. Hwi is gecweden · ægðer ge anlicnys ge gelicnys? Seo anlicnys is to understandenne on þære ecnysses · ʒ seo gelicnys on hire þeawum · þæt is on þam þrym þingum þe we ær namodon. [xxxix.] 29. Hwi ne cwæð þæt halige gewrit be þam men · þa ða he gesceapen wæs · synderlice þæt hē god wære · swa swa hit cwæð mænigfealdlice be þam oþrum gesceaftum þæt God gesawe þæt hī gode wæron? Siððan se man gesceapen wæs · sægð þæt halige gewrit · þæt God gesawe ealle þa þing þe he geworhte · ʒ hi wæron swyðe gode · swilce hī wæron ærþan ænþipige gode · ʒ wæron syððan for þam men ealle swyðe gode · forþan þe hi ealle to þæs mannes wlite gesceapene synd. Se man soðlice is to wuldre ʒ herunge his scyppendes geworht. [lxi.] 30. Hwi wæs þæt treow · þe Adam on agylte · gehaten *lignum scientiae boni et mali* · þæt is on englic · treow ingehydes yfeles ʒ godes? Næs þæt treow on his gecynde gesceadwis · ne hit næfde ingehyd godes oþþe yfeles · ac þæt se man mihte on þam treowe · þe him forboden wæs · tocnawan hu mycel gōd is on gehyrsumnysse · ʒ hu micel yfel on ungehrsumnysse. [liii.] 31. Hwæt is getacnod on þam worde · þe God cwæð to Adame · ærþan þe he agylte · þu scealt deaðe sweltan · gif þu of þam treowe geetst? Se twifealda deað wæs mid þam getacnod · þære sawle ʒ þæs lichaman · þære sawle deað is · þonne hī God forlæt [fol. 231b] for sumere synne · ʒ heo siððan sceandlic wunað · þæs lichaman deað is · þonne sawl him of gewit · ʒ þisne twyfealdan deað towearp Crist mid his anfealdan deaðe · seþe wæs soþlice dead on lichaman · ʒ næfre on þære sawle · forþan þe he næfre ne syngode. [lv.] 32. Hwi wolde God þæt se man Adam eallum nytenum naman gesceope? Þæt se man þurh þæt undergeate hu micle betera he wæs · þurh his gesceadwisnysse · þonne þa nytena · ʒ þæt he þæs þe swiþor his scyppend lufode þe hine swilcne geworhte. [lvi.] 33. Hwi sægð þæt halige gewrit þæt Adam ne gemette nænne him gelicne · ærþan þe Eua wæs gesceapen? Forþan þe nan nyten næfde nan gesceadne sawle buton hē ana. [lvii.] 34. Hwi wolde God gescyppan Euan of Adames sidan · þa þa he slêp · ʒ na of eorþan · swa swa he hine gesceop? For þære getacnunges þæt Crist sylf wæs mid deaðe geswefod on þære rode · ʒ wæs on þære sidan gewundod · of þære arn wæter ʒ blod to alysenne his gelapunge · seo is gecweden Cristes bryd ʒ clæne mæden. [lxii.] 35. Hweper seo næddre þurh hire agen andgit to Euan spræce? Nis hit na geleaflic þæt se wurm þurh his agen andgit Euan bepæhte · ʒ se deofol spræc þurh þa næddran · swa swa he deð þurh wodne man · ʒ heo ne undergeat þa word þe mǣ þe se woda deð. [lxi.] 36. Hwi geþafode God þæt se man afandod wære · þa þa he wiste þæt se man wolde abugan? Forþan þe se man nære herigendlic · gif he forþi ne syngode · þe hē ne mihte · ac he wære herigendlic · gif he nolde syngian · þa þa he mihte · Git dæghwamlice drecð [se] deofol mancynn mid mislicum costnungum · þa þa beon herigendlice ʒ halige þe him wiðstandað · ʒ þa beoð genyþerode þe nellað him wiðstandan. [lxiii.] 37. Hwi wolde se æþela [fol. 232.] scyppend æfre þone mannan to his agenum cyre lætan? Forþan þe se scyppend nolde þæt se man þeow wære seþe to his anlicnysses gesceapen wæs · ac wære þurh godne

11. anlicnyssa MS. gecwedon MS. 13. understandan MS. 15. geanlicnys gegelicnyss. wylla MS. 28. se twifealde MS.

- willan herigendlic · oððe of yflum willan nyðergendlic. [LXXII.] 38. Hwi axode God Adām æfter his gylte hwær he wære · swilce he nyste? Þæt he dyde for þreaginga · na swilce he nyste · ⁊ þæt Adam understode hwær he þa wæs · ⁊ hwanon he afeolle. [LXXIII.] 39. Humeta wende Adam þæt he mihte hine behydan fram Godes gesihðe? Seo stuntmys him gelamp of his synne wite þæt he wolde
- 5 hine bediglian þam þe nan þing nis digle. [LXXV.] 40. Hwi [ne] axode God þa næddran hwi heo þa men forlærde · swa swa he axode Euan hwi heo Adame þone æppel sealde? Forðan þe seo næddre be agenum willan þæt ne dyde · ac se deofol þurh hi · ⁊ forþi cwæð God hire to · þu bist awyrgeð · ⁊ þu scealt gān on þinum breoste · ⁊ þu ytst þa eorþan eallum dagum þines lifes. Se deofol · þe spræc þurh þa nædran · wæs on þære næddran awyrgeð. he gæð on his breoste · þæt is þæt he færð on modig-
- 10 nysse · ⁊ mid þære men beswicð. ⁊ he yt þa eorðan · forþan þe þa belimpað to þam deofle þa þe þa eorðlican grædignyse ⁊ gælsan ungeföhlice gefremmað. God cwæð to Euan þæt heo sceolde þære næddran heafod tobrytan · ⁊ seo næddre wolde syrwan ongean hire hō. [LXXVII.] 41. Hwæt is þære næddran heafod · ⁊ hwæt þæs wifes hō? Ðære næddran heafod getacnað þæs deofles tihinge þa we sceolan mid ealre geornfulnyse sona tobrytan. forþan gif heo þæt heafod innan þone man bestingð-
- 15 þonne slingð heo mid calle inn. swa þeah ne bescyt se deofol næfre swa yfel geþoht into þam men þæt hit him to forwyrd becuome · gif hit him ne licað · ⁊ gif he winð mid gebedum ongean · he sæwð for oft manfullice [fol. 232b] geþohtas into þæs mannes heortan · þæt he hine on orwennyse gebringe. ac hit ne bið þam men derigendlic · gif hē to his drihtne clypað. swa se man swiþor bið afandod · swa he selra bið. Þæs wifes hō getacnode þæt se deofol wile on fyrste · gif he æt fruman ne mag · þone man
- 20 beswican · ⁊ swa near his lifes geendunge · swa bið ðam deofle leofre þæt he þone man forþære · ac us is to hopigenne to þæs hælendes gescyldnyse þe þe us tihte þus *confidite · ego uici mundum* · truwiað ⁊ beoð gebylde · ic oferswiðde þisne middaneard. eft he cwæð · þyses middaneard[es] ealdor com to me · ⁊ he on me naht his ne funde. se deofol is þara manna ealdor þe þisne middaneard ungemetlice lufiað. ⁊ he com to Criste · cunnode hwæðer he ænig þing his on him gecneowe. þa ne funde he on him nane
- 25 synne · ac unscæððignysse. Þæt þæt we ne magon þurh us · þæt we magon þurh Crist seþe cwæð · *omnia possibilu credenti* · ealle þing synd þam geleafullum acumendlice. We sceolon winnan wið þone deofol mid fæstum geleafan · gif we willað beon gehealdene · ⁊ seþe him onbihð · bið soðlice beswicen. [LXXX.] 42. Hwi worhte God pylcan Adame ⁊ Euan æfter þam gylte? Þæt he geswutelode · mid þam deadum fellum · þæt hi wæron þa deadlice for þære forgægednyse.
- 30 [LXXXII.] 43. Hwæt is þæt God gelogode Cherubin ⁊ fyran swurd ⁊ awendendlic to gehealden[n]e þone weg þe lið to lifes treowe? Þæt is þæt neorxnwonges [weg] get is gehealden þurh engla þenungo ⁊ fyrena hyrdædene. ⁊ þæt is awendendlic · forþan þe hit bið aweg gedōn · ⁊ se weg bið us gerymed. Cherubin is gereht gefyllednyss ingehydes · þæt is seo soðe lufu · ⁊ þæt fyrene swurd getacnode þa hwilwendlican earfoðnyssa þe we hēr on life for- [fol. 233.] berað · ⁊ we sceolon þurh þa soðan lufe Godes
- 35 ⁊ manna · ⁊ þurh earfoðnyse · to þæs lifes treowe eft becuman. Þæt lifes treow is se leofa hælend Crist seþe is soð lif on hine lifigendum. [LXXXVII.] 44. Hu clypode seo stemn Abeles blodes to Gode? Heo clypode swa þæt Caines gylt wearð æteowod on Godes gesihðe. ⁊ gehwilces mannes dæda clypiað to Gode · ⁊ hine gewregað oþþe geþingiað. þonne God hi gesihð · swa gode swa yfele. [LXXXVIII.] 45. Hwi wæs Cain awyrgeð on his synne · ⁊ seo eorðe wæs gewyrgeð on Adames synne?
- 40 Cain wiste his fæder forgægednyse · ⁊ næs þurh þæt gewærleht · ac þær to eacan his agenne broðor rihtwisne ⁊ unscæððigne acwealde · ⁊ forþi wæs wyrðe maran wyrigunge. [LXXXVIII.] 46. Hwilt tacn sette God on Caine · þæt hine man ofslean ne sceolde? Þæt tacn gewislice þæt he cwacigende ⁊ geomerigende ⁊ worigende ⁊ utlaga leofode symle ofer eorþan. [LXXXVIII.] 47. Hwæt is yfel? Yfel nis nan þing þurh hit sylf · ⁊ nane wununga næfð buton on sumum gesceafta. se deofol wæs ærest to
- 45 godum engle gesceapen · ac he wearð yfel þurh modignysse. nu nis yfel nan þing buton godnyse forgægednyse · swa swa þeostru ne synd nan þing buton leohtes forlætennyss. [LXXXVIII.] 48. Humeta cwæð God ælmihtig · þa þa he manna þwyrnyse geseah · þæt him ofsuhte þæt he æfre men gesceope? Ne bið God næfre beþaht · ne him næfre ne ofþincð þæt þæt he ær to ræde geþohte · ne he ne besargað

swa hwæt swa he foresceawode · swa swa men doð. ac þæt halige gewrit wile to ure spræce geþwær-
 lecan · ʒ on ure wisan us to spræcð · swa þæt we þurh þa gewunelican spræce þa þing oncnawan þe ðs
 uncuðe wæron. [ov.] 49. Hu wæs Noes arc gesceapen? Se arc wæs fyðerscyte · þreo hund fæðma
 lang neoðan · ʒ fiftig fæðma [fol. 233b] wid · ʒ þrittig fæðma heah · ʒ wæs fram neoðewerdan oþ ufe-
 werdan swa togædere getogen · ʒ swa genyrwod · þæt he wæs mid anre fæþme ufewerd belocen · swa 5
 swa he strengest beon mihte ongean þa stiðlican scuras. He wæs fiflere · ʒ hæfde þreo wununga. on
 þære nyðemestan fleringe wæs heora gangpyt · ʒ heora myxen · on þære oþre fleringe wæs þæra nytena
 foda gelogod. on þone þridan fleringa wæs seo forme wunung · ʒ þær wunodon þa wildeor ʒ þa reþan
 wurmas. on þære feorþan fleringa wæs þæra tamra nytena steall · on þære fiftan fleringe wæs þæra
 manna wunung mid wurðmynte gelogod · ʒ hi þæron wunodon for nean twelf monað · ærþan þe 10
 þæt flod mihte beon adruwod. [cxxxiii.] 50. Hwi wurdon adydde ma þæra eorðlicra nytena · on
 þam flode · þonne þæra sælicra fixa? Forþan þe seo eorðe wæs awyrged on Adames gylte þe þa
 nytena on leofodon. [cxxxvi.] 51. Hwider arn þæt wæter of þam widgillan flode · þa þa flod
 wanigende wæs? Wen is þæt þæt wæter gewende to þære widgillan niwelnyse þurh þa digelan
 æddran þisre eorþan · be þam þe Salomon cwæð þæt ealle ean eft gewendað þanon þe hi ær comon · 15
 þæt hi eft flowan magon. [cxxxii.] 52. Hu wæs manncynne flæscmete alyfed æfter þam flode ·
 ʒ na ær? For þære eorþan unwæstmbernyse · ʒ þæra manna tyddernysse. Wise lareowas sædon
 þæt seo eorðe wære miccle unwæstmberre æfter þam flode þonne heo ær wære · þa þa mancynn be
 hire wæstmum leofode. [cxxxiii.] 53. Hwi wæs se rēnboga to wedde gesette manncynne? God
 gesette þone rēnbogan to wedde · ʒ to orsorhnyse manncynne · to þam behate þæt he næfre eft nolde 20
 ealne middancard mid nanum flode oferteon. forðan þe he wiste · [fol. 234.] gif he swa ne dyde ·
 þæt men woldon forhtian þæt hi mid flode fornumene wurdon · þonne hi gelome sawon swiðlice
 renas. [cxxxiiii.] 54. Hwi is þæt tacn on þære lyftenan heofonan gesewen? To þan þæt hit calle
 men geseon magon · þæt we beon gemynegode þæt wē ðre mōd on ælcere gedrefednyssce to Gode awen-
 dan seþe wunað on heofonum. [cxxxv.] 55. Hwi is þæt tacn mislices bleos? On þam tacne is wæ- 25
 teres hiw ʒ fyres · ʒ þæt tacn · þæt is se rēnboga · cymð of þam sunbeame ʒ of wætum wolcne · to þan
 þæt he sy middanearde to orsorhnyse · mid þam wæterian bleo · þæt wæter us eft ealle ne adrehte · ʒ
 þæt he sy to ogan · mid þæs fyres hiwo · þæt eall middanearde bið mid fyre forsweled on þam micclan dæge.
 [cxxxvi.] 56. Hu wæs þes middanearde todeled æfter þam flode? Se yldesta Noes sunu Sēm gestrynde
 mid his sunum seofon ʒ twentig suna · ʒ hi gebogodon þone eastdæl middaneardes þe is gehaten Asia. 30
 se oþer Noes sunu Cham gestrynde mid his sunum þrittig suna · ʒ hi gebogodon þone suðdæl þe is ge-
 haten Affrica · se þrida Noes sunu Iafeth gestrynde mid his sunum fiftyne suna · ʒ þa gebogodon norð-
 dæl þe is gehaten Europa. Þas ealle togædere syndon twa ʒ hundseofontig þeoda · ʒ swa fela leor-
 ningenihta sende Crist to bodigenne þone soþan geleafan geond ealne middanearde. [cxxxviii.] 57. Hwa
 wolde beon ærest cynincg on manncynne? Nembroð se ent seþe fyrrest wæs æt þære getimbrunge þære 35
 micclan byrig Babilonian · on þære þe hi woldon þone stypel up to heofonum aræran · on þære wurdon
 þa gereord on twā ʒ hundseofontig todelede. [ol.] 58. On hwilcere mægðe þurhwunode þæt gereord
 þe Adam hæfde? On þære ebreiscan mægðe þe Crist siððan on menniscnyssce of acenned wearð · forþan
 þe hit ge- [fol. 234b] dafnode þæt manncynnes alysednys wurde ærest gebodod þurh þæt gereord þe ærest
 deað of com on middanearde. [cli.] 59. Hwæt gemænað þa þreo utfaru þe God Abrahame bead 40
 þus cweðende · far of þinum lande · ʒ of þinre mægðe · ʒ of þines fæder huse · ʒ cum to þam lande þe
 ic þe gewissige · ʒ ic þe þær mærne gedð · ʒ þe gebletsige? Þæt getacnað þæt þa gecorenan Godes þe-
 genas sceolon forlætan þa flæsclican lustas · ʒ ealle þa leahtras · ʒ þisne middanearde on mode forseon · ʒ
 to þam ecan life æfre gewilnian. [olv.] 60. Hu fela behate behēt God Abrahame? Twa. an wæs
 þæt he ʒ his ofsprincg sceoldon agan þone eard Iudeiscas landes. oþer þæt he is þurh geleafan manegra 45
 þeoda fæder · ʒ ealle þeoda syndon gebletsode on his ofsprincge · þæt is on Criste. [olvii.] 61. Ic
 axige hwæþer hit mihte gedafnian Abrahame · þam halgan were · þæt he cwæde to þam kyninge Pha-

5. genyrwed MS. 6. strengst MS. 7. þære nytena MS. 8. l. on þære þridan fleringe. forma MS. 16. flæscmettas MS. 17. þære
 manna MS. 21. middan eard MS. ut fere semper. 23. lyftenan MS. 28. middan dæge MS.

- rað · be his wife Sarran · þæt heo his swustor wære · þe læs þe he for hire wlite wurde ofslagen? Abraham geswutelode · mid þære dæde · þæt man ne sceal fandian Godes · þa hwile þe he mæg mid ænigum gesceade him sylfum gebeorgan. Se fandað Godes se þe his agen gescead forlæt þe him God forgeaf · ʒ swa butan gesceade secð Godes fultum.
- 5 [OLXIII.] 62. Hwæt wæs se Melchisedech seþe wæs ægðer ge kyning ge Godes sacerd · ʒ eac se apostol Paulus cwæð be him þæt he wære butan fæder · ʒ butan meder? Se Melchisedech wæs kyning ʒ Godes sacerd · swa þæt he offrode þam ælmihtigan Gode hláf ʒ wín. forþan þe he getacnode urne hælend Crist seþe is ealra kyninga kynincg · ʒ eallra sacerda sacerd. ʒ he gehalgode husel of hlafe · ʒ of wine · ʒ hine sylfne for ús geoffrode. næs Melchisedech buton fæder ʒ meder acenned · ac he leofode
- 10 swa lange [fol. 235.] þæt man his cynn nyste · ʒ forði he getacnode Crist seðe is acenned on heofonum butan meder · ʒ on eorþan butan fæder · be þam is awriten · *tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech* · þæt is on englisc · þu eart sacerd on ecnysse æfter Melchisedeches endebyrdnyse. [OLXV.] 63. Hwæt wæs se Damascus þe Abraham embe spræc to Gode · ʒ wende þæt he sceolde beon his ʒrfenuma? Se Damascus wæs Abrahames gerefan sunu ʒ he næs na Abrahames ʒrfenuma · ac wæs
- 15 his agen sunu Isâac þe syððan wæs geboren. ac se Damascus getimbrode syððan ane burh · ʒ hire naman gesceop be him sylfum Damascus · ʒ he on þære byrig rixode. [OLXVIII.] 64. Hwi is awriten on þære béc genesis þæt Abrahames cynn sceolde gecyrran ongean fram Aegypta lande on þære feorðan mægðe · ʒ seo oþer béc Exodus sægð þæt hi ferdon of Aegyptan lande on þære fiftan mægðe? Iacób · Abrahames sunu · hæfde twelf suna. þonne gif þu telst þa mægrace fram Iudan · þonne findst þu
- 20 þær fif mægða. ʒ gif þu telst fram Leui · þam gingran bræþer · þonne findst þu þær feower mægða · is nu forþi ægðer soð. [OLXXI.] 65. Hu mihte Abraham beon clæne þæt he nære forligr geteald · þaþa he hæfde cyfese under his riht æwe? Abrahames wif wæs untymende oþ hire ylde · ʒ þa bæd heo hire wer þæt hê wið hire wylne tyman sceolde · ʒ he swa dyde swiþor for bearnteame · þonne for galnyssa · ʒ eac se ealde æ · þe þa stôd · næs swa stið on þam þingum swa swa Cristes godspel is · þe nu stent · ʒ
- 25 tæcð to anum wife. [OLXXVIII.] 66. Hwæt gemænð þæt word þe God cwæð to Abrahame be þam synfullum leodscipum þus · þæra Sodomaiscra hream astah up to heofonum? Seo syn bið on stemne · þonne se gylt bið on dæde · ʒ seo syn bið mid hream · þonne se man syngað freolice · butan ælcere scea- [fol. 235b] me · swilce he his yfel oþrum mannum bodige. [OLXXXVII.] 67. Hwi wolde God þa ylcan Sodomitiscan mid byrnendum swæfle adydan · ʒ on Noes flode wurden þa synfullan mid wætere
- 30 gewitnode? On Noes dagum gewitnode God manna galnyssa mid wætere · mid liðran gesceafte · forþan þe hi syngodon mid wifum · ʒ þa Sodomitiscan syngodon bysmorlice ongean gecynd · ʒ wurden forþi mid swæflenum fyre forswælede · þæt heora fule galnyss wurde mid þam fulan swæfle gewitnod. On Noes flode wæs seo eorðe afeormod · ʒ eft geedcucod · ʒ on þære Sodomitiscra gewitnungum forbearn seo eorðe · ʒ bið æfre unwæstmære · ʒ mid fulum wætere ofergân. On Noes dagum cwæð God be þam
- 35 synfullum · ne þurhwunað min gast on þysum mannum on ecnysse · forþan þe hi synd flæsc. Se gast getacnað hêr Godes ʒrre · swilce God cwæde · nelle ic þis mennisc gehealdan to þam ecum witum · forþan þe hi synd tyddre · ac ic wille hêr on worulde him dôn edlean heora gedwyldes. Nis na þus awriten be þam Sodomitiscum þe ongean gecynd sceamleaslice syngodon · forþan þe hi synd ecelice fordemde. [OLXXXVIII.] 68. Hwi wearð Lothes wif awend to sealtstane · ðaða God sende his twegen
- 40 englas to ahredenne Loth · ʒ his wif · ʒ his twa dohra · of þam fyre þe þa fif burga forbærnde? Þa Godes englas · þe hi of þære byrig gelæddon · warnodon hi · ʒ þus cwædon · ne behealde ge underbæc · ac efstað aweg. þa na ðe læs beseah Lothes wif underbæc · ʒ wearð sona awend to anum sealtstane. for þære getacnungum þæt nan man ne sceall · seþe wile synnum ætbærstan ʒ to Godes þeowdome gebugan · beseon underbæc · þæt is · þæt hê ne sceal gewilnian þa woruldlican þingc þe he ær forlét. swa swa Crist
- 45 cwæð to his discipulum · *me- [fol. 236.] mores estote uxoris Loth* · þæt is · beoð gemyndige Lothes wifes · þæt ge ne bugon eft to woruldþingum · swa swa þæt wif wende underbæc. [OCC.] 69. Hit is awriten on genesis þæt God afandode Abrahames · ʒ se apostol Iacob awrit on his pistole þæt God ne costnað

www.libtool.com.cn

nænne man. hu mæg beon ægþer soð? God afandað þæs mannes. na swilce he nyte ælces mannes heortan. ær he his fandige. ac he wile þæt se man geþeo on þære fandunge. ⁊ his ingehyd beo geopenod. God afandode Abrahames. swa þæt he hêt hine niman his leofan sunu Isâac. ⁊ geoffrian Gode to lace. ⁊ siððan ofslean on þa ealdan wisan. þa wæs Abraham Gode gehyrsum. ⁊ wæs him leofre þæt he Godes hæse gefylde. þonne hê his leofan bearne geârode. ⁊ he wæs þa afandod. ⁊ gerihtwisod. ⁊ 5 gewuldorbeagod. swa þæt God him cwæð to. on þinum ofspringce beoð ealle eorðlice mægða gebletsode. þus afandað God his gecorenan. na swilce he nyte heora ingehyd. ac he wile þæt hî beon þe gefungenran on þære fandunge. Oþer is seo fandung [þe] Iacob se apostol embe spræc. þæt it seo costnung þe gewemð þone man to syngienne. ac God ne costnað nænne man. forþan þe he nele nænne to synnum gebigan. ac þeos costnung is of þam niðfullan deofle. ⁊ of yfelum lustum. ⁊ sê lúst acenð þa 10 synne. ⁊ seo syn. þonne heo bið geendod. acenð þone ecan deað.

Nelle we na swiðor embe þis sprecan. forþan þe we habbað þa nydbehefestan axunga nu awritene.

[Cod. Bibl. Publ.
Cantabr.]

DE TEMPORIBUS ANNI.

Ic wolde eac. gyf ic dorste. gadrian sum gehwæde andgit of ðære béc þe Beda se snotera lareow gesette ⁊ gegaderode. of manegra wisra lareowa bocum. be ðæs geares Umbrenum. fram anginne mid- 15 daneardes. Witodlice þaþa se ælmihtiga scyppend þisne middaneard gesceop. þa cwæð he. gewurðe leoht. ⁊ leoht wæs þærrichte geworden. þa geseah God þæt þæt leoht wæs gôd. ⁊ todælde þæt leoht fram þam þeostrum. ⁊ het þæt leoht dæg ⁊ þa ðeostru niht. ⁊ wæs þa geteald æfen and merigen to anum dæge. On þam oþrum dæge gesceop God heofonan. seo ðe is gehaten firmamentum. seo is gesewenlic ⁊ lichamlic. ac swa þeah we ne magon. for ðære fyrlenen heahnyse ⁊ þæra wolcna ðicnyse ⁊ for ure eagna 20 tyddernyse. hî næfre geseð. seo heofen belicð on hire bosme ealne middaneard. ⁊ heo æfre tyrnð onbuton us. swifre þonne ænig mylenhweowul. ealswa deop under þyssere eorðan swa heo is bufan. eall heo is sinewealt ⁊ ansund ⁊ mid steorrum amett. soðlice þa oðre heofenan þe bufon hire sind ⁊ beneoðan sind ungesewenlice ⁊ mannum unasmeagendlice. sind swa þeah mâ heofenan. swa swa se witega cwæð. *Caeli caelorum*. þæt is heofena heofenan. eac se apostol Paulus awrät þæt hê wæs gelædd oð ða 25 þridan heofenan. ⁊ he ðær gehyrde þa digelan word þe nan man sprecað ne môt. On þam þridan dæge gesceop se ælmihtiga God sê ⁊ eorðan ⁊ ealle eorðlice spryttinga. Ðas þry dagas wæron buton sunnan ⁊ monan ⁊ steorran. ⁊ eallum tidum gelicere wægan mid leohte ⁊ þeostrum aþenede. On ðam feorðan dæge gesceop God twa miccle leoht. þæt is sunne ⁊ mona. ⁊ betæhte þæt mare leoht. þæt is seo sunne. to ðam dæge. ⁊ þæt læsse leoht. þæt is se mona. to þære nihte. On ðam ylcan dæge he geworhte ealle steorran ⁊ 30 tida gesette. On ðam fiftan dæge he gesceop eal wyrmycynn ⁊ þa micclan hwalas ⁊ eal fiscmycynn on mislicum and mænigfealdum hiwum. On ðam sixtan dæge he gesceop eall deorcmycynn. ⁊ ealle nytenu þe on feower fotum gáð. ⁊ þa twegen men Adám ⁊ Euan. On þam seofodan dæge he geendode his weorc. ⁊ seo wucu wæs þa agán. Nû is ælc dæg on þisum middanearde of þære sunnan lihtinge. Soðlice seo sunne gæð be Godes dihte betwux heofenan ⁊ eorðan. on dæg bufon eorðan. ⁊ on niht under ðysse 35 eorðan. eall swa feorr adúne on nihtlicere tide under þære eorþan swa heo on dæg bufon up astihð. Æfre heo bið yrnende ymbe ðas eorðan. ⁊ eal swa leohte scinð under þære eorðan on nihtlicere tide swa swa heo on dæg deð bufon urum heafdum. On ða healfe þe heo scinð þær bið dæg. ⁊ on ða healfe þe heo ne scinð ðær bið niht. Æfre bið on sumere sidan þære eorðan dæg ⁊ æfre on sumre sidan niht. Ðæt leoht þe we hatað dægered cymð of þære sunnan. ðonne heo upweard bið. ⁊ heo ðonne todræfð 40

9. syngienne MS. 12. spræcan MS. — *Lectioes Cod. Cott. Tib. B. V.*: 14. pluccian *pro* gadrian. andgyt. lareow. 15. gaderode. annginne. 16. *Post* middaneardes *inserti* Cod. Cott.: Ðæt nis to spelle ac elles to rædenne þam þe hit licað. — geweorðe. 17. gôd. 18. ðeoastro. merien. 19. heofenan. 20. fyrlynan. 21. heofon. belycð. hyre. 22. on butan. mylenn-hweol. eall swa. þyssre. 23. amet. bufan hyre synd. ungesegenlice. 24. heofonan. 25. heofona heofonan. awrat. he. 26. heofonan. diglan. mann. nemot. 27. ða. butan. 28. steorrum. 29. scop. 31. ge scop eall. 32. eall. mistlicum. syxtan. gesceop. 33. nytenu. gað. menn. éfan. 34. agan. þysum. lyhtinge. 35. betweox. bufan. 36. adune. nihtlicere. bufan. 37. byð. *ut semper pro* bið. eall. nihtlicere. 38. bufan. 39. sumre. 40. dægred.

www.ljhtool.com.cn

þa nihtlican þeostru mid hyre micclan leohte. Eal swa þicce is seo heofon mid steorrum afylled on dæg swa on niht. ac hi nabbað nane lihtinge for þære sunnan andwerdnyse. We hatað ænne dæg fram sunnan upgange oð æfen. ac swa þeah on bocum is getcald to anum dæge fram þære sunnan upgange oð þæt heo eft becume þær heo ær uppstah. on þam fæce sind getcalde feower 7 twentig tida. Seo 5 sunne is swiðe micel. eal swa brád heo is. þæs þe béc secgað. swa eal eorðan ymbhwyrft. ac heo þincð ús swiðe unbrád forþan þe heo is swiðe feor fram urum gesihþum. Ælc ðing swa hit þe fyrr bið. swa hit þe læsse ðincð. We magon hwæðere tocnawan be hire leoman þæt heo unlytel is. Swa raðe swa heo upastihð. heo scinð geond ealle eorðan gelice 7 ealre eorðan brádnysse endemes oferwrihð. Eac swilce þa steorran þe us lytle þinceað. sind swiðe brade. ac for ðam micclum fæce. þe us 10 betweonan is. hi sind gefuhte urum gesihðum swiðe gehwæde. Hi ne mihton swa þeah nân leoht to eorðan asendan fram þære healian heofenan. gyf hi swa gehwæde wæron swa swa urum eagum ðincð. Soðlice se mona 7 ealle steorran underfoð leoht of ðære micclan sunnan. 7 heora nân næfð nænne leoman buton of ðære sunnan leoman. 7 þeah þe seo sunne under eorðan on nihtlicere tide scine. þeah astihð hire leoht on sumere sidan þære eorðan þe ða steorran bufon us onliht. 7 þonne heo up 15 agað heo oferswið ealra þæra steorraena 7 eac þæs monan leoht mid hire ormætan leohte. Seo sunne getacnað urne Hælend Crist. se ðe ys rihtwisnyse sunne. swa swa se witega cwæð. *timentibus autem nomen Domini orietur sol iustitiae. et sanitas in pennis eius.* þam mannum. þe him ondrædað Godes naman. þam arist rihtwisnyse sunne. 7 hælð is on hire fiðerum. Se mōna. þe weaxð 7 wanað. getacnað þas andweardan gelaðunge þe we on sind. Seo is weaxende þurh acennedum cildum 7 wani- 20 gende þurh forðfarendum. þa beorhtan steorran getacnað þa geleafullan on Godes gelaðunge. ðe on godre drohtnunge scinað. Crist soðlice onliht hi calle þurh his gife. swa swa se godspellere Iohannes cwæð. *erat lux vera. quae inluminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* þæt soðe leoht com þe onliht ælcne mannan cumendne to ðisum middanearde. Næfð ure nân nân leoht ænigre gōdnysse buton of Cristes gife. se ðe ys soðre rihtwisnyse sunne gehaten.

25

DE PRIMO DIE SAECULI. SIVE DE EQUINOCTIO VERNALI.

Ðone forman dæg þyssere worulde we magon afindan þurh ðæs lenctenlices emnihtes dæg. for þan þe se emnihtes dæg is se feorða dæg þissere worulde gescapennyse. Þry dagas wæron ær ðam dæge buton sunnan 7 monan 7 callum steorrum. 7 on ðam feorðan dæge þyssere worulde gescapennyse gesceop se ælmihtiga scyppend sunnan. 7 gesette hî on ærne mergen on middan eastdæle. þær ðær em- 30 nihtes circul is geteald. þæt heo æfre ymbe geares ymbrynum þær ðone dæg 7 þa niht geemnytte on gelicere wægan. Ðæs ylcan dæges hê gesette þone monan fulne on æfnunge. on eastdæle mid scinendum steorrum samod. on þæs hærfestlican emnihtes ryne. 7 þa easterlican tid þurh ðæs monan anginn gesette. We willað furðor ymbe þas emnihte swiðor sprecan on gedafenlicere stowe. 7 we secgað nu sceortlice þæt se forma dæg þyssere worulde is geteald to ðam dæge þe we hâtað *quinta decima kl Aprilis.* 7 35 þæs emnihtes dæg ys gehæfd. swâ swâ Beda tæcð. þæs on ðam feorðan dæge. þæt is on *duodecima kl Aprilis.* Embe þis we sprecað eft swiðor. swa swa we ær behêton.

DE NOCTE.

Niht is gesett mannum to reste on þysum middanearde. Soðlice on þam heofenicum eðele nis nân niht gehæfd. ac þær is singal leoht buton ælcum þeostrum. Ure eorðlice niht soðlice cymð þurh 40 ðære eorðan sceade. þonne seo sunne gæð on æfnunge under þyssere eorðan. þonne bið ðære eorðan

1. eall. þeo heofon. 2. lyhtinge. 3. æfen. &c. is on bocum. 4. upstah. synd. 5. mycel. eall. bec. eall. 6. þingð. us. swyðe. unbrad. for þam. feorr. þingð þe hit fyrr. 7. þe hit. ðingð. þeah hwæðere. hyre. 9. oferwryhð. swylce. lytle þingeað. synd swyðe. 7 for. miclum. 10. ys. synd. nan. 11. wæro. *omittitur* ðincð. 12. miclan. nan. 13. nihtlicere. 14. hyre. sumre. bufan. 15. agað. hyre. 18. hælþe. hyre. 19. synd. ys. waniende. 20. forðfarenum. 21. onlyht. gyfe. 22. que inluminet. 23. onlyht. mann. þysum. nan. godnyse. 24. gyfe. 26. lænctenlices ymnihtes. 27. for þam. þysse. 28. butan. 29. hi, *uti semper.* þær ðæs. 30. geymnytte. 31. he. 32. ymnihtes. angynn. 33. gedafenlicere. 34. hatað. Kalendas. 35. swa swa. 36. Kalendas. beheton. 39. nan. þystrum. nyht.

www.libtool.com.cn

bradnys betwux ús 7 þære sunnan þæt we hire leoman lihtinge nabbað. oð ðæt heo eft on oðerne ende up astihð. Witodlice . þeah þe hit wunderlic þince . nis þeos woruldlice niht nân þing buton þære eorðan sceadu betwux þære sunnan 7 mancynne. Woruldlice uðwitan sædon . þæt seo sceadu astihð up oð ðæt heo becymð to þære lyfte ufweardan . 7 þonne beyrnð se mona hwiltidum . þonne he full byð . on ðære sceade ufweardre . 7 fageteð oððe mid ealle asweartað . for þan þe he næfð þære sunnan leoht þa hwile 5 þe hé þære sceade ord ofer yrnð . oð ðæt þære sunnan leoman hine eft onlihton. Se mōna næfð nan leoht buton of ðære sunnan leoman . 7 he is ealra tungla nyðemest . 7 forþi beyrnð on þære eorðan sceade . þonne hé full byð . na symle swa þeah for ðam bradan circule þe is *zodiacus* gehaten . under þam circule yrnð seo sunne 7 se mona 7 þa twelf tunglena tacna. Witodlice ðæs mōnan trendel is symle gehál 7 ansund . þeah ðe he eall endemes eallunge ne scine. Dæghwomlice ðæs monan leoht bið 10 weaxende oððe wanigende feower pricon þurh þære sunnan leoman . and he gæð dæghwomlice oððe to þære sunnan . oððe fram ðære sunnan swa fela pricon . na þæt he becume to þære sunnan . forðan þe seo sunne is miccle ufor þonne se mona sy. He cymð swaþeah foron ongean þære sunnan . þonne hé of hire ontend bið. Symle hé went his hricg to þære sunnan . þæt is se sinewealta ende þe þær onliht bið. We cweðað þonne niwne monan æfter menniscum gewunan . ac hé is æfre se ylca . þeah ðe his leoht gelomlice 15 hweorfe. Ðæt æmtige fæc bufon þære lyfte is æfre scinende of ðam heofenlicum tunglum. Hit getimað hwiltidum . þonne se mona beyrnð on ðam ylcan strican þe seo sunne yrnð . þæt his trendel underscyt þære sunnan to þan swiðe . þæt heo eal aþeostrað 7 steorran æteowiað swylce on nihte. Þis gelimpð seldon . 7 næfre buton on niwum monan. Be þam is to unerstandenne þæt se mona is ormæte brád . þonne hé mæg þurh his underscyte ða sunnan aþeostrian. Seo niht hæfð seofon dælas fram þære sunnan setlunge oð hire 20 upgang. an þære dæla is *crepusculum* . þæt is æfengloma . oper is *vesperum* . þonne se æfensteorra betwux þære repsunge æteowað . þridde is *conticinium* . þonne ealle þing suwiað on heora reste . feorða is *intempustum* þæt is midniht . fifta is *gallicinium* . þæt is hāncred . sixta is *matutinum vel aurora* . þæt is dægred . seofða is *diluculum* . þæt is se ærmergen betwux þam dægrede 7 sunnan upgange. Wucan 7 monðas sind mannum cuðe æfter heora andgite. 7 þeah ðe we hi æfter boclicum andgite awriton . hit wile þincan 25 ungelæredum mannum to deoplic 7 ungewunelic. We secgað swa þeah be ðære halgan eastertide . þæt swa hwær swa bið se mona feowertyne nihta eald . fram duodecima *kl. Aprilis* . þæt on ðam dæge bið seo easterlice gemæru þe we hatað *terminus* . 7 gif se *terminus* . þæt is se quartodecima luñ . becymð on ðone sunnan dæg . þonne bið se dæg palmsunnandæg. Gif se *terminus* bescyt on sunum dæge þære wucan þonne bið se sunnan dæg þæræfter casterdæg. 30

DE ANNO.

Ðære sunnan gear is þæt heo beyrne þone micclan circul *zodiacum* 7 gecume under ælc þæra twelf tacna. Ælce monað heo yrnð under an þæra tacna. An þæra tacna is geháten *aries* . þæt is ramm . oðer *taurus* . þæt is fearr . ðridda *gemini* . þæt sind getwisan . feorða *cancer* . þæt is crabba . fifta *leo* . sixta *virgo* . þæt is mæden . seofða *libra* . þæt is pund oððe wæge . eahtoðe *scorpius* . þæt is þrowend . 35 nigoðe is *sagittarius* . þæt is scytta . teoðe ys *capricornus* . þæt is buccan horn oððe bucca . endlyfte is *aquarius* . þæt is wætergyte oððe þe se wæter gyt . twelfte is *pisces* . þæt sind fixas. Þas twelf tacna sind swa gehwode on ðam heofonlicum rodere . 7 synd swá brade . þæt hi gefyllað twa tida mid hire upgange oððe niþergange. Ælc ðæra twelf tacna hylt his monað . 7 þonne seo sunne hi hæfð ealle underurnen . þonne bið an gear agân. On ðam gear synd getealde twelf monðas 7 twá 7 fiftig wucan . ðreo hund 40 daga 7 fif 7 sixtig daga . 7 þær to eacan six tida . þe maciað æfre embe þæt feorðe gear þone dæg 7 ða

1. us. betweox. hyre. lyhtinge. 2. þinge. nan. 3. betweox. mannkynne. sædan. 4. ufe-weardan. 5. ufweardre. fageteð. þam. 6. he, *ut fere semper*. mona. 9. mona. 7 twelf. monan. 10. gehal. þeah ðe eall. eallunga. dæghwamlice. 11. waniende. prican. dæghwamlice. 12. for ðam. 13. miccle. swa þeah geanunga foron þa sunnan. hyre. 14. hricg. onliht. 15. niwne. 16. hwyrf. 18. to þam. eall. 19. brad. 20. seofan. from. settlunge. 21. þæra. 22. sweowiað. hyra. 23. hancred. syxta. 24. ær-mærien betweox. 25. hyra andgyte. hi. andgyte. þingcan. 27. swa se mona byð. ·XII·. 28. gyf, *ut semper*. ·XIII·. ðoñ. 29. gescyt. sunnon-dæge. 32. miclan. 33. ys. 36. nigoða. teoða. endlyfta. 37. se þe. 38. gehwode. heofonlicum roderum. swa. hyra. 39. niþer-gange. His. 40. twa. wucena. 41. syxtig. syx tida. þa. ymbe.

www.libtool.com.cn
niht þe we hatað *bissextum*. Romanisce leoda onginnað heora gear æfter hæðenum gewunan on winterlicere tide. Ebrei healdað heora geares anginn on lenctenlicere emnihte. Ða Greciscan onginnað heora gear æt ðam sunstede. 7 Ða Egyptiscan on hærfeste. Ac þa Ebreiscan þeoda. ðe Godes & heoldon. ongunnon heora geares anginn ealra rihtlicost. þæt is on ðære lenctenlican emnihte. XII. *kl Aprl.* on þam 5 dæge þe seo sunne 7 mona 7 ealle tunglan 7 gearlice tida gesette wæron. Soðlice ðæs monan gear hæfð seofon 7 twentig daga 7 eahta tida. On ðam fyrste he underyrnð ealle ða twelf tacna þe seo sunne undergæð twelf monað. Se mona is soðlice be sumon dæle swiftre þonne seo sunne. ac swa þeah þurh ða swyftnyssse ne mihte hê underyrnan ealle ða twelf tunglan binnon seofon and twentigum dagum. 7 eahta tidum. gif hê urne swa up swa seo sunne. Þære sunnan ryne is swiðe rum. forþan ðe heo is swiðe 10 upp. 7 ðæs monan ryne is nearo. for þan þe hê yrnð ealra tungla nyðemyst 7 þære eorðan gehendost. Nu miht ðu understandan þæt læssan ymbgang hæfð se man þe gæð on buton an hūs. þonne seðe ealle ða burh begæð. swa eac ðe mona hæfð his ryne raðor aurnen on þam læssan ymbhwyrfte. þonne seo sunne hæbbe on ðam maran. Þis is þæs monan gear. ac his monað is mare. þæt is þonne hê gecyrð niwe fram þære sunnan. oð þæt hê eft cume hire forne gean cald. 7 ateorod. 7 eft þurh hi beo ontend. 15 On ðam monðe sind getealde nigon 7 twentig daga 7 twelf tida. þis is se mōnlica monað. 7 his gear is þæt hê underyrne calle ða twelf tunglan. On sumon geare bið se mona twelf siðon geniwod fram þære halgan eastertide oð eft eastron. 7 on sumum geare hê bið þreottyne siðon geedniwod. Þæt gear ðe we hātað *communis*. hæfð twelf niwe monan. 7 þæt gear. ðe we hātað *embolismus*. hæfð þreottyne niwe monan. Se mōnlica monað hæfð æfre on ānum monðe þritig nihta. 7 on oþrum nigon 7 twentig. 20 On swa hwilcum sunlicum monðe swa sua se mona geendað. se bið his monað. Ic cweðe nu gewislicor. gif se ealda mona geendað twam dagum oððe þrim binnon hlydan monðe. þonne bið he geteald to ðam monðe. 7 be his regulum acunnod. 7 swa forð be ðam oðrum. Feower tida sind getealde on ānum geare. þæt sind *ver. estas. autumnus. hiems*. *Ver* is lenctentid. seo hæfð emnihte. *estas* is sumorse hæfð sunstede. *autumnus* is hærfest. se hæfð oðre emnihte. *hiems* is winter. se hæfð oþerne sunstede. 25 On þisum feower tidum yrnð seo sunne geond mislice dælas. bufon þisum ymbhwyrfte. 7 þas eorðan getemprað. soðlice þurh Godes foresceawunge. þæt heo symle on anre stowe ne wunigo. 7 mid hire hætan middanearðlice wæstmas forbærne. Ac heo gæð geond stowa. 7 temprað ða eorðlican wæstmas. ægðer ge on wæstme ge on ripunge. Þonne se dæg lāngað. þonne gæð seo sunne norðweard. oð þæt heo becymð to þam tacne þe is gehaten *cancer*. þær is se sumerlica sunstede. for þan ðe heo cymð ðær 30 ongean eft suðweard. 7 se dæg þonne sceortað. oð þæt seo sunne cymð eft suð to þam winterlicum sunstede. 7 þær ætstent. Ðonne heo norðweard bið. þonne macað heo lenctenlice emnihte on middeweardum hire ryne. Eft þonne heo suðweard bið. þonne macað heo hærfestlice emnihte. Swa heo suðor bið. swa hit swiðor winterlæcð. 7 gæð se winterlica cyle æfter hire. ac þonne heo eft gewent ongean. þonne todræfð heo þone winterlican cyle mid hire hatum leoman. Se langigenda dæg is ceald. 35 for þan ðe seo eorðe bið mid þam winterlicum cyle þurhgan. 7 bið langsum ær ðan ðe heo eft gebeþod sy. Se sceortigenda dæg hæfð liðran gewederu þonne se langigenda. for þan ðe seo eorðe is eal gebeðod mid þære sumerlican hætan. 7 ne bið eft swa hraðe acolod. Witodlice se winterlica mona gæð norðor þonne seo sunne gange on sumera. 7 for þi hæfð scyrtran sceade þonne seo sunne. Eft on langiendum dagum hê ofergæð þone suðran sunstede. 7 for þi bið nyðor gesewen þonne seo sunne on 40 wintra. Swa þeah ne gæð heora naðer ænne prican ofer þam ðe him geset is. ne dagas ne synd nu ne lengran ne scyrtran þonne hī æt fruman wæron. On Egypta lande ne cymð næfre nan winter. ne rēnscuras. āc on middan urum wintra beoð heora feldas mid weortum blowende. 7 heora orcyrdas mid

1. leodan ongyndað. 2. annginn. lenctenlicre. hyra. 3. sunn-stede. egyptiscan. hærfest. *deest* ac. 4. agunnon. Apl. 6. undergæð. 7. suman. 8. þ swiftnyssse. binnan. 9. up. þeo sunne. *additur* deð *post* sunne. 10. up. swiðe nearo. niðemest. 11. sū. mann. gæð. abutan. eall. 12. begæð. 14. hyre. 15. monelica. hys. 16. sumum. 17. edniwad. geare. 18. hatað *bis*. 19. monelica. anum. .XXX. .XX. 20. swa se. 21. binnan. 23. anum. æstas. æstas. 24. sunnstede *bis*. þe hæfð oðre. 25. þysum. mistlice. þysum. þæs. 26. stowe gewunige. hyre. 27. middan-eardes. gæð. 28. langað. gæð. 29. sunnstede. 31. sunnstede. eft stent. 32. hyre. hærfestlice. 33. hyre. 34. hyre. langienda. 35. ðam. ef. 36. langienda dæg. eall. 37. hætan. raðe. gæð. 38. ga. 39. heo ofergæð. sunnstede. 40. gæð. gesett. 41. længran. wæran. egipta 42. hyra *bis*. orcerdas.

æpplum afyllede. *Æfter* heora geripe gæð seo eá upp Nilus. 7 oferflét eal þæt Egyptisce land. 7 stent oferfledede hwilon monað hwilon leng. 7 siððan to twelf monðum ne cymð þær nan oðer scûr. oð þæt seo eá eft upabrece. swa swa hire gewuna is. ælce geara æne. 7 hi habbað þurh þæt cornes swa fela swa hi mæst recceað.

DE MUNDO.

5

Middaneard is gehaten eal þæt binnon þam *firmamentum* is. *Firmamentum* is þeos roderlice heofen. mid manegum steorrum amet. Seo heofen 7 sâ 7 eorðe sind gehâtene middaneard. Seo *firmamentum* tyrnð symle onbutan us. under þyssere eorðan 7 bufon. ac þær is ungerim fæc betwux hire 7 þære eorðan. Feower 7 twentig tida beoð agane. þæt is an dæg 7 ân niht. ær þan ðe heo beo æne ymbtyrnd 7 ealle ða steorran. þe hire onfæste sind. turniað onbutan mid hire. Seo eorðe stent on 10 ælemiddan. þurh Godes mihte swa gefæstnod þæt heo næfre ne bihð ufor ne neoðor. þonne se almihtiga scyppend. þe ealle ðing hylt buton geswince. hi gestaðelode. *Ælc* sâ. þeah heo deop sy. hæfð grund on ðære eorðan. 7 seo eorðe aberð ealle sâ. 7 þone micclan gârsecg. 7 ealle wylspringas 7 êan þurh hire yrnað. Swa swa æddran licgað on þæs mannes lichaman. swa licgað þa wæteræddran geond þas eorðan. Næfð naðor. ne sâ ne êa. nænne stede. buton on eorðan. 15

DE EQUINOCTIIS.

Manegra manna cwyddung is þæt seo lenctenlice emniht gebyrige rihtlice on *octava kl. April.* þæt is on Marian mæssedæg. Ac ealle ða Easternan 7 Egyptiscan. þe selost cunnon on gerimcræfte. tealdon þæt seo lenctenlice emniht is gewislice on *XIIma kl. April.* þæt is on Sçe Benedictes mæssedæg. Eft is beboden on þam regole. þe us gewissað be þære halgan eastertide. þæt næfre ne sy se halga Easterdæg 20 gemærsod. ær ðan ðe seo lenctenlice emniht sy agân. 7 ðæs dages lencge ofterstige þa niht. Wite nu for ði. gif hit wære rihtlice emniht on Marian mæssedæg. þæt se dæg ne gelumpe næfre ofer ðam easterdæge. swa swa hê foroft deð. Us is neod þæt we ða halgan eastertide be ðam soðum regole healdon. næfre ær emnihte. 7 oferswiðdum þeostrum. Forþi we secgað soðlice þæt seo emniht is swa swa we ær cwædon. on *XIIma kl. April.* swa swa þa geleaffullan fæderas gesetton. 7 eac gewisse dægmael us 25 swa tæcað. Eac ða oðre þreo tida. þæt is se sumerlica sunstede 7 se winterlica. 7 seo hærfestlice emniht. sind to emnettenne be ðyssere emnihte. þæt hi syn sume dagas gehealdene ær ðam octava kalendas. Witodlice se emnihtes dæg is eallum middanearde ân. 7 gelice lāng. 7 ealle oðre dagas on twelf monðum habbað mislice langsumnysse. On sumum earde hi beoð lengran. on sumum scyrtran. for ðære eorðan sceadewunge. 7 þære sunnan ymbgange. Seo eorðe stent on gelicnysse anre pinnhnytc. 7 seo sunne glit 30 onbutan be Godes gesetnysse. 7 on þone ende. þe heo scinð. is dæg þurh hire lihtinge. 7 se ende. þe heo forlæt. byð mid ðeostrum oferðeaht. oð þæt heo eft þider genealæce. Nu is þære eorðan sinewealt-nys. 7 þære sunnan ymbgang. hremming þæt se dæg ne bið on ælcum earde gelice lang. On India lande wendað heora scada on sumera suðweard. 7 on wintra norðweard. Eft on Alexandria gæð seo sunne upp rihte on ðam sumerlicum sunstede on middæge. 7 ne bið nān sceadu on nane healfe. Þis 35 ylce getimað eac on sumum oðrum stowum. Meroe hatte ân igland þæt is þæra Silhearwena eard. on ðam iglande hæfð se lengsta dæg on geara twelf tida 7 lytle mare ðonne ane healfe tide. On ðam earde. þe is gehâten Alexandria. hæfð se lengsta dæg feowertyne tida. On Italia. þæt is Romana rīce. hæfð se dæg fiftyne tida. On Engla lande hæfð se lengsta dæg seofontyne tida. On ðam ylcan earde norðe-

1. geripe. up. ofer-fled. eall. egyptisce. 2. hwilum leng. syððan. 3. ea. up-abrēce. hyre. 4. recceað. 6. eall. binnan. 7. gehatene. 8. bufan. betweox hyre. 9. deest æne. 10. ymbtyrnð. hyre. synd. hyre. 11. æle-middan. byhð ne ufor ne nyðor. 12. swince. 13. abyrd. ælce. miclan. wyll-springas. 14. hyre. æddran. licgeað. þas wæter æddran þurh þas eorðan. 15. naðer. êa. 16. æquinoctiis. 17. ymniht. 17. 19. kl. Apt. 18. mæsse dæge. egyptiscan. 19. duodecima. mæsse dæge. 21. lenge. 22. ðy. mæsse-dæge. 23. soðan. 24. ofer-swiðum. 25. XII. kl. Apt. dægmaelas. 26. sunnstede. ymniht. 27. synt. þissere. ær þan. kl. 28. an. lang. 29. langnisse. længran. sumon. 31. abutan gewislice be. ys. hyre. lyhtinge. 32. þystrum. ðyder. 33. ymgang. 34. scada. gæð. 35. up. sumerlican sunnstede. nan. 36. an. Silhearwena. 37. længsta. 38. længsta. *desunt omnia ab On Italia usque ad seofontyne tida.*

weardan beoð leohte nihta on sumera · swylce hit ealle niht dagige · swa swa ne sylfe foroft gesawon.
Thile hatte ân igland be norðan þisum iglande · six daga fær on sæ · on ðam ne bið nân niht on sumer-
licum sunstede six dagum · forðan ðe seo sunne bið þonne swa feorr norð agân · þæt heo hwonlice
undergæð þære eorðan geendunge · swilce hit æfnige · ⁊ þærrihthe eft up gæð. Eft on winterlicum
5 sunstede ne bið nan dæg on ðam foresædan iglande · forðan ðe seo sunne bið þonne swa feorr sūð
agân · þæt hire leoman ne magon to ðam lande geræcan · for þære eorðan sinewealtnysse. Is þeah to
witenne þæt symle bið under dæge ⁊ nihte feower ⁊ twentig tida · ⁊ on emnihtes dæge · þæt is ðonne se
dæg ⁊ seo niht gelice lange beoð · þonne hæfð hyra ægðer twelf tida · swa swa Crist sylf on his godspelle
cwæð · *nonne XII. hore sunt diei?* Lâ hû ne hæfð se dæg twelf tida? Soðlice þære sunnan ormætan
10 hætu wyrçð fif dælas on middancarde · þa we hatað on Leden *quinque zonas* · þæt sind fif gyrdlas. An
þæra dæla is on ælemiddan weallende ⁊ unwunigendlic for þære sunnan neawiste · on ðam ne eardað
nân corðlic man · for þam unabereudlicum bryne. Þonne beoð on twa healfa þære hætæn twegen dælas
gemetegode · naðor ne to hâte ne to cealde. On ðam norðran dæle wunað eall manncynn under þam
bradan circule þe is gehaten *zodiacus*. Beoð þonne gyt twegen dælas on twa healfa · þam gemetegodum
15 dæle on suðewardan ⁊ norðewardan þises ymbhwyrftes · cealde ⁊ unwunigendlice · forþan þe seo sunne
ne cymð him næfre to · ac ætstent on ægðre healfæ æt ðam sunstedum.

DE BISSEXTO.

Sume preostas secgað þæt *bissextus* cume þurh þæt þæt Iosue abæd æt Gode þæt seo sunne stôd
stille anes dæges lencge · þa ða hê ða hæðenan of ðan earde adylegode þe him God forgeaf. Soð þæt
20 is þæt seo sunne ða stôd anes dæges lencge bufon ðære byrig Gabaon · þurh þæs þegenes bene · ac se
dæg code forð swa swa oðre dagas · ⁊ nis næfre þurh þæt *bissextus* · þeah þe ða ûngelæredan swa wenon.
Bis is tuwa · *sextus* se sixta · *bissextus* tuwa syx · for þan ðe we cweðað on þam geare nu to dæg *VI. kl.*
Martii · ⁊ eft on merigen *VI. kl. Martii* · forðan þe æfre bið ân dæg ⁊ ân niht mâ on ðam feorðan
geare þonne wære on ðam þrim ær. Se dæg ⁊ seo niht weaxað of ðam six tidum þe ælce geare beoð
25 to lafo · to eacan þam ðrim hund dagum · ⁊ fif ⁊ sixtig daga. Seo sunne beyrnð þa twelf tæcna on ðrim
hund dagum ⁊ fif ⁊ sixtig dagum · ⁊ on six tidum · swylce heo nu to geare gange on ærne merigen on
þæs emnihtes circule · oðre geare on middæge · þridan geare on æfen · feorðan geare on middre nihte · on
þam fiftan geare eft on ærne merigen. Witodlice ælc ðæra feower geara agifð six tida · þæt sind feower
⁊ twentig tida · an dæg ⁊ an niht. Ðone dæg settan Romanisce witan to þam monðe þe we hatað
30 *Februarius* · forðan ðe se monað is ealra scyrst ⁊ endenext. Be ðam dæge spræc se wisa Augustinus
þæt se ælmihtiga scyppend hine gesceope fram frymðe middaneardes to micelre gerynu · ⁊ gyf he bið
forlæten unateald · þærrihthe awent eal þæs gearas ymbrene ðwyrres · ⁊ hê belimpð ægðer ge to ðære
sunnan ge to ðam monan · forðan ðe ðær is ân dæg ⁊ ân niht. Gif þu nelt hine tellan eac to þam
monan · swa swa to þære sunnan · þonne awægst þu þone cesterlican regol · ⁊ ælces niwan monan gerîm
35 ealles þæs gearas.

DE SALTU LUNAE.

Swâ swâ þære sunnan sleacnys acenð ænne dæg ⁊ ane niht æfre ymbe feower gear · swa eac þæs
monan swiftnys awyrpð út ænne dæg ⁊ ane niht of ðam getele his rynes æfre embe nigontyne gear · ⁊
se dæg is gehaten *saltus lune* · þæt is ðæs monan hlyp · forðan ðe he oferhlypð ænne dæg · ⁊ swa near
40 þam nigonteoðan geare · swa bið se niwa mona braddra gesewen. Se mona wæs æt fruman on æfen

1. dagie. 2. an. þysum. syx. nan. 3. undergæð. sunnstede. syx. forðam. 4. swylce. 5. sunnstede. 6. agân. hyre. ys. 7. dæg ⁊ niht. ·XX·tig. dæg. 9. duodecim hore. hu. armætan. 11. un-gewune-lic. neaweste. 12. nan. mann. unberendlicum. hætæn. dælas. 13. hæte. 15. þyses. unwunigendlice. 16. sunnstedum. 18. stod. 19. ðam. adilegode. 20. stod. 21. wenað. 22. twuwa. syxta. twuwa. for þam we. sexta kl Marti. 23. eft amerigen. sexta. an. an. ma. 24. syx. 25. syxtig. tacna. 26. syxtig daga. merien. 27. cyrcule. 28. agyfð syx. 29. weras ⁊ witan. 30. for ðam. ende-nyht. 32. un-teald. eall. ymb-ryn. 33. an. *bis*. 34. awæst. niwea. ge-rim. 36. lunea. 37. swa swa. æfre. 38. swiftnes. ut. getæle hys. ymbe. neogoutyne. 40. neogonteoðan.

gesceapen · Ʒ æfre sƷōðan on æfen his ylde awent. Gif he bið ær æfene fram ðære sunnan geedniwod · hē bið þonne sona æfter sunnan setlunge niwe geteald. Gif he þonne æfter sunnan setlunge ontend bið · oððe on middere nihte · oððe on hancrede · ne bið he næfre niwe geteald · þeah ðe he hæbbe þreo Ʒ twentig tida ærðan ðe he becume to ðan æfene þe hē on gesceapen wæs. Be ðisum is oft micel emb-
spræc · þonne ða læwedan wyllað habban ðone monan be ðan þe hi hine geseoð · Ʒ ða gelæredan hine 5
healdað be þisum foresædan gesceade. Hwilon bið se mōna ontend of þære sunnan on dæg · hwilon on niht · hwilon on ærne merigen · hwilon on æfen · Ʒ swa mislice · ac he ne bið þeah niwe ærðan ðe hē þone æfen gesihð. Ne sceal nan Cristen man nan ðing be ðam monan wiglian · gif he hit deð · his geleafa ne bið naht. Swa lengra dæg swa bið se niwa mona ufor gesewen · Ʒ swa scyrtra dæg swa bið se niwa mona nyðor gesewen. Gif seo sunne hine onælð ufan · þonne stupað hē · gif heo hine 10 onælð riht þwyr · þonne bið hē emlice gehyrned. Gif heo hine ontent neoðan · þonne capað he upp. Forðan ðe hē went æfre ðone hricg to ðære sunnan weard · he bið swa awend · swa swa heo hine atent. Nu cweðað sume men · þe þis gescead ne cunnon · þæt se mona hine wende be ðan ðe hit wedrian sceall on ðam monðe · ac hit ne went næfre · naðor ne weder ne únweder · of ðam ðe his gecynde is. Men magon swa ðeah · þa ðe fyrwitte beoð · cepan be his bleo · Ʒ be þære sunnan · oððe 15 þæs roderes · hwilc weder toward byð. Hit is gecyndelic þæt ealle eorðlice lichaman beoð fulran · on weaxendum monan · þonne on wanigendum. Eac þa treowa · þe beoð aheawene on fullum monan · beoð heardran wið wrymætan · Ʒ lengfærran þonne ða þe beoð on niwum monan aheawene. Seo s̅a Ʒ se mona geðwærlæcað him betweonan · æfre hi beoð geferan · on wæstmne Ʒ on wanunge · Ʒ swa swa se mōna dæghwonlice feower prican lator arist þonne hē on ðam oðrum dæge dyde · swa eac seo s̅a symle 20 feower pricon lator flewð.

DE DIVERSIS STELLIS.

Sume menn cweðað þæt steorran feallað of heofenum. Ac hit ne sind nā steorran þæt ðær fealað · ac is fyr of þam rodore · þe sprincð of ðam tunglum · swa swa spearcan doð of fyre. Witodlice swa fela steorran sind gyt on heofenum · swa swa on frymðe wæron · þa ða hi God gesceop. Ealle 25 mæst hi sind fæste on þam firmamentum · Ʒ ðanon ne afeallað · ða hwile þe ðeos woruld stent. Seo sunne · Ʒ se mōna · Ʒ æfensteorra · Ʒ dægsteorra · Ʒ oðre ðry steorran · ne sind na fæste on þam firmamentum · ac habbað hyra agenne gang on sundron. Þa seofon sind gehâtene *septem planete*. Ʒ ic wât þæt hit wile þincan swiðe ungeleaffullic ungelæredum mannum · gif we secgað gewislice be ðam steorran · Ʒ be heora gange. Arcton hatte ân tungel on norðdæle · se hæfð seofon steorran Ʒ is forði oþrum 30 naman gehâten *septemtrio* · þone hâtað læwede men Carles wæn. Se ne gæð næfre adune under þissere eorðan · swa swa oðre tunglan doð · ac he went abutan · hwilon up hwilon adune · ofer dæg Ʒ ofer niht. Oðer tungel is on suðdæle þisum gelic · ðone we ne magon næfre geseon. Twegen steorran standað eac stille · an on suðdæle oþer on norðdæle · ða sind on Leden *axis* gehâtene · þone suðran steorran we ne geseoð næfre · þone norðran we geseoð · þone hatað menn scipsteorra. Hi sind gehatene *axis* · 35 þæt is ex · forðan ðe se firmamentum went on ðam twam steorrum · swa swa hweowul tyrnð on exe · Ʒ forði hi standað symle stille. Pliåde sind gehatene þa seofon steorran þe on hærfeste up agað Ʒ ofer ealne winter scinað · gangende eastan westward. Ofer ealne sumor hi gað on nihtlicere tide under þyssere eorðan · Ʒ on dæg bufon. On winterlicere tide hi beoð on niht uppe · Ʒ on dæg adune.

1. æfenne. 2. he byð. setl-gange. 3. habbe. 4. þam æfenne. gescapen. þysum. *deest* oft. mycel ymbspræc. 5. willað. þam. hi. 6. se mona. 7. hwilon on æfen. hwilon on ærne merigen. mistlice. he. 8. mann. þincg. gyf. 10. nyðer. gyf. he. 11. þwyrres. he ymlice. ontend. up. 12. he. onwend. swa swa seo sunne. 13. ontend. menn. 14. wuderian sceal. ac hine ne went. of ðam þe him. 15. ys. menn. þa þa fyrwytte. 16. hwylc. 19. wæsmne. 20. mona dæghwamlice. arist. he. 21. prican. 23. heofenan. synd na. 24. springð. tunglon. 25. hi. 27. mona. 28. seofan. gehatene. planetæ. wat. 29. swyðe. 30. hyra. Arhcton. an tungol. 31. gehaten. hatað. menn carles-wæn. gæð. þyssere. 32. he went adune Ʒ hwilon up. 33. þysum. 34. gehatene. 35. scip steorra. 36. for þam. steorran. hweogel. eaxe. 37. for ði hi. synd. 38. hi. nihtlicre. 39. þissere. bufan. winterlicre.

Comēte sind gehatene þa steorran ðe færlice 7 ungewunelice æteowiað. 7 sind geléðmode. swa þæt him gæð of se léðma. swilce oðer sunbeam. Hf ne beoð na lange hwile gesewene. ac swa oft swa hf æteowiað. hi gebicniað sum þing niwes toward þære leode ðe hf ofer scinað. Þeah ðe we swiðor sprecon be heofenicum tunglum. ne mæg swa þeah se ungelæreda leornian heora lehtþæran ryne.

5

DE DUODECIM VENTIS.

Deos lyft. þe we on lybbað. is an þæra feower gesceafta þe ælc lichâmlíc ðing onwunað. Feower gesceafta sind þe ealle eorðlice lichaman onwuniað. þæt sind *âer*. *ignis*. *terra*. *aqua*. *Âer* is lyft. *ignis* fyr. *terra* eorðe. *aqua* wæter. Lyft is lichamlic gesceaft swiðe þynne. seo ofergæð ealne middaneard. 7 up astihð fornean oð þone monan. on ðam fleoð fugelas swa swa fixas swymmað on wæterc. Ne
10 mihte heora nan fleon. nære seo lyft ðe hf berð. ne nan man ne nyten næfð nane orðunge. buton ðurh ða lyfte. Nis na seo orðung. ðe we utblawað 7 innateoð. ure sawul. ac is seo lyft þe we on lybbað on ðisum deadlicum life. swa swa fixas cwelað. gif hf of wætere beoð. swa eac cwelð ælc eorðlic lichama. gif he bið þære lyfte bedæled. Nis nân lichamlic ðing þe næbbe ða feower gesceafta him mid. þæt is. lyft 7 fyr. eorðe 7 wæter. On ælcum lichaman sind þas feower ðing. Nime ænne
15 sticcan 7 gnid to sumum ðince. hit hatað þærrichte of ðam fyre þe him on lutað. Forbærn ðone oðerne ende. þonne gæð se wæta út æt ðam oþrum ende mid þam smice. Swa eac ure lichaman habbað ægðer ge hâtan ge wætan. eorðan 7 lyft. Seo lyft. ðe we embe sprecað. astihð up fornean oð þone mōnan. 7 aberð ealle wolcnu 7 stōrmas. Seo lyft. ðonne heo astyred bið. is wind. Se wind hæfð mislice naman on bocum. Ðanon þe hē blæwð him bið nama gesett. Feower heafodwindas sind. Se fyrmesta
20 is easterne wind. *subsolanus* gehaten. forðan ðe hē blæwð fram ðære sunnan upspringe. 7 is swiðe gemetegod. Se oðer heafodwind is suðerne. *auster* gehaten. se astyrað wolcnu 7 ligettu. 7 mislice cwyld blæwð geond þas eorðan. Se þrida heafodwind hatte *zephyrus* on Greciscum gereorde. 7 on Ledenum *fabonius*. se blæwð westan. 7 þurh his blād acuciað ealle eorðlice blæda 7 blowað. 7 se wind towyrpð 7 ðawað ælcne winter. Se feorða heafodwind hatte *septemtrio*. se blæwð norðan. ceald
25 7 snawlic. and wyrçð drie wolcnu. Þas feower heafodwindas habbað betwux him on ymbhwyrfte oðre eahta windas. æfre betwux þam heafodwindum twegen windas. Ðæra naman 7 blawunge we mihton secgan. gif hit ne ðuhte æçryt to awritenne. Is swa þeah hwæðere ân ðæra calta winda *aquilo* gehâten. se blæwð norðan 7 eastan. healic 7 ceald. 7 swiðe dric. se is gehâten oçrum naman *boreas*. 7 ealne ðone cwyld. þe se suðerna wind *auster* acenð. ealne he todræfð 7 afigð. Us ðincð to menigfeald
30 þæt we swiðor embe ðis sprecon.

DE PLUVIA.

Renas cumað of ðære lyfte þurh Godes mihte. Seo lyft liceað 7 atihð þone wætan of ealre eorðan 7 of ðære sâ. 7 gegaderað to scurum. 7 þonne heo mare aberan ne mæg. þonne fealð hit adune tō rene alysed. 7 toworpen hwilon þurh windas blædum. hwilon þurh ðære sunnan hâtan. We
35 rædað on ðære bec. þe is gehâten *liber regum*. þæt se witega Helias abæde æt Gode. for ðæs folces ðwyrnyssum. þæt nân rēn ne com ofer eorðan feorðan healfan gcare. Ða bæd se witega eft æt Gode þæt he his folce miltsian sceolde. 7 him renas 7 eorðlice wæstmas forgifan. Ða astâh he up on anre dunc. 7 gebigedum cneowum gebæd for ðam folc. 7 het his cnapan þa hwile behealdan to þære sâ. gif hē aht gesâwe. Ða æt nixtan cwæð se cnapa þæt hē gesawe ofarisan ðære sâ an lytel wolcn. 7 þær

1. cometa. geleomada. 2. gæð. leoma. swylce. sunn-beâm. hine beoð. 3. sprecað. 4. hyra. 6. libbað. ys. lichamlic. feorða. 7. onwuniað. synd. aer. aer. 8. swyðe. ofer-gæð. 9. forneân. swimmað. 10. hi byrð. mann. nafð. 11. þ lyft. in-ateoð. 12. libbað. ðyssum. deadlican. beað. 13. nan. 15. þinge. 16. gæð. wætu. ut. 17. hâtan. wætan. ymbe. monan. 18. abyrcð. wolcna. stormas. is byð. mistlice. 20. ys. swyðe. 21. astyreð. ligettas. mistlice. 23. blæð. blædu. 25. drige. betweox. 27. seggan. gyf. æþryt. writenne. hwaðere. an. 28. gehaten. 29. suðrena. acenð. mænigfeald. 30. ymbe. 32. liceað. atyhð. 33. *omittitur* heo. 34. hâtan. 35. rædað. gehaten. witega. blæwð. drige. Elias. abæd. 36. nan ren com. witega. 37. forgyfna. astah. upon. 38. for þ folc. 39. gesawe. nyxtan. of þære sâ arisan.

rihte asweartode seo heofen · ʒ wolcnu arison · ʒ se wind bleow · ʒ wearð miccl rēn geworden. Hit is swa swa we ær sædon · þæt seo lyft atihð, up of ðære eorðan ʒ of ðære sâ ealne þone wætan þe bið to renum awend. Ðære lyfte gecynd is þæt heo sicð ælcne wætan upp to hire. Ðis mæg sceawian seðe wile · hû se wæta gæð upp swylce mid smice oððe miste · ʒ gif hit sealt byð of ðære sâ · hit bið [þurh] þære sunnan hætan ʒ ðurh ðære lyfte brádnysse to ferscum wætan awend. Soðlice Godes miht gefadað 5 ealle gewederu · seðe buton earfoðnyse calle þing gediht. Hê nære na ælmihtig · gif him ænig gefadung earfoðe wære. His nama is *omnipotens* · þæt is ælmihtig · forþan ðe hê mæg cal þæt hê wile · ʒ his miht nâwar ne swincð.

DE GRANDINE.

Hagol cymð of ðam réndropum · þonne hî beoð gefrorene úpp on þære lyfte · ʒ swa syððan 10 feallað.

DE NIVE.

Snâw cymð of ðam ðynnum wætan þe bið upp atogen mid þære lyfte ʒ bið gefroren ærþan ðe hê to dropum geurnen sy · ʒ swa sêmtinges fylð.

DE TONITRU.

15

Ðunor cymð of hætan ʒ of wætan. Seo lyft tyhð þone wætan to hire neoðan ʒ ða hætan ufan · ʒ ðonne hî gegaderode beoð seo hæte ʒ se wæta binnon þære lyfte · þonne winnað hî him betwynan mid egeslicum swege · ʒ þæt fyr aberst út ðurh ligette ʒ derað wæstmum · gif he mare bið þonne se wæta. Gif se wæta bið mare ðonne þæt fyr · þonne fremað hit. Swa hattre sumor swa mare ðunor ʒ liget on geare. Soðlice ða þuneras · ðe Iohannes ne moste awritan on *apocalipsin* · sind gastlice to understan- 20 denne · ʒ hî naht ne belimpað to þam ðunere þe on ðissere lyfte oft egeslice brastlað. Se bið hlûd for þære lyfte bradnyse · ʒ freceful for þæs fyres sceotungum. Sy þeos gesetnys ðus her geendod. *)

EXPLICIT HEC BREUITAS DE TEMPORIBUS.

Bible - V.T. - Mark.
Northumbrian orcl. Lat. (1858.)
 EUANGELIUM MARCI.
 [Cod. Rushw. Bibl. Bodl. Oxon.]

on fruma godspelles hælandes cristes sunu godes swa awriten is in esaia þone witgu henu
 Cap. I. 1. Initium euangelii Iesu Christi filii Dei. 2. Sicut scriptum est in Isaia propheta ecce 25
 ic sende engel min beforan onseone þine sepe fegearwað weg þinre stemn cllopande in
 ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui praeparabit uiam tuam ante te. 3. Uox clamantis in
 westenne gearwigað weig drihtnes rehte wyrcaþ i doað stige i gongas his wæs iohs in westenne gefulwade
 deserto parate uiam domini rectas facite semitas eius. 4. Fuit Ioannes in deserto baptizans
 ʒ bodade fullwiht hreownisse in forgefnyse synna ʒ færende wæs i foerde to him alle
 et praedicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum. 5. Et egrediebatur ad eum omnis
 iudeas londe ʒ ða hierosolimisca alle ʒ gefullwade frô him in iordanes streame ondetende synna
 Iudaeae regio et Ierosolymitae uniuersi et baptizabantur ab illo in Iordanis flumine confitentes peccata

2. ær. atyhð. 3. syeð. wætan. up. hyre. 4. hu. up. smice. oððe mid miste. þurh. 5. hætan. bradnyse. wætan. 6. seðe ealle þing gediht buton earfoðnyse. He nære. ænig. 7. wære. ys. eall. 8. nahwar. 10. ren-dropum. up. 13. snaw. up. 14. semtinges. 15. tonitrua. 16. hætan. wætan. hyre. ufon. 17. hæte. wæta. betweonan. 18. abyrt ut. ligett. wæta. 19. hattra. mara sumor ʒ liget. 21. þyssere. braslað. byð hlud. 22. frecefull *) *addit Cod. Cott.*: God helpe minum handum; *omittit*: explicit et quae sequuntur.

www.libtool.com.cn
heora] was iohannes gegerelad i gewedad mið herum cameles] gyrdels fellenne ymb lendenu his]
sua. 6. Et erat Ioannes uestitus pilis cameli et zona pellicea circa lumbos eius et
waldstapan i loppestra] wudu huniges þ wæxep on wude bendum] þ brucende was] bodade cwepende cymeþ dom
locustas et mel siluestre edebat. 7. Et praedicabat dicens uenit
strongre mec æft me ðæs i his nam ic wyrðe fore hlutende undon i loesan þwongas gescoas his
fortior me post me cuius non sum dignus procumbens soluere corrigiam calceamentorum eius.
ic fulwade eowic in wætre he wiotudlice gefulwað eowic mið gaste halgū] aworden was in
8. Ego baptizauī uos aqua ille uero baptizabit uos spiritu sancto. 9. Et factum est in
dagum ðæm cwom se hælend frō nazareð þære byrig to galilea] gefulwad was in iordanen frō iohanne]
5 diebus illis uenit Iesus a Nazareth Galilaeae et baptizatus est in Iordane a Ioanne. 10. Et
onstýde astag of wætre geseh ontynde heofunas] gastes halga swilce culfra of dune stigende]
statim ascendens de aqua uidit apertos coelos et spiritum tanquam columbam descendentem et
wunende in him i in ðæm] stæfn geworden was of heofune þu eart sunu min leof on ðe ic wel
manentem in ipso. 11. Et uox facta est de coelis tu es filius meus dilectus in te com-
licade] sona þe gast draf hine on westen] was on westen feowertig daga]
placui. 12. Et statim spiritus expulit eum in desertum. 13. Et erat in deserto quadraginta diebus et
feowertig næhta] was acunnad frō þæm wiðerwearda was mið wilde deorum] englas geþegnedon i herdon
quadraginta noctibus et tentabatur a satana eratque cum bestiis et angeli ministrabant
him after þon wutudlice gesald was iohannes cwom se hæf in galilea bodade godspelles
10 illi. 14. Postquam autem traditus est Ioannes uenit Iesus in Galilaeam praedicans euangelium
rice godes] cwepende forþon gefylled is tide] to genealacede rice godes hreowsiþ]
regni Dei. 15. Et dicens quoniam impletum est tempus et appropinquauit regnum Dei poenitemini et
geleaf þ in godspell] særende bi sæ galilea gesah simonē þ is petrus] andreas broðer
credite euangelio. 16. Et praeteriens secus mare Galilaeae uidit Simonem et Andream fratrem
his hia sendende nett ou sæ werun forþon fisceres] cwæþ heð to se hæf cumað æfter me]
eius mittentes retia in mare erant enim piscatores. 17. Et dixit eis Iesus uenite post me et
gedoa eowic þ ge beoþan i geseon fisceres monnū] ricenslice mið þy forleten nett fylgende werun him
faciam uos fieri piscatores hominum. 18. Et protinus relictis retibus secuti sunt eum.
] soerde þonan lytel hwon gesah iacobus zebedes sunu] iohannes broðer his] þa ilca i hia in
15 19. Et progressus inde pusillum uidit Iacobum Zebedaei et Ioannem fratrem eius et ipsos in
scip gesetton þ nett] sona i ðarilt geceigde hia] mið þy flet fæder his zebedeus in scipe
nauī componentes retia. 20. Et statim uocauit illos et relicto patre suo Zebedaeo in nauī
mið þæ hyre monnum fylgende wærun him] infoerdun capharnaum þære byrg] sona reste dagas in-
cum mercenariis secuti sunt eum. 21. Et ingrediuntur Capharnaum et statim sabbatis in-
foerde i ineode to somnungum gelærde hia] swigadun i stylton ofer lære his was forþon læreude
gressus in synagogam docebat eos. 22. Et stupebant super doctrina eius erat enim docens
hia swilce i swa he mæhte hæfde] no swa uðwutu] was in somnungum heora monn in gaste
eos quasi potestatem habens et non sicut scribae. 23. Et erat in synagoga eorum homo in spiritu
unclænum] oft cleopade cwæpende hwæt us] ðe þy hælend ðæ nazarenisca come þu to losane i lorene
20 immundo et exclamauit 24. dicens quid nobis et tibi Iesu Nazarene uenisti perdere
ustic ic wat hwæt þu eart halig god] bebood i beboden is him se hælend cwæðende swiga þu] gaa of
nos scio qui sis sanctus Dei. 25. Et comminatus est ei Iesus dicens obmutesce et exi de
ðæm menn gast unclæne] bitende i bat hine gast ðe unclæne] of cliopande stæfne micelre i miccle
homine. 26. Et discernens eum spiritus immundus et exclamans uoce magna

Ʒ ofeode frō him Ʒ wundrende wærun alle þus Ʒte hie frugnon Ʒ ascadun betwihc heom cweþende hwæt exiit ab eo. 27. Et mirati sunt omnes ita ut conquirerent inter se dicentes quid-

Ʒ is þis hwile lar þios Ʒas niowa is forþon in mæhte Ʒ gastum unclænum hatap Ʒ nam est hoc? quænam doctrina hæc noua? quia in potestate etiam spiritibus immundis imperat et edmodað him Ʒ sprang Ʒ foerde mersung Ʒ merðo his sona Ʒ instyde Ʒ ræpe in callum þæ londe galilæa obediunt ei. 28. Et processit rumor eius statim in omnem regionem Galilæae.

Ʒ recene foerde of somnunga comon in hus Ʒ is petrus Ʒ andreas mið iacob Ʒ 29. Et protinus egredientes de synagoga uenerunt in domum Simonis et Andreae cum Iacobo et iohannes gelegen wæs wutudlice swægre Ʒ is petrus sefer drifende Ʒ ræpe cwædon to him of þæ Ʒ of þære Ioanne. 30. Decumbabat autem socrus Simonis febricitans et statim dicunt ei de illa. 5

Ʒ com geneolacede ahof ða ilca Ʒ mið þy gegripen wæs hond his Ʒ ricenlice forlet hio hal frō ride sohte Ʒ gedrif 31. Et accedens eleuauit eam apprehensa manu eius et continuo dimisit eam febris

Ʒ geþægnede heom æfen wutudlice þa gewarð miðþy to sete eode sunne gefoerdun brohtun to him alle þa et ministrabat eis. 32. Uespere autem facto cum occidisset sol afferebant ad eum omnes yfle hæbbende Ʒ deoful hæbende (sic) Ʒ wæs alle cæstre Ʒ burg gesomnad to dore Ʒ geat Ʒ lecnade male habentes et daemonia habentes. 33. Et erat omnis ciuitas congregata ad ianuam. 34. Et curauit monige þa þe weran geswæncte missenlicum adlum Ʒ deofles monige he fdrat Ʒ afirde Ʒ ne let him multos qui uexabantur uariis languoribus et daemonia multa eiiciebat et non sinebat ea

sprecan forþon he wisten hine Ʒ on æringe swiðe aras Ʒ foerde Ʒ færende eode in westige stowe Ʒ styde loqui quoniam sciebant eum. 35. Et diluculo ualde surgens egressus abiit in desertum locum 10

Ʒ ðer gebæd Ʒ fylgende wæs him simon Ʒ þa ðe mið him wærun Ʒ miðþy onfundun hine ibique orabat. 36. Et prosecutus est eum Simon et qui cum illo erant. 37. Et cum inuenissent eum cwædon to him fþon alle soecap ðe Ʒ cwæp to heom se hæf gá we Ʒ wutu gangan in þa nehsto lond dixerunt ei quia omnes quaerunt te. 38. Et ait illis eamus in proximos uicos

Ʒ ða cæstre Ʒte Ʒ ec ðær ic bodige Ʒ to ðisse forþon ic com Ʒ wæs bodande in somnungum heora et ciuitates ut et ibi praedicem ad hoc enim ueni. 39. Et erat praedicans in synagogis eorum

Ʒ alle galile Ʒ deoflas fordrat Ʒ fwarp Ʒ com to him lic þrowere bed Ʒ bidende (sic) him Ʒ mid cneu et in omni Galilæa et daemonia eiiciens. 40. Et uenit ad eum leprosus deprecans eum et genu begende Ʒ beginge cwæp gif þu wilt þu mæh me gecleasige se hælend wutudlice þa wæs miltsende him geflexo dixit ei si uis potes me mundare. 41. Iesus autem misertus eius ex- 15

rahte honda his Ʒ hran him cwæp to him ic wille gecleasie Ʒ mið þy cwæp hræpe foerde tendit manum suam et tangens eum ait illi uolo mundare. 42. Et cum dixisset statim discessit from him þe hriofal Ʒ gecleasad wæs Ʒ beboden wæs him hræpe Ʒ draf hine Ʒ cwæp ab eo lepra et mundatus est. 43. Et comminatus est ei statimque eiecit illum. 44. Et dicit to him gesih ðu nænegum menn sæcge Ʒ cwepe ah gaa æteaw þe ðæm aldor sacerd Ʒ agef for clæn-

ei uide nemini dixeris sed uade ostende te principi sacerdotum et offer pro emun-

a sunge þine þa þe heht moyses in cypnise ðæm soð he foerde ongan bodige Ʒ datione tua quae praecepit Moyses in testimonium illis. 45. Atque ille egressus coepit praedicare et mærsige word þus Ʒ wutudlice ne mæhte eawunga in ða ceastre ingangan Ʒ ineode ah butan in diffamare sermonem ita ut iam non posset manifeste in ciuitatem introire sed foris in 20

wæstigum stowum wære Ʒ gesomnadun Ʒ efne comon to him æghwonan frō æghwiloð halfo desertis locis esset et conueniebant ad eum undique.

Ʒ æf sona Ʒ hræðe infoerde Ʒ ineode capharnaū þe byrig æf dagum Ʒ gehered wæs Cap. II. 1. Et iterum intrauit Capharnaum post dies. 2. Et auditum est 5

www.libtool.com.cn

- ƿ in huse wære ƿ efne comon monige þus ƿte ne mæhte foan i nioman ne to dore i to geate ƿ spre-
quod in domo esset et conuenerunt multi ita ut non caperet neque ad ianuam et lo-
cende wæs heom i him word ƿ comon to ferende i bringende to him þone eorð crypel se ðe frō feowrum
quebatur eis uerbum. 3. Et uenerunt ferentes ad eum paralyticum qui a quattuor
wæs geboren ƿ mið þy hi ne mæhtun gebringan hine him for mengo genacadun i unwreogon ƿ hus i þa bére
portabatur. 4. Et cum non possent offerre eum illi prae turba nudauerunt tectum
þær he wæs ƿ openedon i opnende dydon adune sendun i settun þa bere in ðære þe eorðcrypel læc i licgende wæs
ubi erat et patefacientes submiserunt grabatum in quo paralyticus iacebat.
- miðþy gesæh þonne se hælend geleafa heora cwæp to þæ eorðcrypele sunu forgefen beoþan ðe synna þine
5 5. Cum autem uidisset Iesus fidem illorum ait paralytico fili dimittuntur tibi peccata tua.
weron wutudlice ðær sume of upwutum sittende ƿ ðencende i smeande in heortum heortū (sic) hwæt
6. Erant autem illic quidam de scribis sedentes et cogitantes in cordibus suis 7. quid
þes ðus i swa sprecaþ heofalsap (sic) hwa mæg i geofan i fletan synne nympe ane god of þon sona
hic sic loquitur? blasphemat! quis potest dimittere peccata nisi solus Deus? 8. Quo statim
onget se hælend gast his ƿte swa þoton i smeadon betwih heom cwæp to heom hwæt þas geþencap in
cognito Iesus spiritu suo quia sic cogitarent intra se dicit illis quid ista cogitatis in
heortum eowrum hwæt is eþre i eaður to cweþanne þæm eorðcryple forgefen beoþun þe synne þine oþðe
cordibus uestris? 9. Quid est facilius dicere paralytico dimittuntur tibi peccata an
10 cweþan aris ƿ nim i ber bere þine ƿ gaa þæt wutud witaþ ge ƿte he mæhte hæfeþ sunu
dicere surge tolle grabatum tuum et ambula? 10. Ut autem sciatis quia habet potestatem filius
monnes on eorþa i gefnisse synne cwæp to þæ eorðcryple þe ic sæge aris ƿ nim bere þine ƿ
hominis in terra dimittendi peccata ait paralytico 11. tibi dico surge tolle grabatum tuum et
gaa to huse þinum ƿ instyde he aras ƿ underleat bere eode beforan allum swa ƿte ofwun-
uade in domum tuam. 12. Et statim surrexit ille et sublato grabato abiit coram omnibus ita ut mira-
dradun alle ƿ þa worþadun god cweþende ƿte hia næfre þus i swile ne gesegun ƿ færende wæs
rentur omnes et honorificarent Deum dicentes quia nunquam sic uidimus. 13. Et egressus est
æfter sona ec to sæ eall þa þreat cymende to him ƿ lærde hia ƿ miðþy þonan foerde gesæh
rursus ad mare omnisque turba ueniebat ad eum et docebat eos. 14. Et cum praeteriret uidit
sittende to geafol monunge ƿ cwep to him folgam (sic) i fylge me ƿ aras fylgende wæs him
15 Leui Alphaei sedentem ad telonium et ait illi sequere me. et surgens secutus est eum.
ƿ geworden wæs miðþy gehlioneade in huse ðæs monige openlice synnige i hehsunne synfulle ætgædre
15. Et factum est cum accumberet in domo illius multi publicani et peccatores simul
gereston i hleonadun mið ðon hæi ƿ ðegnum his weron forðon moniga ða ðe ƿ fyligdun i fylgende werun him
discumbebant cum Iesu et discipulis eius crant enim multi qui et sequebantur eum.
ƿ uðwutu ƿ ða aldu gisegun forðon ðæt he ett i etende wæs mið ðæm synfullum ƿ bær synnigum hie
16. Et scribae et pharisaei uidentes quia manducaret cum publicanis et peccatoribus dice-
cwædun ðegnum his forhwon mið bærsunnigum ƿ synfullum etest ƿ drinces larow iower miðþy
bant discipulis eius quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magister uester? 17. Hoc
geherde ðis ðe hæi cwæð to him ne ned ðærfe habbas hælo to lece ah ða ðe yfel habbas ne forðon com ic
20 audito Iesus ait illis non necesse habent sani medico sed qui male habent non enim ueni
to ceguune soðfæste ah synnfylle ƿ werun ðegnas iohannes ƿ ða aldv fæstende ƿ comvn ƿ
uocare iustos sed peccatores. 18. Et crant discipuli Ioannis et pharisaei ieiunantes et ueniunt et
cwedvn him fhwon ðegnas iohannes ƿ ða aldu fæstende ðine wutud ðegnas ne fæstas ƿ
dicunt illi quare discipuli Ioannis et pharisaeorum ieiunant tui autem discipuli non ieiunant? 19. Et

cwæð to him ðe hæð ahne ne magv sunu ða hwile ðe brudgoma mið him is fæstende swa longe
ait illis Iesus numquid possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum illis est ieiunare? quanto
tide habbas mið ðone brydguma ne magun fæsta cumað ðonne dagas miððy giuūmen bið
tempore habent secum sponsum non possunt ieiunare. 20. Uenient autem dies cum auferetur
from him ðe brydguma 7 ða hia fæstas in ðæm dagum nænig forðon niowes flyhtes stowes
ab eis sponsus et tunc ieiunabunt in illis diebus. 21. Nemo assumentum rudis panni assuit
giwedo i gigerelu aldu oðeru ðing from nimeð fylnisse niowe from aldun 7 mara toslitnesse bið 7
uestimento ueteri alioquin aufert supplementum nouum a ueteri et maior scissura fit. 22. Et
nænigmon sendeð win niowe in byttum aldum mara woen to sliteð ðæt win ða bytte 7 þ win agoten bið 5
nemo mittit uinum nouum in utres ueteres alioquin dirumpet uinum utres et uinum effundetur
7 ðio bytte losed ah ðæt win niowe in byttum niowe sendes is rehtlic 7 giworden wæs efter sona
et utres peribunt sed uinum nouum in utres nouos mitti debet. 23. Et factum est iterum
miððy sunna dæge eode ðe hæð ðerh 7 ðegnas his ongunnun forðgonga 7
cum sabbatis ambularet dominus per sata et discipuli eius coeperunt progredi et uellere spicas.

ða aldu wutudt cwedun him beono hwæt doað ge on sunna dæge ðætte nis alefed 7 cwæð to him
24. Pharisei autem dicebant ei ecce quid faciunt sabbatis quod non licet? 25. Et ait illis
næfre ne liornades i ne liornadun hwæt dyde dauitð ða hneðbihoefe hæfde 7 hy[n]crende he 7 ða ðe
nunquam legistis quid fecerit Dauid quando necessitatem habuit et esuriit ipse et qui
mið hine werun hwa ineode in hus godes under abiathar aldor sacerda 7 hlafas
cum eo erant? 26. Quomodo introiuit in domum Dei sub Abiathar principe sacerdotum et panes 10
fore gigeorwadæ gibrec ða neron alefed to eotanne nymðe anum sacerdam 7 salde ðæm ðe mið hine
propositionis manducauit quos non licebat manducare nisi sacerdotibus et dedit eis qui cum eo
werun 7 cwæð to him dæg for monū giworden wæs 7 næs mon fore ræste dæg
erant? 27. Et dicebat eis sabbatum propter hominem factum est et non homo propter sabbatum.
forðon hlafard is sunu monnes eo to ræste dæge
28. Itaque dominus est filius hominis etiam sabbati.

7 ineode eftersona in somnunga 7 wæs ðer mon hæfde honda dryge 7
Cap. III. 1. Et introiuit iterum in synagogam et erat ibi homo habens manum aridam. 2. Et

biheoldun hine gif he halges dæges gigemde þ hia teldun i niðradun hine 7 cwæð to ðæm menn hæb-
obseruabant eum si sabbatis curaret ut accusarent illum. 3. Et ait homini ha- 15
bende honda dryge aris in middum 7 cwæð to him gif is alefed on ræste dagum wel wyrca i yfle
benti manum aridam surge in medium. 4. Et dicit eis licet sabbatis bene facere an male
ða sawle hale gidas i loesiga soð hia swigadun 7 ymsceowadun hine miððy unrotsade ofer
animam saluam facere an perdere? at illi tacebant. 5. Et circumpiciens eos cum ira contristatus super
ungleownisse heorta hiora cwæð to ðæm menn aðene honda ðine 7 aðenede 7 eft gibæted wæs honda
caecitate cordis eorum dicit homini extende manum tuam. Et extendit et restituta est manus
him 7 ða eodun ðona wutudt sona ða pharið mið herodes ðegnum ðæhtunge hie dedun wið him
illi. 6. Exeuntes autem statim pharisei cum Herodianis consilium faciebant aduersum eum
hu hine loesiga mæhtun 7 ðe hæð mið ðegnū his foerde to sæ 7 monige ðreatas of
quomodo eum perderent. 7. Iesus autem cum discipulis suis secessit ad mare et multa turba a 20
galilea 7 of iudeum fylgende wærun him 7 from hierust 7 frō idumeum 7 ofer iordanes 7
Galilaea et Iudaea secuta est eum. 8. Et ab Ierosolymis et ab Idumaea et trans Iordanem et
ða ðe ymb tyri 7 sindone mengu micle herende werun i giherdun ða ðe he wyrrende wæs comun to
qui circa Tyrum et Sidonem multitudo magna audientes quae faciebat uenerunt ad

him Ʒ cwæð to ðegnum his Ʒte acip him gibrohtun i herdun for ðæm mengum ðæt hiæ ne for-
eum. 9. Et dixit discipulis suis ut nauicula sibi deseruiret propter turbam ne com-
tredun hine Ʒ monige forðon he gihælde ðus Ʒte hiæ ræsdun on hine Ʒ hiæ him gibrionun swa
primerent eum. 10. Multos enim sanabat ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quot-
feolu ðonne hæfde [un]cuð aiðvlo Ʒ gasta unclænra miððy hine gisegun gifeollun i lutun to him Ʒ
quot habebant plagas. 11. Et spiritus immundi cum illum uidebant procidebant ei et
cliofadun cweðende Ʒu arð sunu godes Ʒ swiðe bibeað him Ʒ hiæ ne eowde him
clamabant dicentes 12. tu es filius Dei. et uehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.
Ʒ astag on mor cegde to him ða ilcu walde he Ʒ comon to him Ʒ dyde Ʒte
5 13. Et ascendens in montem uocauit ad se quos uoluit ipse et uenerunt ad eum. 14. Et fecit ut
hiæ were twelfe mið him ec Ʒ Ʒte sende hiæ to bodanne Ʒ salde him mæhte gemnisse
essent duodecim cum illo et ut mitteret eos praedicare. 15. Et dedit illis potestatem curandi
to untrumnisum Ʒ toworpnisse diowla Ʒ gisette to Simon noma petres Ʒ iað Zebedes suna
infirmities et eiiciendi daemonia. 16. Et imposuit Simoni nomen Petrus. 17. Et Iacobum Zebedaei
Ʒ iohannes broðer iacobes Ʒ gisette him noma ðæt is suno ðvnes Ʒ andreas Ʒ
et Ioannem fratrem Iacobi et imposuit eis nomina Boanerges quod est filii tonitruui. 18. Et Andream et
philip Ʒ bath Ʒ math Ʒ thoma Ʒ iacob Ʒ th Ʒ
Philippum et Bartholomaeum et Matthaecum et Thomam et Iacobum Alphaei et Thaddaeum et Simonem
ðone cananica Ʒ iud ðoñ scariothisca seðe salde hine Ʒ cumað to huse Ʒ efne comun
10 Cananacum. 19. Et Iudam Iscariotem qui et tradidit illum. 20. Et ueniunt ad domum et conuenit
eft sona ðio mengu ðus Ʒ hiæ ne mæhtun ne hlaf brucca Ʒ miððy giberde his eodun
iterum turba ita ut non possent neque panem manducare. 21. Et cum audissent sui exierunt
to haldanne hine cwedun forðon ðætte on wræððo giwcerred (sic) wæs Ʒ uðwutu ðaðe from hieru-
tenere eum dicebant enim quoniam in furorem uersus est. 22. Et scribae qui ab Ieroso-
salem astigun i ðona comun hiæ cwedun Ʒte i forðon belzæ hæfes Ʒ fðon on aldor diowla gidrifes
lymis descenderant dicebant quoniam Beelzebub habet et quia in principe daemoniorum eiicit
diowlo Ʒ efne gicegde ða ilcu in bispellum cwæð to ðæm i him huu mæg he ðe wiðerworda diowul
daemonia. 23. Et conuocatis eis in parabolis dicebat illis quomodo potest satanas
ðoñ diowul fordrifa i afella Ʒ gif ðæt rice in him todæled bið ne mæg stonda rice ðæt Ʒ gif
15 satanam eiicere? 24. Et si regnum in se diuidatur non potest stare regnum illud. 25. Et si
hus ofer hiæ solfe tostrogden bið ne mæg hus ðæt ilce stonda Ʒ gif ðe wiðerworda efne
domus super semetipsam dispertiat non potest domus illa stare. 26. Et si satanas consur-
arises in hine solfne toworpen wæs i bið Ʒ ne mæg gistonda ah ende hæfeð nænig mon mæg i mæhte
rexit in semetipsum dispertitus est et non poterit stare sed finem habet. 27. Nemo potest
fato stronge inga i ingonga in hus to niomaune i ginioma i girooflga nymðe ærist gebinde ðone strongu Ʒ ðonne
uasa fortis ingressus in domum diripere nisi prius alliget fortem et tunc
hus his reofige soð ic cweðo iow ðætte alle forgefen bioðan sunum monna i fleten synne Ʒ
domum eius diripiet. 28. Amen dico uobis quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et
hie eofolsadun of ðæm hie eofolsadun seðe ðonne eofolsas on halge gastes ne hæfes
20 blasphemiae quibus blasphemauerint. 29. Qui autem blasphemauerit in spiritum sanctum non habebit
forgefnisse in ecnisse ah synnig i scyldig bið ðære ecan scyld forðon hie cwedun ðon gast un-
remissionem in aeternum sed reus erit aeterni delicti. 30. Quoniam dicebant spiritum im-
clæne hæfeð Ʒ comun moder his Ʒ broðro Ʒ ute stondas sendun to him cegende i cegdun
mundum habet. 31. Et ueniunt mater eius et fratres et foris stantes miserunt ad eum uocantes

www.libtool.com.cn
to him 32. Et sedebat circa eum turba et dicunt ei ecce mater tua et fratres tui foris quaerunt
eum. 32. Et sedebat circa eum turba et dicunt ei ecce mater tua et fratres tui foris quaerunt
33. Et respondens eis ait quae est mater mea et fratres mei? 34. Et circumspiciens eos
33. Et respondens eis ait quae est mater mea et fratres mei? 34. Et circumspiciens eos
35. Qui enim fecerit
35. Qui enim fecerit
willu godes 35 broðer min 3 swester min 3 moder is
uoluntatem Dei hic frater meus et soror mea et mater est.

3 after sona ongan læra 3 to sæ 3 gisomnad wæs to him mengu 3reatas swa 3te
Cap. IV. 1. Et iterum coepit docere ad mare et congregata est ad eum multa turba ita ut 5
in scip astag gisette on sæ 3 all 3e 3reat ymb sæ ofer eorðo wæs 3 lærde hiæ in
nauim ascendens sederet in mari et omnis turba circa mare super terram erat. 2. Et docebat eos in
nauim ascendens sederet in mari et omnis turba circa mare super terram erat. 2. Et docebat eos in
bispellum monigum 3 lærde hiæ in lare his giherde (sic) heonu eode 3e sedere 3 sawend to sawend
paraboliis multa et dicebat illis in doctrina sua 3. audite! ecce exiit seminans ad seminandum.
paraboliis multa et dicebat illis in doctrina sua 3. audite! ecce exiit seminans ad seminandum.
3 miððy giseow oðer 3 sum gifeol ymb 3a strete 3 comun flegende 3 fretun 3 etun 3æt
4. Et dum seminatur aliud cecidit circa uiam et uenerunt uolucres coeli et comederunt illud.
4. Et dum seminatur aliud cecidit circa uiam et uenerunt uolucres coeli et comederunt illud.
oðer 3 sum soðlice gifeol ofer stænere 3ær ne hæfde eorðo 3 hræðe up iornende wæs
5. Aliud uero cecidit super petrosa ubi non habuit terram multam et statim exortum est
5. Aliud uero cecidit super petrosa ubi non habuit terram multam et statim exortum est
forðon ne hæfde heonisse eorðo 3 3a aras 3 up arnende wæs sunne 3 drygde 3 fbernde 3
quoniam non habebat altitudinem terrae. 6. Et quando exortus est sol exaestuauit et 10
quoniam non habebat altitudinem terrae. 6. Et quando exortus est sol exaestuauit et
forðon ne hæfde wyrtruma adrugade 3 oðer gifeol [in 3ornū 3 astigun 3 up eodun 3a 3ornas 3
eo quod non habebat radicem exaruit. 7. Et aliud cecidit in spinas et ascenderunt spinae et
eo quod non habebat radicem exaruit. 7. Et aliud cecidit in spinas et ascenderunt spinae et
underdulfon 3 3 wæstm ne salde] 3 oðer gifeol on eorðo gode 3 salde wæstem stigende
suffocauerunt illud et fructum non dedit. 8. Et aliud cecidit in terram bonam et dabat fructum ascen-
suffocauerunt illud et fructum non dedit. 8. Et aliud cecidit in terram bonam et dabat fructum ascen-
3 wexende 3 to brohte an 3 enne 3ritig 3 an sextig 3 an hundreð 3 he cwæð se 3e
dentem et crescentem et afferrebat unum triginta unum sexaginta et unum centum. 9. Et dicebat qui
dentem et crescentem et afferrebat unum triginta unum sexaginta et unum centum. 9. Et dicebat qui
hæfeð earu to giherranne gihere 3 miððy wæs syndrigum gifrugnun hine 3æt 3a 3e mið hine
habet aures audiendi audiat. 10. Et cum casset singularis interrogauerunt eum hi qui cum eo
habet aures audiendi audiat. 10. Et cum casset singularis interrogauerunt eum hi qui cum eo
werun mið twelf bispellum 3 cwæð to him iow gisald is 3æt gi wite rice godes 3æm
erant duodecim parabolam. 11. Et dicebat eis uobis datum est nosse mysterium regni Dei illis 15
erant duodecim parabolam. 11. Et dicebat eis uobis datum est nosse mysterium regni Dei illis
3onne 3a 3e ute wærun in bispellum alle bioðon 3 gisegun giscead 3 ne giseas 3 3a gihierend
autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt. 12. Ut uidentes uideant et non uideant et audientes
autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt. 12. Ut uidentes uideant et non uideant et audientes
giheras 3 ne oncwawað 3y læs gi hwerfed 3 gicerred bioðon 3 bið forgefen him synne 3 cwæð
audiant et non intelligant ne quando conuertantur et dimittantur eis peccata. 13. Et ait
audiant et non intelligant ne quando conuertantur et dimittantur eis peccata. 13. Et ait
to him ne cunno ge bispell 3as 3 hvv alle bispell 3 gicunniga [3] magun gicunniga se 3e saweð
illis nescitis parabolam hanc et quomodo omnes parabolas cognoscetis? 14. Qui seminatur
illis nescitis parabolam hanc et quomodo omnes parabolas cognoscetis? 14. Qui seminatur
word saweð 3as wutudt arun se 3e ymb woeg 3er gisawen bið word 3 miððy giherdun sona
uerbum seminatur. 15. Hi autem sunt qui circa uiam ubi seminatur uerbum et cum audierint confe-
uerbum seminatur. 15. Hi autem sunt qui circa uiam ubi seminatur uerbum et cum audierint confe-
com 3 cymeð 3e wiðerworda 3 giuioða word 3ætte gisawen wæs in heorta iowrum 3 3a
stim uenit satanas et aufert uerbum quod seminatum est in cordibus eorum. 16. Et hi 20
stim uenit satanas et aufert uerbum quod seminatum est in cordibus eorum. 16. Et hi
sint gilice 3a 3e ofer stænere sawen 3 sawende bið 3a 3e miððy giherdon word sona mið glædnisse
sunt similiter qui super petrosa seminantur qui cum audierint uerbum statim cum gaudio
sunt similiter qui super petrosa seminantur qui cum audierint uerbum statim cum gaudio
onfoas 3æt 3 ne habbað wyrtruma in him ah tide wexende werun sona miððy aras costung
accipiunt illud. 17. Et non habent radicem in se sed temporales sunt. deinde orta tribulatione
accipiunt illud. 17. Et non habent radicem in se sed temporales sunt. deinde orta tribulatione

www.libtool.com.cn
J oehntiisse fore worde sona i hræte giold spurnad bið J oðre sindun ðaða in ðornum sa-
et persecutione propter uerbum confestim scandalizantur. 18. Et alii sunt qui in spinis semi-
was ða sint ðaða word giherað J teinisse weorlde J losewest willana J ymb after i oðero
nantur. hi sunt qui uerbum audiunt 19. et aerumnae saeculi et deceptio diuitiarum et circa reliqua
lustgiornisse ineodun underdelfas word J buta wæstme gimoetid bið J ða sint ðaða ofer eorðo
concupiscentiae introeuntes suffocant uerbum et sine fructu efficitur. 20. Et hi sunt qui super terram
gode gisawene sindun ða sindun ðaða giheras word J onfoaþ J wæstmas an ðritig J an
bonam seminati sunt qui audiunt uerbum et suscipiunt et fructificant unum triginta unum
sixtig J [an] hundreþ J he cwæð to him ahne i hwer cymeð lehtfæt i ðæcela þ under mitta i fæte
5 sexaginta et unum centum. 21. Et dicebat illis numquid uenit lucerna ut sub modio
bið giseted ðætte under bedde ahne þte ofer lehtiserne giseted bið ne forðon is ænig gideg-
ponatur aut sub lecto? nonne ut super candelabrum ponatur? 22. Non enim est aliquid abscon-
led ðætte ne æteowed ne bið ne giwordon was degle ah þte in eowunga cymeð gif hwele hæfeð
ditum quod non manifestetur nec factum est occultum sed ut in palam ueniat. 23. Si quis habet
eara hernisse giheras J cwæð to him giseað hwæt ge giheras in swa hwelce giwege giwegen gi bioðon
aures audiendi audiat. 24. Et dicebat illis uidete quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis
eft giwegen bið iow J gisald i gieced bið iow seða forðon hæfeð gisald bið him J seða ne hæfeð
remetiatur uobis et adicietur uobis. 25. Qui enim habet dabitur illi et qui non habet
wutudt ðætte hæfeð ginumen bið frō him J he cwæð ðus is rice godes huu swa gif mon
10 etiam quod habet auferetur ab eo. 26. Et dicebat sic est regnum Dei quemadmodum si homo
worpes ðone sawende on eorðo J slepiað J arisas on næht J on dæge J sed weceð i wyrtrymað
iaciat sementem in terram. 27. Et dormiat et exurgat nocte et die et semen germinet
J wexeð ða hwile ne watt ðe lustum forðon eorðo wæstmas ærest gers æfter ðon ðoñ ðorn
et increseat dum nescit ille. 28. Ultro enim terra fructificat primum herbam deinde spicam
soðða full hwæte in æhher J miððy hine forð brohte wæstem sona sende riplern forðou
deinde plenum frumentum in spica. 29. Et cum produxerit fructus statim mittit falcem quoniam
com ripas tide J cwæð to hwæm we gilicletan walle rice godes i to hwæm ða bispel miððy we
adest messis. 30. Et dicebat cui assimilabimus regnum Dei aut cui parabola compara-
gigeorwigas ðæt swa is þte com senepes ðæt miððy gisawen was on eorðu lytel is allum
15 bimus illud? 31. Sicut granum sinapis quod quum seminatum fuerit in terra minus est omnibus
sawendum ðaða sind on eorðu J miððy gisawen astigeð J bið mara allum grasum
seminibus quae sunt in terra. 32. Et cum seminatum fuerit ascendit et fit maius omnibus oleribus
J wyrceð J doeð telgo i twigo micle ðus þ hia magun under scua his fuglas heofnes bya i wūige J
et facit ramos magnos ita ut possint sub umbra eius aues coeli habitare. 33. Et
mið ðuslicū monigum bispellum hia spreocað to him word swa awiða hia mæhtum gihera buta bisine
talibus multis parabolis loquebatur eis uerbum prout poterant audire. 34. Sine parabola
wutudlice ne was sprecende to him syndrige wutudlice ðegnum his he sægde alle J cwæð to him
autem non loquebatur eis. seorsum autem discipulis suis disserebat omnia. 35. Et ait illis
on ðæm dæge miððy efern was giworden fere we of togægnas J forleortun ðone here to ginomun
20 in illa die cum sero esset factum transeamus contra. 36. Et dimittentes turbam assumunt eum
swa þte hia werun in scipe J oðro sciopu werun mið him J giworden was wind i yft (? yst) micelo
ita ut erat in nauis et aliae naues erant cum illo. 37. Et facta est procella magna
windes J yð færende i sendende in ðæt scip sende þ gifylled was ðæt scip J was he i ðe in scipe
uenti et fluctus mittebat in nauim ita ut impleretur nauis. 38. Et erat ipse in puppi

on i ofer bolstre slepnde ʒ awehtun hine ʒ cwedun to him larow ne to ʒe gibyreð forðon ʒæt we
super ceruical dormiens et excitant eum et dicunt illi magister non ad te pertinet quia

deade i ne reces ʒu ʒah we deade sie ʒ arisende ʒe stiorend was windes ʒ cwæð to ʒam sæ swiga was
perimus? 39. Et exsurgens comminatus est uento et dixit mari tace- ob-

dumba ʒ blan i reste ʒe wind ʒ giworden was smiltnisse micelo ʒ cwæð to him hwæt forhte
mutescet et cessauit uentus et facta est tranquillitas magna. 40. Et ait illis quid timidi

aron ge ne gett habbas ge gileofa ʒ ondreordun mið micelre fyrhto ʒ cwedun bitwion him hwa woenestu
estis? needum habetis fidem? et timuerunt magno timore et dicebant ad alterutrum quis putas

is ʒes forðon ʒ wind ʒ sæ herað i edmodað him
est iste quia et uentus et mare obediunt ei?

5

ʒ comun oʒ swira i ofer luh was in lond gerassenorum ʒ miððy eode to him
Cap. V. 1. Et uenerunt trans fretum maris in regionem Gerasenorum. 2. Et exeunti ei

of scipe togænes arn him of byrgennum i of bendum monn in gaste unclænum se ʒe hus i byinge lytte
de naui statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo 3. qui domicilium

hæfde in byrgennum ʒ ne racontegū hwile ænig mon hine mæhte gibinda forðon oftust mid feo-
habebat in monumentis et neque catenis iam quisquam eum poterat ligare 4. quoniam saepe compe-

turum ʒ mið racontegum gibunden was toslat ʒa racontege ʒ ʒa feoturo forbræc i toscænde ʒ nænig mæhte
dibus et catenis uinctus dirupisset catenas et compedes comminisset et nemo poterat

hine temma i gihalda ʒ symle on næht ʒ on dæge in bygennum ʒ on morum was cliopende ʒ
eum domare. 5. Et semper die ac nocte in monumentis et in montibus erat clamans et 10

falletende hine on stanum gisæh wutudt ʒone hæf to giarn ʒ to worðanne hine ʒ cliopade
concidens se lapidibus. 6. Uidens autem Iesum a longe cucurrit et adorauit eum. 7. Et clamans

stefne micelre cwæð hwæt[et] me ʒ ʒe ʒu hæf sunn godes ʒes hesta to halsigo ʒec ʒerh god ne mec ne
uocet magna dixit quid mihi et tibi Iesu fili Dei altissimi? adiuro te per Deum ne me tor-

wrece cwæð forðon to him gaa gast unclæne from ʒam menn ʒ gifrægn hine hwæt ʒe
queas. 8. Dicebat enim illi exi spiritus immunde ab homine. 9. Et interrogabat eum quod tibi

noma is ʒ cwæð to hi here noma me is forðon monige we sindun *) ʒ biddende was hine
nomen est? et dicit ei legio nomen mihi est quia multi sumus. 10. Et deprecabatur eum

longe ʒæte (sic) he hine forðrife butta ʒæt lond was wutudlice ʒer ymb ʒone mor worn berga i swina
multum ne se expelleret extra regionem. 11. Erat autem ibi circa montem grex porcorum 15

micelra foedende ʒ bedun hine gastas cweðende send usih in ʒa bergas ʒ we in hia in-
magnus pascens. 12. Et deprecabantur eum spiritus dicentes mitte nos in porcos ut in eos in-

gonge i ingæ ʒ gillefde him sona ʒe hæf ʒ miððy færende werun gastas unclæne ineodun in
troeamus. 13. Et concessit eis statim Iesus. et exeuntes spiritus immundi introierunt in

ʒa bergas ʒ micle ræse i ongonge worn todripen was on sæ to twæm ʒusendum ʒ adrehte wærun on
porcos et magno impetu grex praecipitatus est in mare ad duo milia et suffocati sunt in

sæ se ʒe wutudt foedde hie giflugun ʒ sægdun in ʒær cæstre ʒ on londum ʒ færende werun
mari. 14. Qui autem pascebant eos fugerunt et nunciauerunt in ciuitatem et in agros. et egressi sunt

to seanne hwæt were ʒæs werches ʒ comun to ʒam hæf ʒ gisegun hine i ʒene se ʒe from diowlum
uidere quid esset factum. 15. Et ueniunt ad Iesum et uident illum qui a daemonio 20

gibered was sittende giclænsad ʒ hales giðohtes ʒ ondreordun ʒ sægdun ʒam ʒa ʒe gisegun
uexabatur sedentem uestitum et sanae mentis et timuerunt. 16. Et narrauerunt illis qui uiderant

hwælc giworden were ʒ se ʒe diowol hæfde ʒ of bergum ʒ bidde hine ongunnan ʒte
qualiter factum esset ei qui daemonium habuerat et de porcis. 17. Et rogare eum coeperunt ut

*) in marg. ʒ is ʒusend i XII. ʒusend ʒ is legio. ʒis was diowla legio.

www.libtool.com.cn

he aſirde from gimārū hiora ƿ miſſy aſtigon in ƿ ſcip ongan hine gebidda seſe from diowle
 discederet de finibus eorum. 18. Cumque ascenderet nauim coepit illum deprecari qui a daemonio
 awaled was ƿte were miſ him ƿ ne forleorte hine ah cwæð to him gaa in hus ſin to
 uexatus fuerat ut eſſet cum illo. 19. Et non admisit eum ſed ait illi uade in domum tuam ad
 ſinū ƿ to sæganne him hu micel ſe drih̄ dyde ƿ miſſende ſie ſin ƿ eade ƿ ongan bodiga
 tuos et annuncia illis quanta tibi dominus fecerit et miſertus ſit tui. 20. Et abiit et coepit prædicare
 in ſær byrig hu micel him dyde ſe hæſ ƿ alle giwundradun ƿ miſſy oferſtag ſe hæſ in ſcip
 in decapoli quanta ſibi feciſſet Ieſus et omnes mirabantur. 21. Et cum transcendiſſet Ieſus in nau
 eft ofer ƿa luh efne comun ſreatas monige to him ƿ was ymb ðone sæ ƿ com ſum mon of
 5 rurſum trans fretum conuenit turba multa ad eum et erat circa mare. 22. Et uenit quidam de
 hehſomnunge ginemned was iarus ƿ giſæh hine giſeal t leott to fotum hiſ ƿ bæd hine
 archiſynagogiſ nomine Iairus et uidens eum procidit ad pedes eiſ 23. et deprecabatur eum
 longe cweðende forðon t ſætte dohter min in ytmestum iſ ſete on honda ofer hiæ ƿte hal ſie
 multum dicens quoniam filia mea in extremis eſt ueni impone manum ſuper eam ut ſalua ſit
 ƿ hiſ lifge ƿ eode miſ him ƿ fylgende him ſreatas monige ƿ onðringun hine ƿ wiſ
 et uiuat. 24. Et abiit cum illo et ſequebatur eum turba multa et comprimebant eum. 25. Et mulier
 seſe was in uttiornende blodet wintru twelfo ƿ was monigu ðrowunga from ſwiſe monigū lecum
 quae erat in profluio ſanguinis annis duodecim 26. et fuerat multa perpessa a compluribus medicis
 ƿ miſſy geſald was alle hiſe ſinc ne æniht giſalp ah ſwiðor wyſe hæfde miſſy geherde fr̄
 10 et erogauerat omnia ſua nec quidquam profecerat ſed magis deterius habebat. 27. Cum audiſſet de
 ſæhæt com in ðreott miſ hond ƿ gihran wedum hiſ gecwæð forðon forðon gif t giwedum
 Ieſu uenit in turba retro et tetigit ueſtimentum eiſ. 28. Dicebat enim quia ſi uel ueſtimentum
 hiſ ic gihrino ic biom hal ƿ recone t ſona gidrugad was eſpyrge blodet hire ƿ giſealde miſ lichoma
 eiſ tetigero ſalua ero. 29. Et confestim ſiccatus eſt fons ſanguinis eiſ et ſenſit corpore
 ſætte giſeald were from adle ƿ ſtod ſe hæſ ongætt on hine ſolfne ſa mæhte seſe eode from
 quia ſanata eſſet a plaga. 30. Et ſtatim Ieſus cognoscens in ſemetipſo uirtutem quae exierat de
 him efne gicarde to ðæm folche he giwæð hwelc hran giwedum minum cwedun him ſegnas
 illo conuerſus ad turbam aiebat quis tetigit ueſtimenta mea? 31. Et dicebant ei diſcipuli
 hiſ t ſæs ðu giſis ðone ðreot ðringende on ðec ƿ ðu cweðes hwa mec gihran ƿ ymb ſceowade
 15 ſui uidet turbam comprimentem te et dicis quis me tetigit? 32. Et circumſpiciebat
 to giſeane hiæ t ſa ilce ſe ſis dyde ƿ wiſ wutudt ondreord ƿ forhtade wiſte ƿte giworden were
 uidere eam quae hoc fecerat. 33. Mulier uero timens et tremens ſciens quod factum eſſet
 in hiſ com ƿ giſeol bifora him ƿ cwæð him allum ſætte ſoðoſte he wutudt cwæð him dohter
 in ſe uenit et procidit ante eum et dixit ei omnem ueritatem. 34. Ille autem dixit ei filia
 gileofa ſin ðec hale gidyde gong in ſibbe ƿ wes hal from adle ſinū ſa geona he ſprende comon
 fides tua te ſaluam fecit uade in pace et eſto ſana a plaga tua. 35. Adhuc eo loquente ueniunt
 from ſæs folchet ſomnungum cweðende forðon dohter ſin deod iſ hwæt leng t forður ſtyreſtu ðone larow
 ab archiſynagogo dicentes quia filia tua mortua eſt quid ultra uexas magiſtrum?
 ſe hæſ wutudt word ſætte giweden was giherde cwæð to ðæm behaldurmenn nelle ðu ſe ondræda ah ſæt
 20 36. Ieſus autem uerbo quod dicebatur audito ait archiſynagogo noli timere tantum-
 ana nu gileſes ƿ ne geleort ænigne monno to fylganne t fylge him buta petre ƿ iacobe ƿ ioñ
 modo crede. 37. Et non admisit quemquam ſe ſequi niſi Petrum et Iacobum et Ioannem
 broðer iacobes ƿ comun to huſum ſæs aldormones ƿ giſæh ſa wanunga ƿ woepende ƿ mænende
 fratrem Iacobi. 38. Et ueniunt in domum archiſynagogi et uidit tumultum et flentes et eiulantes

www.libtool.com.cn
 swiðe 39. Et ingressus ait illis quid turbamini et ploratis? puella non est mortua sed
 alepeð 40. Et irridebant eum. ipse uero eiectis omnibus assumit patrem et matrem puellae
 dormit. 41. Et tenens manum puellae
 39. Et ingressus ait illis quid turbamini et ploratis? puella non est mortua sed
 alepeð 40. Et irridebant eum. ipse uero eiectis omnibus assumit patrem et matrem puellae
 dormit. 41. Et tenens manum puellae
 cwað to hir 3is is ebrisc word 3æt is gitrahtad on laeden la dohter 3e ic a3ege aris 3 sona aras
 ait illi Talitha cumi quod est interpretatum. puella tibi dico surge. 42. Et confestim surrexit
 3æt mægden 3 eode gongende wæs wæs wutudt wintra twelfe 3 forstyltun swigunge micelre 3
 puella et ambulabat. erat autem annorum duodecim. et obstupuerunt stupore magno. 43. Et 5
 bibeod 3æm swiðe 3 nænig mon wiste 3 cwað sellas hir eata
 praecepit illis uehementer ut nemo id sciret et dixit dari illi manducare.

3 foerde 3ona eade in oetel his 3 fyligdun him 3egnas his 3 giwarð
 Cap. VI. 1. Et egressus inde abiit in patriam suam et sequebantur eum discipuli sui. 2. Et facto
 haligdæg ongan in somnunga 3 in sprece læra 3 monige giherdun giwundrade werun in larum his cweðende hwona
 sabbato coepit in synagoga docere et multi audientes admirabantur in doctrina eius dicentes unde
 3as 3 3issū alle 3as is snytru 3 hwelc [is snytru 3io] gisald wæs him 3 mæhte 3a ilcu 3a 3e 3erh honda his
 huic haec omnia? et quae est sapientia quae data est illi et uirtutes tales quae per manus eius
 gidoen bioðon ah ne 3is is smiðes sunu 3 maris broðer iacobes 3 iosep 3 iudas 3 simonis ah ne
 efficiuntur? 3. Nonne hic est faber filius Mariae frater Iacobi et Ioseph et Iudae et Simonis? nonne 10
 swester her usih mið sindun 3 onspyrnade werun in him 3 cwað to him 3e hæf forðon ne
 et sorores eius hic nobiscum sunt? et scandalizabantur in illo. 4. Et dicebat illis Iesus quia non
 is witga buta worðunga buta on oetle his 3 on cyððo his 3 in huse his 3 ne mæhte
 est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua et in cognatione sua. 5. Et non poterat
 3er ænig giwyrca buta hwon untrymige mið onsetnum honda gongende 3 gihælde 3 giwundrad wæs
 ibi ullam uirtutem facere nisi paucos infirmos impositis manibus curauit. 6. Et mirabatur
 fore ungieloffulnisse heora 3 ymbeode 3a portas utan ymb gilærde 3 efne gicegde twelfe 3
 propter incredulitatem eorum et circuibat castella in circuitu docens. 7. Et uocauit duodecim et
 ongan his senda twoege 3 gisalde him mæhte gasta unclænra 3 bibeod him 3æt nænht
 coepit eos mittere binos et dabat illis potestatem spirituum immundorum. 8. Et praecepit eis ne quid 15
 his gilædde on woeg butan gerde ane ne pohha 3 posa ne hlaf ne on gyrdelse mæslen ah
 tollerent in uia nisi uirgam tantum non peram non panem neque in zona aes. 9. Sed
 giscoed mið 3wongum 3 ne gigeorwad were mið twæm tunicum 3 gicwæð to him swa hwider swa ge
 calceatos sandaliis et ne induerentur duabus tunicis. 10. Et dicebat eis quocumque intro-
 gaas in hus 3er wunað wið 3 3æt ge gæ 3ona 3 swa hwelc swa ne onfoeð iow ne giheres
 ieritis in domum illic manete donec exeatis inde. 11. Et quicumque non receperint uos nec audierint
 low mið 3y gegas 3ona scæcas 3 drygas 3a asca 3 3æt dust of fotum iowrum in cyðnisse him 3
 uos exeuntes inde excutite puluerem de pedibus uestris in testimonium illis. 12. Et
 mið 3y gieodun to him forbadadun 3te hreonisse dedun 3 diowlas monige fordrifen 3 smiredun
 exeuntes praedicabant ut poenitentiam agerent. 13. Et daemonia multa eiiciebant et ungebant 20
 mið oele menigo untrymige 3 gihælde 3 giherde herodes cyning eowunga forðon giworden wæs noma
 oleo multos aegros et sanabant. 14. Et audiuit Herodes rex manifestum enim factum est nomen
 his 3 cwað forðon ioð 3e fulwihtere eft aras from dea 3e 3 forðon his upwoene sint mæhte in him
 eius et dicebat quia Ioannes baptista resurrexit a mortuis et propterea operantur uirtutes in illo.

- oðro wutudf [cwedun forðon helias is] oðro soðlice cwedun [forðon] witga is swelce an from witgum
15. Alii autem dicebant quia Elias est alii uero dicebant quia propheta est quasi unus ex prophetis.
miððy giherde herodes cwæð ðone ic ofceorf ioð ðes from eft aras se ðe forðgn
16. Quo audito Herodes ait quem ego decollauit Ioannem hic a mortuis resurrexit. 17. Ipse enim
herodes sende ʒ giheold ioð ʒ giband hine in cercerne fore herodiades lafe phif broðer
Herodes misit ac tenuit Ioannem et uinxit eum in carcere propter Herodiam uxorem Philippi fratris
his forðon lædde hine cwæð forðon ioð herodiade ne is gilefed to to habbanne lafe broðer ðines
sui quia duxerat eam. 18. Dicebat enim Ioannes Herodi non licet tibi habere uxorem fratris tui.
herodiade wutudf gisætnade him ʒ walde ofsla hine ne mæhte herodes wutudf ondreord
5 19. Herodias autem insidiabatur illi et uolebat occidere eum nec poterat. 20. Herodes enim metuebat
iohannes wiste hine wer soðfæst ʒ ðæt halig ʒ giheold hine ʒ giherde hine menigo he gidyde ʒ
Ioannem sciens eum uirum iustum et sanctum et custodiebat eum et audito eo multa faciebat et
lustlice hine giherdun (sic) ʒ miððy dæge macalice gicom i gineolicade herodes cennisse his fearne
libenter eum audiebat. 21. Et cum dies opportunus accidisset Herodes natalis sui coenam
dyde ðam aldur monnum ʒ holdum ʒ forwestum galiles mið ðy ineode dohter ðære herodiades ʒ
fecit principibus et tribunis et primis Galilaeae. 22. Cumque introisset filia ipsius Herodias et
plægede ʒ gilicade herode æc mið ðam hlionendum cynig cwæð ðam mægdne giowa from me ðætte
saltasset et placuisset Herodi simulque recumbentibus rex ait puellae pete a me quod
ðu wylt ʒ ic selo ðe ʒ swor hir forðon forðon ðæte swa hwæt swa ðu giowas ic selo ðe ah ðe all
10 uis et dabo tibi. 23. Et iurauit illi multa quia quidquid petieris dabo tibi licet dimi-
half rice min ðio miððy frø eade cwæð to moeder hire hwæt giowigo ih welle ʒ hio cwæð heofud
dium regni mei. 24. Quae cum exisset dixit matri suae quid petam? at illa dixit caput
ioð ðæs fulwihteres mið ðy in eode sona mið oefeste to ðam cynige wilnade cwæð ic willo
Ioannis baptistae. 25. Cumque introisset statim cum festinatione ad regem petiuit dicens uolo
ðætte recunlice ðu selle me on disce heofud ioð ðæs fulwihteres ʒ unrotsade wæs ðe cynig fore
ut protinus des mihi in disco caput Ioannis baptistae. 26. Et contristatus est rex propter
a ðum giswornum ʒ for eo (sic) mið restendum nalde hia unrotsiga ah sende sceawere i sceawende wæs
iusiurandum et propter simul discumbentes noluit eam contristare. 27. Sed misso confestim spiculatore
heht to gibrenga i to brohte heofud his on disce ʒ giceorf hine in cercerne ʒ to brohte heofud
15 praecepit afferre caput eius in disco. et decollauit eum in carcere. 28. Et attulit caput
his on disce salde ðæt ðam mægdne ʒ ðæt mægden salde moeder hire mið ðy giherdun ðegnas
eius in disco et dedit illud puellae et puella dedit matri suae. 29. Quo audito discipuli
his comon ʒ læddun lichoma his ʒ settun ðæt in byrgenne ʒ efne comun ða apostolas
eius uenerunt et tulerunt corpus eius et posuerunt illud in monumento. 30. Et conuenientes apostoli
to ðam hæf eft sægdun him alle ða ðe dydon ʒ lærdun ʒ cwæð to him cumað ge syndrige
ad Iesum renunciauerunt ei omnia quae egerant et docuerant. 31. Et ait illis uenite seorsum
in woestige stowe ʒ ræste him werun forðon ða ðe comun ʒ eft comun monige ʒ ne etes
in desertum locum et requiescite pusillum. erant enim qui ueniebant et redibant multi et nec man-
20 ducandi spatium habebant. 32. Et ascendentes in nauim abierunt in desertum locum seorsum. 33. Et
gisegun hie gongende ʒ ongetun i comun monige ʒ foeðe men of allum castrum efne giurnum ðider ʒ
uiderunt eos abeuntes et cognouerunt multi et pedestres de omnibus ciuitatibus concurrerunt illuc et
bifora comon hie ʒ eode gisæh micle ðreatas ðe hæf ʒ milsende wæs ofer hie ða ðe werun swelce
praeuenerunt eos. 34. Et exiens uidit multam turbam Iesus et misertus est super eos quia erant sicut

scip ne hæfdun hiorde Ʒ ongan læra hīe feolu i monige Ʒ miſſy soſlice stondas monige werun
 oues non habentes pastorem et coepit docere illos multa. 35. Et cum iam hora multa fieret
 to gineolicadun Ʒēgnas his cweſend him unbyed i westig is stow Ʒis eo soſ tide is fore giead forlet
 accesserunt discipuli eius dicentes desertus est locus hic et iam hora praeteriit. 36. Dimitte
 hīa i Ʒa Ʒ hie gonge in Ʒa nestu gimæru Ʒ lond byccas i ceopias him mett Ʒa Ʒe eotas Ʒ
 illos ut euntes in proximas uillas et uicos emant sibi cibos quos manducent. 37. Et
 ondsworade cwæſ to him Ʒe hæst sellas Ʒæm low miſ to eotanne Ʒ cwedun hīm miſ Ʒy eadun gonge we i ga we
 respondens ait illis Iesus date illis uos manducare. et dixerunt ei euntes emamus
 mid peningum twæm hundreſū hlafa Ʒ selle we him to eotanne Ʒ cwæſ to him hwæt hlafa habbas ge
 denariis ducentis panes et dabimus illis manducare? 38. Et dicit eis quot panes habetis? 5
 gaſ Ʒ giseaſ Ʒ miſſy oncneowun cwedun to him fife Ʒ twoege fīscas Ʒ bibead him Ʒ
 ite et uidite. et cum cognouissent dicunt illi quinque et duos pisces. 39. Et praecepit illis ut
 hīe gīside alle æfter ofer groenum hegge i grese Ʒ gidældun hīe in
 accumbere facerent omnes secundum contubernia super uiride foenum. 40. Et discubuerunt in partes
 hundreſ Ʒ Ʒerh fiftigum Ʒ miſ Ʒy werun on efenne fīf hlafum Ʒ locade
 per centenos et quinquagenos. 41. Et acceptis quinque panibus et duobus piscibus intuens
 on heofnas gibletsade Ʒ bræc Ʒa hlafas Ʒ salde Ʒegnum his Ʒte hīe gisette bifora hīe Ʒ twoege fīscas
 in coelum benedixit et fregit panes et dedit discipulis suis ut ponerent ante eos et duos pisces
 dælde allum Ʒ etun Ʒ alle Ʒ gifylde werun Ʒ ginomun Ʒa lafe Ʒara scradunga
 diuisit omnibus. 42. Et manducauerunt omnes et saturati sunt. 43. Et sustulerunt reliquias fragmentorum 10
 twelf ceowlas fulle Ʒ of fīscæ werun wutudlice Ʒa Ʒe etun fīf Ʒusend weorona
 duodecim cophinos plenos et de piscibus. 44. Erant autem qui manducauerunt quinque millia uirorum.
 Ʒ sona giſreatade Ʒēgnas his to stiganne in scip Ʒ hie fore eode hine ofer luh to Ʒær byrig
 45. Et statim coegit discipulos suos ascendere nauim ut praecederent eum trans fretum ad Bethsaidam
 Ʒa while he forleorte Ʒæt folc Ʒ miſ Ʒy forleort hīe eade on mor gibidda Ʒ miſ Ʒy efern
 dum ipse dimitteret populum. 46. Et cum dimisisset eos abiit in montem orare. 47. Et cum sero
 Ʒ smolt was scip on middum sæ Ʒ he ana on eorſo Ʒ gīsh hīe winnende in rowinge was
 esset erat nauis in medio mari et ipse solus in terra. 48. Et uidens eos laborantes in remigando erat
 forſon wind wiſerword him Ʒ ymb Ʒa fearſa wacune næhtes com to him se hæst gongende ofer sæ Ʒ
 enim uentus contrarius eis et circa quartam uigiliam noctis uenit ad eos Iesus ambulans supra mare et 15
 walde bicerra hīe soſ hīe Ʒ gīsegun hine gongende ofer sæ hīe woendun yfel wiht were
 uolebat praeterire eos. 49. At illi ut uiderunt eum ambulantem supra mare putauerunt phantasma esse
 Ʒ clīopadun i cegdun alle Ʒa Ʒe hine gīsegun Ʒ gidroefde i unrotsade werun Ʒ sona he sprcende was
 et exclamauerunt. 50. Omnes enim eum uiderunt et conturbati sunt. et statim locutus est
 miſ him Ʒ cwæſ to him gīlefas ic hitt am nallon ge ondreda Ʒ astag to him in scip Ʒ gīblan
 cum eis et dixit eis confidite ego sum nolite timere. 51. Et ascendit ad illos in nauim et ces-
 i sette Ʒe wind Ʒ forſor swiſe bitwih him stytun i swigadun Ʒ Ʒreadun ne forſon oncneowon of
 sauit uentus. et plus magis intra se stupebant. 52. Non enim intellexerunt de
 hlafum was forſon heorta hīra forblindad Ʒ miſ Ʒy foerdun Ʒerh comun on eorſu Ʒæs folches
 panibus erat enim cor eorum obcaecatatum. 53. Et cum transfretassent uenerunt in terram Gene- 20
 genesares Ʒ a to plicā Ʒ miſ Ʒy færende werun of scipe sona ongetun hine Ʒ Ʒerh
 sareth et applicuerunt. 54. Cumque egressi essent de nauim continuo cognouerunt eum. 55. Et percur-
 arnun all lond i Ʒeade Ʒa ilcu ongunnun on berum hīe Ʒa Ʒe yfel hæfdun ymb beara Ʒer
 rentes uniuersam regionem illam coeperunt in grabatis eos qui se male habebant circumferre ubi

hīa giherdun hine þ he were 56. Et quocumque introibat in uicos uel in uillas aut ciuitates in plateis
audiebant eum esse. settun ƿa untrymigu 3. gībedun hine ƿte t fæse giwedum his gihrionon 3 swa oftor gihri-
ponebant infirmos et deprecabantur eum ut uel fimbriam uestimenti eius tangerent et quotquot tan-
onun him hale giwurdun
gebant eum salui fiebant.

3 miƿ ƿy comon to him ƿa aldu 3 sume oðre of uƿwutum cymende from hierusalem
Cap. VII. 1. Et conueniunt ad eum pharisaei et quidam de scribis uenientes ab Ierosolymis.

3 miƿ ƿy gisegun sume oðre of ƿegnum his gimetellicum miƿ hondum ƿæt is unƿwægnum eotas
5 2. Et cum uidissent quosdam ex discipulis eius communibus manibus id est non lotis manducare
hlafas for cwædon hīa aldu 3 alle iudeas buta oftor giƿwogun honda ne eton
panes uituperauerunt. 3. Pharisaei enim et omnes Iudaei nisi crebro lauerint manus non manducant
giheoldon settnesse t selnesse ældra 3 from ƿing stowe se gifulwad ne etun 3 oðre monigu
tenentes traditionem seniorum. 4. Et a foro nisi baptizentur non comedunt et alia multa
sindun ƿa ƿe gisald arun him to baldanne fulwiht calice 3 onbora hiora 3
sunt quae tradita sunt illis seruare baptismata calicum et urceorum et aeramentorum et lectorum.

3 gifrægn hine aldormen 3 uƿwutu cwæðende ƿhwon ƿegnas ƿine ne gongas æfter gisetnisse
5. Et interrogabant eum pharisaei et scribae dicentes quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem
10 ældra ah unclænum hondum eotaƿ hlafas soƿ he 3 worde cwæƿ him forƿon wel
seniorum sed communibus manibus manducant panem? 6. At ille respondens dixit eis quia bene
gewitgæde esaias of iow legerum swa awriten is folche ƿis miƿ muƿe mec weorƿas
prophetauit Isaias de uobis hypocritis sicut scriptum est populus hic labiis me honorat cor autem

gilærde larwas 3 bibodu monna
eorum longe est a me. 7. In uanum autem me colunt docentes doctrinas et praecepta hominum.

eft forleortun hine bibodu godes gihaldas settnesse monna fulwiht onbora hiora 3 calice 3
8. Relinquentes enim mandatum Dei tenetis traditionem hominum baptismata urceorum et calicum et
oðre gillice ƿissum wundrum monig 3 cwæƿ to him wel blamerlice gidōas bibod godes ƿte sele-
alia similia his facitis multa. 9. Et dicebat illis bene irritum facitis praeceptum Dei ut tra-
nise iower gihaldas moyses forƿon cwæƿ worƿa fæder ƿinne 3 moder ƿine 3 seƿe mi-
15 ditionem uestram seruetis. 10. Moyses enim dixit honora patrem tuum et matrem tuam et qui male-

cwæƿes feder t moeder miƿ deaƿe gideƿed biƿ ge wutudlice cwæoƿas gif hīa cwæoƿas mon feder his
dixerit patri uel matri morte moriatur. 11. Uos autem dicitis si dixerit homo patri

t moeder his gefe ƿte swa hwæt is of me ƿe giwexe 3 lustum ne forgeofas
uel matri corban quod est donum quodcumque ex me tibi profuerit. 12. Et ultra non dimittitis

him ænig giwyrce t gidoe feder his t moeder eft ge to slitas word godes ƿerh settnisse iower
eum quidquam facere patri suo aut matri 13. rescindentes uerbum Dei per traditionem uestram

ƿone gisaldun 3 bisine ƿuslicu swiƿe monigu gidōas 3 to gioegde eft ƿæt folc cwæƿ to him
quam tradidistis et similia huiusmodi multa facitis. 14. Et aduocans iterum turbam dicebat illis

giheras ge mec alle 3 ongeotas noht is buta monnum ingas in hine ƿæt mæge hine giwid-
20 audite me omnes et intelligite. 15. Nihil est extra hominem introiens in eum quod possit eum coin-

liga ah ƿa ƿe of menn forcumas ƿa sindun ƿa ƿe giwidlicas menn t ƿone monn gif hwele t hwa
quinare sed quae de homine procedunt illa sunt quae communicant hominem. 16. Si quis

hæfeƿ earu to giherrane gihere 3 miƿ ƿy ineode in hus from ƿreote gifrugnum ƿegnas
habet aures audiendi audiat. 17. Et cum introisset in domum a turba interrogabant eum discipuli

his bispellum Ʒ cwæð to him swa ec Ʒ ge unhogu aron ge ne mið ðy oncnawas ge forðon alle eius parabolam. 18. Et ait illis sic et uos imprudentes estis? non intelligitis quia omne ute in eode in ðone monno ne mæge hine giwidliga forðon ne ingað in heorte his ah extrinsecus introiens in hominem non potest eum communicare 19. quia non intrat in cor eius sed in womba Ʒ innun utgongum ut gass clænsias alle metas cwæð wutudt forðon ða ðe of in uentrem uadit et in secessum exit purgans omnes escas? 20. Dicebat autem quoniam quae de men utgas ða giwidligas ðo monno from ionnawordū forðon of heorte monna sweaunga homine exeunt illa communicant hominem. 21. Ab intus enim de corde hominum cogitationes yfel oft cumað derne gilligero unreht hæmed morður slagu ðiofento gitsunge unrehtwisenisse eswicnisse unmalae procedunt adulteria fornicationes homicidia 22. furta auaritia nequitiae dolus im- 5 scomfulnið ego yfle eofulsongas oferhygd unwisdom alle ðas yfel from ionawordū fore cumað pudicitia oculus malus blasphemia superbia stultitia. 23. Omnia haec mala a intus procedunt Ʒ widlas ðone monno Ʒ ða aras foerde in gimærū tyris Ʒ sidonis Ʒ ineode hus et communicant hominem. 24. Et inde surgens abiit in fines Tyri et Sidonis et ingressus domum nænigmon walde wuta Ʒ ne mæhte gihæla Ʒ wif forðon sona Ʒte giberde of him hire i ðære hæfde neminem uoluit scire et non potuit latere. 25. Mulier enim statim ut audiuit de eo cuius habebat dohter gast unclænne infoerde Ʒ forfeol to fotum his Ʒ was wutudt wif ðæt hæðen ðæs sirophilica spiritum immundum intrauit et procidit ad pedes eius. 26. Erat enim mulier gentilis Syrophoenisca cynnes Ʒ gibedun hine Ʒte ðone diowul forwurpe of doehter his he cwæð to ðæm lett i blin nissa genere. et rogabat eum ut daemonium eiiceret de filia eius. 27. Qui dixit illi sine 10 ærist ðæt ðu gifoede ða suno ne is forðon good to onfoanne hlaf ðara sununa Ʒ sende hundum soð prius saturari filios non est enim bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. 28. At hie onðworade Ʒ cwæð him wutudt la drih forðon ec Ʒ hwelpas under beadam of screadungū hie etas illa respondit et dixit illi utique domine nam et catelli sub mensa de micis comedunt ðara cnæhta cwæð to hir fore ðisseum worde gaa Ʒ eode ðe diowul of doehter hire Ʒ puerorum. 29. Et ait illi propter hunc sermonem uade exiit daemonium a filia tua. 30. Et mið ðy gifoerde i eade to huse gimæt i fand Ʒ mægden licgende ofer bedde i ræste Ʒ ðæt diowul of eade cum abiisset domum suam inuenit puellam iacentem supra lectum et daemonium exiisse. Ʒ efter sona foerde of gimærū tyres com ðerh sidon to sæ galilæas bitwih middum gimærum 31. Et iterum exiens de finibus Tyri uenit per Sidonem ad mare Galilæae inter medios fines 15 of decæpolem Ʒ to læddum him deofe Ʒ dumbe Ʒ gibedun hine Ʒte he onsette hine honda Decapoleos. 32. Et adducunt ei surdum et mutum et deprecabantur eum ut imponat illi manum. Ʒ to gigrap hine of ðæm ðreate synderlice sende fingras his in earlþrica his Ʒ gibleow gihran 33. Et apprehendens eum de turba seorsum misit digitos suos in auriculas eius et expuens tetigit tunga Ʒ onfeng on heofnum Ʒ cwæð to him ðæt is to untyn Ʒ linguam eius. 34. Et suspiciens in coelum ingemuit et ait illi Ephphetha quod est adaperire. 35. Et sona ontynde werun earu his Ʒ unbunden was gibend tunga his Ʒ spreocende was rehtlice Ʒ statim apertae sunt aures eius et solutum est uinculum linguae eius et loquebatur recte. 36. Et bibead ðæm ilca ðæt he ænigum men gisægde swa swið wutudt him forbead swa swiðor mara forðor praecepit illis ne cui dicerent. quanto autem eis praecipiebat tanto magis plus prae- 20 hie bodadun Ʒ hine of ðon forðor to giwundradun ðus oweðende wel alle dyde Ʒ deofe dyde ðætte dicabant. 37. Et eo amplius admirabantur dicentes bene omnia fecit et surdos fecit his giberas Ʒ dumbæ sprecun audire et mutos loqui.

www.libtool.com.cn in ðæm dagum after sona mið ðy ðreote monigra werun ne hæfdun ðæt þ hie etun i
 Cap. VIII. 1. In diebus illis iterum cum turba multa esset nec haberent quod mandu-
 eotan mæhtun efne gicedun ða ðegnas cwæð ic milsa ofer ðreott forðon heonu ge ðrio dogor gebiddas
 carent conuocatis discipulis ait illis 2. misereor super turbam quia ecce iam triduo sustinent
 mec ne habbas hie ðette hie ete 7 gif ic forleto hie fæstande in hus hiora hie giloesigas on woege
 me nec habent quod manducent. 3. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in uia
 sume men forðon of ðæm feorra comun 7 giondwordun him ðegnas his hwona ðas mæg
 quidam enim ex eis de longe uenerunt. 4. Et responderunt ei discipuli sui unde illos poterit
 hwelc i hwa her gifylle mið hlafum on woesterne 7 gifrægn i ascade hie hwæt hlafa habbas ge hie
 5 quis hic saturare panibus in solitudine? 5. Et interrogauit eos quot panes habetis? qui
 cwedun siofune 7 bibeod ðæm ðreote to dalanne ofer eorðe 7 onfeng ða siofunæ hlafas ðoncunge
 dixerunt septem. 6. Et praecepit turbae discumbere super terram. et accipiens septem panes gratias
 dyde gibræc 7 salde ðegnum his 7 to gisette 7 to gissetun hie 7 hie hæfdun lytelra fisca
 agens fregit et dabat discipulis suis ut apponerent et apposuerunt turbae. 7. Et habebant pisciculos
 hwon 7 ða ilco gibletsade 7 giheht to gisitta 7 etun 7 gifylde werun 7 ginomun ðæt
 paucos et ipsos benedixit et iussit apponi. 8. Et manducauerunt et saturati sunt et sustulerunt quod
 gilæfed wæs i þto lafe wæs of ðæm screadungum siofu ceowlas fulle wærun soðlice ða ðe etun
 superauerat de fragmentis septem sportas. 9. Erant autem qui manducauerant
 swelce siofu(?) ðusend 7 forleort hie 7 recone astag þ scip mið ðegnum his comun
 10 quasi quattuor millia et dimisit eos. 10. Et statim ascendens nauim cum discipulis suis uenit
 in dæl i on lond ðære megðe 7 foerdun ða larwas 7 ongunnun efnegisoecan mið him ðette hie sohtun
 in partes Dalmanutha. 11. Et exierunt pharisaei et coeperunt conquirere cum eo quaerentes
 from him becn of heofne costende hine 7 seafade i mænde mið gaste cwæð hwæt cneorisse ðios soecað
 ab illo signum de coelo tentantes eum. 12. Et ingemiscens spiritu ait quid generatio ista quaerit
 becn soðlice ic sægo iow ne bið sald cneorisse ðisser becn 7 forleort hie astag after sona
 signum? amen dico uobis si dabitur generationi isti signum. 13. Et dimittens eos ascendit iterum
 gifoerde ofer luh 7 forgetne werun ðegnas his onfenge hlafe 7 buta anum hlafe ne
 nauim et abiit trans fretum. 14. Et obliti sunt discipuli eius sumere panes et nisi unum panem non
 hæfdun mið him in scipe 7 bibeod ðæm i him cweðende giseað 7 bihaldas frō dærstōm ðara æ
 15 habebant secum in nauī. 15. Et praecipiebat eis dicens uidete et caute a fermento phari-
 larwa 7 from dærstōm herodes 7 hie giðohtun him bitwion ðus cweðende forðon hlafas ne
 saecorum et fermento Herodis. 16. Et cogitabant ad alterutrum dicentes quia panes non
 habbas we of ðon ongæt ðe hæi cwæð to ðæm hwæt smeogas ge forðon hlafas ne habbas ge ne gett
 habemus. 17. Quo cognito Iesus ait illis quid cogitatis quia panes non habetis? nondum
 oncnawas ge ne cunnan ða geona i ðiostur i blinde habbas ge heorta iowre ego habbas ge ne
 cognoscitis nec intelligitis? adhuc caecatum habetis cor uestrum? 18. Oculos habentes non
 giseas ge earu habbas ge ne giheras ne eft ðohtun ge hwenne i hu sif hlafas ic bræc in sif
 uidetis? et aures habentes non auditis? nec recordamini. 19. Quando quinque panes fregi in quinque
 ðusend 7 hu monig monde ðara screadunga fulle ge ginomun cwedun him twelwe hwenne 7 siofune
 20 millia quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? dicunt ei duodecim. 20. Quando et septem
 hlafas in feower ðusendo hu monig ceowul ðara screadunga genomun 7 cwedun him siofune 7 he cwæð
 panes in quattuor millia quot sportas fragmentorum tulistis? et dicunt ei septem. 21. Et dicebat
 to him hu monige ða geona ge oncnawas 7 comun to beza 7 to gilæddun him blinde menn 7 bedun
 eis quomodo nondum intelligitis? 22. Et ueniunt Bethsaidam et adducunt ei caecum et rogabant

www.libtool.com.cn
 hine þte him gebrine ʒ to lahte honda ʒæs blinda lædde hine buta ʒæt lond ʒ speoft in
 eum ut illum tangeret. 23. Et apprehensa manu caeci eduxit eum extra uicum et expuens in
 egu his onsetnum hondum his gifrægn hine gif hwelc hwoegnu gisege ʒ up loccade cwæð ic gisom
 oculos eius impositis manibus suis interrogauit eum si quid uideret. 24. Et aspiciens ait uideo
 menn ʒ þtreo gongende æfter ðon setta honda ofer egu his ʒ ongan gisea
 homines uelut arbores ambulantes. 25. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius et coepit uidere
 ʒ eft niowad wæs swa þte gisege gleowlice alle ʒ sende hine in hus his ʒus cweðende gaa
 et restitutus est ita ut uideret clare omnia. 26. Et misit illum in domum suam dicens uade
 in hus ðin ʒ gif in lond ʒu gegonges nanum men ʒu cyðe ðis ʒ færende wæs ʒe hæi ʒ ðegnas
 in domum tuam et si in uicum introieris nemini dixeris. 27. Et egressus est Iesus et discipuli 5
 his in cæstre cessares philipes ʒ on woegē gifrægn ðegna his cwæð to him hwelc mec cweðas
 eius in castella Caesareae Philippi et in uia interrogabat discipulos suos dicens eis quem me dicunt
 were ic mon ʒes ʒa ʒe ʒ sworadun him cweðende ioħ ʒe fulwihtere oðer helias oðer æc swelce
 esse homines? 28. Qui responderunt illi dicentes Ioannem baptistam alii Eliam alii uero quasi
 enne of witgum ʒa cwæð to him ge æc soðlice hwelc me cweðes þ ic sie gi ʒsworade petr'
 unum de prophetis. 29. Tunc dicit illis uos uero quem me esse dicitis? respondens Petrus
 cwæð him ʒu arð crist ʒ forbeod ʒ stiorde him ne ængum gicwede of him ʒ ongan læra hie
 ait ei tu es Christus. 30. Et comminatus est eis ne cui dicerent de illo. 31. Et coepit docere eos
 forðon is rehtlic sunu monnes feolu giðoelge ʒ forcuma from ældum ʒ frō heh sacerdum ʒ
 quoniam oportet filium hominis multa pati et reprobari a senioribus et a summis sacerdotibus et 10
 uʒwutum ʒ ofsla ʒ æfter ðrim dagum eft arisan ʒ eowunga word sprecende wæs ʒ to gilahte hine
 scribis et occidi et post tres dies resurgere. 32. Et palam uerbum loquebatur. et apprehendens eum
 petrus ongan giðreatiga hine se ʒe gicærde ymb ʒ gisæh ðegnas his stiorende ʒ forbeodende wæs petre
 Petrus coepit increpare eum. 33. Qui conuersus et uidens discipulos suos comminatus est Petro
 cweðende gong on bæclinc ʒ bihionda mec ʒu wiðerworda forðon ne oncnawes tu ʒa ʒe godes sindun ah ʒa ʒe sindun
 dicens uade retro me satana quoniam non sapis quae Dei sunt sed quae sunt
 monna ʒ cegende wæs ʒæt folc mið ðegnum his cwæð to him gif hwelc welle æfter me fylga onsæce
 hominum. 34. Et conuocata turba cum discipulis suis dixit eis si quis uult me sequi deneget
 hine solfne ʒ fylge mec se ʒe forðon welle sawle his hale gidoa
 semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. 35. Qui enim uoluerit animam suam saluam facere 15
 loesigað hie se ʒe wutudlice losas sawla his fore mec ʒ godspell hale hie gidoeð hwæt
 perdet eam qui autem perdiderit animam suam propter me et euangelium saluam eam faciet. 36. Quid
 forstones menn ʒeh gistrione allne middeng ʒ losewest gidoe sawle his ʒ hwæt ʒ hu
 enim proderit homini si lucretur totum mundum et detrimentum faciat animae suae? 37. Aut quid
 se ðleð mon hwerfes fore sawle his se ʒe forðon mec ondettende bið ʒ mine word in cneoreswum
 dabit homo commutationis pro anima sua? 38. Qui enim me confusus fuerit et mea uerba in generatione
 ʒassū dernegilligru ʒ arognisse ʒ sunu monnes ondeteð hine mið ʒy cymeð in wuldor fæder his mið
 ista adultera et peccatrice et filius hominis confundetur eum cum uenerit in gloria patris sui cum
 englum halgum
 angelis sanctis.

20

ʒ he cwæð to ðæm soð ic cweðo iow forðon sindun sume of her ʒæm stondendum ʒa ʒe ne
 Cap. IX. 1. Et dicebat illis amen dico uobis quia sunt quidam de hic stantibus qui non
 gibergeð ʒone deoð oððæt hie giseað rice godes cymende in mæhte ʒ æfter dagum sexum
 gustabunt mortem donec uideant regnum Dei ueniens in uirtute. 2. Et post dies sex

to ginom ðe hæf pet?] iacob] ioñ] lædde hia on mor hehne syndrigne himana]
assumit Iesus Petrum et Iacobum et Ioannem et ducit illos in montem exselsum seorsum solos et
ofer hiowad was bifora ðam i him] giwedo his giwordne werun scinende lixende swiðe swelce
transfiguratus est coram ipsis. 3. Et uestimenta eius facta sunt splendentia et candida nimis uelut
snaw swa [n]a[n]fuit ofer eorðu ne mæg is hwitu gidas] æteowde ðam helias mið moysen]
nix qualia fullo super terram non potest candida facere. 4. Et apparuit illis Elias cum Moysse et
werun sprecende mið ðoñ hæf] ondsworade petr' cwæð to ðam hæf la larwa god is her us to wosanne
erant loquentes cum Iesu. 5. Et respondens Petrus ait Iesu Rabbi bonum est hic nos esse
] wyrce we ðria hus ðe an] moysen an] helias an ne forðon wiste hwæt he cwæð
5 et faciamus tria tabernacula tibi unum Moysi unum et Eliae unum. 6. Non enim sciebat quid diceret.
weron forðon mið fyrhto gifyrhted] aworden was wolcen ofer brædde hie] com stefn of wolcne cweðende ðis
erant enim timore exterriti. 7. Et facta est nubes obumbrans eos et uenit uox de nube dicens hic
is sunu min leoffleofustu giherað hine] sona ymb loccadun nænig mon leng i forðor gisegun butan
est filius meus carissimus audite illum. 7. Et statim circumspicientes neminem amplius uiderunt nisi
ðam hæf ana mið] ofstigendum ðam of ðam more bibeod ðam i him ðætte nænig ða ðe
Iesum tantum secum. 9. Et descendantibus illis de monte praecepit illis ne cuiquam quae
gisegun ða gisahðe gisægdun buta mið ðy sunu monnes from deaðe eft ariseð] ðæt word giheoldun
uidissent narrarent nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit. 10. Et uerbum continuerunt
mið him efne gifrugnum hwæt hit were mið ðy from deaðe aras] gifrugnum hine cweðende
10 apud se conquirentes quid esset cum a mortuis resurrexerit. 11. Et interrogabant eum dicentes
hwæt forðon cweoðas ælarwas] uðwutu forðon helias risenlic to eumanne erist se ðe ondsworade cwæð
quid ergo dicunt pharisei et scribae quia Eliam oportet uenire primum? 12. Qui respondens ait
to him elias mið ðy cymeð ærest eft gibooteð alle] huu i swa awriten is in sunu monnes þte feolu
illis Elias cum uenerit primo restituet omnia et quomodo scriptum est in filium hominis ut multa
giðolas] gihened i giniðrad bið ah ic sægo iow forðon helias cymeð] dydon him swa hwæt swa
patiatu et contemnatu. 13. Sed dico uobis quia et Elias uenit et fecerunt illi quaecumque
hie waldun swa awriten is of him] com to ðegnum his gisæh ðreotas micle ymb hie]
uoluerunt sicut scriptum est de eo. 14. Et ueniens ad discipulos suos uidit turbam magnam circa eos et
uðwutu gifrugnum mið him] sona eghwelo i alle þ folc gisæh hine gistylted was]
15 scribas conquirentes cum illis. 15. Et confestim omnis populus uidens Iesum stupefactus est et
ondreordun] ornum groetun hine] gifrægn hie hwæt bitwih iow gifregnas]
expauerunt et accurrentes salutabant eum. 16. Et interrogauit eos quid inter uos conquiritis? 17. Et
ondworde an of ðam ðreote cwæð la larwa to gibrohte sunu min to ðe hæbbende gast unclænne
respondens unus de turba dixit magister attuli filium meum ad te habentem spiritum mutum.
se ðe swa hwer hine gegripes he bites] slites hine] særeð] gristbites mið to ðum] screpes]
18. Qui ubicumque eum apprehenderit allidit illum et spumat et stridet dentibus et arescit et
cwæð ðegnum ðinum þ hie fordrife hine] ne mæhtun se ðe ondworde him cwæð la cneorisse un-
dixi discipulis tuis ut eicerent illum et non potuerunt. 19. Qui respondens þeis dixit generatio in-
gileofful ða hwyle mið iow ic biom ða hwile iow ic ðolo brengas hine to me] gibrohtun hine]
20 credula quamdiu apud uos ero? quamdiu uos patiar? afferte illum ad me. 20. Et attulerunt eum et
mið ðy gisegun hine sona ðe gast gidroefde hine] mið ðy was gibered on eorðu he gifeald hine sémende
cum uidisset eum statim spiritus conturbauit illum et elisus in terram uolutabatur spumans.
] gifrægn fæder his hu longe tid is of ðon ðis him glamp soð he cwæð from
21. Et interrogauit patrem eius quantum temporis est ex quo hoc ei accidit? at ille ait ab

cildhada ƿ symle hine ƿ in fyre ƿ on wættre sende ƿ hine losade ah gif hwæt ƿu mæge gihelp
infantia. 22. Et frequenter eum et in ignem et in aquas misit ut eum perderet. sed si quid potes adiuua
user wea misende user ƿe hæf wutudt cwæð to him gif ƿu mæge gilefa alle almæhtga ƿæm gilefas
nos misertus nostri. 23. Iesus autem ait illi si potes credere omnia possibilia sunt credenti.
ƿ sona gicliopade t cegende wæs fæder ƿæs enahtes mið teorum he gicwæð ic gilefo tohelpe
24. Et continuo exclamans pater pueri cum lacrymis aiebat credo domine adiuua
ongileoffulnisse mine ƿ mið ƿy gisæh ƿe hæf ƿone iornende ƿreott gistiorende wæs ƿæm gaste un-
incredulitatem meam. 25. Et cum uideret Iesus concurrentem turbam comminatus est spiritui im-
clænnum cweðende ƿu la deofa ƿ dumba gast ic ƿe bibeodu gaa frō him ƿ forðor ƿæt ƿu ne ingæ
mundo dicens illi surde et mute spiritus ego tibi praecipio exi ab eo et amplius ne introeas 5
in hine ƿ cliopade swiðe ƿ monige teorende hine gieode from him ƿ giworden wæs swelce deod were
in eum. 26. Et exclamans et multum discerpens eum exiit ab eo et factus est sicut mortuus
swa ƿætte monige cwedun ƿætte deod is t were ƿe hæf soðlice giheold honda his ƿ ahof hine ƿ
ita ut multi dicerent quia mortuus est. 27. Iesus autem tenens manum eius eleuauit eum et
aras ƿ mið ƿy ineode ƿ in hus ƿegnas his degollice gifrægn hine forhwon we ne
surrexit. 28. Et cum introisset in domum discipuli eius secreto interrogabant eum quare nos non
mæhtun fordrifan hine ƿ cwæð to him ƿis cynn nænige mæhte ofgonga buta on gibeodum ƿ
potuimus eucere eum? 29. Et dixit illis hoc genus in nullo potest exire nisi in oratione et
on fæsterne ƿ ƿona feordun bieodun gallea nænig walde swa swa giwuta he gilærde
ieiunio. 30. Et inde profecti praetergredebantur Galilaeam nec uolebat quemquam scire. 31. Docebat 10
wutudt ƿegnas his ƿ cwæð to him ƿte sunu monnes gesald bið in hond monna ƿ ofslas hine
autem discipulos suos et dicebat illis quoniam filius hominis tradetur in manus hominum et occident eum
ƿ mið ƿy ofslagen bið ƿe ƿirda dæge eft arises soð hie ne ouðun [ƿæt word ƿ ondreardon] hine ƿ hie
et occisus tertia die resurget. 32. At illi ignorabant uerbum et timebant inter-
gifrugun hine ƿ comun to ƿær byrig ƿæ ƿe mið ƿy æt huse werun gifrægn hie hwæt hie on
rogare eum. 33. Et uenerunt Capharnaum. qui cum domi essent interrogabat eos quid in
woege gitrachtade soð hie swigedun gif hwa bitwion him on woege gitaldun gif hwelc were ƿara
uia tractabatis? 34. At illi tacebant si quidem inter se in uia disputauerant quis esset eorum
mara t mast ƿ eft sæt giceg twelfe ƿ cwæð to him gif hwa welle foermest bið alra læ-
maior. 35. Et residens uocauit duodecim et ait illis si quis uult primus esse erit omnium no- 15
temest ƿ allra embihtmon ƿ onfeng ƿone enaht gesette hine in middum hiora ƿonne ƿte clio-
uissimus et omnium minister. 36. Et accipiens puerum statuit eum in medio eorum quem cum com-
pende were cwæð to him swa hwelc an of ƿuslicū enahtes onfoeð on noma minum mec onfoeð
plexus esset ait illis 37. quisquis unum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo me recipit
ƿ swa hwa swa mec onfoeð ne mec onfoeð ah ƿene seðe mec sende gifsworade him ioð cweðende
et quicumque me susceperit non me suscipit sed eum qui misit me. 38. Respondit illi Ioannes dicens
la larwa we gisegun sume oðre on noma ƿinum forworpen mið dlowlum seðe ne fylges us ƿ forbudun
magister uidimus quendam in nomine tuo eucientem daemonia qui non sequitur nos et prohibuimus
him ƿe hæf wutudlice cwæð nallas ge forbeada him nængum is forðon seðe doeð mæhte on noma
eum. 39. Iesus autem ait nolite prohibere eum. nemo est enim qui faciat uirtutem in nomine 20
minuð ƿ mæge recone yfle spreoca of me seðe forðon ne is wið eow fore iow is swa
meo et possit cito male loqui de me. 40. Qui enim non est aduersum uos pro uobis est. 41. Quis-
hwa forðon drinca giseleð iow of cælce t coppe wætres on noma minum forðon cristes arun soðlice ic sægo
quis enim potum dederit uobis calicem aquae in nomine meo quia Christi estis amen dico

www.liberal.com.cn iow forðon ne iosað mearde his 7 swa hwa giondsþyrnas anum of ðisse læsestum gilefendum uobis non perdet mercedem suam. 42. Et quisquis scandalizauerit unum ex his pusillis credentibus in mec god is him swiðor gif ðe sie inbunden t inæled bið cwearne byrðenne to swira his 7 on sæ in me bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius et in mare gisended were 7 gif onspyrnas ðec honda ðin aceorf ða ilcu god is ðe unhal inga in mitteretur. 43. Et si scandalizauerit te manus tua absconde illam. bonum est tibi debilem introire in lif ðonne twa honda hæbbe gonge in tintergu fyres in unadrysendlic ðer wyrmas hiora uitam quam duas manus habentem ire in gehennam in ignem inextinguibilem 44. ubi uermis eorum ne biað deode 7 þ fyr ne bið gidrysnad 7 gif foett ðine ðec onspurnað ceorf hine t ða god is 5 non moritur et ignis non extinguitur. 45. Et si pes tuus te scandalizat amputa illum. bonum est ðe halt to gonganne in lif ece ðonne twoge foet hæbbe sende in tintergu fyres undry-tibi claudum introire in uitam aeternam quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextin-sendlic ðer wyrmas hiora ne biað deode 7 ðæt fyr ne bið drysned þte gif egu ðin giond-guibilis 46. ubi uermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. 47. Quod si oculus tuus scan-spyrneð ðec giworp hie god is ðe blind to gonganne in rice godes ðonne tuu egu hæbbe dalizat te eiice eum. bonum est tibi luscum introire in regnum Dei quam duos oculos habentem gisende in tintergu fyres ðer wyrmas hiora ne bið deode 7 fyr hiora ne bið adrysnad eghwelc mitti in gehennam ignis 48. ubi uermis eorum non moritur et ignis eorum non extinguitur. 49. Omnis forðon mið fyre sie giðcostad 7 eghwelc cwicu almes gicostad bið god is ðæt salt ðæt sia salt gi-10 enim igne salietur et omnis uictima sale salietur. 50. Bonum est sal. quod si sal in-funful bið on ðou ðæt ge gihaldas habbað bitwih iow salt 7 sibbe habbas bitwih iow sulsum fuerit in quo illud condietis? habete in uobis sal et pacem habete inter uos.

7 ðona aras com in gimæru iudea bigeonda iordanen 7 gisomnadun efter sona
Cap. X. 1. Et inde exsurgens uenit in fines Iudaeae ultra Iordanem et conueniunt iterum to him 7 swa ðette giwuna wæs efter sona lærde hie 7 to gineolicadun ða larwas gifrugnun turbæ ad eum et sicut consueuerat iterum docebat illos. 2. Et accedentes pharisæi interrogabant hine gif is alefed were þ wif forleta cunnadun t costadun hine soð he 7wyrde cwæð him hwæt iow eum si licet uiro uxorem dimittere tentantes eum. 3. At ille respondens dixit eis quid uobis biboden wæs frð moyse ða ðe cwedon forgef moyses boc þ te were awriten 7 forleten 15 praecepit Moyses? 4. Qui dixerunt permisit Moyses libellum repudii scribere et dimittere. ðæm onwyrde ðe hæf cwæð to heardnisse heorta iowre awrat iow bibeod ðis from 5. Quibus respondens Iesus ait ad duritiam cordis uestri scripsit uobis praeceptum istud. 6. Ab fruma wutudt giscæfte wepnedmenn 7 wifmenn worhte hie god fore ðisse forletað mon inifio autem creaturae masculinum et feminam fecit eos Deus. 7. Propter hoc relinquet homo fæder his 7 moder 7 gineolicas to wife his 7 bioðon twoge in lichoma ana forðon patrem suum et matrem et adhaerebit ad uxorem suam. 8. Et erunt duo in carne una. itaque wutud ne sindun twoge ah ana lichoma ðette forðon god efnegedrað ðoñ monno ne tosceadeð he 7 iam non sunt duo sed una caro. 9. Quod ergo Deus coniunxit homo non separet. 10. Et in hus efter sona ðegnas his gifrugnun hine of ðæm ilca 7 cwæð to him swa hwelc forletes 20 in domo iterum discipuli eius interrogauerunt eum de eodem. 11. Et ait illis quicumque dimiserit wif his 7 oðer læde to derne giligrum eft sende ofer hie 7 gif þ wif forletað wer uxorem suam et aliam duxerit adulterium committit super eam. 12. Et si uxor dimiserit uirum hire 7 to oðrum foes hio syngað 7 brohtun to him lytle þte gehrine ðæm ða ðegnas suum et alii nupserit moechatur. 13. Et offerebant illi paruulos ut tangeret illos. discipuli

www.libtool.com.cn
wutudt stiordun ðam brengendum ða miððy gisæh ðe hæf unwyrðne brohte 7 cwæð to him letas
autem comminabantur offerentibus. 14. Quos cum uideret Iesus indigne tulit et ait illis sinite
ða lytlu cuma to me 7 ne forletas his ðuslicra is forðon rice godes soð ic cweðo low
paruulos uenire ad me et ne prohibueritis eos. talium est enim regnum Dei. 15. Amen dico uobis
swa hwelc ne foeð rice godes swelce lytelne ne gæð in ðæt 7 gifragade his 7
quisquis non receperit regnum Dei uelut paruulus non intrabit in illud. 16. Et complexans eos et
on gisette honda ofer his gibletsade his 7 mid ðy færende wæs on woeg fore arn
imponens manus super illos benedicebat eos. 17. Et cum egressus esset in uiam procurrens
sum oðer cneo gibe[ge]d bifora hine gibæd hine la larow god hwæt sceal ic doa 7te lif ece
quidam genu flexo ante eum rogabat eum magister bone quid faciam ut uitam aeternam 5
ic onfoe ðe hæf soðlice cwæð to him hwæt mec ðu cweðes goodne ne ængū good buta ana
percipiam? 18. Iesus autem dixit ei quid me dicis bonum? nemo bonus nisi unus
god ða bibodu wastu ðæte dernelice ðu ne ofslæ ðætæ(sic) ðu ne stele ðætæ ðu leose
Deus. 19. Præcepta nosti ne adulteres ne occidas ne fureris ne falsum
witnessse 7 cyðnisse cweðe ðæt ðu facun ne doe arwyrða fæder ðinne 7 moder ðine 7 he andwyrde
testimonium dixeris ne fraudem feceris honora patrem tuum et matrem. 20. At ille respondens
cwæð him la larwa alle ðas ic giheald from gigoðshade minum ðe hæf wutudt miððy biheold hine lufade
ait illi magister haec omnia obseruauit a iuuentute mea. 21. Iesus autem intuitus eum dilexit
hine 7 cwæð to him an ðe 7geten is gong swa hwæt swa ðu hæbbe bibyge 7 sel ðarfum 7 hæfes
eum et dixit ei unum tibi deest uade quaecunque habes uende et da pauperibus et habebis 10
gistrion golde in heofnū 7 cym soec 7 fylig me se ðe miððy giwundrad wæs in worde eode seofende wæs
thesaurum in coelo et ueni sequere me. 22. Qui contristatus in uerbo abiit moerens. erat
forðon hæfðe(sic) micle mæhte 7 ymbloccade ðe hæf cwæð to ðegnum his swiðe uneaðe 7 hefige
enim habens multas possessiones. 23. Et circumspiciens Iesus ait discipulis suis quam difficile
ða ðe gistrione habbas in rice godes ingað ða ðegnas wutudt forstlytun on wordū his
qui pecunias habent in regnum Dei introibunt! 24. Discipuli autem obstupescabant in uerbis eius.
cwæð ðe hæf efter sona 7sworade cwæð sunu leofa la swiðe hefig is ða ðe gilefað on gistrion in
at Iesus rursus respondens ait illis filioli quam difficile est confidentes in pecuniis in
rice godes 7 his ingæ eðor is camele ðerh ðyrel 7 ego nedles ðerhfara ðonne ðe welge 7 ðe wlonca
regnum Dei introire! 25. Facilius est camelum per foramen acus transire quam diuitem 15
ingonge in rice godes ða ðe swiðor giwundradun cweðende to him soðum 7 hwa mæge hal wosa
intrare in regnum Dei. 26. Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos et quis potest saluus fieri?
7 sceowende in his ðe hæf cwæð mið monnum unmahtig is ah ne is mið god alle forðon
27. Et intuens illos Iesus ait apud homines impossibile est sed non apud Deum. omnia enim
mæhte sindun mið god ongan petrus him cweoða heono we forleortun alle 7 fyligdun 7 sohtun
possibilia sunt apud Deum. 28. Et coepit Petrus ei dicere ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus
ðec ondworde ðe hæf cwæð soð ic cweðo low nænig is se ðe forletes hus 7 broðer 7
7c. 29. Respondens Iesus ait amen dico uobis nemo est qui reliquerit domum aut fratres aut
swester 7 moder 7 fæder 7 sunu 7 lond fore mec 7 fore godspelle se ðe ne
sorores aut matrem aut patrem aut filios aut agros propter me et propter euangelium 30. qui non 20
onfoeð hunteantigū siða ða hwille nu in tide 7 in life ðissum huse 7 broðer 7 swester 7 moder 7 sunu
accipiat centies tantum nunc in tempore hoc domos et fratres et sorores et matres et filios
7 lond mið oehtendum 7 weorlde ðær toworde lif ece monige wutudt bioðun ærist
et agros cum persecutionibus et in saeculo futuro uitam aeternam. 31. Multi autem erunt primi

www.libtool.com.cn

ða foerðmestu] ða lætemestu foerðmest werun forðon on woegæ astigun in hierusalem] fore eode nouissimi et nouissimi primi. 32. Erant autem in uia ascendentes Ierosolymam et praece-

t gongende wæs him ðe hæf] styltun t swigdun] fyligdun ondreordun] to ginom efter sona twelfa ongan debat illos Iesus et stupebant et sequentes timebant. et assumens iterum duodecim coepit ðæm eweoða ða ðing weron him toworde forðon heono we stigas hierusalem] sunu monnes illis dicere quae essent ei euentura. 33. Quia ecce ascendimus Ierosolymam et filius hominis gisald bið aldurmonnum sacerda uðwutum] giniðrias hine to deoða] sellas hine hæðnū] tradetur principibus sacerdotum et scribis et damnabunt eum morte et tradent eum gentibus 34. et bimerigas hine] spittas] him swingas hine] him cwellað hine] ðy ðirdan dæge arises] 5 illudent ei et interficient eum et flagellabunt eum et interficient eum et tertia die resurget. 35. Et gineolicadun to him iacob'] ioh sunu zebedes cweðende la larwa wallon we ðte swa swa we wilnias accedunt ad eum Iacobus et Ioannes filii Zebedaei dicentes magister uolumus ut quocunq̄ue petierimus ðu doe us soð he cwæð him hwæt wilnigas ge ðte ic doe iow] cwedun sel us ðte an to facias nobis. 36. At ille dixit eis quid uultis ut faciam uobis? 37. Et dixerunt da nobis ut unus ad swiðre ðinre] oðer to ðærswiðra (sic) ðinre gesitte in wuldre ðinum ðe hæf soðlice cwæð him ne wutun ge dexteram tuam et alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua. 38. Iesus autem ait eis nescitis hwæt ge giowigas hu magon ge ðone calic drinca ðone ic drinco t ðæt fulwiht of ðon ic fulwade ð ge sie in gifulwade quid petatis. potestis calicem bibere quem ego bibo aut baptismo quo ego baptizor baptizari?

soð hia cwedun him we magun ðoñ hæf wutudlice cwæð him ðone calic ec ðon ðone ic drinco ge drinco 10 39. At illi dixerunt ei possumus. Iesus autem ait eis calicem quidem quem ego bibo bibetis] ðæt [fulwiht] of ðæm ic biom gifulwad ðe gifulwiað sittas witudlice on ða swið (sic) min t on ða wynstra et baptismo quo ego baptizor baptizabimini. 40. Sedere autem ad dexteram meam uel ad sinistram ne is min to sellanne iow ah ðæm ðe giðeorwad is] giherdun ða tenu ongunnun wraðiga of non est meum dare uobis sed quibus paratum est. 41. Et audientes decem coeperunt idignari de iað] ioh ðe hæf wutudlice ceigde him cwæð to him wutas ge forðon ðas ða ðe gise gene biað ð him aldordom Iacobo et Ioanne. 42. Iesus autem uocans eos ait illis scitis quia hi qui uidentur principari hæðnum giwældas ðæm t him] aldormen hiora mæhte habbað hio t ðara ne swa t ðus is wutudlice gentibus dominantur eis et principes eorum potestatem habent ipsorum. 43. Non ita est autem in iow ah swa hwa swa welle wosa mara t hera bið lower hera (sic) t embihtmon] swa hwa swa welle 15 in uobis sed quicunq̄ue uoluerit fieri maior erit uester minister. 44. Et quicunq̄ue uoluerit in iow ærist t foerðmest wosa bið ðe alra ðræl t esne forðon] sunu monnes ne com ðte giembihte in uobis primus esse erit omnium seruus. 45. Nam et filius hominis non uenit ut ministraretur him ah ðte giembihtade oðrum] salde sawle his lea nisse fore monigum] comun to hiericho] ei sed ut ministraret et daret animam suam redemptionem pro multis. 46. Et ueniunt Iericho et miððy foerde hie in ða burug] ðegnas his] mið monigfalde mengu sunu times barti blind proficiscente eo de Iericho et discipulis eius et plurima multitudine filius Timaei Bartimaeus caecus gisætt neh t æt woegæ giornde se ðe miððy giherde ðætte ðe hæf nazarenisca wæs ongan cliopiga] sedebat iuxta uiam mendicans. 47. Qui cum audisset quia Iesus Nazarenus est coepit clamare et eweoða sunu dauibes hælend gemilsa me] miððy stiordun him ðio mengu ðte swigede soð he micle 20 dicere fili David Iesu miserere mei. 48. Et comminabantur ei multi ut taceret. at ille multo swiðor cliopade sunu dauibes milsa me] gistod ðe hæf giheht hine cega] ceigdun magis clamabat fili Dauid miserere mei. 49. Et stans Iesus praecepit illum uocari. et uocant ðone t ða blindu cweðende him glædmod wes ðu aris ceiga ðec se ðe forworpe giwedo his giswigende caecum dicentes ei animaequior esto surge uocat te. 50. Qui proiecto uestimento suo exiliens

www.libtool.com.cn

com to him. 7 onðsworade him 7e hæf cwæð hwæt wylttu 7e ic 7e gidoe 7e blinda wutudlice cwæð him uenit ad eum. 51. Et respondens Iesus dixit illi quid uis tibi faciam? caecus autem dixit ei larow good 7e ic gisic 7e hæf wutudlice cwæð to him gaa gileafa 7in 7ec halne gidoes 7 sona gisæh Rabboni ut uideam. 52. Iesus autem ait illi uade fides tua te saluum fecit. et confestim uidit 7 fyligde him on wæg. et sequebatur eum in uia.

7 miððy to gineolfcadun hierusalem 7 bethania to more oelebeomes sende twoege
Cap. XI. 1. Et cum appropinquarent Ierosolymae et Bethaniae ad montem Oliuarum mittit duos

of 7egnum his 7 cwæð 7æm gaa in cæstre 7e ongægn iow iw (sic) 7 sona ingongas
ex discipulis suis 2. et ait illis ite in castellum quod contra uos est et statim introeuntes illuc 5
7æt ge onfindes 7one fola gibundenne ofer 7one gett nænig mon gisætt unbindas 7one 7 to gilædas
inuenietis pullum ligatum super quem adhuc nemo hominum sedit soluite illum et adducite.

7 gif hwelc low bicweðes hwæt doas ge cwæðas 7ætte drihtne bihoefe i ned 7arf is 7 sona hine
3. Et si quis uobis dixerit quid facitis? dicite quia domino necessarius est et continuo illum
forletas hider 7 foerdun onfundun fola gibundenne bifora 7æn dore ute æt woega giletu 7 unboundun
dimittet huc. 4. Et abeuntes inuenerunt pullum ligatum ante ianuam foris in biuio et soluunt
hine 7 sume of 7ær stondendum cwedun him hwæt doas ge unbindas 7one fola 7æ 7e cwedun
eum. 5. Et quidam de illic stantibus dicebant illis quid facitis soluentes pullum? 6. Qui dixerunt
him swa gihaten hæfde hia 7e hæf 7 forleortun hine 7 læddun 7one fola to 7æm hæf 7 onsettun hine
eis sicut praeceperat illis Iesus et dimiserunt eis. 7. Et duxerunt pullum ad Iesum et imponunt illi 10

gigerlu his 7 sæt ofer him 7io mengu wutudlice giwedo hiora bræddun i legdon on woeg o 7re
uestimenta sua et sedit super eum. 8. Multi autem uestimenta sua strauerunt in uia alii
7onne 7a twigu gibegdun i rendun 7a telge of 7æm treum 7 stredun on 7one woeg 7 7a 7e fore eodun
autem frondes caedebant de arboribus et sternebant in uia. 9. Et qui praeibant

7 7a 7e fyligdun cliopadun cweðende la hæl vsih se gibletsad se 7e com in noma drihtnes sie
et qui sequebantur clamabant dicentes Hosanna. 10. Benedictus qui uenit in nomine domini bene-
gibletsad 7 æom in rice fador uses dauis 7es la hæl usih in heonissum 7 ineode hierusalem in
dictum quod uenit regnum patris nostri David. Hosanna in excelsis. 11. Et introiuit Ierosolymam in
temple 7 miððy ymbsceowade all miððy ge efern wæs gifoerde in bethania mið twelfum
templum et circumspectis omnibus cum iam uespera esset hora 7xiit in Bethaniam cum duodecim. 15

7 o 7re dæge miððy foerdun from betha gihyncrede 7 miððy gisæh feorra 7of ficeom hæb-
12. Et alia die cum exirent a Bethania esuriit. 13. Cumque uidisset a longe ficum haben-
bende leof com gif ge hwæt ea 7a gimitte in 7æm 7 miððy comun to 7æm nowiht infand butun
tem folia uenit si quid forte inueniret in ea et cum uenisset ad eam nihil inuenit praeter
leofum ne for 7on wæs tid 7ara ficeoma 7 onðsworade cwæð him wutudt no leng in ecnisse
folia. non enim erat tempus ficorum. 14. Et respondens dixit ei iam non amplius in aeternum

ænig mon from 7e wæstem eteð 7 giherdun 7egnas his 7 comon to hieð 7 miððy
quisquam ex te fructum manducet. et audiebant discipuli eius. 15. Et ueniunt Ierosolymam. et cum
infoerdun 7one tempel ongan fordrifa 7a bibycende 7 7a bibycende (sic) in temple 7 beodo 7ara myneters
introisset in templum coepit eiicere uendentes et ementes in templo et mensas numulariorum 20

7 seotlas bibycendra 7a culufra oferde i 7dræf 7 ne gilefde 7e ænig oferfærende i færende were sæt
et cathedras uendentium columbas euertit. 16. Et non sinebat ut quisque transferret uas
7erh 7æt tempel 7 lærde cweðende him ah ne awriten is 7e hus min hus gibedes giceged bið
per templum. 17. Et docebat dicens eis nonne scriptum est quia domus mea domus orationis uocabitur

allum cynnum ge wutudlice giworhtun ƿa t him cofa t hydels ƿeafana miƿƿy was gihered ƿam aldor-
omnibus gentibus? uos autem fecistis eam speluncam latronum. 18. Quo audito prin-
monnum sacerdas ƿ uƿwutum sohtun hu him hine gicwellan mæhtun ondreordun forƿon hine forƿon
cipes sacerdotum et scribae quaerebant quomodo eum perderent. timebant enim eum quoniam
all ƿreat was giwundrad ofer lare his ƿ miƿƿy efern giworden was from foerde of
uniuersa turba admirabatur super doctrina eius. 19. Et cum uespera facta esset egrediebatur de
caestre ƿ miƿƿy arlice oferfoerdun gisegun ƿone ficeom dryge áworden of wyrtrumum ƿ eft
ciuitate. 20. Et cum mane transirent uiderunt ficum aridam factam a radicibus. 21. Et re-
gimyndig was petrus cwæƿ him la larow heono ƿes ficeom ƿam ƿu cwede gidrugade ƿ giondwurde
5 cordatus Petrus dixit ei Rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit. 22. Et respondens
ƿe hæƿ cwæƿ ƿam habbas gileofa godes soƿ ic cwæƿo iow ƿte swa hwa cwæƿes ƿissum more ginioma
Iesus ait illis habete fidem Dei. 23. Amen dico uobis quia quicumque dixerit huic monti tollere
ƿ sende in sæ ƿ ne twias t ne twioge in heorte his ah gif gilefeƿ forƿon swa hwæt swa he cwæƿas
et mittere in mare et non haesitauerit in corde suo sed crediderit quia quocunque dixerit fiat
sie sald him ƿƿon ic cwæƿo iow all swa hwæt swa gebiddas t giowigas gilefas ge ƿætte ge onfoe
fiet ei. 24. Propterea dico uobis omnia quaecunque orantes petitis credite quia accipietis
ƿ bicymeƿ iowih ƿ miƿƿy ge bioƿun stondende to gibiddanne forletas t forgeofas gif hwa hæbbe wiƿ
et euenient uobis. 25. Et cum stabitis ad orandum dimittite si quid habetis aduersus
hwelc hwoegn oƿer ƿing ƿte ƿ fæder iower se on heofnum is forgefeƿ iow synne iowre ƿahƿe gif
10 aliquem ut et pater uester qui in coelis est dimittat uobis peccata uestra. 26. Quod si
iowih ne wallas forgeofa ne fæder iower se ƿe on heofnū is forgefes iow synne iowre ƿ comun
uos non dimiseritis nec pater uester qui in coelis est dimittet uobis peccata uestra. 27. Et ueniunt
efer sona in hierust ƿ miƿƿy gieode in tempel gineolicadun to him beh sacerdas ƿ uƿwutu ƿ
rursus Ierosolymam. et cum ambularet in templo accedunt ad eum summi sacerdotes et scribae et
ƿa ældru ƿ cwedun him in hwelce mæhte ƿas ƿu does ƿ hwelc ƿe salde ƿas mæhte ƿte ƿas
seniores 28. et dicunt ei in qua potestate haec facis? et quis tibi dedit hanc potestatem ut ista
ƿu does ƿe hæƿ soƿlice ondsworade cwæƿ to him ic gifregno iowih ƿ ic ane worde ƿ onwordas
facias? 29. Iesus autem respondens ait illis interrogabo uos et ego unum uerbum et respondete
me ƿ ic cwæƿo iow in swa hwelce mæhte ƿas doe ic fulwiht iohannes of heofne was from
15 mihi et dicam uobis in qua potestate haec faciam. 30. Baptismus Ioannis de coelo erat an
monnum onwordas me cwæƿ hī soƿ hīe gismeadun miƿ him cwæƿende gif ge cwæƿas of heofne
ex hominibus? respondete mihi. 31. At illi cogitabant secum dicentes si dixerimus de coelo
he wil cwæƿa forhwon ƿonne ne gilefaƿ ge him gif ge cwæƿas from monnū we ondreordun ƿæt folc
dicet quare ergo non credidistis ei? 32. Si dixerimus ex hominibus timemus populum.
all forƿon hæfdun iohs forƿon soƿlice witga was ƿ onworde ƿ cwæƿ ƿe hæƿ ne wutun ge
omnes enim habebant Ioannem quia uere propheta esset. 33. Et respondentes dicunt Iesu nescimus.
onworde ƿe hæƿ cwæƿ to him ne ic ic cwæƿo iow in hwa hwelcer mæhte ƿas ic doƿ
et respondens Iesus ait illis neque ego dico uobis in qua potestate haec faciam.
ƿ ongan ƿam t him in bispellum spreaca wingeorð gisette mon ƿ ymbalde
20 Cap. XII. 1. Et coepit illis in parabolis loqui. uineam pastinavit homo et circumdedit
seoƿe ƿ dalf seaƿ ƿ gitimbrade torr ƿ ƿa agæf t afæste ƿa ƿam londbigengum ƿ feor gifoerde t fæ-
sepem et fodit lacum et aedificauit turrim et locauit eam agricolis et peregre profectus
rende was ƿ sende to ƿam londbigengum on tide esnes ƿte from ƿam londbuendum oufenge of
est. 2. Et misit ad agricolas in tempore seruum ut ab agricolis acciperet de

www.libtool.com.cn
 wæstme wingeordes ƿaƿe to gineolicadun him giƿursecun ƿ forleortun idelne ƿ efter sona sende to
 fructu uineae. 3. Qui apprehensum eum ceciderunt et dimiserunt uacuum. 4. Et iterum misit ad
 him oƿerne esne ƿ ƿone on heofud giwundadun ƿ miƿ seomū miclun to giworhtun ƿ efter sona oƿerne
 illos alium scruum et illum in capite uulnerauerunt et contumeliis affecerunt. 5. Et rursum alium
 sende ƿ ec ƿene ofslogun ƿ monige oƿre sume giƿursecun oƿre ec ofslogun ƿa gett forƿon an
 misit et illum occiderunt et plures alios quosdam caedentes alios uero occidentes. 6. Adhuc ergo unum
 hæfde sunn leofne ƿ hine sende to him æt ende ƿ lætemest cweƿende forƿon hiæ ƿ ge fræpegadun sunn
 habens filium carissimum et illum misit ad eos nouissimum dicens quia reuerebuntur filium
 minne ƿa byende wutudlice cwedun him bitwion ƿis is erfeword cymas wutum we ofala hine ƿ ussa
 meum. 7. Coloni autem dixerunt ad inuicem hic est heres. uenite occidamus eum et nostra 5
 biƿ ƿio erfewordnis ƿ gilahtun hine ƿ ofslogun ƿ giwurpun butu ƿone wingeord hwæt of ƿon
 erit hereditas. 8. Et apprehedentes eum occiderunt et eiecerunt extra uineam. 9. Quid ergo
 dyde ƿ doeƿ drif wingeordes cymeƿ ƿ fordoes ƿa londbuende ƿ seleƿ ƿone wingeard oƿrum ne giwriotu
 faciet dominus uineae? ueniet et perdet colonos et dabit uineam aliis. 10. Nec scriptu-
 ƿas Hornadun ge ƿte stan ƿonne ofercomen gittimbradun ƿis giworden wæs on heofud hwon frō
 ram hanc legistis lapidem quem reprobauerunt aedificantes hic factus est in caput anguli? 11. a
 drif aworden wæs ƿis ƿ is wunderlic on egum usum ƿ sohtun hine to baldanne ƿ ondreordun
 domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris. 12. Et quaerebant eum tenere et timuerunt
 ƿone ƿreat ongetun hine forƿon to him bispel ƿas he giewæƿ ƿ miƿƿy forleortun hine gleodun
 turbam. cognouerunt enim quoniam ad eos parabolam hanc dixerit. et relicto eo abierunt. 10
 ƿ sendun to him sume from ælarwum ƿ herodes ƿegnū ƿte hine ginomun ƿ giteldun on wordum
 13. Et mittunt ad eum quosdam ex pharisaeis et Herodianis ut eum caperent in uerbo.
 ƿaƿe comun cwedun him larow we wutum ƿætte soƿfæst is (sic) ƿ ne gemesttu ænig of ƿon ƿ ƿam ne
 14. Qui uenientes dicunt ei magister scimus quia uerax es et non curas quemquam nec
 forƿon ƿu gisist on onsiene monnes ah in soƿfæstnisse woegas godes læres is gilefed to seallanne gæfel
 enim uides in faciem hominum sed in ueritate uiam Dei doces. licet dari tributum
 ƿam casere ƿ no we sellas seƿe wiste geswiopornisse hiora cwæƿ to him hwæt mec gicostigas brengas
 Caesari an non dabimus? 15. Qui sciens uersutiam illorum ait illis quid me tentatis? afferte
 me pening ƿte cwæƿ to him ic gesie soƿ hiæ gibrohtun him ƿ cwæƿ to him hwæt is ƿis gilienes ƿas
 mihi denarium ut uideam. 16. At illi attulerunt ei. et ait illis cuius est imago haec 15
 ƿ in- ƿ onmerca cwedun him ƿæs caseres giendworde wutudf ƿe hæf cwæƿ him geldas forƿon ƿa ƿe sindun
 et inscriptio? dicunt ei Caesaris. 17. Respondens autem Iesus dixit illis reddite igitur quae sunt
 caseras ƿam casere ƿ ƿa ƿe arun godes godo ƿ wundradun ofer hine ƿ comon to him
 Caesaris Caesari et quae sunt Dei Deo. et mirabantur super eo. 18. Et uenerunt ad eum Sad-
 ƿaƿe cweaƿas ærist ne were ƿ frugnun hine ƿus cweƿende la larow moyses us
 ducaei qui dicunt resurrectionem non esse et interrogabant eum dicentes 19. magister Moyses nobis
 awrat gif hwele broƿer deod sie forletes ƿæt wif ƿ suno ne letes ƿte onfoe broƿer his
 scripsit ut si cuius frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem et filios non reliquerit accipiat frater eius
 lafe ƿæs ilca ƿ eft aweccaƿ sed broƿer his siofune forƿon broƿer werun ƿ ƿe foerƿmesta onfeng
 uxorem ipsius et resuscitet semen fratri suo. 20. Septem ergo fratres erant et primus accepit 20
 ƿæt wif ƿ dead wæs unforletne sed ƿ ƿe æfterra onfeng ƿa ilca ƿ deod wæs ne
 uxorem et mortuus est non relicto semine. 21. Et secundus accepit eam et mortuus est et nec iste
 forleort ƿæt sed ƿ ƿe ƿirda `gilice ƿ onfeng ƿa ilca gilice ƿa siofune ƿ ne forleortun ƿ ne læfdun
 reliquit semen et tertius similiter. 22. Et acceperunt eam similiter septem et non reliquerunt

www.libriol.com.cn

sed hio lætomest alra deod was tæc wif in eriste forðon miððy arisað hwæs
semen. nouissima omnium defuncta est et mulier. 23. In resurrectione ergo cum resurrexerint cuius
of tæm bið tæc wif siofune forðon hæfdun tæc ilce wif 7 giondworde tæc hæc cwæð to him
de his erit uxor? septem enim habuerunt eam uxorem. 24. Et respondens Iesus ait illis
ne forðon ge dwoligas ne witun ge giwriotu ne mæhte i mægen godes miððy forðon from deaðe
nonne ideo erratis non scientes scripturas neque uirtutem Dei? 25. Cum enim a mortuis
arisað ne hie mænsumigað ne hie bioðun gimænsumad ah bioðon swa englas on heofnū of
resurrexerint neque nubent neque nubentur sed sunt sicut angeli in coelis. 26. De
deo tæc wutudi 7 tæc arisað ne liornadun ge on bocum moyses of i on tæm tree huu cwæð him
5 mortuis autem quod resurgant non legistis in libro Moysi super rubum quomodo dixerit illi
god cwæð i sægde io am god abrahames 7 god isaacs 7 god iacob ne is god tæc deodra
Deus inquit ego sum Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob? 27. Non est Deus mortuorum
ah lifgendra gif ge forðon swiðe gidwolligas 7 gineolicade an from uðwutum se tæc giherde tæc ilce
sed uiuorum. uos ergo multum erratis. 28. Et accessit unus de scribis qui audierat illos
efne gifrugun 7 gisæh forðon 7 tæc wel tæm giondworde gifrægn hine hwæt were tæc foerðmesta alra
conquirentes et uidens quoniam bene illis responderit interrogauit eum quod esset primum omnium
bibodona tæc hæc wutudi giondworde him forðon tæc foerðmesta alra bibodona is gihet israhelum
mandatum. 29. Iesus autem respondit ei quia primum omnium mandatum est audi Israel
10 drih god user god ana is 7 lufa tæc drih god tæc inne of alra heorte tæc inne 7 of alre
dominus Deus tuus Deus unus est. 30. Et diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota
sawle tæc inne 7 of alle giðohte tæc innum 7 of alle mægne tæc inu tæc is is tæc foerðmeste bibod tæc
anima tua et ex tota mente tua et ex tota uirtute tua. hoc est primum mandatum. 31. Se-
æfterra wutudlice gilice him lufa tæc one nestu tæc inne swa swa tæc solfne mara tæc isra o tæc bibod
cundum autem simile est illi diliges proximum tuum tamquam te ipsum. maius horum aliud mandatum
ne is 7 cwæð him se uðwuta wel la larow in soðfæstnisse tæc cwede forðon an is god 7 ne
non est. 32. Et ait illi scriba bene magister in ueritate dixisti quia unus est Deus et non
is o tæc butan him 7 7 tæc sie gilufad of alre heorte 7 of alre ongetnisse 7 of alre sawle 7 of
est alius praeter eum. 33. Et ut diligatur ex toto corde et ex toto intellectu et ex tota anima et ex
alre strengu tæc inne 7 lufa tæc one nestu swa swa tæc solfne mara is allum cwicum lacum 7 sægdnissum
15 tota fortitudine et diligere proximum tamquam seipsum maius est omnibus holocaustibus et sacrificiis.
tæc hæc wutudi gisæh tæc he snoturlice giondworde cwæð to him ne arð tæc fear frð rice godes 7 nænig
34. Iesus autem uidens quod sapienter respondisset dixit illi non es longe a regno Dei. et nemo
mon sð tæc gidarfte hine gifregna 7 giondworde tæc hæc cwæð i cwe tæc ende lærende on temple huu
iam audebat eum interrogare. 35. Et respondens Iesus dicebat docens in templo quomodo
cweden crist sie sunu i were dauit tæc ilca forðon dauit cwæð in gaste halgum cwæð
dicunt scribae Christum filium esse Dauid? 36. Ipse enim Dauid dicit in spiritu sancto dixit
drih drihtne minū site on tæc swiðran min o tæc ih setto fiondas tæc sine footscumul fota tæc inra
dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
tæc ilca forðon dauit cwæð him drih 7 hwona is sunu his 7 monige tæc reotas hine iustlice
20 37. Ipse ergo Dauid dicit eum dominum et unde est filius eius? et multa turba eum libenter
giherdun 7 tahte i lærde tæc in him in larum his bihaldas iowih from uðwutum tæc tæc wallas on stolum
audiuit. 38. Et dicebat eis in doctrina sua caute a scribis qui uolunt in stolis
gonga 7 wilcumiga i groeta en sprece 7 on tæc foerðmestum seotlum aitta in somnungū 7
ambulare et salutari in foro. 39. Et in primis cathedris sedere in synagogis et

www.libtool.com.cn

þa foerðmestu gisedla æt feormū þa ðe freotas hus widwana under sceawunge longunga i longes
primos discubitus in coenis 40. qui deuorant domos uiduarum sub obtentu prolixæ
gibedes þas onfoað uneðelic i lengra dom 7 sæt ðe hælend ongegn ðæm dore ðe is swa nemned
orationis hi accipient prolixius iudicium. 41. Et sedens Iesus contra gazophylacium
biheold hu ðe here giwarp 7æt mæslen on gazophilā 7 monige weolge i wlonca giwarpun feolu
aspiciebat quomodo turba iactaret aes in gazophylacium et multi diuites iactabant multa.
mið 7y com wutudlice an widwe 7orfende sende mæslen twe stycgca 7 is feorðung peninges 7
42. Cum uenisset autem uidua una pauper misit duo minuta quod est quadrans. 43. Et
cegde 7egnas his cwæð to him soðlice ic cweðo iow forðon widwe 7ios 7orfende mara allum
conuocans discipulos suos ait illis amen dico uobis quoniam uidua hæc pauper plus omnibus 5
sende 7a7e sendun in gazophilā alle forðon of him 77e gimonigfaldade him sendun 7as
misit qui miserunt in gazophylacium. 44. Omnes enim ex eo quod abundabat illis miserunt hæc
wutudt of henðū i unspoedū hire alle 7a7e hio hæfde sende alle gibrengnisse hire
uero de penuria sua omnia quae habuit misit totum uictum suum.
7 mið 7y færende was of temple cwæð him an of 7egnum his la larow sceawa i gisih
Cap. XIII. 1. Et cum egrederetur de templo ait illi unus ex discipulis suis magister aspice
hulice stanas 7 hulic timber 7 ondworde ðe hæf cwæð him gisih 7as alle micle girino i
quales lapides et quales structuræ. 2. Et respondens Iesus ait illi uides has omnes magnas aedifi-
glencas ne bið forleten stan ofer stane seðe ne sie tostrogden 7 mið 7y gisætt on more oele- 10
cations? non relinquetur lapis super lapidem qui non destruat. 3. Et cum sederet in monte oli-
beoma ongægn temple 7 gifrugnun hine synderlice sege
uarum contra templum interrogabant eum separatim Petrus et Iacobus et Ioannes et Andreas 4. dic
us hwenne 7as bioðun 7 7æt becun bið hwenne 7as alle onginnað to endanne i sie endade 7
nobis quando ista fient? et quod signum erit quando hæc omnia incipient consummari? 5. Et
onworde ðe hæf ongan cweða him giseas ge 7ætte nænig iow giswice monige forðon cumað on noma
respondens Iesus coepit dicere illis uidete ne quis uos seducat. 6. Multi enim uenient in nomine
minum cweðende 77e ic am 7 monige hiæ giswicas mið 7y wutudt githeras gifeht 7 wona i mersunga
meo dicentes quia ego sum et multos seducent. 7. Cum autem audieritis bella et opiniones
7ara gifehta ne ondredas ge is reht i hit sceal forðon wosa ah ne 7a get is ende arisað forðon cynn
bellosum ne timueritis oportet enim hæc fieri sed nondum finis. 8. Exsurget enim gens 15
ofer cynne 7 rice ofer rice 7 bioðon eorðu hroernisse 7erh stowe 7 hungur i fruma werc sare
contra gentem et regnum super regnum et erunt terræ motus per loca et fames. initium dolorum
7as giseas 7onne i bihaldas iowih solfa hiæ sellað forðon iowih to gimoetfinge 7 in somnunge ge bioðun
hæc. 9. Uidete autem uosmetipsos. tradent enim uos in conciliis et in synagogis uapu-
giswenced 7 bifora undercyniga (sic) 7 cynigū ge bioðun stondende fore mec on cyðnisse him 7 on
labitis et ante praesides et reges stabitis propter me in testimonium illis. 10. Et in
allū cynnum ærist girises to bodanne godspell 7 mið 7y gilædes iowih to sellanne nallas ge
omnes gentes primum oportet praedicari euangelium. 11. Et cum duxerint uos tradentes nolite
bodiga i 7enca hwæt ge spreca ah 7ætte sald bið iow on 7ær tide 7ætte gispreca ne forðon iow
praecogitare quid loquamini sed quod datum fuerit uobis in illa hora id loquimini. non enim uos 20
bioðon sprecende ah gas (sic) halga seleð wutudt broðer 7one broðer in deoð 7 fæder 7one suno
estis loquentes sed spiritus sanctus. 12. Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium
7 efne arisas 7a suno on 7æm ældrum 7 to dea7e fordoas hiæ 7 ge bioðon læ7e allum forð
et consurgent filii in parentes et morte afficient eos. 13. Et eritis odio omnibus propter

noma minum ðe ðe wutudt giðoelgas on ende ðes hal bið mið ðy ðonne ge giseað ðone wroht
 nomen meum. qui autem sustinuerit in finem hic saluus erit. 14. Cum autem uideritis abnomina-
 tionem desolationis stantem ubi non debet qui legit intelligat qui tunc in Iudaea sunt fugiant
 on muntas 15. et qui super tectum ne descendat in domum nec introeat ut tollat quid de domo
 in montes 15. et qui super tectum ne descendat in domum nec introeat ut tollat quid de domo
 his 16. Et qui in agro erit non reuertatur retro tollere uestimentum suum. 17. Uae autem præ-
 berendum 18. Orate uero ut hieme non fiat fuga uestra. 19. Erunt
 5 gnantibus et nutrientibus in illis diebus. 18. Orate uero ut hieme non fiat fuga uestra. 19. Erunt
 forðon dagas ða costunges ðusilco swelce ne werun frð fruma ðasse giscæfte ðone giscop god wið
 enim dies illi tribulationes tales quales non fuerunt ab initio creaturae quam condidit Deus usque
 nu ne ec bioðon 20. Et nisi breuiasset dominus dies non fuisset salua omnis caro. sed propter
 nunc neque fiet. 20. Et nisi breuiasset dominus dies non fuisset salua omnis caro. sed propter
 ðam gicornum ðe giceos giscyrte ða dagas 21. Et tunc si quis uobis dixerit ecce hic est Christus ecce
 electos quos elegit breuiavit dies. 21. Et tunc si quis uobis dixerit ecce hic est Christus ecce
 ðer ne geleafas ge ðæt arisað forðon wiðerworde criste 22. Exsurgent enim pseudochristi et pseudoprophetae et dabunt signa et por-
 illie ne credideritis. 22. Exsurgent enim pseudochristi et pseudoprophetae et dabunt signa et por-
 tina to giswicanne gif bið mæhtig soðlice ða gicornu 23. Uos ergo uidete ecce praedixi uobis
 10 tenta ad seducendos si fieri potest etiam electos. 23. Uos ergo uidete ecce praedixi uobis
 alle ah in ðam dagum æfter costunge dagona ðara ilcra sunne bið giðiostrad 24. Sed in illis diebus post tribulationem
 omnia. 24. Sed in illis diebus post tribulationem illam sol contenebrabitur et luna non dabit
 leht his 25. et stellae coeli erunt decedentes et uirtutes quae sunt in coelis
 splendorem suum 25. et stellae coeli erunt decedentes et uirtutes quae sunt in coelis
 gistryred bioðun 26. Et tunc uidebunt filium hominis uenientem in nubibus cum uirtute multa et gloria.
 mouebuntur. 26. Et tunc uidebunt filium hominis uenientem in nubibus cum uirtute multa et gloria.
 27. Et tunc mittet angelos suos et congregabit electos suos a quattuor uentis a summo terrae
 27. Et tunc mittet angelos suos et congregabit electos suos a quattuor uentis a summo terrae
 wið to briorde 1 to heonisse heofnes frð ficbeom ðonne liornige bispell mið ðy wutudt telgu his
 15 usque ad summum coeli. 28. A ficu autem discite parabolam. cum iam ramus eius
 hnisca bioðon 29. Sic et uos cum
 tener fuerit et nata fuerint folia cognoscitis quia in proximo sit aestas. 29. Sic et uos cum
 ge giseas ðas wosa wutað ge 30. Amen dico uobis quoniam non
 uideritis haec fieri scitote quod in proximo sit in ostiis. 30. Amen dico uobis quoniam non
 gilioreð cneoreswo ðios oððæt alle ðas giworðe heofun 31. Coelum et terra transibunt uerba autem mea non
 transibunt generatio haec donec omnia ista fiant. 31. Coelum et terra transibunt uerba autem mea non
 gilioreð from dæge ðonne wutudt 32. De die autem illo uel hora nemo scit neque angeli in coelo neque filius
 transibunt. 32. De die autem illo uel hora nemo scit neque angeli in coelo neque filius
 buta ðe fæder giseas gþwæccas 33. Uidete uigilate et orate. nescitis enim quando tempus sit. 34. Sicut homo qui
 20 nisi pater. 33. Uidete uigilate et orate. nescitis enim quando tempus sit. 34. Sicut homo qui
 feor gifoerde forleorte hus his 35. Uigilate ergo nescitis enim quando dominus domus ueniat sero an
 peregre profectus reliquit domum suam et dedit seruis suis potestatem cuiusque operis et ianitori
 bibeodes þ he wæcce wæccas forðon ne wutun ge forðon hwenne drihnes (sic) huses cumeð on efern tid 1
 praecipit ut uigilet. 35. Uigilate ergo nescitis enim quando dominus domus ueniat sero an

on midder næht i on uhtu tid i honored i on merne] mið ðy cymeð gimittes iowih sle-
 media nocte an gallicantu an mane. 36. Ne cum uenerit repente inueniat uos dor-
 pende þte soðlice iow ic cwæðo allum ic cwæðo wæccas
 mientes. 37. Quod autem uobis dico omnibus dico uigilate.

wæs wutudt eostru æfter twæm dagū] sohtun ða heh sacerdas]
 Cap. XIV. 1. Erat autem pascha et azyma post biduum et quaerebant summi sacerdotes et
 uðwutu hu his hine gihealdun] ofslogun i ofsla mæhtun cwedun forðon ne on dæge halgun
 scribae quomodo eum dolo tenerent et occiderent. 2. Dicebant autem non in die festo
 ne þge woene þ mæge styrnisse giworða in ðam folce] mið ðy wæs in bethania in huse groefa
 ne forte tumultus fieret in populo. 3. Et cum esset Bethaniae in domo Simonis leprosi 5
 ] gihlonade com wif hæbbende stan fæt ful ðære smirnisse ðæs stences diorwyrðes] mið ðy gibrocen wæs
 et recumberet uenit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi et fracto
 ðæt stænna fæt todælde i ageott ofer heofud his werun wutudt sume his bulgun i unwyrðne sægdun bitwih
 alabastro effudit super caput eius. 4. Erant autem quidam indigne ferentes intra
 him solfum] cwedun to whon losewiste ðios smirnisse aworden wæs mæhte forðon smirnisse ðios
 semetipsos et dicentes ut quid perditio ista unguenti facta est? 5. Poterat enim unguentum istud
 wosa mara ðonne ðrim hundreðū peninga] sella ðorfendum] bigedon on his ðe hæf soðlice
 uenundari plus quam trecentis denariis et dari pauperibus et fremebant in cam. 6. Iesus autem
 cwæð forletas his hwæt hir hefge ge sint god werc wercendo wæs on mec symle forðon ðorfo
 dixit sinite eam quid illi molesti estis? bonum opus operata est in me. 7. Semper enim pauperes 10
 ge habbas iowih mið] mið ðy ge welle ge magun ðam wel doa mec wutudt ne symle habbas ðætte
 habetis uobiscum et cum uolueritis potestis illis benefacere me autem non semper habetis. 8. Quod
 habbe ðios dyde fore com to smiranne lichoma minne to bibrnisse soðlice ic sægo iow swa hwer
 habuit haec fecit praeuenit ungere corpus meum in sepulturam. 9. Amen dico uobis ubicunque
 giboden sie i beoð godspell ðis in allum middengeorde] þte ðios dyde asægd bið on gimynd
 praedicatum fuerit euangelium istud in uniuerso mundo et quod haec fecit narrabitur in memoriam
 hire] iudas scarioth an of twelfū feorde to ðam beh sacerdom þte bilede hine ðam
 eius. 10. Et Iudas Iscariotes unus de duodecim abiit ad summos sacerdotes ut proderet eum illis.
 ða ðe herdū gifeonde werun] fore gihetun him feh ðætte his waldun sella] sohtun hu his
 11. Qui audientes gauisi sunt et promiserunt ei pecuniam se daturos et quaerebat quomodo 15
 hine hu he hine (sic) gesella mæhte] ðe forma dæge ðæra eostruna ðonne i hwoenne eostru asægtis cwedun
 illum opportune traderet. 12. Et primo die azymorum quando pascha immolabant dicunt
 him ða ðegnas hwæt wyltu ðæt we gæ] georwige ðe þ ðu gibruce eostru] sende twoege of
 ei discipuli quo uis camus et paremus tibi ut manduces pascha? 13. Et mittit duos ex
 ðegnum his] cwæð him gaas in cæstre] ongægn iorneð iow mon omborfulne wætres heres fylgað
 discipulis suis et dicit eis ite in ciuitatem et occurret uobis homo lagenam aquae baiulans sequimini
 him] swa hwider ingonge cwæðas drihtne hus forðon ðe larow cwæð hwer is riorde min hwer
 eum 14. et quocunque introierit dicite domino domus quia magister dicit ubi est refectio mea ubi
 eostru mið ðegnū his (sic) ic wyllo brucca] ðe ilca iow æteoweð riordhus swiðe micel
 pascha cum discipulis meis manducem? 15. Et ipse uobis demonstrabit coenaculum grande stratum 20
 ] ðær georwigas us] eodun ðegnas his] comun in cæstre] gimoettun swa cwæð
 et illic parate nobis. 16. Et abierunt discipuli eius et uenerunt in ciuitatem et inuenerunt sicut dixerat
 him] georwadun eostru efern wutudt warð com mið twelfū] mið ðicendū him]
 illis et parauerunt pascha. 17. Uespere autem facto uenit cum duodecim. 18. Et discumbentibus eis et

etendum cwæð ðe hæf soð ic cwæðo low forðon an of iow mec seleð seðe eteð mec mið
manducantibus ait Iesus amen dico uobis quia unus ex uobis me tradet qui manducat mecum.
soð ða i hia ongunnun unrotsiga ƿ cwæða to him syndrige ah hit sie ic seðe cwæð him an
19. At illi coeperunt contristari et dicere ei singulatim numquid ego? 20. Qui ait illis unus
of ðæm twelfū seðe onhran mec mið on disce ƿ sunu ec soðt monnes gæs swa awriten
ex duodecim qui intingit mecum manum in catino. 21. Et filius quidem hominis uadit sicut scriptum
is of hī wæs ðonne menn ðæm ðerh ðone sunu monnes gisald bið god i betre is hī gif ne were acenned
est de eo. uae autem homini illi per quem filius hominis tradetur. bonum erat ei si non esset natus
mon ðe ƿ etendum him onfeng ðe hæf hlaf ƿ bletsade cwæð bræc ƿ salde him ƿ cwæð
5 homo ille. 22. Et manducantibus illis accepit Iesus panem et benedicens fregit et dedit eis et ait
onfoas ðis is lichoma min ƿ onfeng ðæm calice ðoncunde dyde salde him ƿ gidruncun of ðæm
sumite hoc est corpus meum. 23. Et accepto calice gratias agens dedit eis et biberunt ex illo
alle ƿ cwæð him ðis is blod min niowe cyðnisse seðe fore monigū agoten bið soð
omnes. 24. Et ait illis hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur. 25. Amen
io cwæðo low ƿte soðlice ne drinco ic of cynne wingeordes oð to dæge ðæm mið ðy ðæt ic drinco
dico uobis quia iam non bibam de hoc genimine uitis usque in diem illum cum illud bibam
niowe in rice godes ƿ mið swa cwednū ðona soeordun on mor oelebeomes ƿ cwæð him ðe hæf
nouum in regno Dei. 26. Et hymno dicto exierunt in montem oliuarum. 27. Et ait eis Iesus
alle ge bioðun onspyrned on næht ðisser forðon awriten is ic ðerh slæ i hrino ðone hiorde ƿ to sten-
10 omnes scandalizabimini in me in nocte ista quia scriptum est percutiam pastorem et disper-
cud bið ðæt ede ah æfter ðon ðe ic arisu bifora ic cymo towih in galileam wutudt cwæð
gentur oues. 28. Sed postquam resurrexero praeceadam uos in Galilacum. 29. Petrus autem ait
ƿ gif i ðeh alle onspyrnisse sie ah ne ic æfre ƿ cwæð him ðe hæf soð ic cwæðo ðe
illi et si omnes scandalizati fuerint in te sed non ego. 30. Et ait illi Iesus amen dico tibi
ðætte ðu to dæge in næht ðisser ærðon ðonne hona stefne giselle ðrige me ðu bist onsmæcen ƿ soð
quia tu hodie in nocte hac priusquam gallus uocem dederit ter me es negaturus. 31. At
he forðon mara gisprecun (sic) ƿ gif i ðeh ic seile bicuma mec ætgedre ƿte ic swelte mið ðe ne ðe onsmæco ic
ille amplius loquebatur et si oportuerit me simul commori tibi non te nego.
gillice soðlice ƿ alle cwedun ƿ comon in ðæt lonðe is nemned ðæm noma is on ebrisc ƿ
15 similiter autem et omnes dicebant. 32. Et ueniunt in praedium cui nomen Gethsemani et
cwæð to ðegnum his sittas her oðða i ða hwile ic gibidde me to ginom petrus ƿ ƿ
ait discipulis suis sedete hic donec orem. 33. Et assumit Petrum et Iacobum et Ioannem
mið ƿ ongan forhtiga ƿ longiga ƿ cwæð him unrot is sawel min oð to i wið deað giðoeligas
secum et coepit pauere et taedere. 34. Et ait illis tristis est anima mea usque ad mortem sustinete
her ƿ wæccas ƿ mið ðy færende was hwon forefeoll ofer eorðo ƿ gibæd i biddende wæs ƿte gif
hic et uigilate. 35. Et cum processisset paululum procidit super terram et orabat ut si
wosa mæhte gillore from him ðio tid ƿ cwæð la hehfæder alle mæhtgillice ðe sindun oferferh i gillore
fieri posset transiret ab eo hora. 36. Et dixit abba pater omnia possibilia tibi sunt transfer
calic ðiosne from me ah ne ƿte ic welle ah ƿte ðu welle ƿ com ƿ infand hīæ slepende
20 calicem hunc a me sed non quod ego uolo sed quod tu. 37. Et uenit et inuenit eos dormientes.
ƿ cwæð to petre la simon ðu sleses ne mæhtes ðu ana tid giwæcca wæccas ƿ gibid ƿte ne
Et ait Petro Simon dormis? non potuisti una hora uigilare? 38. Vigilate et orate ut non
ingæ in costunge ðe gast wutud (sic) georo is ðe lichoma ðone (sic) untrymig ƿ efter sona frō eode
intretis in tentationem. spiritus quidem promptus est caro uero infirma. 39. Et iterum abiens

www.libtool.com.cn

〕 gibað sæt ilca word cweðende 〕 eft gicerde niowunga inuand hie slepene werun forðon egu
 orauit eundem sermonem dicens. 40. Et reuersus denuo inuenit eos dormientes. erant enim oculi
 hiora pislico i hefigo 〕 ne wistun hwæt scealdun andworda him 〕 com ðirdan siðe 〕 cwæð him slepas ge
 eorum grauati et ignorabant quid responderent ei. 41. Et uenit tertio et ait illi dormito
 〕 restas wel magun cymeð ðio tid heonu gisald bið sunu monnes in honda synnfullum arisas
 iam et requiescite. sufficit. uenit hora ecce tradetur filius hominis in manus peccatorum. 42. Surgite
 gaa we heonu seðe mec seleð neh is 〕 ða geona him sprecende com iudas ðe scariothisca an of
 eamus ecce qui me tradet prope est. 43. Et adhuc eo loquente uenit Iudas Iscariotes unus de
 ðam twelfū 〕 mið him ðreotas monige mið swordū 〕 stencgum sendend (sic) from heh sacerðum 〕 frō
 duodecim et cum eo turba multa cum gladiis et lignis a summis sacerdotibus et 5
 uðwutum 〕 from ældrum gisalde ðonne ðe sellend his tacun him cweðende swa hwelcne swa ic cyssende
 scribis et senioribus. 44. Dederat autem traditor eius signum eis dicens quemcunque osculatus
 ic biom he it is haldas hine 〕 gihlædað [wærlice] 〕 mið ðy comun sona gineolicadun to him cwæð
 fuero ipse est tenete eum et ducite caute. 45. Et cum uenisset statim accedens ad eum ait
 hal larwa 〕 cyssende wæs hine soð ða ilca honda giwurpun on hine 〕 giheoldun hine an
 aue Rabbi et osculatus est eum. 46. At illi manus iniecerunt in eum et tenuerunt eum. 47. Unus
 ðoñ sum mon of ðam ymbstondendum giteh sæt sword ðerh slog esne i ðræl heh sacerðas 〕 to snað
 autem quidam de circumstantibus educens gladium percussit seruum summi sacerdotis et amputauit
 him ðone æarliprica 〕 ondsworade ðe hæð cwæð ðam all swa hwæt [to] ðeose gifeordun mið swordum
 illi auriculam. 48. Et respondens Iesus ait illis tamquam ad latronem existis cum gladiis 10
 〕 stencgum to foenne i gilæccan mec eghwelce dæge ðis (sic) wæs mið iowih in temple lærende 〕 ne mec
 et lignis comprehendere me? 49. Quotidie eram apud uos in templo docens et non me
 gihealdun ah ðite were gifylled giwriotu ðæ ða ðegnas his alle forleortun i forletende hine flugun
 tenuistis. sed ut impleantur scripturae. 50. Tunc discipuli eius omnes relinquentes eum fugerunt.
 ging esne wutudlice sum gifylgende him gigeorwad i ymbgyrðed ofer nacudne giheoldun
 51. Adolescens autem quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo et tenuerunt
 hine cwæð him miððy forwarp nacud from fleh him 〕 to gilæddun ðone hæð to heh
 eum. 52. At ille reiecta sindone nudus profugit ab eis. 53. Et adduxerunt Iesum ad summum
 sacerðum 〕 efne gicomun alle ða sacerðas 〕 uðwutu 〕 ða ældru petrus ðonne feorra fylgende
 sacerdotem et conuenerunt omnes sacerdotes et scribae et seniores. 54. Petrus autem a longe secutus 15
 wæs him oð to on worðe ðæs heh sacerðes 〕 sæt mið ðegnum 〕 wermde hine to ðam fyre
 est eum usque in atrium summi sacerdotis et sedebat cum ministris et calefaciebat se ad ignem.
 ða heh ðonne sacerðas 〕 all ðio somnung sohtun wið ðone hælend cyðnisse ðite hine to deaðe
 55. Summi uero sacerdotes et omne concilium quaerebant aduersus Iesum testimonium ut eum morti
 gisaldun ne onfundun monige forðon cyðnisse leose hie gicwedun to sacanne wið him 〕 weon-
 traderent nec inueniebant. 56. Multi enim testimonium falsum dicebant aduersus eum et conue-
 lice gicyðnisse ne werun 〕 sum mon arisende leose gicyðnisse sægdun wið him cweðende
 nientia testimonia non erant. 57. Et quidam surgentes falsum testimonium ferebant aduersus eum dicentes
 forðon we giherdun hine cweaða ic toslito i undoe ðone tempel ðis mið [honda] giworht 〕 æfter
 58. quoniam nos audiuimus eum dicentem ego dissoluam templum hoc manu factum et per 20
 ðrim dagū oðer ne mið honda giwyrca ic gitymbraw (sic) 〕 ne wæs woenlic gicyðnisse hiora
 triduum aliud non manu factum aedificabo. 59. Et non erat conueniens testimonium illorum.
 〕 aras ðe heh sacerð in middum glascade ðone hæð cweðende ne ondwordes tu noht i æniht
 60. Et exurgens summus sacerdos in medium interrogauit Iesum dicens non respondes quidquam

to ðæm ða ðe gitelid arun from him he wutudt swigade ʒ noht gʒworde sona ðe heh
ad ea quae tibi obiiciuntur ab his? 61. Ille autem tacebat et nihil respondit. rursus summus
sacerd gifrægn hine ʒ cwæð him ðu arð crist sunu godes ðæs gibletsade ðe hæst wutudt cwæð
sacerdos interrogabat eum et dixit ei tu es Christus filius Dei benedicti? 62. Iesus autem dixit
him ic am ʒ ge giseað sunu monnes to ðær swiðra sittende ðæs mæhtga ʒ cymende mið wolenum
illi ego sum et uidebitis filium hominis a dextris sedentem uirtutis Dei et uenientem cum nubibus
heofnes ðe heh ðonne sacerd to rende giwedu his cwæð ymb hwæt gett wilnigas giwitnesse
coeli. 63. Summus autem sacerdos scindens uestimenta sua ait quid adhuc desideramus testes?
giherdun ge ða eofulsunge hwæt iow is gisene ða ðe alle giniðradun i gihendun hine ʒ he were synnig
5 64. Audistis blasphemiam. quid uobis uidetur? qui omnes condemnauerunt eum esse reum
deaðes ʒ ongunnun sume efnegispita i hyra on hine ʒ hydde on sione his ʒ mið fystum hine sla i
mortis. 65. Et coeperunt quidam conspuere eum et uelare faciem eius et colaphis eum cae-
ðarsca ʒ cweoða ʒ sæge hwæt ðæt sloge ʒ ða embehtmen mið fystum hine slogun ʒ mið ðy was
dere et dicere ei prophetiza et ministri alapis eum caedebant. 66. Et cum esset
on worðe from syndrig com an from ðæm ðiowum ðæs heh sacerdes ʒ mið gisege ðone petre
Petrus in atrio deorsum uenit una ex ancillis summi sacerdotis. 67. Et cum uidisset Petrum
wermende hine biheald hine cwæð ʒ ðu mið hæst ðoñ nazarenisco were soð he on soc cweðende
caleficiens se aspiciens illum ait et tu cum Iesu Nazareno eras. 68. At ille negauit dicens
ne wat ic ne con hwæt ðu sæges ʒ eode buta ðoñ ʒ bifora ðone worð ʒ hona gisang efter sona
10 neque scio neque noui quid dicas. et exiit foras ante atrium et gallus cantauit. 69. Rursus
ðoñ mið ðy gisæh hine ði ðiowe ongan cweoða to ðæm ymbstondendum ʒ ðe ðæs of ðæm ilcū is ʒ
autem cum uidisset illum ancilla coepit dicere circumstantibus quia hic ex illis est. 70. At
he efter sona on soc ʒ after lytle hwyle eftersona ða ðe stodun hia cwedun to petre soðlice ðu of ðæm arð
ille iterum negauit. et post pusillum rursus qui astabant dicebant Petro uere ex illis es
forðon ec ʒ galilesc ðu arð he ðonne ongan fremðiga ʒ sweriga ʒ ic nat ne con monno
nam et Galilaeus es. 71. Ille autem coepit anathematizare et iurare quia nescio hominem
ðone ðone gicweoðas ʒ sona efter sona ðe hona gisang ʒ myndig was petf wordes ðætte
istum quem dicitis. 72. Et statim iterum gallus cantauit. et recordatus est Petrus uerbi quod
cweden was him ðe hæst ærðon ðe hona gisunge twiga ðrige ðu me onsæces ʒ ongan woepa
15 dixerat ei Iesus priusquam gallus cantet bis ter me negabis. et coepit flere.

ʒ sona on mæne giðæhtunge worhtun ða heh sæcerdas mið ðæm ældrum ʒ uðwutum
Cap. XV. 1. Et confestim mane consilium facientes summi sacerdotes cum senioribus et scribis
ʒ mið alle gisomnunge gibundun ðone hæst glæddun ʒ saldun ðæm aldormenn ʒ gifrægn hyne
et uniuerso concilio uincientes Iesum duxerunt et tradiderunt Pilato. 2. Et interrogauit eum
pylað ðu arð cynig iudea soð he ondworde him cwæð ðu cweðes ʒ gihendun hine ða heh
Pilatus tu es rex Iudaeorum? at ille respondens illi ait tu dicis. 3. Et accusabant eum summi
sacerdas in monigum ðingum ðe groefa ðonne efter sona gifrægn hine cweðende ne ondwordes tu
sacerdotes in multis. 4. Pilatus autem rursus interrogauit eum dicens non respondes
sniht gisæh in swa miclum ðec ahenas ðe hæst ðonne forðor i leng no wiht giondsworade swa ʒ ðe ne (sic)
20 quidquam? uide in quantis te accusant. 5. Iesus autem amplius nihil respondit ita ut
were awundrad ðe groefa ðerh ðone dæg ðonne symbles forgeorwiga giwuna was him enne i an of ðæm gibundennū
miraretur Pilatus. 6. Per diem autem festum dimittere solebat illis unum ex uinctis
swa hwelcne swa hia gegiowadun was ðonne se ðe gioweden was se ðe mið sceacrum was gibunden
quemcunque petissent. 7. Erat autem qui dicebatur Barrabas qui cum seditiosis erat uinctus

se ðe on setnunge giorhte moncwalmnisse 7 mið ðy gistag ðæt folc ongan bidda swa symle gidyde
 qui in seditione fecerat homicidium. 8. Et cum ascendisset turba coepit rogare sicut semper faciebat
 him ðe groefa ðofn ondsworade him 7 cwæð wallas ge io forgefō t forleto iow cynig iudea
 illis. 9. Pilatus autem respondit eis et dixit uultis dimittam uobis regem Iudaeorum?
 wiste forðon ðæt ðærh æfeste gisaldun hine ðæm (sic) heh sacerdon ða biscopas ðonne giwehtun
 10. Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes. 11. Pontifices autem concita-
 t gicedun ðone ðreot þte swiðor barab forleorte him wutudi æftersona giondworde cwæð him
 uerunt turbam ut magis Barabbam dimitteret eis. 12. Pilatus autem iterum respondens ait illis
 hwæt forðon wallas ge þ ic doe cynige iudea soð hiæ æftersona cliopadun ahoh hine pyt
 quid ergo uultis faciam regi Iudaeorum? 13. At illi iterum clamauerunt crucifige eum. 14. Pila- 5
 tus uero dicebat illis quid enim mali fecit? at illi magis clamabant crucifige eum. 15. Pilatus
 ðonne walde ðæm folche well doa forgef him ðone morsceaða 7 salde him ðone hæi mið swiopum giðorscenne
 autem uolens populo satisfacere dimisit illis Barrabam et tradidit Iesum flagellis caesum
 þte were ahongen ða cempu læddun hine on worð ðæs dom ernes 7 efnegicegdun alle
 ut crucifigeretur. 16. Milites autem duxerunt eum in atrium praetorii et conuocant totam co-
 hortem. 17. Et induunt eum purpura et imponunt ei plectentes spineam coronam. 18. Et
 ongunnun gigoeta hine hal cynig iudea 7 slogun on heofud his mið hreade t gerdum 7 speof-
 coeperunt salutare eum aue rex Iudaeorum. 19. Et percutiebant caput eius arundine et con- 10
 tun on hine 7 settun on cneom 7 giorðadun hine 7 æfter ðon bismeradun him giweordun hine
 spuebant eum et ponentes genua adorabant eum. 20. Et postquam illuserunt ei exuerunt illum
 ðæs felle reades 7 giorðadun hine mið giwedum his 7 ða gilæddun hine þte hiæ ahengun hine 7
 purpura et induerunt eum uestimentis suis et educunt illum ut crucifigerent eum. 21. Et
 gineddon bigongende t bifærende sumne simon cyrinescne cymende of londe fador 7
 angariauerunt praetereuntem quempiam Simonem Cyrenaeum uenientem de uilla patrem Alexandri et
 þte ginome rode his 7 þerhlæddun hine stowe þ is gitrahtad heofud
 Rufi ut tolleret crucem eius. 22. Et perducunt illum in Golgotha locum quod est interpretatum Cal-
 ponna stow 7 saldun him drinea eced 7 winn 7 ne onfeng 7 ahengon hine
 uariae locus. 23. Et dabant ei bibere myrrhatum uinum et non accepit. 24. Et crucifigentes eum 15
 todældun giwedo his sendun hlett ofer him hwæs oht genome wæs wutudi tid ðirða 7
 diuiserunt uestimenta eius mittentes sortem super eis quis quid tolleret. 25. Erat autem hora tertia. et
 ahengun hine wæs wutudlice tacun intinga his onawriten cynig iudea 7 mið hine
 crucifixerunt eum. 26. Et erat titulus causae eius inscriptus REX IUDAEORUM. 27. Et cum eo
 ahengun twoege soeoðo enne to ðær swiðra 7 oðerne to ðær wynstra 7 gifylled wæs ðæt giwritt
 crucifigunt duos latrones unum a dextris et alium a sinistris eius. 28. Et impleta est scriptura
 se ðe cweðes 7 mið onrehtwisum giteled wæs 7 bifarendum gieofulsadun hine cerrende heofud
 quae dicit et cum iniquis reputatus est. 29. Et praetereuntes blasphemabant eum mouentes capita
 hiora 7 cweðende wæs se ðe toslites ðæt tempel 7 on ðrim dagum getimbres halne doa ðec
 sua et dicentes uah! qui destruis templum Dei et in tribus diebus reaedificas. 30. Saluum fac temet- 20
 solfne adune stigende of rode gilice 7 hehsacerdas tælende 7 bismerende him bitwih mið
 ipsum descendens de cruce. 31. Similiter et summi sacerdotes illudentes ad alterutrum cum
 uðwutū cwedun oðre halne dyde hine solfne ne mæge halne doa crist cynig israhela adune stigeð
 scribis dicebant alios saluos fecit seipsum non potest saluum facere. 32. Christus rex Israel descendat

www.libtool.com.cn
nu of rode þte we gisie ʒ gilefe ʒ þa ðe mið hine ahoen werun harmowedun him ʒ
nunc de cruce ut uideamus et credamus. et qui cum eo crucifixi erant conuitiabantur ei. 33. Et
giwarð tid ðio sesta ðiostru awordne werun ðerh alle eorðu oð on tide nones ʒ on tide
facta hora sexta tenebrae factae sunt per totam terram usque in horam nonam. 34. Et hora
nones gicliopade ðe hæst stefne micelre cweðende ðæt is gitrahtad god
nona exclamauit Iesus uoce magna dicens Eloi Eloi lamma sabacthani quod est interpretatum Deus
min god min þte i to hwon mec ðu forlste (sic) ʒ sume of ðæm ymbstondendum giherdun cwedun
meus Deus meus ut quid me dereliquisti? 35. Et quidam de circumstantibus audientes dicebant
heono helias ceges giarn wutudt an ʒ gifylde copp mið æcede ymbsette ʒ to rode
5 ecce Eliam uocat. 36. Currens autem unus et implens spongiam aceto circumponensque calamo
ða drinca salde him cweðende biddas þte we gisie gif cymes hellas to unsetanne i to undoane hine ðe hæst
potum dabat ei dicens sinite uideamus si ueniat Elias ad deponendum eum. 37. Iesus
wutudlice sende stefne micle of gaste agæf ʒ waghæl temples to rended was in tuu from ufawordum
autem emissa uoce magna expirauit. 38. Et uelum templi scissum est in duo a summo
wið to niowordum gisæh ðonne ða aldormen se ðe foron ongægn stodun ðætte swa cliopade giswolte
usque deorsum. 39. Uidens autem centurio qui ex aduerso stabat quia sic clamans expirasset
cwæð soðlic mon ðæs sunu godes was werun wutudt æc ʒ ða wif fearra biheoldun bitwih ðæm was
ait uere homo hic filius Dei erat. 40. Erant autem et mulieres de longe aspicientes inter quas erat
ʒ ðæs læssa ʒ moder ʒ ʒ miððy was in galilæ
10 Maria Magdalene et Maria Iacobi minoris et Ioseph mater et Salome. 41. Et cum esset in Galilæa
tyligdun him ʒ ðegnadun him ʒ oðro monige ða ðe someð mið hine astigon hierusalem
sequebantur eum et ministrabant ei et aliae multae quae simul cum eo ascenderant Ierosolymam.
ʒ miððy gi æfern was giworden forðon was þte is fore sunnan dæg com from
42. Et cum iam sero esset factum quia erat parasceue quod est ante sabbatum 43. uenit Ioseph ab
welboren forðon ʒ he was bidðende rice godes ʒ ballice ineode to pylato
Arimathæa nobilis decurio qui et ipse erat expectans regnum Dei et audacter introiuit ad Pilatum
ʒ bæd lichoma ðæs hæst ðonne giwundrade gif he giliorde ʒ mið gifotad was ðe centurion
et petiit corpus Iesu. 44. Pilatus autem mirabatur si iam obiisset. et accersito centurione
gifrægn hine gif soð deod were i se ʒ miððy ongæt from ðæm aldre sælde ðone lichoma
15 interrogauit eum si iam mortuus esset. 45. Et cum cognouisset a centurione donauit corpus
wutudt brohte lin ʒ ofdyde hine biwand in line ʒ sette hine in byr-
Ioseph. 46. Ioseph autem mercatus sindonem et deponens eum inuoluit sindone et posuit eum in monu-
genne ðæt was giheowen of stane ʒ awælte ðone stan to ðær dura ðær byrgenne ðjone
mento quod erat excisum de petra et aduoluit lapidem ad ostium monumenti. 47. Maria autem
ðio mægðalenesca ʒ iosephes biheoldun hwer were giseted
Magdalene et Maria Ioseph aspiciebant ubi poneretur.

ʒ miððy gieode sunna dæg ðio mægðalenesca ʒ ʒ boh-
Cap. XVI. 1. Et cum transisset sabbatum Maria Magdalene et Maria Iacobi et Salome eme-
tun sæle wyrte þte come i cymende gismiredun hine ʒ swiðe arlice an ðara dagona comun to ðær
20 runt aromata ut uenientes ungerent eum. 2. Et ualde mane una sabbatorum ueniunt ad monu-
byrgenne was arisend sunne ʒ cwedun him bitwih hwa awælte us ðone stan from dura byr-
mentum orto iam sole. 3. Et dicebant ad inuicem quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monu-
genne ʒ eft locoadun gisegun eft awælted ðone stan was forðon micel swiðe ʒ ineodun in
menti? 4. Et respicientes uiderunt reuolutum lapidem. erat quippe magnus ualde. 5. Et introeuntes in

byrgenne gisegun ginge eane sittende in swiðrū ufu [ymbgegerwad] stole hwitum 7 forstylon
monumentum uiderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida et obstupuerunt.
se ðe cwæð ðam ne wallas ge forhtiga ðone hæf gisoecas nazareniscas ðe ahoen wæs he aras ne is
6. Qui dicit illis nolite expauescere Iesum quaeritis Nazarenum crucifixum surrexit non est
hic (? hær) heonu stowe ðer gissetun hine sitas 7 cweðas ðegnum his 7 ðatte togægnas færes
hic ecce locus ubi posuerunt eum. 7. Sed ite dicite discipulis eius et Petro quia praecedit
iow in ðer ge hine giseað swa cwæð iow soð ða ilco ðona flugun i foerdun from byr-
uos in Galilaeam ibi eum uidebitis sicut dixit uobis. 8. At illae exeuntes fugerunt de mo-
genne foroomun forðon ondo 7 fyrhto 7 egsa 7 ne ængum menn gicwedun ondreordun forðon aras
numento. inuaserat enim eas tremor et pavor et nemini dixerunt. timebant enim. 9. Surgens 5
wutudlice ðe hæf arlice ðy forma dæge 7 is sunna dæg æteowde ærist ðær magðalenisca of ðær giwarp
autem Iesus mane prima sabbati apparuit primo Mariae Magdalenaë de qua eiecerat
siofu diowlo hio eode gisæge ðam ðe mið hine werun mænende 7 woepende 7 ða
septem daemonia. 10. Illa uadens nunciauit his qui cum eo fuerant lugentibus et flentibus. 11. Et illi
mið ðy giherdun þæt he lifde 7 gisene were frō hia ne gelefdun æfter ðissum ðonne twæm from
audientes quia uiueret et uisus esset ab ea non crediderunt. 12. Post hæc autem duobus ex
him gongendum æteowde wæs in oðre gelicnisse færende on londe 7 ða foerdun sægdun ðam
his ambulantiibus ostensus est in alia effigie euntibus in uillam. 13. Et illi euntes nuntiauerunt cæ-
oðrum ne ðam gilefdun æt neasta i læstemest hlionigendum ðam twelfū æteowde 7 forcom i fordraf
teris nec illis crediderunt. 14. Nouissime recumbentiibus illis undecim apparuit et exprobrauit 10
ungileofulnisse hiora 7 stiðnisse heorta forðon ðam ða ðe gisegun hine arisa i aras ne gilefdun
incredulitatem eorum et duritiam cordis quia iis qui uiderant eum resurrexisse non crediderunt.
7 cwæð him gas on middengeord aine bodigað godspel eice gescæfte se ðe gilefað
15. Et dixit eis euntes in mundum uniuersum praedicate euangelium omni creaturae. 16. Qui credi-
7 gifulwad bið hal bið se ðe wutudt ne gilefeð gihened bið gimerco ðonne ða se ðe
derit et baptizatus fuerit saluus erit. qui uero non crediderit condemnabitur. 17. Signa autem eos qui
gilefað ðas gifylgeð hie on noma minum diowlas worpas mið sprecū hie spreocað niowe nedre
crediderint hæc sequentur. in nomine meo daemonia eiicient linguis loquentur nouis 18. serpentes
hie niomas 7 gif deodlic hwæt hwæt gidrincas ne hie sceððas ofer untrymigū honda onsettað 7 wel
tollent et si mortiferum quid biberint non eis nocebit super aegros manus imponent et bene 15
hia habbent (sic) 7 drihten soðlice æfte[7] ðon sprecende wæs him ginumen wæs on heofnum
habebunt. 19. Et dominus quidem Iesus postquam locutus est eis assumptus est in coelum et
siteð to ðær swiðra godes ða ilco ðon færende bodadun eghwer drih miðwyrrende 7 word
sedet a dextris Dei. 20. Illi autem profecti praedicauerunt ubique domino cooperante et sermo-
trymende mið fylgendum becnun
nem confirmante sequentibus signis.

[MS. Cott. Nero
D, IV.]

onginnes foresægdulise eusebies
INCIPIT PRAEFATIO EUSEBII.

eusebins ðe carplanisca ðam broðer in drihten hælo
EUSEBIUS CARIANO FRATRI IN DOMINO SALUTEM.

20

gelæred sum oðer alexandrinesca mið micile bigeong 7 ac hogahscipe enne i an us fore feower
Ammonius quidam Alexandrinus magno studio atque industria unum nobis pro quattuor
godspellum of forleort 7 forðon ðrea godspelleras i ðara godspellefa bisen i ðoht buta ðam ongelicum 7 ða bihaldne
euangeliis dereliquit. namque trium euangeliorum sensus exceptos similes contentusque
mathis godspell swelce to anum efne geworden a i geworhta to cruite (? ðenutte) swa 7 hiora i ðara ilca swa feolo
Matthæi euangelio quasi ad unum congestos adnexuit ita ut eorundem quantum

www.libtool.com.cn

to gebyres redes æffylges utueltice (sic) betuht toslitten sie geseen soð i ahuan þ hal
ad tenorem pertinet lectionis sequens iam stilus interruptus esse uideatur. uerum ut saluo

liohoma oððe gearung oðerra ðis i þ is godspell syndriga j ða hamcuða stowa of ðam
corpore siue textu ceterorum hoc est euangelium (sic) propria et familiaria loca in quibus
gelic i ilca j swae gelic gecuedon gewutta ðu mæht j mið soðe gesæcca onfenge buta tua of ðam ðegden (l. fo-
eadem similiterque dixerint scire possis ac uere disserere accepta occasione ex praedicti
resgeden) uer gesetnesa oðera rehtnissa teno of tal ðe mercas i tacnas ic gemercade ðara særest feuer
uiri studio alia ratione decem numero tibi titulos designaui. quorum primus quattuor

in him gehaldæs talā in ðam gelicra of allum gecueden aron
5 in se continet numeros in quibus similia ab uniuersis dicta sunt Mattheo Marco Luca Iohanne.
æftera in ðam ðrea ðirða in ðam ðrea fearða
secundus in quibus tres Mattheus Marcus Lucas. tertius in quibus tres Mattheus Lucas Iohannes. quartus
in ðam ðrea fifta in ðam tuoge seista in ðam tuoge
in quibus tres Mattheus Marcus Iohannes. quintus in quibus duo Mattheus Lucas. sextus in quibus duo
(l. Marcus) seofonda in ðam tuoge eahteða in ðam tuoge
Mattheus Iohannes. septimus in quibus duo Mattheus Iohannes. octauus in quibus duo Marcus Lucas.
nioða in ðam tuoge teiða in ðam suindrige of oðrum sundarlice awuritan
nonus in quibus duo Lucas Iohannes. decimus in quibus singuli de quibusdam proprie scribserunt.

of ðon ec ðara uendra mercunga þ is rehtsmeawung berhta soðlice hiora sago ðys is j forðon ðerh
10 equidem subiectorum titulorum id est argumentum clara uero eorum narratio hæc est. etenim per
syndriga stowa godspella oððer tal gesege bið togesetet heartlice i lythuon onginnes from ðma
singula loca euangeliorum quidam numerus uidetur adpositus paulatim incipiens a primo
æffðon ðy æfterra siðða ðrea j ðerh endebrednisse ðara bocana ende wið ðe gaes i gefæres ðonne ðerh sun-
dein secundo postremo tres et per ordinem librorum finem usque progrediens. itaque per sin-
driga talo tal ðerh bishead inbigetas i infudas insetena gebecnas i getacnas to çhwæm of
gulos numeros supputatio per minii distinctionem inuenitur inserta significans cui de
tenum mercum togesetet tal oncnawes swælce soðlice særest wuteltice is in ðam forma gif ec in
decem titulis adpositus numerus dinoscitur. ueluti siquidem primum certum est in primo. si uero in
ðam æffra j ða ilca wisa wið to tenum gif soðlice from ymbcærrad an sæs hwele of of feour god-

15 secundo et eodem modo usque ad decem. si igitur euoluto uno qualicumque de quattuor euan-
spellum sæs hweleum ðnearde i heafodueard ðu wælla instonde j oftgejuuta ða ðe gelic sægdon j stowa i styde
geliis cuilibet capitulo uelis insistere et rescire qui similia dixerint et loca
sundria oncnawa anra gehwele in ðam gelic aron ðesprecon æff anum ðoht swæ hwæs haldes ðu æst redende
propria agnoscere singulorum in quibus eadem sunt prolocuti eiusdem sensus quemquem tenes religens

foregeseted tal j is to soecanne hine in ðemercuno ðene sæteawes mercunges undermercad sona gewuta
propositum numerum quaesitumque eum in titulo quem demonstrat tituli subnotatio continuo scire

ðu mæht of oferwritennum ðas in foruuard fore genotad ðu infindes ðon þ swa monig of ðam ða
poteris ex superscriptionibus quas in fronte notatas inuenies quia ut quot de his quae
ðu insoecas gelicra cwedon cymeð gæe i ec soð to oðrum godspella ðerh ðon ilco tal ðene nimenne
20 inquires similia dixerint. ueniens etiam ad reliqua euangelia per eundem numerum quem continent
ðu gesist togesetado i gegeadrad ðerh sundrigo talo j ec ða in hiora suindrigum stydum i stowum ongelica
uidebis adpositos per singulos numeros atque eos in suis propriisque locis similia
gecwedon ðu onfindes
dixisse repperies.

gesægd is ðesægdnisse eusebii
EXPLICIT PRAEFATIO EUSEBII.

GLOSSARIUM.

A.

â (**â**) *syllaba vocibus quibusdam praefixa vim indefinitivi impertit.* âht (**â**wiht NA aught) *aliquid* 30³⁹ nâht (nân wiht NA naught) *nihil* 20²³ 29⁹ of nâhte *e nihilo* 18¹⁹ 19¹. nâhtlice *nequiter* Ps 36⁸⁻⁹ âhwâr *usquam* nâhwâr (nâwâr) *nusquam* 31⁸ âghwæðer *uterque* B 287 1636. âgðer *utrumque* 22⁵⁻²¹. âlc *unusquisque quisvis quicumque* 17¹⁸ 18²¹ 22²⁴.
â (**âw** **â**) *semper.* (MA ai ay. in ai in *aeternum* EPs 5¹² 9⁶ 29⁷ til ai in *seculum* EPs 102¹⁷). *êce sempiternus aeternus* 18¹⁵ 21⁴⁴ = *êce gl. Euv. nordh s. v. êcelic* (êcelic B 61¹) *aeternus* Ps 23⁹ Hn 189 *perennis* Hn 14. *êcelice aeternae* 22³⁸ *perpetim* Hn 29 56. *êcnys aeternitas* 18¹⁷ 19¹⁷ 22¹². *âfre semper* 18¹¹⁻³⁹ *unquam* B 70 1314. *nêfre nunquam* 19³¹ 20⁴⁸ B 247 1460. (MA in ever in *aeternum* EPs 91⁹ in ever mare in *aeternum* EPs 124²). *êr prius antea* 18²⁷ 22⁴⁴. *êror prius olim. êrest primum primo* 17³¹ 18¹⁵. *êrmergen, m. diluculum* 25²⁴ se *êrmerigen* Hm 1, 74 on *êrmergen diluculo* Ps 56⁹ 107³ Ps. St. Hn 201. *êr* (*êra êrra*) *prior. êrra prior primordialis* 18¹⁹ on *êrne mergen diluculo* 24²⁸ *êr, c. dat ante* 24²⁷ 29¹. *êr, c. cont priusquam* = *êrþan antequam* 19²⁷. (MA ar til *priusquam* EPs 57¹⁰ or *priusquam* EPs 128⁶). **â** (**âw**), *f. anom lex* 18² 22²⁴ *matrimonium* 22²² v riht.
âbæd *âbæde* v *biddan*.
âberst v *berstan*.
âberð v *beran*.
âbret v *bregdan*.
ac (**ah**) *sed* 17²⁸ 19⁴³ 22¹⁴.
âcumendlic v *cuman*.
âcwealde v *cwellan*.
âdre (**âddre**, **êdre**), *f. vena* 21¹⁵ 27¹⁴.
âfen, *m. vesper* 23¹⁸ *âfen cwom* B 1235. *âfenglôma crepusculum* 25²¹ = *âfenglomung* Hn 16. *âfensteorra Hesperus Venus* 18³⁵ 25²¹ 29²⁷. *âfnian vesperascere* 28⁴. *âfnung vesper* 24³¹⁻⁴⁰ Hm 2, 182 242 266.

âfter, *c. dat post* 17³⁰ 20⁴.
Ægypte *pl. tant Ægyptii on Ægyptum* Ps. Th 105¹⁸ fram *Ægypta lande* 22¹⁷ of *Ægyptanlande* 22¹⁸ **Û** *Ægyptiscan Ægyptii* 26³. **âgðer** v **â**.
âlan *incendere. âlincg combustio* Hm 2, 590. *onâlan incendere* 29¹⁰.
âlc v **â** (**â**).
âlemidd. on *âlemiddan in centro* 27¹¹ 28¹¹ Hm 2, 254 *Hexam. N* 24.
âlmihhtig *omnipotens* 17¹⁵ 19⁵ v *mæg*.
âlpeðdig *peregrinus* 17⁹ *twegen landes menn* J *ân âlþeðdig* Hm 2, 26. *âlpeðdisc* *Andr. G* 2⁸ v *þeðd s. v. þeow*.
âmtig *vacuus* 25¹⁶.
âne *ânig ânlipig* v *ân*.
âppel, *m. pomum malum* 20⁶ 27¹.
âr *êrest êrmergen êrnermergen êrra êrþan* v **â** (**âw** **â**).
æt, *c. dat ad in apud. ab de. æt fruman in initio* 17¹⁴ 18² *æt þære getimbrunge* 21³⁵.
æt v *etan*.
âwe v **â** (**âw** **â**).
æðele *nobilis* 17⁹ *æðellice gefexod nobiliter comatus, quemadmodum nobilem decet* Hm 2, 120 154. *æðelboren generosus nobili loco natus* Hm 2, 117 118 160 *ge æðelboren ge þeowetling* Hm 1, 92. *æðelborennys nobilitas* 19⁹ Hm 2, 118 *stemma* Hn 47.
æðryt *taediosus* 30²⁷ Hm 1, 88 2, 2 374 *fore æprote i longunge taedio* Ps 118²⁸. *æpretnys taedium* Hn 25 *æprytnes* Hn 133.
âgan *possidere habere* 21⁴⁵. *âgen proprius* 17²⁴ 19¹⁰ 29²⁸.
âht v **â** (**â**).
alan *alere pascere cf. Lus (nordh)* 11⁴⁴: *gie aron suælca byrgenna. ðaðe ne foedað i ne alað i sêdeaweð. eald ætate provecus vetus* 22²⁴ 25²⁷ 26³⁶ *compar mîn yldra mæg B* 468 *superl se yldesta* 21²⁸ *yld et yldo, f. senectus* 22²² 29¹ *seð yld æctas* Hm 2, 58 *six ylda sex æctates* Hm l. c. *âdl nê yldo* B 1736 *atol yldo* B 1766.

yldran parentes maiores. ealdor, m. prínceps auctor 17²⁵ 20²³ *primas* Hn 115. *ealdorlic principalis* Hn 1.
Albin, *nom. propr viri, qui et Alohuini (fant amicus)* LV 8 9 36 *Alauinus vocatur*.
ân (**ân**) *unus* 17²⁷ 22⁴² 26¹¹ *nân nullus* 17²⁶ 20⁵⁻²⁴⁻⁴⁴ 22⁴³ *nânne (sg. acc. m) nullum* 19³⁴. *âna solus* 19³⁵. (MA *ane solus* EPs 76¹⁵). *ânfeald simplex simplus* 19³⁰. *ânnys unitas* 19¹² *in ânnisse in unum* Ps 47⁵ 48³ 70¹⁰. *ânlipig singulus* Hm 2, 574. *ânlipig singulus* 19²¹ Hm 2, 512 570. *âne semel* 27³ *Hexam. N* 8 Hm 1, 168 2, 276 290. *cf. âne siða semel* Ps 61¹² 88³⁶ *âne J ððre siða* Hm 2, 302. *ânig ullus nonnullus* 22². *ânlfc (ânlfc) unicus formosus. ânlfc aureus* Hn 24 105 127. *Cf. MA aneli unicus* EPs 24¹⁶ 101⁸ *solus* EPs 71¹⁸ 134⁴ 148¹³. *anes (enes) semel* EPs 88³⁶ *onis TDL. Th* 53 (*cf. ens aliquando Rgg* 59⁵) *in anness in solitudine* EPs 106⁴ of *anness in solitudine* EPs 101⁷.
and *et*.
anda *invidia* 18¹ *zelus yfel bið se anda þe andað ongean godnyssse. J se anda is gðð ðe mid lufe andað ongean yfelnyssse* Hm 2, 54. *Cf. MA onde spiritus* *Alis* 3501 *Capgr. Hing* 66 *invidia* *SS* 1028 *Scot aynd (the Brus* 82⁴¹) *eynd i end spiritus* *Jam et Prompt. Parv s. v. oonda*.
apostol, *m. apostolus* 22⁶ Hm 1, 26.
âr, *f. honor praesidium gratia divitiar. ârian honorare* *Sal. K* 188 Hm 2, 184 *adorare* Ps. Th 181⁷ *parcere* B 598 Hm 2, 62. *geârian parcere* 23⁵ Hm 2, 126 *honorare honorificare* Ps 49²³ Hn 187 Ps 86¹⁸ Ps 138¹⁷.
âxian *interrogare* 18⁴⁶ 21⁴⁶ *âxung interrogatio* 17¹³ 18⁴⁴ 23¹².

B.

Babillonie, *f. Babylonia* 21³⁶.
bæc, *n. tergum dorsum. underbæc a tergo retro retrorsum* 18⁴⁰ 22⁴⁴. *MA back dos gl. rel* 2, 78.

bærstan v berstan.
 bæð, n. *batneum pl baðu Hm 1, 86. ba-*
ðian lavare Or. Barr 108. beðung lotio
Hm 1, 86. gebeþian lavare Hm 1, 86.
gebeþod lavatus mitigatus 26³⁵⁻³⁶.
 be *praep. c. dat iuxta secus secundum in*
be his regolum 26²³ be þan ðe secundum
quod 29¹³ be de 17¹¹ 22⁶.
 beáccen, n. *signum. bæcnian bñcnian signifi-*
care innuere Ps 34¹⁹ gebñcnian significare
portendere 30³.
 beáð v beðdan.
 beald *audax. bealdian audacter agere B 2177.*
gebild audax Hm 1, 72. gebylde, n. con-
scientia Hm 1, 2. gebyldan audacem fieri.
part. praet gebyldeð Ex 130³¹ gebyld 20²²
Hm 1, 52 310 372 2, 390.
 bearn, n. *filius 23⁵ bearnteám, m. sobolis*
procreatio 22²³.
 béc v béc.
 béc, f. *precatio preces 28²⁰ oraculum Hn*
109 precatu Hn 138 preconium Hn 146.
 beðdan (beáð budon boden) *offerre B 385*
praecipere iuhere 21⁴⁰ bebeðdan praecipere.
bebeðt praecipit Hn 21 beþft Hm 1, 178
beþft Hm 2, 228. is beboden praecipitur
27²⁰ bebod, n. mandatum praeceptum
17²⁹ interdicitum 17³⁴ twá bebodu Hm
1, 232 him bebeáð Mired bebod on godes
noman K 2, 131. forbeðdan vetare for-
boden vetitus 17²⁷ 19²⁵ bodian praedi-
care nuntiare annuntiare 21³⁴ 22²⁸.
 beðn *verb. anom esse fieri sg ic beðm (blóm*
beð) sum i ero þú þft (bist 20⁷) i bis
eris Ps 17²⁶ he þft (bið) pl beðð 21⁴⁵
23⁶ subiunct. sg beð pl beðn 19⁴⁵ im-
perat. sg beð pl beðð. inf beðn 19⁶ 21³⁵
23¹ gerund tó beðne Ps. Th 43⁵ part.
praes beðnde.
 beorgan (bearg i bearh burgon borgen) *defen-*
dere protegere beorge þú þinum life Apoll.
Tyr. Th 8 beorh ðé Hm 2, 310. bebeorgan
defendere cavere bebeorh þé þone bealonið
B 1758. gebeorgan servare tueri him syl-
fum gebeorgan 22³ Hm 2, 36 ús bið ge-
borgen Hm 1, 56. gebeorh gebeorg geberg,
?n. refugium geberg refugium Ps 9¹⁰ 45²
58¹⁷ 89¹ gebeorh firmamentum Ps. Th 30⁴
gebeorhlic intolerabilis Ælfr. Sms 340. burh,
f. anom urbs sg. nom. acc burh 22¹⁵ 26¹²
gen burge ?21³⁶ dat byrig 22¹⁶ 28²⁰
pl. nom. acc byrig gen burga dat burgum.
 beorht *splendidus candidus 18³⁷ 24²⁰.*
 beran (bær bæron boren) *ferre portare þú*
berst Hm 1, 202. (he) berð 30¹⁰ berð
áweg Hm 2, 160 byrð Hm 1, 182 Basil.
N 36 40 46 byreð B 296 448. áberan

portare supportare 30³³ sustinere 27¹³
30¹⁸ unáberendlic intolerabilis 28¹² for-
beran tolerare 20³⁴ geberan ferre gignere
þæt cild Crist wearð geboren ágean of Egip-
tan Christus infans ex Aegypto relatus est
Chron. Sax a^o 3. geboren natus 22¹⁵ ge-
byrian accidere competere 27¹⁷ ne him náht
tó þám cynecygne gebyrode Hm 1, 80.
 bernan v byrnan.
 berstan (bearst i bærst burston borsten) *rumpi*
frangi B 818 1121. forberstan dirumpi B
2680. útáberstan crumpere 31¹⁸ ætberstan
effugere evadere evolare 22⁴³ Hm 2, 248.
brastlian strepere crepare 31²¹ Hm 2, 196
Hm 1, 68 2, 508. MA brastlien gl. Lj. Scot
to brast to burst Jam. the fyr out syn in
blesis brast the Brus 79⁷¹.
 betera v göd.
 beþian gebeþod v bæð.
 biddan (bæð bædon beden) *rogare petere pre-*
cari ic bidde B 1231 ðú bitst Hm 2, 56
he biddeð Basil. N 44 he bitt Hm 1, 156
2, 36 102 182 heð bæd 22²² se witega
bæd æt gode þæt .. 30³⁶ imperat bide Hm
2, 238 Basil. N 52. ábiddan exorare flagi-
lare 28¹⁸ 30³⁵ Hm 1, 170. gebiddan orare
adorare Hn 74 108. gebæd oravit 30³⁸
gebed, n. oratio 20¹⁶.
 biðð v búgan.
 binnan binnon v in innan.
 bist v beón.
 bláð, f. *herba 30²³. Cf bláwan.*
 bláð v bláwan.
 bláwan (bleðw bleðwon bláwen) *flare 30¹⁹*
31¹ útbláwan efflare 30¹¹ bláwung fla-
tus 30²⁶ Hm 2, 568. bláð, m. status spi-
ritus 30²³ 30³⁴ Hm 1, 502 2, 140 Hexam.
N 18 Hm 2, 92. bláðe i gáste spiri-
mine Hn 43 gloria prosperitas B 18 Gr.
DM 851.
 bleð (bleoh), n. *color 21²⁵⁻²⁷ 29¹⁵ bleoh*
color Hn 21 bleoh colores Hn 23. gebleoh
colores Hm 2, 464.
 blóð, n. *sanguis 19³⁸. MA proverbialiter blóde*
and báne EPs 105³⁸ 109⁶.
 blótan (bleðt blóten) *immolare sacrificare Gr.*
DM 32 Diesend 313. nordh bloetsia blood-
sia gebloetsia gebloetsia benedicere gl. Evv.
nordh gebloetsian benedicere 21⁴²⁻⁴⁶ con-
secrare Can. Edg. VIII ALL. Th 396.
 blówan *florere 26⁴² 30²³ blóweð efflorebit*
Ps 131¹⁸ bleðw refluuit Ps 27⁷.
 bóc, f. *anom liber sg. nom. acc béc gen. dat*
béc pl. nom. acc béc gen. bóca dat bócum
béc libro 17¹² béc libri (pl. nom) 24⁵
bócum libris 18²⁷ Cristes béc evangelium
Ælfr. ep. pastoral ALL. Th 452 Hm 1, 28

70 78 136 seð feðwerfealde Cristes béc
quatuor evangelia Hm 1, 194 2, 402. béc-
lic biblicus ad literas pertinens doctus Hm
1, 4 86 2, 118 on bóclícum cræfte in scientia
17⁷ æfter bóclícum andgite secundum eru-
ditorum intellectum 25²⁵.
 bodian v beðdan.
 bógian gebógian v búan.
 bósm, m. *sinus 23²¹. MA in bosume in sinu*
EPs 88⁵¹ bosum sinum EPs 128⁷.
 bráð *latus 24⁵ 28⁴⁰ unbráð non latus 24⁶*
bráðu, f. latitudo Ps 17⁵ bráðnys latitudo
superficies 24⁸ 25¹ 31⁵⁻²² Hexam. N 8.
 brastlian v berstan.
 brecan (bræc bræcon brocen) *frangere. ábre-*
can frangere effringere. upábrecan erumpere
ebullire 27³ broc, m. acgritudo Hm 2, 24
176. brocung acgritudo Hm 1, 472. bro-
cian vexare affligere K 2, 116. gebrocian
vexare affligere Hm 1, 472 474 476 K 2, 113.
 bregdan (brægd i bræd brugdon i brudon brog-
den i broden) trahere stringere neclere.
ábregdan retrahere 18¹⁰ ætbregdan auferre.
Hm 2, 88 99 322 326. gebregdan constrin-
gere plectere B 1664. Cf. MA he bræid ut
his sweord Lj 1, 321⁸ he braid hine (æc
þone brand) of þære scæðe Lj 1, 349⁸
thorough the heorte brede the steil Alis 3252
breide adune Rð. Gl 22.
 bréðst, n. *f. pectus 20⁸.*
 bréðer v bróðer.
 bringan (bróhte bróhton bróht) *offerre addu-*
cere offerre proferre. gebringan deducere
20¹⁷ Hm 1, 8 164 198.
 bróðor bróðer, m. *anom frater sg. nom.*
gen. acc bróðer (bróðor 20⁴⁰) dat bréðer
22²⁰ pl. nom. acc bróðru gen bróðra dat
bróðrum.
 brýð (bréd), f. *sponsa uxor 19³⁸ bréðbúr,*
n. thalamus Hn 34 103.
 bryne v byrnan.
 brýtan = bréðtan (bréat bruton broten) *fran-*
gere destruere B 1713. ábréðtan penitus
frangere exterminare Ps 36⁹ 77⁴⁵ 79¹⁴
145⁸ tóbrýtan confringere conterere 20¹⁴
Hn 62 115 Hm 1, 468 terere Hn 9 at-
tere Hn 17.
 búan (búde gebún) *habitare colere. búgian*
colere incolere Hm 2, 142 190. bútan bú-
gigendum sine incolis Hm 2, 122. gebú-
gian gebógian incolere 21³⁰⁻³¹⁻³².
 bucca *hircus caper capricornus 25³⁶ Cf. Gr.*
DS 85 (25).
 bufan bufon v ufan.
 búgan = beðgan (beáð bugon bogen) *æc flectere*
heð biðð 27¹¹ c. tó se submittere se sub-
icere 22⁴⁶ Hm 2, 18 (cf. MA muchel

folo him to bah i beh Lj 1, 410¹⁶) se incurvare adorare Hm 1, 70 considerare bngon tó bence B 327 1013. ábedgan ábúgan se incurvare adorare Hm 1, 24 cedere 19⁴² Hn 14 99 discedere B 775. forbúgan declinare vitare 18¹⁴ Hm 1, 28 82 180. gebúgan se submittere 22⁴³ Hm 2, 26. oubúgan 20²⁷ Hm 2, 18. gebégan gebígan curvare flectere subitocere 23¹⁰ Hm 2, 300 gebíged flexus 30³⁸. gebégan redigere Ps 72²⁰ Ps. St. Hn 201. gebégian coronare Ps 5¹³ 8⁶ 102⁵ Cf gewuldorbeágian s.v wuldor. burh v beorgan. bútan búton v út. byrnan beorman brynnan (bearn i bran bur- non i brunnon bornen i brunnen) ardere 22²⁹ bryne i bladesige flammescat Hn 10. forbyrnan ardendo perire seó eorðe for- bearn 22³⁵. bærnan cremare. forbærnan incendere comburere 22⁴⁰ 26²⁷ 30¹⁵ Ps 82¹⁵. bryne, m. ardor 28¹² Hn 10 26. Cf. MA brint i brend exarsit EPs 105¹⁸ þal brent exarserunt EPs 117¹². brennand ar- dens EPs 7¹⁴ brinnand the Brus 78⁵⁶. bysmorlice v smer.

C.

can verb. anom. praet. praes posse scire sg ic can B 1180 þú canst A 68 i þú const B 1877 i þú canne Ex 458³⁴ he can B 392 i he con B 1739 pl cunnon 27¹⁸ B 50 162 1355 cunnun noverunt Ps 9¹¹ praet. sg ic cúðe B 372 þú cúþest he cúðe 17⁷ seðe cúðe B 90 heð cúðe B 1445 pl cúðon B 119 180 182 418 1233 inf cun- nan Ex 316⁶ Ps. Th 78⁶ part cúð notus 25²⁶ (MA þat ys wyde cowþ Bb. Gl 44.) uncúð ignotus 21⁵. cunnian tentare 20²⁴. ácunnian probare 26²² Ps 80⁸ excusare Ps 140⁴. capian se elevare capað upp sursum tendit i fertur 29¹¹ Scol cap summitas Jam. s.v. Carl, nom. propr Carolus Carles wén Caroli (sc Magni ut volunt) currus i. e. arcturus septentrio 29³¹. coald frigidus 18²³ 28¹³ ofcalen frigidus Hm 2, 248. Cf. Etm 376 CALAN. cennan v cyn. ceðsan (ceás curon coren) eligere. coren lectus electus = gecoren þá gecorenan 21⁴². cyre, m. arbitrium 17²⁵. cêpan negotiare capere captare observare 29¹³ Ælfr. Can 2 Hm 2, 94 566. cild n. anom. infans 24¹⁹ pl. nom. acc cild Hm 1, 84 i cildru Hm 1, 80. cildlice iu- ventis Hn 70. circul, m. circulus 24³⁰ 25⁸⁻²².

cláne purus 18⁷ 19³⁹ 22²¹. clypian vocare 20¹⁸⁻³⁶. cnapa puer 30³⁸. cnæpling puer puerulus Hm 2, 576. cnáwan (cneðw cneðwon cnáwen) noscere. gecnáwan cognoscere 20²⁴. gecnáwe conscius Hm 2, 428 378 510. oncnáwan cognoscere agnoscere 21² Hn 86. tócnáwan distinguere discernere scire 19²⁶ 24⁷. cneow (cneð), n. genu 30³⁸ pl. nom. acc cneow genua Ps 108²⁴ cneowu Hm 1, 48. cnotta nodus 17¹¹ Hm 2, 386. cól frigidulus frigidus B 282 côle cyle, m. frigus cōles frigoris Ps 147¹⁷ cyle 26³³ Hm 1, 84. Cf. Scot to queel Jam. s.v. scōllian refrigerescere scōlige tepescat Hn 26 scōlod 26³⁷ scōlad Ex 213²². cōmon v cuman. corn, n. granum frumentum 27⁵. costian tentare probare 22⁴⁷ 23⁵ costung tentatio Ps. Th 63¹ 65¹⁵ 70¹⁹ 137⁷ 142¹² = costung 19¹⁴ 23⁸. crabba cancer 25³⁴. cræft, m. vis potentia ingenium ars artificium 17⁸. Crist Christus 17¹⁶. cucu vivus 18¹¹ Hm 1, 52 142 2, 26. ácu- cian reviviscere 30²³ K 4, 233. geodcucian reviviscere reoreare geodcuod 22³³ Hm 2, 504. owic = cucu vivus. geowician creare Ps 60¹². geowicad creata Ps 32⁹. cuman cwiman (cwam i cam i com. cwámun i cāmon i cōmon. cumen i cymen) venire 21⁴¹ 24²³. ácuman evadere Hm 1, 4. ácu- mendlic possibilis 20²⁶ tolerabilis Hm 1, 96. becuman venire coenire supervenire an- cidere superare 18³ 20¹⁶⁻³⁵ 25²⁸. gecum- man venire 25²² Hm 2, 312. gecwāme conveniens acceptus gratus 18¹ gratuitus Hn 146. gecwēmednys approbatio com- probatio Hm 1, 180. Cf. MA þou quemed complacuit tibi EPs 43⁴ queming bene pla- citum EPs 146¹⁰. cunnian v can. cwaclan tremere crepitare 20⁴² þá tēð cwa- clāð Hm 1, 192. cwæcade tremuit Ps 96⁵ Hn 203. cwalu v cwelan. cwelan (cwæl cwêlon cwelen i cwolen) perire mori inopia 30¹² = ácwelan Hm 1, 58 2, 208 hungre ácwolen Chron. Sax s. a^o 894 MA et dial queal queel. Lj 3, 880⁹⁻¹⁸ decies legitur quelen mortui sunt. cwild (cwyld), m. pestis lues plaga 30²²⁻²³. cwalu, f. caedes 17³⁶. cwale nece Hn 85. cwellan (cwealde cweald) necare. cwellere, m. in- terfector carnifex Hm 2, 478 (MA quelle

Alie 8653 3994). ácwellan necare 20⁴¹ (MA aquelle gl. Alie). cwellan v cwelan. cwēman v cuman. cweðan (cwæð cwêdon cweden) loqui dicere declarare cwist þú dicis? Gr. Gr 3, 761 4, 834. cwæð dixit 17¹². þæt he cwæde ut dicet 21⁴⁷. gecwēðan dicere declarare gecweden dictus 18³⁰ 19⁷ mid fif stafum gecweden Hm 1, 92. cwide, m. dictum sermo se nihsta cwide testamentum K 2, 380. cwyddian dicere Hm 1, 864 2, 888. cwyddung dictum sententia 27¹⁷. cwyddung v cweðan. cwyld v cwelan. cyfes, f. pellex conoubina 22²² = cefisse gen an, f. R 68¹. cyle v cól. cyn cynn, n. genus gens tribus 22¹⁰. pl. nom. aoc cynn Hm 2, 206. cyning cynineg ky- ning kynineg rex 17⁸ 22⁵⁻⁸ 21³⁵. cynd natura. gecynd, n. f. natura 18¹³ 19²⁴ þæt gecynd Hm 1, 38 360 2, 370 464 nis nēnigu gecynd Sal. K 889. pl. nom. aoc gecynd et gecynda Hm 2, 206. gecynde naturalis ?him gecynde 29¹⁵ gecynde lic naturalis 18³ 29¹⁶ cennan gignere edere declarare notum faere ?cen þec mid cræfte B 1219 of. MA kennen declarare Lj 2, 39⁴. kenne docere EPs 50¹⁵ gl. P. P. ácennan gignere procreare 21³⁸ 22⁹ 24¹⁹ 28³⁷. cyre v ceðsan. cyrr, m. versio et wám cyrrum bis Or. Barr 74. cyrran vertere reverti redire. gecyrran reverti redire 22¹⁷ 26¹³ Hm 1, 56 de- vertere Hm 1, 580 2, 584.

D.

dæd v dōn. dæg, m. dies 17¹⁸ 22³⁰. pl. nom. acc dagas gen nonnunquam dagena dierum Hn 4 13 15 et dagena Hn 27. dægeréd 23³⁹ i dæ- gréd 25²³ n. aurora diluculum tempus matutinum. degréd aurora Hn 201 cre- pusculum l. c. dæghwamlic i dæghwomlic quotidianus Hm 2, 118. dæghwamlice quo- tidie 19⁴⁴ = dæghwomlice 25¹⁰ dæg- hwonlice 29²⁰ Hm 1, 46. dægmæl, n. signum diei 27²⁵ ? horologium Gr. Gr 2, 451 509. dægsteorra Lucifer stella 29²⁷ Hn 6 27. dagian lucescere 28¹. dæl, m. pars se dæl Hm 2, 92. pl. nom. aoc dælas 28¹⁰ dælan dividere. bedælan pri- vare 30¹³ Hm 1, 346 494. (Cf. MA rædes bidæled Lj 2, 81¹) tóðælan dividere dis- tribuere distinguere separare 18¹⁷ 21²⁹

28¹⁶ tódál, n. *separatio* Hm 2, 8 *distinctio* Hm 1, 48. *diremtio* Hn 22 *distributio* Ps 77⁵⁴. tódálnys *divisio* Ps 135¹³. dilgían dylgían *delere* Gr. Gr 2, 45. ádylegían *delere destruere* 17³⁵ 28¹⁹. adilgían Ps 9⁶ 17⁴³ Hn 128 Ps. Th 108¹³⁻¹⁵.

gedafenlic *decens aptus conveniens congruus* 24³³ Hn 38. gedafnían *decere convenire congruere* 19⁴ 21³⁹⁻⁴⁷.

deád *mortuus* 19⁴¹ 20²⁹. deádlíc *mortalis* 20²⁹ 30¹². Cf. MA dedelike *mortalia* EPs 78². deádan dýdan *occidere*. ádydan *destruere* 22²⁹ ádydde *destruxit* Hm 2, 60 122. ádyddon *destruxerunt* Hm 2, 302 ádyd Hm 1, 404 2, 192 í ádydd *destruatus* 21¹¹ Hm 1, 492 2, 208 218 240 490. deáð, m. *mors* 17²⁵ 18¹¹.

dear verb. *pract. praes audere* sg dear dearst dear pl durren *subi. sg durre* pl durren. *pract. sg dorste* pl dorston. inf dearan dýran gif ic dorste si *auderem* 23¹³.

déma *iudez. fordéman condemnare* 22³⁸. deofol, m. n. *diabolus* 17²².

deóp *profundus* 23²². deóplíc *profundus* 25²⁶. deótr, n. *animal fera bestia* v wilddeór. de-órcyn, n. *animalium genus* 23³¹.

derían *nocere laedere* 31¹⁸ 18³. derigendlic *nocivus noxius* 20¹⁸ Hn 5 10 14 87 93 138. deðð v don.

dígol digel deðgol *ocultus* 20⁵ 21¹⁴ 23²⁶ þá digían *secreta* Hn 33 diglu *secreta* Hn 139. bedígílian *occultare* 20⁵.

dihht, n. *issuum directio constitutio dispensatio optio* be godes dihte 23³⁵ Hm 1, 40 hit stent on úrum ágenum dihte Hm 1, 52 172. dihtan *dictare* Hm 1, 186. dihtere *commentator* GÚðl. G 4 6. gedihhtan *ordinare parare constituere* 31⁶. Cf. MA I diht dight paratus EPs 37¹⁸ 107² *compositus* EPs 143¹² dight paratus the Brus 46⁵⁸ 55³⁹.

discipul, m. *discipulus* 22⁴⁵ Hm 2, 266 320. dóhtor, f. *filia* sg. dat doehter *filiae* Ps 9¹⁵ í dehter Hm 2, 26. pl. nom. acc dóhtra 22⁴⁰ í dóhtra Ps. Th 143¹⁵.

dón (dyde dydon dón í gedón) verb. *anom. facere agere reddere* he deðð *facit* 19⁴¹ dóðð *factunt* 18¹³ dyde *fecit* 18² 20² dare dón edleán 22³⁷. gedón *facere reddere* 21⁴² bíðð áweg gedón *removebitur* 20³² gedón tó deáðe Hm 1, 26 gedóm *faciam* Hn 196. (Cf. MA don out of tune *foreiner gl. rel. 2, 80.*) dáð, f. *factum actio* 20³⁷ 22².

dorste v dear.

ondráðan (dreórd í dréd dreórdon í drédon dréðem) *timere pertimescere* ondráðað him godes naman 24¹⁷.

dréðan v drífan.

drécan drécan *vezare affligere turbare* 19⁴⁴ Hm 2, 540.

dréðan *turbare proturbare urgere* (of dréðan s. v drífan). dréðende *turbidas* Hn 127. gedréðan *turbare* B 1417. gedroesfed *turbatus* Ps 6⁸. gedráfednys *tribulatio* 21²¹ turbo Hn 127 gedroesfednis *conturbatio* Ps 30²¹ *confusio* Ps 70¹³.

dréncan v drincan.

dréogan (dréah drugon drogen) *exerere pati tolerare. drohtnian versari* Hn 44 *degere* Hn 113. Hm 2, 60 78. drohtnung *conversatio* 24²¹ Hm 2, 116 120.

dréópan (dréap drupon dropen) *stillare* Etm 576. dréóþían *stillare* Ps. Th 71⁶ *destillare* Ps 67² dréspung *stilloidium* Ps 64¹¹ 71⁶ dropa *gutta* 31¹⁴ Ps 44⁶ of réndropa. dropung *stilloidium* Ps. Th 64¹¹.

drífan (dráf drífon drífen) *pellere exerere munus í negotium manguere* drífan Hm 2, 94. dréðan *pellere. ádréðan expellere* Basil. N 44 Hm 2, 170. tódréðan *dispellere* 23⁴⁰ 26³⁴ 30²⁹ *Hexam. N. 8.*

dríge dryge *aridus* 18²³. ádrígan ádrígean *exsiccare* Ps. Th 73¹⁵ *tergere* Hn 49 *abstergere* Hn 23 26. ádrugían *arescere* Ps 36² 89⁶ = ádrúwían Hm 2, 354. ádrúwod 21¹¹. drugung *siccitas* Ps 77¹⁷.

drincan (dranc druncon druncon) *bibere. drenc, m. potus* Hm 2, 158 202 *haustus* Hn 103 *potulum* Hn 31. dréncan *potare* Ps 59⁵ *dryncton potaverunt* Ps 68²². ádréncan *submergere* 21²⁷ Ps. Th 105¹⁰.

drohtnung v dréogan.

dropa v dréópan.

drúwían v dríge.

dún, f. *mons* 30³⁸ seð dún Hm 1, 120. dúne ádúne *deorsum ádúne* 23³⁶ 29³¹.

dwelán (dwæl dwálon dwolen) *errare. dwolian errare* Ps 57⁴ 94¹⁰ 96³ = dwelían þá dwelígeðan *steorran stellae errantes planetae* 18²⁶⁻²⁹ gedwelían = dwelían. gedwyld, n. *error* 18³⁰ 22²⁷ pl gedwyld *errores* Hn 114. Cf. MA made to dwelie *seduzerunt* Ps 106⁴⁰.

dýðan v deáð.

dyde v dón.

dylgían v dáðl.

E.

eá, f. *anom. fluvius aqua* seð eá 27¹ ealle eán *omnes fluvii* 21¹⁵ 27¹³.

eác *etiam quoque* 17²² 22²⁹ 28³³ (ne eác *neo neque* 17³⁷). eác swilce *quoque* 24⁹ Hn 40 146. eáca *augmentum additamentum. tó eácan c. dat praeter tó eácan þám*

dagum 28²⁵ þær tó eácan *insuper* 20⁴⁰ 25⁴¹. Cf. MA þai eked *addiderunt* EPs 63²⁷. eáge, n. *oculus* 23²⁰. eáwían eáwían *ostendere. steówían apparere* 25¹⁸ 30¹. steówod *manifestus* 20³⁷.

eahta octo 18³⁶ 26² eahtoða *octavus* 25³⁵. eal eall *omnis totus* 17¹⁶ 26⁴ eal *omnino* 26³⁶ mid ealle *omnino* 20¹⁵ (mid alle Crane B 3614). eallunga *omnino prorsus* 17¹³ eallunge 25¹⁰. eal swá...swá *aeque* .. ac 23²².

eald ealdor v alan.

eard, m. *terra regio sedes habitatio* 21⁴⁵ 27²⁹. eardian *habitare* 28¹¹. Cf. MA I erded with erdand *habitavi cum habitantibus* EPs 119⁵.

earfoð *difficilis* 31⁷ Hm 1, 164. earfoðnys *difficultas labor* 31⁶ *tribulatio* 20²⁵ Hm 1, 476.

earnian *merere demerere sibi comparare. geearnian mereri* 18¹³. geearnung *meritum* 17³⁷ Hm 1, 16.

eást *orientem versus east* of Ongle Ex 319⁶. eástðál, m. *oriens regio orientalis* 21³⁰ 24²⁹. eástan ab *oriente* = eásten 18²⁸. eástweard *orientem versus* 18²⁸. eástran, f. *plur pascha* Hn 56 82 eástron 26¹⁷. eásterdæg, m. *dies paschalis festum paschale* 25³⁰ 27²⁰. eásterlic *paschalis* 24³² 25²⁸. eástertíð *tempus paschale* 25²⁶ 26¹⁷. eástern *australis orientalis. eásternes eot* Hn 22. eásterne wind *subsolanus* 30²⁰ þá eásternan *orientales* 27¹⁸.

ebréisc *hebraeus* on þære ebréiscan mægðe *in familia Heber* 21³⁸. Ebréas *Hebraei* Jud 137⁶¹ Ex 323²³.

éce ecellice écnys v á (áw á).

edeucian v cucu.

éfestan éstán *festinare* 22⁴².

eft *iterum secundo deinde* 18³ 21¹⁵ 26¹⁴.

ege, m. *timor horror* 18⁴. egeslic *terribilis* 31¹⁸ þæs egeðlican *horrendi* Hn 47. egeslice *terribiliter* 31²¹.

egyptisc v Égypte.

embe ymbe c. *acc circa circum áfre embe* þæt feórðe gear *quarto quoque anno* 25⁴¹ *circa de se* Damascus þe Abraham embe spræc 22¹² seð fándung þe Jacob embe spræc 23⁸ embe þis we sprecað 24³⁴. V ymbe.

emn (efen) *aequus. emlice aequae aequaliter* 29¹¹ Hm 2, 98 214. emniht, f. *aequinoctium* *Calendow. l 45 et p 22* efenniht Gr. Gr 2, 635 *nom* (seð) emniht 27¹⁷. 22²⁴. 26 *gen* emnihtes 24²⁶. 27²⁹. 35 27²⁸ 28⁷ on þæs hærfestlican emnihtes rýne 24³² *dat* emnihte 26²⁴ *acc* emnihte 24³³ [26²⁸. 21.

31. 32. emnettan *aequare adaequare* 27 27.
geomnyttan *aequare* 24 30 heð geomnetto
comparabat Hm 2, 114.
ende, m. *finis terminus pars latus* 25 1. 14.
endebyrdnys *ordo* 22 12. *endemis pariter*
una simul 24 8 25 10. *endenéxt ultimus*
28 30. *endian finire* = *geendian* 18 8 23 11
26 20. 21 31 22. *geendung finis terminus*
minatio exitus mors 17 18 20 20 28 4. *end-*
lyfta undecimus 25 36.
engel, m. *angelus* 17 3.
Engle pl Angli 17 6 Angle Hm 2, 120 on
Engle in Anglia Ex 154 28 183 28 of Engla
lande Hm 2, 120. *englisc anglicus angli-*
canus 17 7 *englisc Hn* 98. *angliscora An-*
glorum Hn 99 129.
ent, m. *gigas* 21 35 Nambrað se ent Or.
Barr 68.
eode v gangan gån.
eom sum inf wesan *praes. sg eom* eart is
i ys pl synd i syndon *praes. sg was* wære
was pl wæron *subi. praes. sg sý* i sig i
seð pl sýn *praes. sg wære* pl wæron i
wæren *imperat. wes* pl wesað i wese *part.*
praes. wesende praes. part. gewesen. Cf beðn.
ic eom 18 47 he ys 24 35 (hi) synd 18 29
syndon 21 33 was 17 19 wære 17 25 18 47
sý 21 27. nis non *est* 19 39 20 44 næs non
erat 19 24 22 9 nære non *esset* 19 43 22 21
30 10.
eorre (yrre), n. *tra* pl eorru *irae* Ps 87 17.
yrre 22 36.
eorðe, f. *terra* 17 33. eorðlice *terrenus ter-*
restris 20 11 23 27.
eðw v þú.
eðwian v eðge.
etan (æt æton eten) *edere* þú ytat 20 8 he et
Hm 2, 266 he yt 20 10 æt *manducavit*
17 34. *geetan edere vesci* 19 28 Hm 2, 240.
ex, f. *axis* 29 36.
éðel, m. n. *praedium avitum allodium pa-*
tria 24 38.

F.

fadian gefadian *disponere ordinare* 31 5 Hm
2, 606. gefadung *dispositio* 18 15 31 6.
fæo, n. *spatium* þæt fæc 24 4 25 16.
fæder, m. *indecl. in num. sg pater* 17 16. pl.
nom. acc fæderas 27 25.
fær, m. *periculum. færlie subitus* Hm 2, 22.
færlie *subito repente* 30 4.
fær v faran.
fæst *fixus* 18 31 20 27 29 26. fæsthafof *tenax*
Hn 11. gefæstnian *figere confirmare stabili-*
tere gefæstnod fixus 27 11. onfæst (onfæ-
sted) infixus 27 10.
fæðm, m. f. *amplexus cubitus* 21 3. 4. 5.

fåh fåg *varius versicolor. fågetan variare*
mutari 25 5. fågetung *variatio vicissitudo*
Hm 2, 538. Cf. MA ifawed mid blode
Lj 1, 177 23.
fandian *tentare* 22 2 = *áfandian* 19 42 20 18
22 47 23 5. 7. fandung *tentatio* 23 6.
faran (fór fóron faren) *ire proficisci incedere*
he færð 20 9 far 21 41 far þé hãm Hm 1,
126. forðfaran *abire decedere* forð fa-
rende *moriens* 24 20. fær, n. *iter* 28 2 Hm
1, 100 2, 20. útfaer, n. *exitus pl. nom* utfaru
21 40. féra *socius foera gl. Evv. nordh. ge-*
færa socius comes 29 13. ferian *vehere du-*
cere hi þone sanot ferodon tó þære byrig
Hm 2, 518. geférian *vehere* 19 2. féran
ire 17 7 19 2 22 18.
feallan (feðll feðllon feallen) *cadere ruere* heð
fealð 18 25 he fylð 31 14 feallað 29 23
heð feðlle 18 25. áfeallan *cadere decidere*
20 3 29 6. befeallan (on) *incidere in* 17 38.
fearr, m. *taurus* 25 24 pl *fearras tauri* Ps
21 13.
fela *num. indecl. multi. swá fela* tot 21 33.
hú fela *quot* 17 18 18 20.
feld, m. *campus sg. dat felda* Ps 77 12. 43
on Engla felda Chr. Sax a° 871 pl. nom.
acc feldas 26 42.
fell, n. *pellis* 20 29 fel Ps 103 2.
feor feorr *procul* 23 36 24 6 28 3. feor
longe Ps 21 22 þé fyrr *quo remotius* 24 6. feor-
ran e longinquo 17 11. fyrren *longinquus*
remotus 23 20 Hm 2, 122 444. fyrren, ? n.
distantia 18 43.
feormian *hospitio excipere* Hm 2, 434 *puri-*
ficare Lc 3 1. áfeormian *emundare* 22 33
abluere Hn 23 52 53 118 *purgare* Hn 14
22 27 46 91. áfeormode *expiati* Hn 65
ðá áfeormodon *expiatos* Hn 4.
feðrða v feðwer.
feðwer *quatuor* 18 5. feðwertýne *quatuordecim*
25 27. feðrða *quartus* 18 18. 34 22 18. feð-
ður fíðer = feðwer in comp. fýðerscýfte
quadrangularis 21 3 Hm 2, 496 feðwer-
scýfte Or. Barr 68.
fersc *dulcis (de aqua)* 31 5 Or. Barr 68.
fif *quinque* 18 35. fiftig *quingenta* 21 4
25 40. fiftýne *quindecim* 21 32. fifta *quin-*
tus 18 35. fiftære *quinque tabularum*
21 6.
findan (fand fundon funden) *invenire* þú
findat 22 19 he hi (á)find Hm 1, 194 ne
funde he non *invenit* 20 24. áfindan *inve-*
nire áfunde 17 22 heð áfunde Hm 2, 306
man áfunde Hm 2, 356. áfundennys ? *ex-*
perimentum Hm 1, 114.
firmamentum 23 19 se *firmamentum* 29 26 on
þám firð 29 26 seð *firmamentum* 27 7.

fisc *fix, m. piscis* 21 12 25 37. *fiaccyn, n.*
genus piscium 23 31.
fíðer feðer, n. *penna ala* 24 18 pl. nom. acc
fíðru *pinnae* Ps 54 7 103 3.
flæsc, n. *caro* 22 35. flæsclic *carnalis* 21 43.
flæscmete, m. *cibus carnis* 21 16 flæscmet-
tas (pl. nom. acc) v mets.
fléde v flówan.
fléðgan fléðn (fléðh flugon flögen) *volare*
fléðð *volant* 30 3. fléðn *volare* 30 10. flíco-
rian volitare án prostle flícorode Hm 2, 156.
fléðn *fugere. flígan fugare. áflígan fugare*
30 23. áflýg *fuga* Hn 18. Cf. MA þai sal fle
fugient EPs 103 7 þou flegh *fugisti* EPs
113 5 flegh *fugit* EPs 113 3. fleing *fuga*
EPs 141 5.
fléring v flór.
fléwð flóð v flówan.
flór m. f. *sg. dat flóra* i flore *pavimentum ta-*
bulatum uppon áne upflora Hm 2, 184.
fléring, f. *contabulatio (NA flooring)* 21 7.
8. 9 Hm 1, 536 2, 164. upfléring, f. *sola-*
rium Hm 1, 296. Cf *supra* flíflére.
flówan (fléðw fléðwon flówen) *fluere* 21 16
fléwð *fluit* 29 20. oferflówan *superfluere*
inundare 27 1. oferflówednys *superfluitas*
Hm 2, 540. flóð, n. f. m. *flumen dilu-*
vium þæt flóð 21 11. fléde *aestivans tumidus*
Or. Barr 68 76. oferflóde *inundatus* 27 2.
fléðing, f. *fluxus (das Fließens)* Hm 2, 180.
flóða *nutrimentum pabulum* 21 6.
fóh fóg *aptus. ungefóg ineptus* Hm 2, 374.
ungefóhlice *inepte immoderate* 20 11.
fón fangan (fæng fngon fangen) *capere ve*
fóð (on) *recipimus* 18 44. underfón *accipere*
18 5 24 12. *excipere* Hn 53 *assumere* Hn 141.
for adv *valde per-* foroft *persaepe* 20 16 27 28
28 1. foreáðe *perfacile* Hm 2, 138. forwel
fela *permulti* Hm 2, 152 292 = forwel
menige Hm 1, 490 2, 158. for a. *dat. acc*
pro 22 9 *ante* 17 8 *propter* 17 39 18 43. for-
þám forþán et forþám þe i forþán þe *quia*
quoniam 17 20 17 26 17 31. 34 18 30. forþi i
forþý i forþý þe *propterea quia* 18 38 19 43
22 10. 21. foran foron *adv ante prius.* foron
ongean e *contra* 25 15. tóforan c. *dat ante*
prae 18 7 19 9. forne *ante* 26 14. coram þá
gesæt *Benedictus* foron ongean ðám *Rig-*
gon Hm 2, 166. forma *primus* 19 4 21 8
24 28. formest i fyrrest *primus* 21 35 30 13.
fore *ante antea prae pro.* V foreseegan et
foreseawian.
forht *timidus pavidus.* forhtian *timere* 21 23
Hm 2, 300. forhtung *timor* Hm 1, 72.
forma forne foron v for.
forð porro j swá forð 26 22 Hm 2, 198. fur-
ðor furður *ulterius* 24 33.

forþám forþán forþi forþy v for.
fðð v fðn.
fram from c. dat a ab 22¹⁷ 23¹⁵.
fram from strenuus firmus utilis liberalis. fremian prodessē hit fremað prodest 31¹³ hit fremige prosit Hn 18.
fræcn asper austerus periculosus. fræcnfull periculosus 31²².
fréðan gefréðan sentire 18⁴⁴ Hm 1, 302 2, 232 1, 88 544 574.
fremman (cf fremian s. v fram) facere fabricare. gefremman facere perficere admittēre committēre 20¹¹.
fréð liber ingenius liberalis = fréðlic. fréðlice libere 22²⁷ Ps 93¹ Hm 2, 128 194.
fréðsan frýsan (fréðs fruron froren) gelare = gefréðsan gefroren gelatus 31¹⁰⁻¹³.
frinan (fran fruron frunen) audire fando accipere interrogare. befrinan interrogare 17¹¹⁻¹⁴ Hm 2, 138.
fruma auctor initium principium 17¹⁴ frymð, m. initium 28³¹.
fúl impurus sordidus putridus 22³² fúl i horig sordidus Hn 26 álc þing fúles i slipores omne lubricum Hn 30 fúle i sliporne lubricum Hn 15.
full ful plenus 24³¹ 29¹⁷. fyllan gefyllan implere complere explere 18³²⁻³³⁻³⁴⁻³⁶⁻³⁷⁻³⁹ 23⁵ 25³⁸. gefyllu consummabo Hn 194.
gefylled refertus Hn 112 Ex 445²¹ gefyllnys consummatio Ps 58¹⁴ gefyllednys plenitudo 20³³ áfyllan implere replere 24¹ 27¹ Or. Barr 71.
fultum, m. auxilium 22⁴ adútor Hn 187 dryhten þú eart mín fultum Ps. Th 18¹⁴ fylð v feallan.
fyllan v full.
fýr, n. ignis 18²¹ 20³² 29²⁴ fýran fýren ignitus 20³⁰ Ps 118¹⁴⁰.
fýrlen v feor.
fýrmesta v for.
fýrr v feor.
fýrst, m. spatium temporis tempus 18²² 20¹⁹ 26⁶.
fýrwit fýrwitt curiosus 29¹⁵ Hm 2, 138 cf wát. fýrsofte v feðwer.

G.

gæd, f. consortium Sal. K 899. gædeling comes socius sodalis. (MA sensu sequiori gedelyng rel 1, 112 gadelynges Alis 3236 the slowe gadelyng Alis 4063 cf. Lj 3, 485 et gl. PP). tógædere una simul 18¹⁷ 21⁵⁻³³ gadrian colligere 23¹³ Ps. Th 88⁶ gegaderian colligere 17¹³ 23²⁵ conjungere Ps. St. Hn 203. gegaderung concio Hn 117. Cf. MA gedre colligere EPs 103²⁸.

gægan in v forgægan ofergægan v. s gån.
gál libidinosus. gálnys libido 22²³ Hn 5.
gælsa luxus 20¹¹ Hn 29 luxuria Ex 314⁹.
gangan gån ire praes gange i gån gæst gæð pl gæð i gån praet. poit geðng B 925 gang B 1404. prosaio eode subi. sg gån pl gån imperat. sg gang i gån pl gæð i gån inf gangan i gån part. praes gangende. part. praet gangen gån. gæð it 18³⁰⁻³³⁻³⁴⁻³⁵. gæð cunt 18³⁹⁻⁴² gangon irent 18⁴¹ gån Mr 2¹¹. gån ire 20⁸ gangan Ps. Th 60⁵ gangende eundes 29³⁸. eode forð processit 28²¹. ágån praeterire ágån praeteritus 28³⁴ 25⁴⁰ accidere eundē. begån perambulare 26¹² accedere Hm 2, 188 exercere colere observare Hm 1, 148 162 2, 74 546 circumdare Hm 2, 86. Cf. MA al þat þe sæ bigæð Lj 2, 42¹⁷. ofergån transire superare transcendere 26³⁹ 30⁸ vastare 22³⁴ undergån subire 26⁷ 28⁴ upgån ascendere oriri 24¹⁴ þurhgån permeare penetrare 26³⁵ gang gong, m. gressus iter cursus agmen turma alvi delectio þonne him tð gange lyst Hezam. N 28 he tð gange eode Ælfr. Can 3 latrina þá he tð gange com Hm 1, 290 (cf. MA als he com bi a gong SS 1315 his heued was i-cast in a gong SS 1217 alle the guttis went oute down in the gong Capgr 78. goonge preuy cloaca latrina Prompt. Parv). gangpyt, m. latrina 21⁷ upgan ortus 24³ 25²¹ ymbgang embegong ambitus circuitus decursus 18³⁸ 26¹¹ 27³⁰ forgægan transgredi seðe þis forgæð Hm 1, 92 forgægdon Hm 1, 110. forgægdens transgressio 20²⁹⁻⁴⁰⁻⁴⁵ forgægdennissum excessibus Hn 65. ofergægdens transgressio 18¹³ 20⁴⁰.
gársæg, m. oceanus 27¹³.
gást, m. spiritus 19² gáste i bláde spiramine Hn 13. gástlice spiritaliter 31²⁰.
ge . . ge et . . et quum . . tum 19¹⁶ 22⁵ v ágðer.
gean adv contra 26¹⁴ ongean rursus iterum 22¹⁷ ongean c. dat. acc contra 17⁸⁴ 18²⁹.
40 20¹⁶ tð gånne Hm 2, 32.
geár, n. annus 18³²⁻³³⁻³⁴ 23¹⁵ 25³² pl nom. acc geár 28³⁷. gearlic annuus 26³ Hn 79 106.
geard, m. sepes terra domus. gyrdan cingere. gyrdel, m. cingulum zona 28¹⁰ stropheum Hn 108.
genesis . on genesis 22⁴⁷ on þære bæc þe is geháten genesis 17¹².
geómor querulus. geómrían geómerian gemere 20⁴² Hn 21 31.
geond c. acc per trans ultra 21³⁴ 24⁸ 26²⁵ 30²².
geong (ging) iuuenis. gingra iunior 22²⁰.

gungra iuuenior Ps 86²⁵ geonglic iuuenilis Hm 2, 118. iungling, m. adolescens iuuenis Hm 2, 312.
georn avidus cupidus studiosus. geornfull sedulus intentus Hn 19 49 70. geornfulllice cupide Hm 2, 120. geornfulnys intentio sollicitudo 20¹⁴ Bd. Sm 598¹².
geótan (geát guton goten) fundere gft fundit 25³⁷ gyt, m. fusio for þam gyte Hm 2, 184 cf 1, 88. V wætergyfte.
got nunc adhuc 20³¹ git 18¹² gyt 28¹⁴.
getan gitan (geat geáton geten) concipere gignere generare (MA getyng generatio EPs 77⁴⁻⁸ fra geting in geting a generatione et progenie EPs 89¹ in getyng] getyng a saeculo et generatione EPs 76⁹ in getinge and in getinge in saecula et in saeculum saeculi EPs 78¹³ gl. Wickl getingus Scot geting get geit Jam. v etiam get in Etym. Jun). geta intelligere gl. Eov. nordh. and-gt, n. intellectus cognitio intelligentia 19¹⁵ 28¹⁴ 25²⁵ B 1059. V ondget in gl. Eov. nordh. undergitan intelligere sentire 19¹² 32 Hm 2, 120.
gif c. indic et cont. si cum 17²⁶ 18¹¹.
gifan (geaf gekfon gifen) dare. ágifan reddere 28²⁸ reddere Ps 55¹² forgifan dare donare conferre 17¹⁰ 22³ 30³⁷ gifu, f. donum gratia 24²¹ = geofu gratia Ps 44³ munus Ps 25¹⁰.
ginnan (gann gunnon gunnen) incipere Etm 426. anginnan onginnan incipere 26¹⁻³ angin (ongin), n. initium principium 18⁴ 28¹⁵ Hn 39 anginne cardine Hn 50.
glíðan (glád glíðon glíðen) labi Hn 1, 78 glit labitur 27³⁰ glíðd lubricus Ps 34⁶ glíðder lubricus Hn 201 202.
gníðan (gnád gníðon gníðen) fricare 80¹⁵ Cf. MA sal gnide adlidet EPs 136⁹ þou gnade conlísti EPs 88⁴⁵.
god, m. Deus.
gód bonus 19¹⁸⁻²⁴ betera melior 17³¹ 19³² 20⁴⁵ gódnys bonitas 20⁴⁵ 24²³. góðspel, n. evangelium 17¹⁶ 18⁶ góðspellere, m. evangelista 24²¹ Hm 1, 28.
gong v gån.
gráðdig avidus vorax Hm 1, 216. gráðignys aviditas 20¹¹ gréd, m. gramen Hn 191.
grafan (gróf grófon grafen) sculperere fodere. groefa (gl. Eov. nordh) geréfa, m. villicus praefectus censor tribunus commentariensis giroefa gl. Epin 156¹ censors giroefan gl. Epin 155 geréfa procurator 22¹⁴.
grécisc groecus 26².
grínden (grand grunden grunden) molere. grund, m. fundus fundamentum 27¹² profundum Ps 67²³.

gylt, *m. debitum delictum socius* 17³³⁻³⁸ 20²
 ägyptan delinquere 19²³.
 gyrdel v gearð.
 gyt git v gæt.

HM.

habban hæbba (hæfde hæfðon gehæfd) tenere
habere 17⁶ 19¹⁵ 21³⁸ 29⁵ nabba *non*
habere 17²⁶ 19²⁵ 24² gehæfd *habitus*
 24³⁵ *Hm* 1, 86 2, 310 324 506. wið-
 hæbba *resistere* 18²⁶.

hælend hælu hælið v hál.
 hærfest, *m. autumnus* 26³ hærfestlic *autum-*
nalis 24³².

hæsu v hátan.
 hæte hētu v hát.
 hæðen *paganus ethnicus gentilis* 18³² 26¹.
 hagol hagul hegol, *m. grando* 31¹⁰ *Exod*
 10¹⁸⁻¹⁹ 23 hegol *Ps* 17²³ 104³².

hál *salvus sanus integer* *Hm* 2, 152 hál sý
 þú! *ave* *Hn* 76 79 wes þú hál! *B* 407
 hále wese got *avete* *Mt* 28⁹ gehál *integer*
 25¹⁰ *Hm* 2, 154 166 hálig *sanctus* 19⁸
 21⁴⁷ gehálgian *sacrare consecrare* 22⁸ *Ps*
 105²⁸ *Hn* 52 141 gehálgigend *dicator* *Hn*
 64 gehálgung *sanctificatio* *Ps* 77⁵⁴ 131⁶.
 hælan gehælan *sanare salvare expiare*
 17²⁰⁻³⁶ ge heðð þissara wunda gehæloðe
Hm 2, 490. hælend, *m. salvator Jesus* 17¹⁰
 20³⁵ hæl, *n. sanitas* *Hm* 2, 294 *Ps. Th*
 105²⁸ *Hn* 52 141 hæl, *f. sanitas salus* 18¹ *Apoll.*
Tyr. Th 9 *Ex* 13¹⁴ *Hm* 1, 126 2, 248
Ps 3² 36³⁹ 37⁴ hælð, *f. salus sanitas* 24¹⁸
sanatio *Hm* 1, 128 2, 28.

hancréd, *m. gallicinium galli cantus* 25²³
 29³ fram hancrède oð undern *Hm* 1, 74.

hand, *f. manus* 19¹⁰ *sg. dat* handa. gehende
propinquus *Hn* 18 *proximus* *Hn* 19 *Hm*
 1, 88 182 gehendor *Hm* 2, 160 gehendost
proxime 26¹⁰ gehendest *gl. Prud* 139. ge-
 hendnys *vicinitas gl. Prud* 139. *MA raro*
handes manus (pl) EPs 90¹² *saepissime* hend
 i hende v *EPs*.

hát *calidus fervens* 18²² 26³⁴ 28¹³ hâtre
Ps. Th 78⁵ i hättre *calidior* 31¹⁹ hátian
calescere caleferi 30¹⁵ *concalescere* *Ps* 38⁴.
 hæte, *f. et hētu, f. calor ardor* 28¹² 30¹⁷.
 31¹⁷ 26²⁷ 28¹⁰.

hátan (hêht i hêt hêton hátan) *vocare appel-*
lare 23⁴⁰ 26¹ hêton 18³¹ hâtte *vocatur*
nominatur 27³⁶ *Hm* 2, 24 *iubere* 30³⁶.
 behátan *promittere spondere* 21⁴⁴ 24³⁶ be-
 hâtenre *promisso* *Hn* 95. behât, *n. votum*
promissum 21²⁰ *Hm* 1, 74 2, 486 *Hn* 68
pl behât *Hn* 7 i behâte 21⁴⁴ *vota*. gehâten
vocatus 17⁸ 19²³ 24²⁴ 30²⁸ hæð, *f. et*

hæsu, *f. mandatum iussum imperium* 19⁸
 23⁵ *Hn* 20 *Hm* 2, 118.

hatung v hete.

he heð i hið hit *pron. pers is ea id acc hine*
 hi hit *gen* his hire his *dat* him hire him
pl. nom. acc hi *gen* heðra i hira *dat* him
 he 17⁷⁻²⁶ heð 18²¹⁻²⁵ hit 17²³⁻²⁴ *gen*
 his 18³⁰⁻³²⁻³³ hyre 18²⁶ hire 18³⁵⁻⁴⁰
dat him 17²²⁻²⁵ hire 18²⁹ *acc* hine 17²⁸⁻
 32 hit 18⁴¹ *pl. nom* hi 18²³⁻³³⁻³⁴⁻⁴² *acc*
 hi 18⁴⁰ *gen* heðra 18³⁰.

heáfod heáfud, *n. caput* 20¹²⁻¹³ 23³⁷ *pl*
 heáfudu *Ps* 67²² *Hn* 190 heáfdu *Ps. Th*
 21⁶ *cf. MA* he heved his heved up *exal-*
tabit caput EPs 109⁷ heáfodwind, *m.*
ventus principalis 30¹⁹.

heah altus 21⁴ heahengel, *m. archangelus*
 17²¹ heahnys *altitudo* 23²⁰ healic *altus*
celsus excelsus 18⁷ 24¹¹ 30²⁸ *Hn* 49 *celsus*
Hn 104 *sublimis* *Hn* 108 *summus* *Hn* 88.
 healicost *praecipue* *Hn* 29. healicnys *subli-*
mitas *Hn* 74.

healdan (heöld heöldon healden) *tenere ser-*
uare custodire observare 26²⁻³ he healt
Basil. N 46 he hylt 25⁴⁹ *Hm* 1, 96 2, 34
 230. behealdan *tueri intueri spectare ob-*
servare 22⁴¹ 30³⁸ *Hm* 1, 160. (*cf. MA*
I sal bihald considerabo EPs 118¹⁸ þat
 bihaldes *qui respicit EPs* 103³² if þou bi-
 hald *si observaveris EPs* 129³). gehealdan
servare observare salvare custodire 18²
 20²⁷⁻³⁰ 22³⁶ *Hm* 1, 26. gehoaldsumnys
observatio 17²⁹ *Hm* 1, 244 318 474.

healf dimidius 27³⁷ feorðan healfan geære
tres annos et dimidium 30³⁶ 107. healf,
f. dimidium dimidia pars latus 23³⁸ *MA*
 in halves *in lateribus EPs* 127³.

healic v heah.

heard durus beðð heardran crunt *duriores*
 29¹⁸ heardian *gelare* *Hn* 187.

heáwan (heðw heðwon heáwen) *caedere seoare.*
âheáwan caedere 29¹⁷.

hebban (hóf hófon hafen) *tollere levare.* on-
 hebban *elevare exaltare* 17²⁸ *Hm* 1, 378
 474. hefe, *m. pondus* *Hm* 1, 102 286 336
 494 2, 164 hefas *moles* *Hn* 23. *cf. dialect.*
Wilts heft *weight*.

hende gehende v hand.
 heð v he.

heofan heofen heofon, *m. f. coelum seð* heo-
 fen 18⁴⁰ 23²¹ 24¹ peðs heofen 27⁶ seð
 heofon 18²⁴⁻²⁸ *gen. dat. acc pl. nom. acc*
 heofenan heofonan 18³¹⁻⁴⁰ 21²³ 23¹⁹⁻²³
 21²⁵. (*cf. MA* heven *coelum EPs* 72²⁵
pl henes i hevenes *coeli EPs* 101²⁶). heo-
 fonlic *coelestis* 17⁸.

heðra hira hýre v he.

heord, *f. grex Ps. Th* 49¹⁰ heorde, *m. pastor*
Hn 98 184. heordræden, *f. custodia* *Hn*
 11 = hydræden 20³² *Hm* 2, 290.

heorte, *f. cor* 20¹⁷ 23² *MA* herte *queir*
gl. rel 2, 79.

hêr hic 22³⁷.

herian herigan *laudare Ps. Th* 105⁵ heri-
 gendlic *laudabilis* 19⁴³ *laudandus* *Hn* 144
 samod geherigendlic *conlaudabilis* *Hn* 109
 herigendlice *laudabiliter* *Hm* 2, 118. he-
 rung *laus* 19²³ *Hn* 26 84 herunga *dra-*
matum *Hn* 48. *MA* herihes *laudate EPs*
 112¹ herihes *laudate EPs* 134¹ herihand-
 lik *laudabile EPs* 112¹ his herihing i he-
 ryhed *laudes eius EPs* 105¹².

hêt hêton v hátan.

hete, *m. odium malitia* *Ps* 35⁵ 93²³ hetol
odiosus infestus 17²² *Hm* 2, 254 304.
 hatian *odisse.* hatung *odium* 17³⁹.

hi hine hire his hit v he.

hiw, *n. forma species simulatio color* þæt
 hiw oððe getæcnung *Hm* 2, 390 *forma*
 23³² *Hn* 31 39 53 69 *color* 21²⁶ hiwian
formare fingere simulare *Hm* 2, 506. ge-
 hiwian *formare fingere* gehiwod *formatus*
 25³⁸ ungehiwod *informis* 18¹⁵ 19³ ge-
 hiwod i gesceapen *formatus* *Hn* 111 he
 gehiwige *informet* *Hn* 10 ðú gehiowades
formasti *Ps* 103²⁶ 138⁵ *plasmasti* *Hn*
 102 gehiewade *finxit* *Ps* 32¹⁵.

hláf, *m. panis* 22⁸ hláford *dominus* 17²⁸
 hlábard *K* 1, 295 tó þiðde hláfarde *K* 2,
 111. hláfordscipe *dominium dominatio* 17²⁸
dominationes sind hláfordscipas *Hm* 1, 342.

hleápan (hleóp hleópon hleápen) *currere salire*
saltare *Hm* 1, 482 hleáþð se healta *Hm*
 2, 16. hlýp, *m. cursus saltus* 28³⁹ ofer-
 hlýpan *transsilire* 28³⁹.

hlúd *sonorus clarus clarisonus* 31²¹ ghlýð,
n. clamor tumultus *Hm* 2, 252 334 508
 546. hlýðan *clamare hlýðeð concerept* *Hm*
 202 hlyðað *strepunt gl. Prud* 139 hlyða
mensis strepens Martius binnon hlýðan
mônðe mense Martio 26²¹ *of. Calendow.*
p 21.

hlýp v hleápan.

hð hðh, *m. calcaneum* 20¹³ *Hm* 2, 194.

hopa spes *Hn* 98. hopian *sperare* 20²¹ hop-
 petan *gestire* *Hn* 51.

horn, *m. cornu* 25³⁶ hornas *cornua* *Ps* 68³²
 74¹¹ *Hn* 189 *tuba* *Ps* 80¹ 97⁶ 150³ *B*
 1423. hyrnen *corneus* *Ps* 97⁶ g-hyrned
cornutus 29¹¹.

hræð *promptus* *Hn* 10 *celer scoort* j hræð *Hm*
 1, 618. hreðlice *velociter* *Ps* 86² 68¹⁸
 142⁷. (*cf. MA* radely *velociter EPs* 6¹¹).
 hraðe *celeriter* 26³⁷ hreaðian *celerare* *Ps*

15⁺ *accelerare* Ps 30⁹. forhradian *praevenire* Hm 2, 84 124. breddan *cripere salvare*. áhreddan *cripere liberare* 22⁴⁰ Hm 1, 242.
 hraðe v hræd.
 hreám, *m. clamor* 22²⁶ Hm 2, 568.
 hreddan v hræd.
 hreman hremman *impedire* Hm 1, 60 2, 408.
 hremming, *f. impedimentum* 27³³ Basil. N 24.
 hrycg hrieg, *m. dorsum* 25¹⁴ 29¹².
 hú húmeta v hwá.
 hund, *n. centum* 18³⁵⁻³⁶ 21³ 25⁴⁰. hundseofontig *septuaginta* 21³³.
 hús, *n. domus* 17³².
 húsél, *n. eucharistia hostia* 22⁸ Hm 1, 508 2, 272 *Ælfr. past* 18 þæt hálige húsél is gástlíce Cristes líchama Hm 1, 34.
 hwá, *n. hwæt quis quid acc* hwone i hwæne n hwæt *gen hwæs dat hwám i hwæm abl. instr* hwý i hwí i hú. hú *quomodo* 17¹⁵ *quam* hú fela *quot* 17¹⁸ hú maneg *quot* 18¹⁴ hú mycel *quantus* 19²⁶. gehú *quomodocunque* Hm 2, 268 *Hexam. N* 10. húmeta *quomodo cur* 18²⁵ 20³. hwí *quomodo cur* 17¹⁹⁻²⁷ 19³⁴. hwær ubi 20³ swá hwær swá *ubicunque* 25²⁷ v áhwær s á (á). hwanon unde 20². hwon *paulisper* Ps 76⁴. hwoene paulo Ps 8⁶ hwene paulo Ps 118⁸⁷. hwonlíce *paulisper* 28³. Cf quhene *the Brus* 186¹⁴ 197⁵⁴ 210¹⁷.
 hwæde gehwæde *parvus exiguus* 23¹⁴ Hm 1, 84 332 2, 526.
 hwæl, *m. balaena cetus* 23³¹.
 hwær hwæt v hwá.
 hwæðer uter v ægðer s á (á). náðor náðer *neuter* 26⁴⁰ 27¹⁵. hwæðer *utrum an* 20²³ 21⁴⁷ = hwoþer 19³⁹. hwæðere *tamen attamen* 24⁷. Cf the quethir *the Brus* 216⁵.
 hweorfan (hwearf hwurfon hworfen) *verti reverti abire vertere* þeáh hweorfe *quamvis se multet* 25¹⁶ hwyrfan *vertere convertere*. hwyrf, *m. versio reditus revolutio circuitus circulus*. ymbhwyrf, *m. circuitus* 26¹²⁻²⁵ orbis 24⁵ Ps 71⁸.
 hweowul, *n. rota* 29³⁶ hweowol *Hexam. N* 8 hweogul Hm 22 hweól *gl. M* 319 hwél *gl. Evv. nordh. Cf. MA* whele i quel *rota EPs* 76¹⁹ quhele *the Brus* 317⁷⁻¹⁷. V mylenhweowul.
 hwider quo 21¹³.
 hwil, *f. tempus þá hwile dum quando quamdiu* 25⁵ 22² 29²⁶ *interea* 30³⁸ on þære hwile *interea* Hm 1, 26. hwilon *aliquando interdum* Hm 2, 56 hwilon hwilon *modo modo* 16³⁰ hwilon ær paulo *prius* 18² *Ælfr. past* 7. hwilum = hwilon. hwiltid

f. momentum hwiltidum interdum 25⁴⁻¹⁷. hwilwendlic *temporalis* 19⁵ *gl. rel* 1, 11 *transitorius* Hm 2, 440 hwilwendlice *transitorie* Hm 1, 162.
 hwile hwyle *quis qui aliquis* 18¹⁹ 21³⁷. gehwyle *quisque quivis omnis* 17¹¹ 20³⁷. gehwilenys *qualitas* Hn 36.
 hwilon hwiltidum v hwil.
 hwonlíce v hwá.
 hýðan *operire abscondere celare* Hm 2, 246. behýðan *abscondere* 20⁴ Hm 2, 140 170 236 *Hexam. N* 22.
 hyge, *m. mens. gebygd, n. sensus* Hn 201. ingehygd ingehýð, *n. scientia* 19²⁴⁻²⁵ *conscientia cor* 23²⁻⁷ ingehygd *conscientia* Ps. St. Hn 203 pl ingehýð *conscientias* Hn 127.
 hylt v healdan.
 hýðan *audire obedire* 17²⁹. gehýðan *audire* 23²⁶ *exaudire* Hm 1, 50. gehýðsum *obediens* 23⁴ Hm 2, 162. gehýðsumnys *obediencia* 19²⁶. ungehýðsumnys *inobediencia* 19²⁶.
 hydræden v heord.

I.

ic ego *gen mín mei dat mé mihi acc* mec me me *dual. nom* wit *gen* uncær dat *unc acc* uncit *unc pl. nom* we nos *gen úser úre nostri dat ús nobis acc úsic ús nos*.
 igland, *n. insula* 27³⁷.
 in c. *dat. et acc in ad.* inne inn *intra intro* heð slingð inn *se immittit intro* 20¹⁵ inn áteðn *inducere* 30¹¹ (inneme) innere innemest *interior intimus* on þám inran men 19¹⁴. innan innon c. *dat. et acc in* innan þone man 20¹⁴. binnan binnon c. *dat in* *intra* 18³³⁻³⁴ 26⁸. intó c. *dat in* *intra* 17³² 20¹⁷.
 ingehýð v hyge.
 irnan v yrnan.
 iudeise *iudaicus* 21⁴⁵.

K.

Karolus 17⁸ of Carles wæn.
 kyning 17⁸ 21⁴³ 22⁵⁻⁶⁻⁸ = cyning q. v s. v cyn.

L.

Lá interi o! ecce! 28⁹ B 1700 2864 hú lá Hm 2, 20. *Interiection Northanhymbrorum, ut videtur, est* georstu o! Ps 114¹ 115¹⁶ 117²⁵ of *Scotorum interiectionem* gore *Jam. s. v.*
 lác, *n. f. munus* Hn 43 95 *sacrificium* 18⁵.
 lædan gelædan *ducere* gelædde intó *introduxi* 17³² of þære byrig gelæddon *ex urbe educerunt* 22⁴¹ gelædd *ductus* 23²⁵.

læs *adv. compar minus þe læs þe quominus* ne 22¹ ná þe læs *nihilominus* 22⁴². læs læsse *n. f. læssa m. læsest i læst ad. compar minor minimus læssan minorem* 26¹¹ þæt læsse *minus* 23²⁹ læsest B 2354 læst 18³⁶.
 læstan *sequi Chron. Sax a° 874 observare praestare. gelæstan sequi AAS (2) 132 Chron. Sax a° 920 perficere praestare* 18¹².
 lætan (leót i lét i leórt létan læten) *permittere linquere* 19⁴⁶. forlætan *relinquere deacere* 18³⁴ 21⁴³ 22³⁻⁴⁴ 28³². forleórt *dereliqui* Ps 70¹¹ forleórtre ðú *dereliquisti* Ps 21² forleórtun *reliquerunt* Ps 16¹⁴. forlætannys *praetermissio derelictio* 20⁴⁶. *Formae praet. leórt leórtun confundendae non sunt cum formis verbi leoran lioran ire transire (v. vv liora forliora oferliora in gl. Evv. nordh). leoru emigrabo* Ps 61⁷ leoreð *transeat* Ps 56² Hn 188 leore *transeat* Hn 201 leorað *transeunt* Ps 79¹³ leorde *transiit* Ps 92⁹ we leordun *transivimus* Ps 65¹² leordon *transierunt* Ps 17¹³ leordun *transierant* Ps 72⁷. oferleoran *transire praevariicare* oferliorende *praevariicantes* Ps 118¹¹⁹ oferleordun *transierunt* Ps 118¹²⁰. leornis *transmigratio* Hn 191. oferleornis *praevariicatio* Ps 100³.
 læwed *laicus* 29⁵.
 læf, *f. reliquiae relictus superstes* beðð tó læfe *supersunt* 28²⁵.
 lagu, *f. lex Ælfr. past* 8⁴⁰. útlaga *exul* 20⁴³ Hn 5 14 56.
 lang longus 21⁴ lengra *longior* 29⁹ se lengsta *longissimus* 27³⁷ lange *diu* 18² 22¹⁰ lang *diutius* 27². langlíce *diu* Hm 1, 66 2, 510. langsum *diuturnus* 26³⁵. langsumnys *longitudo* 27²⁹. langian *prolongari crescere* 26²⁸⁻³⁴⁻³⁶. lengce, *f. 27²¹ et* lengcu *lengu longitudo* 28¹⁹⁻²⁰. langfære *durabilis* lengfærra *magis durabilis* 29⁴⁸.
 lær, *f. doctrina. læreow doctor magister* 17⁶⁻⁹. læran *docere* 17⁶ = gelæran 17¹⁰. gelæred *doctus* 29⁵ ungelæred *indoctus* 25²⁶. forlæran *seducere decipere* 20⁶. leornian *discere ediscere* 30⁴. leorningniht, *m. discipulus* 21³³.
 late scro *lato serius* 29²⁰.
 læðian *gelaðian invitare. gelaðung convocatio ecclesia* 19³⁸ 24²⁰.
 leáf, *f. permissio. geleáfa fides fiducia* 18¹ 20²⁷ 29⁹. geleáfull *fidelis* 20²⁶ 24²⁰ 27²⁵. ungeleáfullic *incredibilis* 29²⁹. geleáflíc *credibilis* 19⁴⁰. álþfan *concedere* 21¹⁶.
 leahter, *m. vitium* 21¹³.
 leán, *n. praemium. edleán, n. praemium retributio* 22³⁷.

leás *solutus pacuus liber*. lýsan *solvere*. álýsan *solvere* 30³⁴ *redimere* 19³⁸. álýsednys *redemptio* 17³⁷ 21³⁹.
 léden léden *latinus lingua latina* þæt léden *Ælfr. past. Th 452* on lédenum gereorde *in latino sermone* 30²³.
 lengce v lang.
 lenctan, m. ver. lenctenlic *vernalis* 24²⁶ 26². lenctentíð, f. *tempus vernum ver* 26²³.
 leng lengferra v lang.
 leð, m. f. *leo* 25³⁴.
 leðð, f. *populus* 26¹ 30³. leððscipe *populus provincia regio* 22²⁶ Hm 1, 198 370 454.
 leðf *carus gratus* 20³⁵ 23⁵. leðfre *gratius* 20²⁰ 28⁴. lufu, f. *caritas amor* 20³³ 34. lufian *amare* 19³³.
 leofian v lif.
 leóht *facilis* 17²⁴.
 leóma *iubar lux radius* 24⁷ 25⁶. geleómod *radiatus* 30¹. leóht *lucidus* 28¹. leóhte *lucide* 23³⁷. leóht, n. *lux* 18²⁰ 23¹⁷ pl. nom. acc leóhta *lumina* Hn 105. leóhtbære *lucidus luminosus* 30⁴ lýhtan *lucere* Ex 210¹⁸. lýhting, f. *lumen illuminatio* 23³⁴ 24² 25¹. (Cf. MA lighting *inluminatio* EPs 138¹¹). onleóhtan *illuminare* Hn 15 22 = onlýhtan 25⁶ 24¹⁴ 21 onlýht *illuminatus* 25¹⁴. inlýhtnys *illuminatio* Ps 26¹ 43⁴ 89⁸ 138¹¹. lýg lýg lýg, m. *flamma*. lýgen *flammeus* Hn 22. lýget, n. f. *fulgur* 31¹⁹ þurh lýgette 31¹⁸ pl. nom. acc lýgettu *fulgura* 30²¹ légitte *fulgura* Ps 17¹⁵ 134⁷.
 lic, n. *corpus cadaver*. lícu *cadavera* Hn 52. líchama *corpus* 19²⁸ 27¹⁴. líchamlic *corporeus* 23¹². gelic *similis* 19³⁴ *aequalis* 23²⁸ gellice *similiter simul aequae* 24⁸ 27²⁸. anlýcnys *similitudo imago* 19¹¹ 16. gellýcnys *similitudo* 19¹⁶ 27³⁰.
 liccian *lambere* líceað *lambit* 30³² líciað *lingent* Ps 71⁹ líceung *lambitus* Hm 1, 330.
 licgan lícegan lígan líggan (læg lægon í lægon legen) *iacere succumbere tendere* 20³¹ 27¹⁴. (Cf. MA an wæle líggen Lj 1, 405⁹ 1, 374¹²). belícgan *circumdare* belicð 23²⁰ (?belýfoð *includit* Hexam. N 8) Hm 1, 500. leger, n. *lectus gl. Evv. nordh morbus aegritudo* Hm 2, 186 212. gelegerian *aegrotare* Hm 2, 152 196. forlígr, m. *adulter* 22²¹ forlífr Hm 2, 208. forlíger n. *fornicatio* Hm 2, 220 = forlígr Hm 2, 822. gelogian *ponere collocare* 20³⁰ beðn gelogod *collocari* Hn 24.
 líchama líchamlic v líc.
 líf, n. *vita* 17²⁵ 18⁸. líffæstan *vitam praebere vivificare* þone líffæstendan *god* Hm 2, 598 = gelíffæstan 19³ Hm 1, 10. lýb-

ban 18¹¹ 30⁶ = líflan *vivere* 20³⁶ = leo-
 fian 17⁹ 18¹⁷ 20⁴³ 22³.
 líget lýhting v leóht.
 límpan (lamp í lomp lumpon lumpen) *evenire accidere pertinere*. belímpan *eventre pertinere* belímpan tó *pertinere ad* 20¹⁰ 28³² 31²¹. gelímpan *eventre accidere* 25¹⁸ 27²² Hm 2, 120.
 líð *tener mollis mitis* 22³⁰ 26³⁶ *mitis* Hn 65 126 *serenus* Hn 22 143.
 líð logian v lícgan.
 locen v lúcan.
 gelóme *saepe frequenter* 17¹¹ 21²². gelómlíce *frequenter* 25¹⁵ *crebro* Hn 116. gelóm-
 lícnis *confrequentatio* Ps 117²⁷.
 lúcan (leác lucon locen) *claudere*. belúcan *claudere obserare* 21⁵.
 lufu v leðf.
 luð MS = *luna* se *quartodecima luna* 25²⁸.
 lust, m. *libido cupiditas voluptas* 21⁴³ *desiderium* Ps 139⁹ *voluntas* Ps 52².
 lútian *latere* 30¹⁵ Hn 33 204 Hm 1, 496 2, 474.
 lýbban v líf.
 lýfan v leáf.
 lýft, f. (m. n.) *aër* 18²⁰ þeðs lýft 30⁶ þæt upplíce lýft *Hexam. N 6 8*. lýftu *aëra* Hn 66. lýften *aëreus* 21²³ Hm 1, 308.
 lýsan v leás.
 lýtel *parvus pusillus* Hn 183. unlýtel *non parvus magnus* 24⁷ *multus* duguð unlýtel B 498. lýtle *paulo* 27³⁷.
 ML.
 má mára v micel.
 macian *facere* 25⁴¹.
 mæden mægeð v mæg.
 mæg *verb. anomal valere posse*. sg mæg miht mæg pl magon *subi. sg mæge í mæge pract. sg mihte í meahthe inf magan*. þú miht 26¹¹ he mag 20¹⁹ we magon 20²⁵ hí magon 28⁶ þeah we magon 18⁴⁴ mihte 19¹³ 44 mihton 18¹¹. mægeð, f. *virgo*. mægðhád *virginitas* 18⁸ 10. mægeð, f. *generatio tribus cognatio familia* 21³⁷ 38⁴¹ 22¹⁸ 20. mæden, n. *virgo* 19³⁹ 25³⁵. mædenlic *virginalis* Hn 118. mægen, n. *vis virtus pl. nom. acc mægenu vires* Hn 32. maht, f. *potentia* Ps 144⁴ = miht, f. *potestas vis virtus praeconium* 18⁷ 42. mihtig *potens* v ælmíhtig. unmihtig *impotens fragilis* 17²⁴. mæg, m. *consanguineus frater filius*. mæg-
 racu, f. *generatio genealogia* 22¹⁹.
 mæne *villis communis scelestus*. gemæne *communis*. gemænan *communicare indicare* 18²⁶ 21⁴⁰. gemænnys *contubernium* Hn 31 308.

mán, n. *nefas piaculum* Hn 23 116. mán-
 fullic *pravus nefandus* 20¹⁷.
 mænigfeald v manig.
 mære, n. *vicus villa gl. Evv. nordh limes terminus* = gemære, n. et gemæru, f. seð gemæru 25²⁸ gemære *terminum* Ps 103³ *limitem* Hn 17 50 gemæru *limites* Hn 35 *terminos* Ps 73¹⁷ *finis* Ps 21²⁸.
 mære *magnus illustris* 21⁴² 17²³. mærsian *magnificare celebrare* = gemærsian 27²¹. mæsedæg, m. *dies festus* 27¹⁸. (MA mæ-
 daie *dies festus* EPs 73⁸ 75¹¹.) mæse-
 preðst *sacerdos* 17¹¹.
 mæst v micel.
 geman geman *verb. anom praes. sg geman*
 gemanst geman pl gemunon *praet. sg gemunde*
 inf gemunan *recordari reminisci* he ge-
 munde hwæt he Angelecyne gemynte Hm
 2, 126. man mann, m. (sg. dat pl. nom. acc
 men) *homo et mas et femina* 17²⁰ 17¹⁹
 19¹⁴ 42 Elena swiðe gelyfed mann Hm 2,
 306 cf 2, 386 *serva* Tole mín man Uroes
 láfe K 4, 200 (cf wifhådes mann mæden-
 mann et *Prompt. P. v mayden nota.*) man-
 cýn, n. *genus humanum* 17³⁷ 19⁴⁴ *popu-
 lus* Hm 2, 214. maneg manig monig *mul-
 tus* 17⁷ 18¹⁴. mænigfeald *multiplex varius*
 23³¹. mænigfeald *abundanter* 30²⁹. mæn-
 nigfealdlice *multipliciter frequenter* 19¹².
 manna *homo* 19⁸ Hn 42. mennisc *humanus*
 18¹³. 25¹⁵ mænnisc Hn 116. mennisc, n.
genus humanum populus gens 17⁷ 22⁸ 6
 þære þeðde mennisc Hm 2, 120. mennisc-
 nys *humanitas incarnatio* 21³⁸. mænnisc-
 lice *humaniter* Hn 90. — móna *luna* 18³⁸
 mónlic *lunaris* 26¹⁵. mónað, m. *mensis*
 pl. acc mónað 21¹⁰ 26⁷. mónð, m. *mensis*
 18³⁵ 26¹³. gemynd, n. *memoria* 19¹⁵
 Ps 83¹⁷ 102¹⁸. gemyndig *memor* 22⁴⁵
 Ps 6⁶ 24⁷ 136¹. gemyndleás *amens* Hm
 2, 188. unmyndlunge *inopinatio* Hm 2, 160.
 mynegian *admonere* Hm 1, 200. mynegung
admonitio Hm 1, 136 2, 128 *Ælfr. past.*
 Th 452. gemynegian *admonere* 21²⁴ Or.
 Barr 75 Bd. Sm 598⁶. myntan *statuere*
decernere destinare 17³⁴ Hm 2, 218 304 354.
 man mann mancýn maneg manna v geman.
 mára mære v micel.
 Martines mynster 17⁹ *monasterium Scti Mar-
 tini Turonense*.
 martir, m. *martyr* Hm 1, 48 martyr AAS 78.
 gemartyrian *cruciare martyrisare* 18⁸ ge-
 martrian Or.
 méder v móder.
 men mænigfeald mennisc mænniscnys v geman.
 mergan 24³⁰ (v ærmergen) merigen 23¹⁸ m.
 7f. mergen B 2124 *tempus matutinum* on
 10*

merigen *cras* 28²³ = *tō* merigen *Hm* 2, 82.
merigenlic *crastinus* *Hm* 1, 490.
mētan *pingere*. mēting, *f. pictura* *Hm* 1, 186.
āmētan *pingere ornare* āmýtst *pingis* *Hn* 22 āmētt *ornatus* 23²³ 27⁷. gemētan *pingere* *Hm* 2, 404.
mētan *occurrere congrēdi invenire*. gemētan *invenire* he gemētte 19³⁴. gemoostinge *ad-inventiones* *Hn* 184.
metan (mæt mēton meten) *metiri*. ungemetlic *immoderatus* *Or. Barr* 107 108 ungemetlice *immoderate* 20²³. metegian *temperare* = gemetegian 28¹³ *Hn* 17 *Ps* 101¹⁰. mēte *modestus moderatus* mycle] mēte *Ex* 105¹⁶ *parvus exiguus* mētost *B* 1455.
ormēte *immensus* 24¹⁵ *Hn* 17 *ingens* *Hn* 19 145 *infinitus* *Hm* 1, 138 *ormēte gigas* *Hn* 44 112 *ormēte immensum* 25¹⁹.
mete, *m. esca* *cibus* *metes cibi* *Hm* 1, 496
mete *escam* *Ps* 13¹ 52⁵ *Hm* 1, 296 2,
586 *pl mettas cibi* *Hm* 2, 330 *metta ciborum* *Hm* 1, 250 296 *mettum cibis* *Hm* 1, 266 2, 442 *mettas escas* *Hn* 191 *Ps* 77¹⁸ *cibus* *Ps* 54¹⁴. *V* *fiāscmete*.
micel mycel mucel *magnus compar* māra mēra *superl* mēst micel 17⁸ miccel 17²⁸. micclum *magnopere multum* swā micclum *quanto* 17²³. māra, *m. māre, f. n. maior* *maius* 17²³ 20⁴¹ 26¹³. micle mā mēst *multo plus plurimum* miccle 21¹⁸ 25¹³ hū micle *quanto* 19³². mā *plus magis* 19⁴¹ 21¹¹ 23²¹ 28²³. mē *plus gl. Evv.* *nordh* mā *magis* *Ps* 51⁵ *amplius* *Ps* 50⁴ *ultra* *Ps* 9³⁹. (*MA* *moo* *rel. ant* 2, 94 *mo* *rel. ant* 2, 275 276 *Alis* 2684 2713 3100 4444 4559 4567 *Capgr* 73 *TDL. Thms* 59 *gl. Chauv P.P* 183. *Shaksp. M. of Ven* 4, 3 *p* 117 *Del.*) mēst *maxime* 27⁴ 29²⁶ *NA* *most*.
mid *c. dat (et acc) cum* 17¹⁰ 18¹³ 30¹⁴ *mid ealle omnino* 25⁵ *v eal. mitte cum* *Hn* 202 *Ps* 100⁵ 105⁴¹ 108⁷.
midd *medius* on *middan in medio* 26⁴² (*cf* on *ālemiddan*) on *middre niht media nocte* 28²⁷. *middæg, m. meridiēs* 27³⁵. *middæglic meridianus* *Ps* 90⁶. *midniht, f. intempustum* 25²³. *middaneard, m. terra mundus* 17³¹. *middaneardlic terrenus* 26²⁷. *mundanus* *Hn* 74 91. *middeward medius* 26³¹.
mīgan *mejere. meox, n. fimus* *Hm* 1, 256 2, 380 *þæt meox* *Hm* 2, 408. *myxen, ?f. stercus* 21⁷ *mixen* *Hm* 2, 452.
miht mihte mihton *v* mæg.
mild *mitis propitiū* *Hn* 53. *milds milts, f. clementia misericordia* *milds propitiatio* *Ps* 129⁴ *miseratio* *Ps* 144⁹. *miltsian misereri* *ignoscere* 30³⁷. *miltsigendlic mise-*

ratione dignus ventalis sanabilis 17²¹. *unmiltsigendlic miseratione non dignus insanabilis* 17²¹. *miltsung ventia* 17²⁴ *indulgentia* *Hn* 37.
mīn meus 17¹⁶.
mislic (mistlic) varius diversus 18¹⁷ 19⁴⁴ 21²⁵ 23³¹ 26²⁵ *Hm* 1, 182 *mislice diversa* *Hn* 25. *mislice varie* 29⁷ *Hm* 1, 180 *mislice diverse* *Hn* 96.
mist, m. caligo 31⁴.
mōd, n. animus cor 21²⁴. *mōdig animosus superbus. mōdignys superbia* 20⁹ *Hm* 1, 318 2, 170 374 *Hn* 9 *mid tōðundene mōdignesse tumido supercilio* *K* 4, 24.
mōdor mōder, f. mater sg. dat mēder 22⁹ *Hm* 1, 196 *pl. nom. acc mōder Basil. N* 40 *mōdru* *Hm* 2, 218 *et moddrū* *Hm* 2, 34 124.
mōna mōnač mōnlic mōnč v geman.
mōt (verb. anom) praes. sg mōt mōst mōt pl mōton subi mōte praet mōste possum mōt potest 23²⁶.
Moyses Moses þurh Moysen 18².
mylen, f. mola. mylenhweowul, n. rota molaris 23²². *V* *hweowul.*
mynd mynegian myntan v geman.
mynster, n. monasterium 17⁹ *pl. nom. acc mynstru* *Hm* 2, 118.
myxen mixen v mīgan.

N.

nā (nō) non 17²⁰ *nā þe læs nihilo minus* 22¹² *v læs. nabban non habere v habban.* *næddre, f. serpens* 19³⁹ 20¹²⁻¹³. *cf. MA* *nedder serpent gl. rel* 2, 81 *neddres serpentes* *EPs* 106⁶⁻¹³.
næfde v habban.
næfre v ā (āw ā).
nān nān v ān.
nære næs v eom.
nāht v ā (ā).
nama nomen 19³² 22¹⁶. *namian nominare* 18⁶ *Hm* 2, 204 296 432 = *genamnian* *Hm* 2, 218 228 308.
nāwār nāhwār v ā (ā).
nāčor nāčer v hwæčer.
ne non 17¹²⁻³⁵. *nē neque nē weder nē unweder* 29¹⁴ *nē leof nē lāč* *B* 511. *nē nā nec gl. rel* 1, 11.
neād nēd nýd, f. necessitas vis compulsio *ūs is neōd* 27²³. *nýdbehēfe necessarius* 23¹². *neādung vis* *Hm* 1, 26. *neādunga necessarie* 17²⁶ *Basil. N* 52.
neah satis *C* 3043. *geneahke sufficienter abundanter. geniht genyht, f. abundantia copia. genihtsum profuus* *Hn* 94 113 *affluus* *Hn* 58 *copiosus* *Ps* 24¹¹ 85⁵ 109⁶ 129⁷ *uber* *Ps* 67¹⁶ 91¹¹. *genihtsumian suffi-*

cere 17³⁷ *Hm* 1, 64 *Hn* 192 *abundare* *Ps* 64¹⁴ 72¹² 127³ 143¹³.
neāh propinquus compar *neārre superl nýht* *nēht nēxt i nýxt. sēt nýxtan denique* 30³². *neāh prope feor] neāh* *B* 1221 *neār propius* 20²⁰ 28³⁹. *neālācan geneālācan appropinquare* 27³². *neān prope. forneān prope* 21¹⁰ 30³. *neāwist, f. vicinitas* 28¹¹. *nēwest* *K* 1, 114 *consuetudo* *Hm* 1, 374. *neālācan neān neār neāwist v neāh.*
nearo angustus 26¹⁰. *nearwian arctare. genearwian constringere coarctare* = *genyrwian* 21⁵. *generwed anxiatus* *Pr* 142⁴. *nellač nelle nelt v willan.*
neorxnnewong 20³¹. *neorxna wong, m. DM* 781. *nercsnawong neirxnaung gl. Evv. nordh paradisiū ?proprie narcissorum campus.*
neōd v neād.
neōtan v nýten.
neočan neočer neočewerd v ničan.
nigon novem 28³⁷ *nigoča novus* 25³⁶. *nigonteōča undevicesimus* 28⁴⁰.
niht, f. nox 23¹⁸⁻³⁰ 26¹⁹ 27²¹ = *neāht* *Hn* 12. *nihtlic nocturnus* 23³⁶.
genihtsumian v neah.
nīman (nam nāmon numen) sumere capere 23³ 30¹¹. *forniman consumere* 21²².
nis v eom.
niw novus 17¹⁷ 25¹⁵ 26¹⁸ 29². *niwe recenter ?denuo* 26¹⁴ *B* 783 *nuno gl. Evv. nordh. niwian geniwian renovare geniwod* 26¹⁶. *geedniwian renovare* 17¹⁷ 26¹⁷ *Ps. Th* 103²⁸ *restituere* *Ps. Th* 15⁵ *reformare gl. M* 368.
niwol niwel pronus proclivis *neowol* *B* 1411. *niwelns abyssus* 21¹⁴ *Hm* 1, 8 464 *niolnis niolnisse geceč abyssus abyssum invocat* *Ps* 41⁴.
nīxt v neāh.
nīč, m. malitia odium zelus nīč nequitia *Ps* 27⁴ 54¹⁶. *nīčfull malitia plenus* 23¹⁰. *nīčfulles invidi* *Hn* 3. *nīčfulra lividorum gl. M* 376 432.
ničan neočan deorsum infra *neočan* 29¹¹ 21⁴. *benecočan infra* 23²³ *K* 2, 182 *beniočan wuda* *K* 2, 29. *neočewerd inferus* 21⁴ *neočera ničera inferior* *Ps* 85¹³ 138¹⁵. *nyčemest infimus* 18³¹ 21⁷ 25⁷. *ničer deorsum* *Ps. Th* 132³ *sume up sume ničer* *Ex* 59²⁹. *ničerer inferius gl. M* 843. *neočer neočor nyčor inferius* 18³¹ 26³⁹ 27¹¹. *nyčemyst infime* 26¹⁰. *ničergang, m. occasus* 25³⁹. *ničerlic imus* *Hm* 202. *nyčerian humiliare damnare* = *genyčerian* 19⁴⁵ *Jud* 134⁴⁶. *nyčergendlic damnabilis* 20¹.
molde v willan.

norð *septentrionem versus*. norðor *magis septentrionem versus* 26³⁸ on ƿám norðran dæle in parte septentrionali 28¹³. norðweard *septentrionem versus* 26²⁸ = norðweardan 27³⁹ an norðweardum K 2, 66. norðdæl, *m. regio septentrionalis* 21³² 29³⁰. nú nunc 17²² 18⁴⁴ 22²¹ nú tō geāre hoc anno 28²⁶ nú tō dæg hodie 28²². nýðbehēfe v neād. nyste nyte v witan. nýften, *n. animal pecus iumentum* 17²⁷ 30¹⁰ *pl. nom. acc* nýtens 17³¹ et nýtenu 23³¹. nýþemest v nýþergendlic. nýþor v niþan.

●.

of c. dat a de ex of eorþan 19³⁶. ofárisan *exurgere* 30³⁹ v árisan. ofer c. dat. et acc super trans post 17⁷ 19² 25⁶ 27²². offrian *offerre* 22⁷ Hm 1, 310 Ps 65¹⁵ *immolare* Ps 26⁶. geoffrian *offerre immolare* 18⁵ 22⁹ 23³ Hn 78. oft saepe 20¹⁷ 31²¹. óga terror 21²⁸ Hm 1, 470 598 2, 310 Hn 130 horror Hn 9 37 pavor Hn 3. on c. dat. et uce in 17⁶ 7⁸ 10¹² 15¹⁵. open *aperius manifestus*. openian *aperire* B 3056. openlice *aperte* Hm 1, 498 openlicor 18²⁷. geopenian *aperire* 23² Hn 106 *reserare* Hn 83. orcegard *Hexam. N* 12 orceard 26⁴² *cod. Cott.* orcyrd, *m. hortus* 26⁴². ord, *m. cuspis mucro acies* ord wið ord B 1549 (MA speris ord Alis 3609) *initium ordo* 25⁶ se leahter (móðignys) is ord] enðe ælces yfeles Hm 2, 220. oreþ oroþ oruþ, *m. spiritus spiratio*. orþian *spirare*. orþung *spiratio* 30¹⁰ 11 þurh orþunge þæs hálgan gastes Hm 2, 524. óð c. dat et acc usque ad 17¹⁶ 18¹⁸ 18³² 21⁴. óþer alter alius 17²⁸ se óþer secundus B 1815 Hm 2, 88 92 146 seó óþer secunda 22¹⁸ þæt óþer. oðþe aut 18¹² 25⁵ 25¹¹. Cf. MA outhre aut EPs 77²⁰ outhre gl. PP.

■.

pæcan *decipere*. bepæcan *decipere* 19⁴⁰ 20⁴⁸ Hm 1, 332 2, 392. forpæran *pervertere* 20²⁰ Hm 1, 216 2, 50 208 226 330. palm, *m. palma* se palm Hm 1, 218 2, 402. palmsunnandæg, *m. dominica palmarum* 26²⁹. pinnhnyt, *f. ? nux pini* 27³⁰. Cf. MA pinnote-tree SS 544. pinbeám, *m. pinus* Hm 2, 508.

pistol, *m. epistola* 22⁴⁷ se pistol Hm 2, 330 þone pistol Hm 2, 438. preóst, *m. sacerdos presbyter* 28¹⁸. prica *punctum* 25¹¹ 26⁴⁰. pund, *n. libra* 25³⁵. pylce, *f. tunica pellicea* 20²⁸. Cf. MA pylche *pellicium* i *pellicia* *Prompt. Parv* pilche gl. PP.

■.

ræcan (ræhte ræht) *porrigere extendere*. geræcan *extendere* Hm 2, 96 *attingere* 28⁵. ræd, *m. consilium* 20⁴⁸. rædgyft, *f. senatus* Hn 105. ræðan (ræðan) *legere* 30³⁵ gl. M 428. ræran v árisan. ramm, *m. aries* 25³³. raþe *celeriter* 24⁸ raþor *celerius* 26¹². Cf. hraþe s. v. hræd. reccan (reahte i rehte reahht i reht) *narrare interpretari declarare*. gereccan *referre* Hn 135 *relezere* Hn 132 *enarrare* Hm 2, 332 *exponere* 20³³. reccan ræcan (rôhte rôht) *curare* 27⁴ Hm 1, 224. gerêfa v grafan. regel, *m. regula* 26²² Hm 2, 94 404 þone regel 28³⁴ Hm 1, 372. rên (regen), *m. pluvia* 21²³ 30³² gif þæt land þin is. se rên is mín Hm 2, 102. rênboga *arcus coelestis* 21¹⁹ 20. rëndropa *gutta pluviae* 31¹⁰. rênscûr, *m. imber rênscûras* 26⁴¹ Hm 1, 64 2, 102 103 216. Cf. scûr. reord, *f. lingua sermo*. gereord, *n. lingua sermo* 30²² Hm 2, 86 *pl. nom. acc* gereord 21³⁷ Hm 1, 318. repsan ræpsan *interpellare interciperere* gl. Hann ræpsung *interceptio* gl. Hann *interstitium* 25²². reps, *m. responsorium* Hm 2, 224. rest ræst, *f. quies* 24³⁸. rôþe *ferus ferox* 21⁸. riht *rectus iustus legitimus*. rihte *rectâ* 27²⁵. rihtêw, *f. uxor legitima* 22²³ *Canon. Edg. VIII ALL. Th* 396 *cf. gl. LL. Sm s. v. êwe*. rihtlice *iustus*. rihtlice *iuste recte* 19⁴ 27¹⁷ rihte Hn 108 *orthodoxe* Hm 1, 26. rihtlicost *rectissime* 26⁴. rihtwis *iustus* 18⁶ 20⁴⁰. rihtwisnys *iustitia* 24¹⁶. (Cf. MA right-wisenes EPs 7⁹ et gl. Wickl s. v.). gerihtwisian *iustificare* 23⁵ Hm 2, 366 Ps. Th 4¹ 18⁸. rîm, *m. numerus*. gerîm, *n. numerus* 28³⁴ Ps. Th 39⁶ Ex 261¹³. gerîmcraeft, *m. arithmetica* 27¹⁸. ungerîme *innumerus* 27⁸. ungerîme hýpan Hm 1, 450 ungerîme bisna gl. M 365 *numerosus* gl. M 434.

rîpan *metere* Hm 2, 534. rîp, *n. messis maturitas* Ps. Th 118¹⁴⁷. gerîp, *n. messis* 27¹ þæt gerîp Hm 1, 184 2, 530. rîþung *maturitas* 26²⁸ Ps 118¹⁴⁷. árisan (rás rison risen) *urgere* 24¹⁸ 29²⁰ 31¹. ræran *erigere excitare*. áræran *erigere* 21³⁶. rîxian (rîcsian) *regnare* 22¹⁶ Hn 49 Hm 1, 28 rîxian] wealdan Ps. Th 9²⁵. rôd, *f. crux* 19³⁷. rôdor rôder, *m. aether* 18⁴³ 29¹⁶ on rôdore *Olimpho* Hn 91. rôdorlic rôderlic *aethereus* 18³¹ 27⁶ Hn 57 118 hî sind genumene tō lyftenre heofenan nâ tō rôdorlicere Hm 1, 308. Rômâne *gen Rómána, m. pl. tant Romani* 27³⁸. rómânisc *romanus* 26¹. rûm *spatiosus* 26⁹ Ps 103²⁵. rýman *locum dare* Hm 1, 222 2, 344. rýmet, *n. locus spatium* Hm 1, 30 262 508 2, 376. gerýman *dilatate aperire* 20³² Hm 1, 28 *amplificare* Hm 1, 32. rûn, *f. colloquium concilium* gesæt tō rûne B 172. (Cf. MA eoden to rune Lj 2, 60³). gerýne, *n. et gerýnu, f. mysterium* þæt gerýne *El. Gr* 565 Hn 42 þeóðs gerýnu Hm 2, 272 *gen* gerýnu Hm 2, 340 *dat* gerýnu 28³¹ Hm 2, 260 262 268. gerýnelle *mysticus* Hn 43 94. rýman v rûm. ryne, *m. cursus* 18³² 33³⁴ 35³⁶ 37³⁹ 24³² 26¹² 28²⁸. ymbryne, *m. cyclus* 24³⁰ *reolutio* on ælces geāre ymbryne Hm 1, 178 tyn embrynas *quinquennia decem* gl. *Prud. Th* 139. ymbrene = ymbryne 23¹⁵ 28³². ymbrene *circulus* Hn 39. ymbrennum *ciclis* Hn 48. ymbrenfæsten, *n. ieiunium quatuor temporum* Hm 2, 608. Cf. *Etym. Jun s. v. emberweek et Sms* 258. rýnu v rûn.

■.

sacerd, *m. sacerdos* 18⁷ 22⁵ se sacerd Hm 2, 532. sæ, *m. f. anom mare* 17⁷. sælic *marinus* 21¹² seó gelaþung mæg beón gedréfed on ƿám sælicum þýðum þyssere worulde. ac heó ne mæg beón besenced. forþan ƿe Crist for hî gebitt Hm 2, 388. sæmtinges *repente confestim immediate* 31¹⁴ Hm 2, 230 424 510 *samtinges* Hm 2, 196. samod *una simul* 24³². sâr, *n. f. dolor sió sâr* B 2468. sârig *tristis* B 2447 Hm 2, 248. sârgian *dolere* 20⁴⁸ Hm 1, 274 336 2, 150 *Basil. N* 44 Hn 126 *condolere* Hn 34 Hm 1, 408 158. besârgung *compassio* Hn 126.

sáwan (seow seowon sawen) serere 20¹⁶.
 sáwl, *f. anima* 18²⁰ = sáwl 30¹¹.
 scádan sceádan (sceód sceódon scáden i sceáden) *separare*. gesceáð, *n. separatio distinctio gl. Evv. nordh s. v* Hm 1, 176 Bd. Sm 624¹⁵ *significatio* Hm 1, 186 ratio 18²⁸ 22³ 29⁶⁻¹³. gesceáden *rationalis* 19³⁵. gesceáðwis *rationalis* 17¹⁸ 19²⁵. ungesceáðwis *irrationalis* 17³¹ Hm 2, 504 ungesceáðwislic Hm 2, 210. gesceáðwisnys ratio 19³³.
 scapan scapan sceppan scippan (scóp i sceóp scéþon i sceóþon scapen i sceapen) *creare formare*. gescapan *creare* 18⁸ gescyppþ creat 17¹⁶⁻¹⁸ 18¹⁸ naman gescapan *nomen imponere* 19³² gescapen *creatus* 17³⁰ 18¹⁹ 19⁸ 29¹. gescapennys *creatio* 24²⁷⁻²⁸ gescapennys 17¹⁷ 19⁷ ná þurh gecynd oððe þurh gescapennysse Hm 1, 260. scippend scyppend, *m. creator conditor* 17³¹ 17²⁹ 19¹¹. gescippan gescyppan *creare formare* 19³⁻¹⁰. gesceaft, *n. f. creatura* þæt gesceaft Hm 1, 276 eall þeós gesceaft *Verc. Th* 102¹⁶² *pl. nom. acc* gesceafta 17¹⁸ 18¹⁶⁻¹⁸ et gesceaftu. *elementum* 18²⁰ 30⁷. gesceaft *plasma* Hn 124 *creatura* Hn 146 *fatura* Hn 58 *res* Hn 6 10 20 91.
 se ðe i. e. sancte sanctus sancti 17⁹.
 sceáð v scádan.
 seadu *m. f. umbra* 24⁴⁰ 26³⁸ 27³¹⁻³⁵ seáð sceadu 25³. sceadewung *adumbratio* 27³⁰ *umbraculum gl. M* 340. scedeht *umbrosus* Hn 189.
 sceaft v scapan.
 sceal *verb. anom* *debeo* scealt *debes* 20⁸ sceal *debet* 18¹² we sceolon *debemus* 20²⁶ hī sceolon *debent* 21⁴³ *subi* scyle *pract. ind et sub* sceolde *inf* sculan.
 sceamu (scamu scomu), *f. pudor verecundia* 22²⁸ *confusio* Ps 39¹⁶. sceamleáslice *impudenter* 22³⁸.
 sceáwian *adspicere intueri* 31³ *considerare* Ps 9³⁵. foresceáwian *providere* 21¹ Hm 1, 474 2, 532 *El. Gr* 346. foresceáwung *providentia* 26²⁶ Hm 1, 92 *Basil. N* 38.
 sceort (scort) *curtus brevis* scyrtra *breuior* 26³⁸ 29⁹ scyrtesta *breuissimus* 28³⁰. sceortian *decrescere* 26³⁰⁻³⁶. sceortlice *breuiter* 24³³ Hm 1, 484 scortlice Hm 2, 118.
 sceótan (sceát scuton scoten) *ferri ruce precipitari* sceót áðûn Hm 1, 170 gif Crist scute áðûn Hm 1, 170 (*cf* nyðer ásceótan Hm l. c.) *iaculari* Hm 2, 196 he sceóteþ B 1744 he sceát Hm 2, 312 *se referre* we sceótaþ tó him Hm 2, 306. ofásceótan *excidere* ofásceát Hm 2, 162. besceótan *iaculari* bescýft *iaculatur* 20¹⁵ *cadere* be-

scýft (on) *cadit* 25²⁹ Hm 2, 224. gesceótan *praecipitari* B 2319 *contingere obtingere obvenire* Hm 1, 346 178 2, 104 272 494. ofsceótan *telo misso interficere* Hm 1, 502 506 B 2439. tósceótan *disiici dispergi* Hm 2, 304 *diffugere* Hm 2, 352. undersceótan *subiici* 25¹⁷. underscotene *fulli gl. Hann.* sceótung *iaculatio iaculum* 31²² scotunge *iacula* Hn 190 Ps 54²². scotian *iaculari* scotedun *sagittabant* Ps 63⁶ scotad *iaculatum* Ps 75⁹. scyte, *m. teli iactus coniectus* Ew 331¹⁷. underscyte, *m. subiniectio* 25²⁰. scytel, *n. sagitta* Ps. Th 63⁷. scytte, *m. Ex* 296¹⁵ et scytta *iaculator sagittarius* 25³⁶.
 sceóðan scæððan *laedere nocere*. unscæððende *innocens* Ps 17²⁶ 72¹³ Ps. Th 9²⁸. unscæðfull unscæðfull *innocens* Ps. Th 23⁴ 17²⁵ 24¹⁹. unscæðfulnes unscæðfulnes *innocentia* Ps. Th 7⁹ 17²⁰⁻²⁴ 40¹². unscæðfulnis Ps 7⁹ 17²¹⁻²⁶ 25¹ 40¹³. scæðig *reus obnoxius gl. Hann.* unscæðig *innocens* 20⁴¹ Ps. Th 25⁶. unscæðigignys *innocentia* 20²⁵.
 scínan (scán i sceán scinon scinen) *splendere fulgere* 18⁴³ 23³⁶ *clarere* Hn 91 *micare* Hn 15 44 *reluocere* Hn 35.
 scippan scyppan scippend scyppend v scapan. scipsteorra *stella nautica polus arcticus* Gr. Gr 2, 477 *axis* 29³⁵.
 screadian *putare amputare circumcidere* Hm 1, 88 2, 74. gescreadian *putare* se wingeard biþ gescreadod Hm 2, 74. ofáscreadian *amputare* þæt hī symle þá misweaxendan bogas ofáscreadian Hm 2, 74. screading *scradung fragmentum reliquiae gl. Evv. nordh s. v. Cf. MA* scradieþ eower sceldes al of þe smal endē Lj 1, 250¹¹. shred *putare*. shreds *praesegmina reliquiae Etym. Jun s. v* „scherd sherd shord *fragment potsherd*“ *gl. Wickl. Adde* scherd *Crane* B 3036 4374 et p 236.
 scúr, *m. imber* 21⁶ 27² *cf* rānsúr.
 scyld scild sceld, *m. scutum protectio*. gescildan *protegere* Hn 13 *defendere* Hn 197. gescildend, *m. protector* Hn 187. gescyldnis *protectio* 20²¹ Hm 1, 58 gescildnis Ps 35⁸ 90¹ 120⁵.
 scyrtra scyrst v seort.
 scytta v sceótan.
 se seó þæt *pron. demonstrat articulus et pron. rel is ea id qui quae quod acc* þone (þæne) þá þæt *gen* þæs þære þæs *dat* þám (þæm) þære þám (þæm) *abl. instr* þý *pl. nom. acc* þá *gen* þára *dat* þám. se ðe *is qui* 20³⁶ 21³⁵. *Cf* þe þe.
 sealt *salsus* 31⁴. sealtstán, *m. lapis salis* 22⁴².

searo searu, *n. apparatus*. syrwan *machinari insidiari* 20¹². syrwing *insidiar* Hm 47.
 sécan sécean (sôhte sôhton sôht) *petere quærere* 22⁴.
 secgan secgean (sægde i sáde sægð i sæð) *dicere loqui* 18²⁵⁻²⁷ 31² foresecgan *praedicere* 18⁴¹. geseccan *dicere declarare* 17²⁰. seldon raro 25¹⁸.
 sēlra *melior beator* 20¹⁹ sēlost *optimus* 18⁶ *optime* 27¹⁸.
 sendan *mittere* 17¹³ he sende *misit* 21²⁴. ásendan *mittere* 24¹¹.
 seofon *septem* 18²³. seofontýne *septendecim* 27³⁹. seofotýa *septimus* 17¹⁵ 18³⁸.
 seón (seah sáwon i sēgon i sēgon sewen i segen) *videre* 21²² *imperat* seóh sēh *vide* sēhþe *ecce* Ps 10³ 36³⁶ 38⁶ 51⁹ 58⁶ 54⁶ *caet. beseón respicere adspicere* 18⁴ 22⁴⁴. forseón *despicere* 21⁴³. geseón *videre* 19⁶⁻¹⁹ 20³⁸ 21²³⁻²⁴ 26³⁹ 28¹ 29³³ 30³⁸. gesewanlfo *visibilis* 23¹⁸. ungesewenlfo *invisibilis* 23²⁴. gesihþ, *f. visus* 20²⁴ 24⁶ seó gesihþ Hm 1, 300 *conspicuum* Ps 87³ *visio*.
 settan v sittan.
 sícþ v sícan.
 síde, *f. latus* 19³⁶ 23³⁹.
 Sigewulf *nom. propr* *Sigewulfus presbyter* 17¹¹⁻¹⁴ *Alcuini amicus*. Sigewulf K 2, 121 124 Sigulf K 2, 103 121 129 183 *caet* Sigulf L. V 2 7 12 30 35 *caet* K 2, 122.
 sihþ v seón.
 Silhearwa *Aethiops* 27³⁶ Hm 1, 466.
 sillan syllan sellan (sealde seald) *dare* to sylle Hm 1, 114 þú sylest Ps. Th 9¹⁴ he syleþ Ps. Th 84¹¹ he sylþ Hm 2, 70 sealde 20⁶ *imperat* syle Hm 1, 512 2, 102.
 sinewealt *rotundus* 18²¹ 23²⁸ 25¹⁴. sinewealtnys *rotunditas* 27³² 28⁶.
 singal *continuus* 24³⁹ *jugis* Hn 44 58 *sedulus* Hn 88 127.
 sittan (sæt sáton seten) *sedere*. setlung *oc-casus* 25²⁰. gesetnys *sessio* Ps 138². settan *ponere* 18¹ sette *posuit* 20⁴². settan (set-ton) *posuerunt* 28²⁹. gesettan *ponere* 21¹⁹ 26⁵ *componere* 23¹⁵ *statuere* 27²⁵. *constituere* 26⁴⁰. gesetnys (gesetnys) *fundatio* Hm 2, 346 *compositio tractatus* 31²² Hm 2, 332 *capitulum Hexam. N* 26 *constitutio* 27³¹ *institutio* Hm 2, 330 *Cristes gesetnys novum testamentum* Hm 1, 358.
 six (syx) *sex* syx 18¹⁸. syxta *sextus* 18²⁷. sixta 17³⁰. sixtig *sexaginta* 18³⁵.
 síþ, *m. iter tempus vicis twelf* síþon (síþum) *duodecies* 26¹⁶ *fortuna* Hm 2, 64. unafþ *infortunium* Hm 2, 142 148. síþlice *fortissim* Hm 2, 144 248.

siċċan syċċan *deinde postea* 17⁷ 32 *postquam* 19²⁰.

slápan (slép slépon slápen í slápen) *dormire* 19³⁶.

slæc *piger tardus* B 2187 Hm 2, 46. slæc-
nys *remissio tarditas* 28³⁷. slæcnes *accidia*
gl. Cot 10 Jun. Etym.

sléan (slóh slógon slagen í slágen í slógen)
caedere ferire percutere. ofsleán occidere
20⁴² 22¹ 23⁴ *interficere* Ps 9²⁹ *perimere*
Hn 108.

slíngan (slang slungon slungen) *vibrare con-*
torquere iacere (Cf. MA *et dialect „sling to*
cast or throw“ Halliuv s. v he in a vil
gonge slong hit (his fader heued) inne SS
1353 cf SS 1316: amidde the pit he hit
slong). torquert ferri vehi heð slingð inn
rapide se immittit 20¹⁵ *vel, ut Junius*
vult, „circumagendo torquendoque se im-
mittit“ Etym. Angl. „sling to move quickly
Var. dial.“ Halliuv l. o Differt slincan re-
ptare. slincendes reptantis Hn 28.

smeágan (smeáde smeáð) *scrutari rimari me-*
ditari. smeágun scrutinium Ps 63⁷. sme-
águn *contemplatio* Greg in gl. Hann *dis-*
cessio Reg. Ben in gl. Hann *smeágendlic*
meditativus Ælfr in gl. Hann *unásmeá-*
gendlic inscrutabilis 23²¹.

smeðcan (smeác smucon smocen) *fumare. sméc,*
m. fumus Ps. Th 17⁸ 101³ = smfc 30¹⁶.

smeoru, n. *adeps gen smeoruwes* Ps. Th 62⁵.
bismor, n. *opprobrium infamia ignominia*
= *bysmor ludicrum vanum* gl. Prud. Th
140. *bysmorlic probrosus* Hm 1, 306. *by-*
smorlice contumeliose 22³¹ Jud 134¹³.

sníwan *ningere sníwde nínzit* Ex 307³⁰ cf.
gl. Evv. nordh. snáw, m. *niz* 31¹³. snáwlic
niveus 30²⁵.

snotor snoter *prudens* 17⁸.
Sodomaisc *sodomæus* 22²⁶. Sodomitisc *sodo-*
miticus 22³¹. 33. 38.

sóna *nox statim* 20¹⁴ 29².

sorh, f. *dolor cura. orsorh securus* Hm 1, 52
64 2, 222 *tutus* Hn 77. *orsorhnys secu-*
ritas 21²⁰.

sóð *verus* 18⁴¹ 21³¹ 27²³. sóðlice *vere certe*
vero 19²² 20²⁷ 27²⁴ *enim* Ps 57³ *etenim*
Ps 24³.

spearca *scintilla* 29²⁴ Hm 1, 466 2, 350.

spræc v spreca.

spræcan (spræc spræcon spræcen) *loqui* 19³⁹
23⁸. spræc, f. *sermo* 21¹ seð spræc Hm
2, 434 *famen* Hn 103. *ymspreca loqui*
de Ps. Th 1⁴. *embspræc, f. sermo collo-*
quium disputatio 29⁴.

springan sprincan (sprang í spranc sprunon
sprungen) *prosilire erumpere procedere ger-*

minare 29²⁴ his nama geond eall sprang
Hm 2, 156 his nama ásprang geond ealne
middangeard Hm 1, 226 se geleáfa sprang
geond ealne middangeard Hm 1, 304. (Cf.
MA sprong þat word wide Lj 1, 269³ wide
sprong his riche fame SS 1232). spring,
m. *eruptio (morbus) ulcus* Hm 1, 122 336
casla papula carbunculus gl. Hann *ortus*.
(MA spring of the sunne Capgr 18 cf
sunne is sprunon *ortus est sol* EPs 103²²
lht is sprunon *exortum est lumen* EPs
111⁴). upspring, m. *ortus* 30²⁰ Hn 2.
ofspring, m. *soboles* 21⁴⁶.

spryttan *germinare pullulare producere* Hm
2, 74 90 *Hexam. N* 10. sprytting, f. *ger-*
men 23²⁷ Hn 76. sprittinga *plantationes*
gl. M 354 *sprotinge germen* (acc) Hn 19.
standan (stóð stódon standen) *stare existere*
esse stent stat 18²⁰ 22²⁴ stóð 22²⁴. æt-
standan *adstare adstare* Hn 33 Ps. St. Hn
204 Ps 44¹⁰ *consistere* B 891 Hm 1, 492
2, 304 394 514 *ætstent consistit* 26³⁰ 28¹⁶.
understandan *intelligere* 17¹⁵ 18⁴⁵ 20³
26¹¹. wiðstandan *resistere* 19⁴⁵ Hn 72.

staðol staðel, m. *fundamentum* Ps 17⁸ 81⁵ =
steadul Ps 136⁷. staðelian *fundare. gesta-*
ðelian stabilire collocare 27¹² Ps 22² 142³.
steall, m. *status selt gedafonað déman*]
steall fylstendum oððe feohtendum Hm
1, 48 *stabulum* 21⁹.

steáþ *arduus acclivis praeceps profundus ste-*
ápe cágan Hm 1, 456. stýpel, m. *turris*
21³⁶ Hm 1, 318 *Basil. N* 38. stupian *se*
demittere se submittere 29¹⁰ he sceolde swá
oft stupian · swá he tó his horse wolde ·]
he þonne se cyning hæfde his hric him
tó hlýpon Or. Th 492. Cf. MA *stoupe se*
demittere P. P 6642 í stupen: the geaunt
stupte adoun O 1141 *deicere stupen (stoupe)*
hine to grunde *deicere eum in terram* Lj
3, 30⁷ NA to stoop v. a et n.

stemn (stefn), f. *vox* 20³⁶ 22²⁶.

steðr, f. *disciplina correctio* 18⁴ Hm 2, 532
= stýr Ps 2¹². styrian *movere agitare* NA
to stir Hm 1, 464. ástyrian *agitare* 30¹⁸
excitare 30²¹ Hm 1, 320 Hn 57. styryng
perturbatio Hm 2, 210. styryng *quassatio*
Ps 105³⁰.

steorra *stella* 18²⁶.

sticca *baculus* 30¹⁵.

stígan (stáh stígon stígen) *ire scandere. ofer-*
stígan transcendere superare 27²¹. upstígan
ascendere 24⁴. upástígan *ascendere* 22²⁶
23³⁶ 24⁸ 25³.

stille *quietus* Ps. St. Hn 202 *tacitus* Hn 132
stille *quies* 28¹⁸. stílnys *quies* Hm 2, 540
Hn 2 20.

stíngan (stang stungon stungen) *pungere im-*
mittere inserere. ástíngan (on) se intrudere
K 4, 117. bestíngan *inserere* 20¹⁴ Hm 2,
330 510. ofstíngan *transfigere* Hm 1, 542
Veron. Gdw 34. onbestíngan (*gladius*) *in-*
figere LL. Ælfr 67.

stíð *durus severus* 22²⁴. stíðlice *durus severus*
21⁶ Hm 2, 18 340.

storm, m. *procella* 30¹⁸.

stôw, f. *locus* 24³³ 26²⁷. stôwlic *localis* Hm
1, 348.

strang *robustus fortis strengre fortior (f)* 18⁴⁰.
strengest *fortissimus* 21⁶.

streðn, f. *lucrum opes* Ex 337²². strýnan *ge-*
strýnan acquirere = gestreðnan lucrari Hn
73 *procreare* 21³¹.

strica *linea* 25¹⁷ Hm 2, 20 *notera strican*
í mearcunga *notariorum caracteres* gl. Aldh
fol 26 A²⁰.

strýnan v streðn.

stupian stýpel v steáþ.

styrian v steðr.

súcan (seác sucon socen) *sugere blóð súcan*
Hm 2, 488 sícð (sýcð) *sugit* 81³ meolo
súcað Ps. Th 8² *sucun suzerunt* Ps. St. Hn
192. sýcan *lactare* Hn 75.

sum *aliquis quidam* 17⁶ 23³⁹.

sumer, m. *aetas* 26²³ *sg. dat sumera* 26³⁸
on sumera] on wintra Bd. Sm 571² su-
merlic *aestivalis* 26²⁸.

sunbeám v sunne.

gesund *integer sanus = ansund* 23²³ 25¹⁰
Hm 1, 444 *sg.*

sundor *seorsim separatim = on sundron* 29²⁸.

synderlice *singulariter* 19¹⁸.

sunne, f. *sol* 18³⁴ *sunnan dæg dies solis* 25²⁹.

sunbeám, m. *radius solis* 21²⁸ 30² sunlic
solaris 26²⁰. sunstede, m. *solstitium* 26³.

súð *meridiem versus* 26³⁰ *compar súðor*
26³³. súððæl, m. *regio meridionalis* 21³¹.

súðweard *meridiem versus* 26³⁰. adí on
súðweardum K 2, 66. súðern *australis* 30²¹.

sunu, m. *filius* 18⁴⁶ 21²⁹ 30³¹.

súwian sweðwian (cod C) = swígan swúgian

tacere súwian 25²² Hm 1, 348. swígian

B 1699 2897 ne swúga wið mé. ac and-

swara mé Ps. Th 38¹⁴. forsúwian *tacere*

reticere 17¹⁹ 18²⁷ Hm 1, 56.

súð súððæl súðern súðweard v sunne.

swá *ut sicut swá swá sicut* 17⁷ 19³⁶. swá

.. swá *uti.. ita* 17²⁵. swá hwá swá *qui-*

cunque 21¹. swá hwilo *quicumque* 26²⁰.

swá þeáh *tamen* 18⁴² 23²⁰. swile (swyle)

talis 19³⁴. swilce *tanquam quasi* 17²⁷ 18⁴¹.

swæfl, m. *sulphur* 22²⁹ 32. swefelréc, m. *sul-*

phur Ps 10⁷. swæflen *sulphureus* 22³² Hm

1, 466 swellen gl. M 412.

swélan swélan *urere* B 2713. beswélan *comburere* B 3041. forswélan *comburere* 21²⁸ forswélan 22²² Hm 2, 496 forswél *concrema* Hn 86. unforswéled *non combustus* Hm 2, 20.

andswaru, *f. responsum* 17¹².

swear *niger*. áswéartian *nigrescere denigrari* 25⁵ 31¹.

swefan (swáf swáfon swefen) *sopire dormire*. geswefian *sopire* 19³⁷ Hm 1, 14 2, 424 en deáðe geswefod Hm 1, 496.

swég, *m. sonus sonitus* 18⁴³ 31¹⁸. swégan *sonare* Gregorius is grécisc nama se sweigð on lédenu gereorde *Vigilantius* Hm 2, 118.

swéltan (swéalt swulton swolten) *mori* 18¹² 19²⁷.

swícan (swác swicon swícan) *cessare deficere prodere seducere decipere*. beswícan *seducere decipere* 17²² 20¹⁰. geswícan *cessare* geswác his weorca 17¹⁵ geswícað ðære wícan Hm 1, 242 þære béne geswícan Hm 1, 248 250 hí geswícon þære timbrunge Hm 1, 318. Cf. MA biswíken *cessare facere interficere gl. Lj.*

swífan (swáf swífan swífen) *circumagi*. swift *celer* 18⁴³. swiftsny *celeritas* 18²⁵ 28³⁸ = swyftnys 26⁵.

swílo swílce v swá.

swincan (swanc swuncon swuncen) *laborare fatigari* 31⁵ geswinc, *n. labor* 27¹² *tribulatio* Ps 21¹² 36³⁹ *afflictio* Ps 17¹³.

swíð *validus fortis vehemens*. swíðe (swýðe) *valde* 19²¹ 24⁶ swíðor *magis plus vehementius* 19³³ 22²³ 24³³ 26³³ swípost *maxime* Hn 106. swíðlic *vehemens* 21²². swíðlice *vehementer* Hm 2, 212. swíðcan *valere praevalere*. oferswíðcan *vincere devincere* 20²² 24¹⁵ 27²⁴ B 279 1768 Hm 2, 392 Hn 80 91 130.

swurd sword swyrd, *n. gladius ensis* swurd 20³⁰ 33 B 890 swyrd B 2610 2987 3048.

swustor sweostor, *f. soror* swustor 22¹.

swutol sweotol switol *manifestus apertus*. swutol *publicus* Hn 86. swutellian *indicare probare*. geswutellian *probare gl. Prud. Th* 139 *declarare ostendere* 18¹¹ 22² Hm 1, 504 2, 118 *insinuare* 20²⁸. swutelung *manifestatio expositio* 17¹³. geswutelung *manifestatio* Hm 1, 92 *festum Epiphaniae* I pund tó geswutelunga K 2, 300. Cf swutelungdæg geswutelungdæg *Calendar* p 20. swymman (swamm swummon swummen) *natare* 80⁹ Hm 2, 516 se swymmenda arc Hm 2, 60.

syll self seolf *ipse* 17¹¹.

symle *semper* 18¹⁸.

syn, *f. peccatum* 17¹⁹ 19²⁹. syngian *peccare* 18¹² 19³¹ 43.

synd v eom. synderlice v sundor. syrwan v searo. syx syxta v six.

T.

tácn, *n. signum* 20⁴¹ 21²³ *pl. nom. acc táena* 25³⁷ Hm 1, 306 tácnu Hm 1, 300. tácnian *significare* = getácnian 19²⁷ 21¹² 24²⁰ getáena í getácn *insinua* Ps 118²⁷. getácnung *significatio* 19³⁷ 22⁴³ *signum* Hm 1, 92. tácan (táhte táht) *ostendere* Ps. Th 4⁷ *monstrare* 22²⁵ *docere* 24³⁵ *praecipere* 27²⁶. betácan *assignare tradere* 17²⁵ 23²⁷ Hm 1, 28 74 K 2, 387 Hn 106 124. Cf. MA ich bitáche eow mi land Lj 2, 205¹⁷ till him betaucht was he the Brus 261⁶². V teón.

tal et talu, *f. numerus*. getel, *n. numerus* 28³⁸ Hm 1, 44 190 222 338 536 2, 86 120 292 = getel Hn 60. tellan (tealde teald) *numerare* 22¹⁹ 27¹⁸ 28³³. getellan *numerare computare reputare* geteald 22²¹ 23¹⁸ 25⁴⁰. unáteald *non numeratus* 28³². tam *mansuetus* 21¹⁹ getemed *mansuefactus* Hm 1, 208.

teám, *m. soboles* v bearnteám. týman *concupere procreare* 22²³ þæt folc týmde micelne teám Hm 2, 212. untýmende *infecundus sterilis* 22²². Cf teón.

tellan getel v tal.

temprian *curare* 26²⁷. getemprian *curare gubernare* 26²⁶ mid læcearfte his lichaman getemprian Hm 1, 474 þæt gehwá hine sylfne getemprige mid gemete on áte] on wæte Hm 1, 360.

tén týn *decem*. teoða *decimus* 25³⁶.

átendan *incendere* 29¹³. ontendan *incendere* 25¹⁴ 26¹⁵ 29² 11 *exasperare* þíne gebedu ontendað mé Hm 1, 458.

teón (teáh tugon togen) *trahere ducere* 31¹⁶. áteón *abstrahere* Ps 9³⁰. ofáteón *extrahere* 30³² up í uppáteón *sursum trahere* 31² 13 Hm 2, 514. inn áteón *inducere* 30¹¹ v inn. geteón *trahere* 21⁵. oferteón *obducere* 21²¹ Ex 178³⁵. þurhteón *perficere committere* 17³⁵ Hm 1, 138 514. Cf tácn et teám.

teorian v teran.

teoða v tén týn.

teran (tær tæron toren) *lacerare scindere*. teorian *deficere* Ps. Th 118⁸² 141³ Ex 436¹⁷ 469²¹. áteorian *deficere perire* 18¹⁹ 26¹⁴ *Hexam. N* 8 áteorige *fatescat* Hn 24. áteorigendlic *caducus fragilis* Hm 1, 240 2, 398. áteorung *infirmitas fragilitas* Hm 1, 490.

tíð, *f. tempus hora* 18³⁵ 39 23²⁸ 31 24⁴ 25³⁸.

tíhan (teáh tugon togen) *admonere suadere instruere* 20²¹ þú þíht *instruis* Hn 10 he tíht *suggerit* Hn 28. tíhting, *f. suasio suggestio* 20¹³ Hm 1, 450 514 2, 330 530. tíma *tempus* 17¹¹. getímian *accidere* 25¹⁷ Hm 1, 88 226 getímige þé swá swá þú gelfýdest Hm 1, 126.

timber, *n. materia*. antimber, *n. materies* 18¹⁶ 19¹ *Hexam. N* 6. getimbrían *construere condere* 17³² 22¹⁵ Hm 2, 390 432. getimbrung *aedificatio* 21³⁵ Hm 1, 318 2, 390. tó c. dat *ad apud in* 17⁷ 9 12¹⁵ tó þán 17²⁸ í tó þí 18¹¹ *ad id ob id*. tó *insuper nimis* 28¹³.

trendel, *m. orbis* 25⁹ Hm 1, 282 2, 606 *centrum* Hn 22 (cf *dial* trindle *rota Hallio*. to trintle trinle „to trundle or roll“ *Scot. Jam. MA* that the hed trendelyd off as a bal *Rich. Coer de Lion* 4506).

treow, *n. arbor* 17²⁷ 19²³ *pl. nom. acc* treowa 29¹⁷ Hm 2, 406.

treówe *fidelis*. tráwian *confidere* 20²¹.

tungel 29³³ *m. n. et tungla sidus pl. nom. acc* tunglas Ex 7²⁶ tunglu Ex 335³¹ tunglan 18²⁹ 31⁴¹ 26⁵ 8¹⁶ *gen* tungla 18³⁹ 25⁷ tunglena 18²⁴ 28 25⁹ Hn 22 34. tunglen *sideres* Hn 58.

turnian *verti rotari* 27¹⁰ Hm 1, 514 turnigende *rotans* 18²⁴. tyrnan *verti rotari* 18²⁸ 23²¹ Hm 2, 214. ymbtyrnan *rotare vertere* 27¹⁰.

tuwa *bis* 28²² = tweowa twiwa twywa *gl. Or. Th* twuga *bis* K 2, 400. betwux c. dat et *aco inter* 23³⁵. betwéonan 24¹⁰ í betwýnan 31¹⁷ c. dat *inter*. twegen twá twá *duo duae duo twegen* 22³⁹ 23³¹ 28¹⁴ twá 17¹⁹ twelf *duodecim* 18³³ 21¹⁰ twelfta *duodecimus* 25³⁷. twentig *viginti* 18³⁹. twífeald *duplus* 19²⁸. getwísan *gemini* 25³¹. getwíse *fratres germani gl. M* 392. tydder *fragilis* 22³⁷. tyddernys *fragilitas hebetudo* 21¹⁷ 23²¹. tydderlic *fragilis* Hn 139.

týhð v teón.

týman v teám.

tyrnan v turnian.

U.

ufan *desuper* 29¹⁰. bufan *bufon c. dat supra* 23²² 23 28²⁰. ufeward *ufeward supernus* 21⁴ ufeward 25⁴ 5 *superne* 21⁵. ufora *superior* Ps 103¹³ (ufor *superius* 18³⁰ 25¹³ 27¹¹ v up). yfemesta *summus* 18³¹. Cf up. under c. dat et *aco sub inter* 22²² 23²² 25³². up upp *sursum in altum* 21³⁶ *compar* ufor *superi yfemest*. V ufan.

ûre 19¹³ v. ic.
 ûre = úser *noster* úrne hælend Crist 22⁷.
 urne v. yrnan.
 út foras extra. útan úton o. dat extra. bútan
 búton c. dat sine praeter absque 18¹¹ 22⁴
 23²⁷ cf 19³⁵ ábútan circum 29³² = on-
 bútan 18²⁸ c. acc 23²¹. bútan búton conl.
 c. subiunct nisi 18²⁷.
 úton v. witan.
 úðwita sapiens philosophus 18²⁵ 25³ Ex
 804⁶ sophista gl. M 368 gymnosophista gl.
 M 330 394.

W.

wác vilis 18⁶ Hm 1, 210 2, 120
 wadan (wóð wódon waden) ire vadere. wóð
 furiosus daemonicus 19⁴¹.
 wáge wæn v. wegan.
 wær cautus. gewærlêcan commonfacere 20⁴⁰.
 wære wæs v. eom.
 wæstm v. weaxan.
 wæt humidus 18²² 21²⁶ wæta liquor 30¹⁶
 Hm 1, 510 2, 90 92 258. wæte, m. hu-
 mor potus ætes oððe wætes brúcan Hm
 1, 66 166 ne onbrigdon ætes nê wætes Hm
 2, 490 mid oferflówendnysses ætes] wætes
 Hm 2, 218 222. wæter, n. aqua 17³⁴
 19² pl. nom. acc wæteru 19³. wæteráðdre,
 f. vena aquae 27¹¹. wætergyte, m. aqua-
 rius 25³⁷ v. geðtan. wæterung aquatio Hm
 1, 304 tó wudunge] tó wæterunge Hm
 2, 222. wæterig aquosus 21²⁷.
 wanian minui decrescere 21¹⁵ 24¹⁹ wanung
 diminutio decrescentia 29¹⁸.
 warnian cavere Hm 2, 404 (cf wær) monere
 22⁴¹ Hm 2, 528.
 wát verb. anom wát witon praet wiste 17²⁹
 19⁴² 20⁴⁰ i wisse subi wite 27²¹ witað
 inf witan gerund tó witanne i tó witanne
 28⁷ part. praes witande part. praet witen
 scire. wita sapiens consiliarius 28²⁹ cf úð-
 wita. witega propheta 23²⁵ 30³⁵ witoð-
 lice certe profecto autem 18²⁸ 23¹⁶ Hm
 1, 510 namque Hn 47 quidem Hn 104.
 gewiss certus 27²⁵ gewisslice Hn 68 i ge-
 wislice certe 27¹⁹ accurate 26²⁰ videlicet
 20⁴² utique Ps 50¹⁸ 54¹³ 57² nát nát
 caet nescio nescis caet þæt þú nyte te
 nescire 18²⁶ nyste nesciret 20² 22¹⁰ ny-
 tan nescire nytende nesciens Hm 2, 576
 Hn 50. nyten ignorans Hm 1, 62. nytenys
 ignorantia Hm 1, 36.
 wealdan waldan (weóld weóldon wealden) re-
 gere imperare. anweald, m. n. regnum 17⁵
 potestas se anweald Hm 1, 368 sed pl.
 nom. acc anweald TDL. Th 37 = onwald
 dominatio Ps 102².

wealh, m. servus. viln wynl serva 22²³ seó
 cwén] seó wynl Hm 1, 110.
 weallan (weóll weóllon weallen) aestuare 28¹¹.
 wylspring, m. fons 27¹³ Hm 1, 22. V
 springan.
 weard werd vergens versus. andweard praes-
 ens 24¹⁹ andwerd Hn 137. unandweard
 absens Hm 1, 128. andwerdnyss praesentia
 24² onwerd adversus infestus 17³⁹ tó-
 weard c. dat versus e regione 30³ tó þære
 sunnan weard 29¹² tóweard futurus 29¹⁶.
 ufeward v. ufan. upweard sursum 23⁴⁰.
 eástweard v. eást. norðweard v. norð. súð-
 weard v. sunne. westweard v. west.
 wearm calidus tepidus 18²².
 weaxan (weóx weóxon weaxen) crescere 24¹⁸
 28²¹ wæstm, m. crescentia 26²⁸ fructus
 17³⁴ 21¹⁵ wæstmære secundus Hm 1,
 342 2, 406 Hn 20 floridus Hn 74. un-
 wæstmære infecundus sterilis 21¹⁸ 22³⁴
 Hm 2, 406. wæstmærnyss fecunditas Hm
 2, 540. unwæstmærnyss infecunditas steri-
 litas 21¹⁷.
 wed, n. pignus 21¹⁹ wed i wære foedera
 Hn 29.
 wede, n. tempestas 29¹⁴ unweder, n. coeli
 intemperies 29¹⁴ Hm 2, 136. geweder ge-
 wider, n. tempestas pl. nom. acc gewederu
 26³⁶ 31⁶ gewidru B 1375. wedrian tem-
 pestatem sortiri 29¹⁴.
 wegan (wæg wægon wegen) vehere portare.
 weg, m. via 20³¹ wegas] hegas Hm 2,
 376. áweg hinc ab hinc 20³² 22⁴² Hm
 2, 66. áwægan tollere irritum facere 28³⁴
 Hm 1, 112. wáge, f. libra 25³⁵ Hm 2,
 464 pondus 23²⁷ 24³⁰ wægen wæn, n.
 plaustrum 29³¹.
 wel bene 17⁷ wel ðæ Ps 39¹⁶ i wel ðe Ps
 34²¹ i woolga Ps 69³ euge.
 wéman allcere seducere Hm 2, 288. gewé-
 man inclinare aliquem seducere 23⁹ Hm
 1, 260 498 2, 400 448 478 494 542.
 wén, f. spes expectatio opinio. wén is vi-
 detur 21¹¹ orwennys desperatio 18¹ 20¹⁷.
 wénan putare opinari 18²⁶ 20³ 28²¹.
 wendan v. windan.
 weorc, n. opus 17¹⁵ operatio 18¹⁴ wyrcean
 wyrcean (worhte gorwht) operari fabricare
 facere 17¹⁵ 16 19⁷ 15 30²⁵ = gewyrcean
 19¹ 23²⁸.
 weorpan wurpan wyrpan werpan (wearp wur-
 pon worpen) tacere. áwyrpan abiicere. út-
 áwyrpan elicere 28³⁸ áwurpan Hm 2, 178.
 tówerpan disicere destruere diruere 19³⁰
 30²¹ 31³ tówurpan Hm 1, 94 Hn 80.
 weort wyrt, f. herba 26⁴² seó wyrt Hm
 2, 278.

weorðan (wearð wurdon worden) fieri esse
 19⁸ 21³⁶ forweorðan perire. forwyrd, n.
 interitus 17²³ 20¹⁶ þæt ðce forwyrd Hm
 1, 598. geweorðan fieri 23¹⁶ 17 31¹.
 weorðe wyrðe dignus 20⁴¹ wurð, n. pre-
 tium Hn 32 126 þæt wurð Hm 1, 316.
 wurðmynt, m. honor dignitas 21¹⁰ þone
 wurðmynt Hm 1, 240. wurðscipe dignitas
 19⁹ Hm 1, 844.
 wer, m. vir 21⁴⁷ = weor gl. Eov. nordh.
 weorold woruld, f. aevum seculum mundus
 17⁸ 29²⁶ woruldlic secularis mundanus
 18²⁸ 22⁴⁴ woruldþing, n. res secularis
 22⁴⁶.
 werd v. weard.
 west occidentem versus. westan ab occidente
 30²³ westweard occidentem versus 18⁴⁰ 41.
 wíð latus 21⁴ wíðgille amplius 21¹³ vastus
 Hn 104 Hm 2, 222.
 wíf, n. mulier uxor 22¹.
 wih, m. sacrum idolum. wiglian hartolari
 divinare 29⁸.
 wiht, f. creatura res. áwiht aliquid = áht
 30³⁸ V á ð.
 wild ferus. wildeðr wildeðr, n. fera 21⁸.
 willan verb. anom praes. sg wille wilt wile pl
 willað i wille praet. ind. et subiunct. sg wolde
 pl woldon subiunct. praes. sg wille pl wil-
 lon inf willan velle 20¹⁹ 17³⁵ 19⁴⁶ nyl-
 lan nolle praes. sg nelle 23¹² nelt 28³³
 nele i nyle pl nellað 19⁴⁵ i nyllað i
 nelle praet. ind. et subiunct. sg nolde 19⁴⁸ 47
 pl noldon subiunct. praes. sg nelle i nylle
 pl nellon i nyllon. willa voluntas 19⁵
 appetitus 20¹ votum Ps. St. Hn 201. wil-
 nian desiderare. gewilnian desiderare cupere
 tendere ad 21⁴⁴ 22⁴⁴ gewilnung deside-
 rium Hm 1, 136 2, 118 Hn 83 votum
 Hn 114.
 wín, n. vinum 22⁷.
 wind, m. ventus 30¹⁸ 21.
 windan (wand wundon wunden) volvi verti
 ire abire wand se of abitt cessit Hm 1,
 336 (þæt wápen) wand áweg Hm 2, 510.
 gewindan verti ire he gewand him út exiit
 Hm 1, 290. wendan (wende wended) ver-
 tere mutare ire 25¹⁴ 29¹⁵ 14 22⁴⁶ áwæn-
 dan vertere convertere mutare pervertere
 21²¹ 22³⁹ 42 28³² 29¹ 12 31³ he áwende
 his swurd into ðære sceáðo Hm 1, 482.
 áwendendlic versatilis 20³⁰ 32. gewendan ire
 redire 21¹⁴ 15 26³³ 27²⁷ Hm 1, 370 2, 382.
 winnan (wann wunnon wunnen) pugnare 18²⁹
 20¹⁶ 26 31¹⁷.
 winter, m. hiems 26²⁴ sg. dat wintra 26¹⁰.
 winterlêcan adpropinquare ad hiemem 26³³.
 winterlic hiemalis 26¹.

wis sapientia prudentia 21¹¹ 28³⁰ *wisdom sapientia* 17¹⁰ *wislice sapienter* 17³ *wise, f. modus ratio* 18¹⁴ 21² *gewissian monstrare ducere regere dirigere* 17¹⁸ 21⁴² 27²⁰ *Hm* 1, 240 2, 348 *regere Hn* 6 16 26 75 91. *wissung instructio directio imperium* 19³.

wiste wita witega v wát.

wítan (wát wíton wíten) discedere. utan uton utinam 19⁷ *ofgewítan decedere effugere* 19³⁰ *gewítendlic transitorius Hm* 1, 56. *gewítendlicum life praesenti vita gl. Prud. Th* 139.

wíte, n. supplicium poena 17²⁷ *wítnian punire = gewítnian* 22³⁰⁻³² *gewítnung puniitio castigatio* 22³².

wit̃ c. gen coram apud. c. dat iuxta contra 29¹⁸ *c. acc ad; raro cum* 22²³ *B* 3027 *Hm* 1, 434.

wlíte, m. decus venustas 19²² 22¹.

wóð v wadan.

wolcn, n. nubes 21²⁶ 30³³ *pl. nom. acc wolcnu* 30²¹.

wolde v willan.

word, n. verbum 17¹⁴ 18¹⁵ *pl. nom. acc word* 23²⁶ *wordlung verbositas garritus Hm* 2, 220. *andwyrðan respondere* 17¹⁷.

wórlan wórlgan vagari. wórlgende vagans vagus 18²³ 19² 20⁴³.

worald v wer.

wregan wregean accusare. gewregean accusare deferre 20³⁸ *Hm* 1, 80 256 470.

wreðhan wreðn (wreðh wrigon wrogen) tegere. oferwreðn operire 24⁸ *Ps* 68⁸⁻¹¹ 103².

writan (writ̃ writou writen) scribere. áwritan scribere 19⁸ 22⁴⁷ 23¹²⁻²⁵ *gewritan scribere* 18¹⁶ *gewrit, n. scriptura pl gewritu litterae* 17¹¹.

wucu, f. hebdomas 23³³ 25⁴⁰.

wuldor, n. gloria 17²³⁻²⁶ 19²² *þæt éca wuldor Hm* 2, 284. *wuldorbeáh, m. corona gloriae Hm* 1, 50 *corona martyrum (of Onomast. in Vitas Patrum s. v. corona et Moni hymni latini* 3, 219 n). *wuldorbeágum laureis Hn* 132. *wuldorbeágian gloria coronare Hm* 1, 84 = *gewuldorbeágian* 23⁶ *gewuldorbeágod decoratus Hn* 47 *gewuldorbeágode laureati Hn* 105.

gewuna consuetudo 26¹ *gewunelic consuetus usitatus* 21² *solitus Hn* 11. *ungewuna desuetudo* 18²⁷ *ungewunelic insuetus inusitatus* 25²⁶ *Hm* 1, 184 *ungewunelice inusitate* 30¹ *wunian manere habitare commorari* 17⁹ 21²⁵ 26²⁶ *onwunian inhabitare* 30⁶ *Hm* 2, 440. *þurhwunian permanere* 21³⁷ *wunung mansio* 20⁴⁴ *Hm* 1, 20

habitatio 21¹⁰ *Hm* 1, 262 *habitaaculum gl. M* 384 *status gl. M* 375 *gremium gl. M* 416. *unwunigendlic inhabitabilis* 28¹¹.

wundian vulnerare. gewundian vulnerare 19³⁸ *Hm* 1, 472.

wundur wunder, n. miraculum. wunderlic wunderlic mirus mirabilis admirabilis 25² *wundurlice mire Hn* 70 *mirabiliter Ps* 75⁵.

wurdon v weorðan.

wurm wyrm, m. serpens wurm 19⁴⁰ *wyrm vermis Ps* 21⁷ *wyrmsta caries* 29¹⁸ *wyrmcyn, n. genus serpentum* 23³¹.

wurðmynt wurðscape v weorðe.

wyln v wealh.

wylspring v weallan.

wyrcan v weorc.

wyrð (forwyrð) v weorðan.

wyrgian wyrgan wyrgan maledicere. áwyrgan maledicere 17³³ *áwyrged maledictus* 20⁷⁻²³ *gewyrged maledictus* 20³³ *wyrgung maledictio* 20⁴¹.

wyrmsta wyrmcyn v wurm.

wyrðe v weorðe.

Y.

yfel malus 17²⁷ *yfel, n. malum* 20⁴³.

yfemest v ufor.

ylc idem 17¹⁷ 18¹² 22²⁴.

ylð yldesta v alan.

ymbc embe c. acc circa post 23³⁶ 24³⁰ 28³⁷⁻³⁸ *v embe.*

yrnan írnan (arn urnon urnen) = rinnan currere yrñ 25⁶ arn 19³⁸ 21¹⁴ *urne* 26⁹ *yrnende* 23³⁶ *áyrnan praeterire emetiri* 26¹² *Cf þæt sý his calendewide árunnen Sal. K* 960. *beyrnan percurrere* 25³² 28²⁵ *c. praep on incurrere* 25⁴⁻⁷ *B* 67 *bearn him on móð Hm* 1, 382. *gerinnan geirnan coagulari geurnen coagulatus* 31¹⁴ = *gerunnen Ps* 67¹⁶ 118⁷⁰. *underyrnan succurrere subire* 25³³ 26⁶⁻⁸.

yrfe, n. hereditas. yrfeuma heres 22¹⁴ *Hm* 1, 32.

yrre v eorre.

yt yst v etan.

þ.

þá tum tunc 17¹⁰⁻¹² 22⁴² *quando dum quum* þá þá 17¹⁶⁻²⁸.

geþæt consentiens K 1, 222. *geþafian consentire sinere permittere* 19⁴¹.

þær ibi 21⁴² *þær þær i þær ibi ubi* 18⁴⁴

þæræfter postea 25³⁰ *þæron in eo* 21¹⁰

þærrihte recta 28¹⁷ = *þærrihtes prolinus Hn* 92 113

þæs eo þæs þe swiðor eo magis 19³³ *inde a ab eo þæs on þám feorðan dæge* 24³⁵.

þæt con quod ut 17¹²⁻²⁸ *áþán antea* 19²¹ *be þán secundum* 29¹² *for þán v for. tó þán ad hoc hunc in finem* 17²⁵ 21²⁶ *adeo* 25¹⁸.

þafian v geþæt.

þanc, m. voluntas gratia. unþances inuile 18⁴² *his unþances contra voluntatem suam Sax. Chron a°* 1048.

þanon inde unde 21¹⁵ 29²⁶ 30¹⁴.

þawian regelare 30²⁴.

þe pron. rel. indecl omnium casuum 17¹⁰⁻¹¹ 12³⁵ 18¹⁶ *se ðe v se.*

þe i þý ante comparat eo quo þe læs þe quominus ne 22¹ *þe má þe eo magis quam* 19⁴¹ *forþi þe v for.*

þeah con tamen attamen quamois tloc. swá þeah nihilo minus 23¹³ *þeah þe quamois* 18⁴³ *þeah þe.. þeah quamquam tamen* 24¹².

þeant v þencean.

þeaw, m. mos 19¹⁷.

þeccan (þeahte þeant) tegere. oferþeccan obruere oferþeant obrutus 27³² *oferþeant Hexam. N* 10.

þegen, m. servus minister discipulus miles 21⁴² 28²⁰ *þegenlic virilis Hm* 1, 342. *þegenlice viriliter Hm* 1, 342 *dóð þegenlice J wel K* 4, 55. *þén = þegen minister Hn* 70 *háilige þénas J háilige þinena Ælfr. past* 18. *þénung ministerium* 20³¹. *áþenian extendere* 23²⁷.

þencean (þeahte i þohte þeant i þoht) cogitare. geþencean cogitare in animo habere 20⁴⁸ *geþeant, n. f. consilium* 18¹⁵ 19¹⁰ *Ps. Th* 9⁶ *geþoht, m. n. cogitatio* 20¹⁵ *geþohtas Ps* 32¹⁰ *þincan þyncan (þáhte þáht) videri* 24⁶ 25²⁵ *geþincan videri is geþáht videtur* 18⁴¹. *ofþincan poemtere* 20⁴⁶.

þeod v þeow.

þeodn (þeah þugon þegen) crescere provenire proficere = geþeodn (geðia gl. Evv. nordh) 23² *Hm* 1, 130 *geþugon Hm* 1, 444. *þicco dense* 24¹ *þicnys densitas* 23²⁰.

þeostre tenebrosus Ps 17¹² *þeostelic tenebrosus Hm* 1, 504. *þeostru pl. n. tenebrae* 20⁴⁶ 23¹⁷. *áþeostrian obscurare* 25²⁰ *Ps* 78²⁰ *sien áþiðstrade Ps* 68²⁴ *obscurari* 25¹⁸.

þeow, m. servus 19⁴⁷ = *þeð Ps* 108²⁸ *þeowdóm servitus* 22⁴². *þeod, f. gens* 21³³ 26³. *Cf ælþeodig (alþeodig). geþeodan iungere coniungere Hn* 81 89. *underþeodan subdere Hn* 70 *underþeodende subdens Hn* 28 *underþeod subditus subiectus* 17²⁶⁻²⁹ *Hm* 2, 120 *underþiðed subditus Ps* 86⁷.

þes þeðs þis hic haec hoc. acc þisne þás þis gen þises þisre i þisse þises dat þisum

www.libtool.com.cn
 piase piatum *abl. (instr)* piase piase piase pl.
nom. acc piā gen piāa dat piatum.
 picce picny v peōn.
 pider *illuc istuc* 27³².
 pincan pyncan v pencan.
 ping ping, n. res 30³ pl. *nom. acc ping* 18¹⁷.
 pingian gepingian *intercedere supplicare pa-*
cioci 20³⁶. Cf *Sax. inf* gedinghen *Regg.*
 157³⁰.
 pisre piāne v poē.
 pone v so.
 ponne *tunc tum* 17²⁶⁻²⁷ 22¹⁹ 28³⁴ *quum*
 19²⁸⁻³⁰ poanne . . . ponne *quum* . . . *tunc*
 25³³ *quam* (*post comparat*) 17³¹ 21¹⁸.
 preā, f. *correptio poena castigatio. preāgan*

preān corripere increpare. preāging incre-
patio 20² = *preāng Ps. Th* 38¹¹ = *preāng*
Ps 37¹⁵ 75⁷.
 pri prf, m. *pred, f. n. tres tria* 18⁷ 19¹⁵
 18³⁵⁻³⁶⁻³⁷ 29²⁷. *predtyno tredectm* 26¹⁷.
 pritig prittig *triginta* 18³² 21⁴⁻³¹. *pridda,*
m. pridde, f. n. tertius tertia tertium 18⁸⁻
 17³³ 21³². *prflic trinus Hn* 29 55 105
 115 146. *prinē trinus Hn* 137. *prines*
trinitas Ps. St. Hn 202 = *prfnys* 19¹².
 prowend, m. *scorpius* 25³⁵ *Hm* 1, 250 252.
 gepungen *perfectus illustris* 17⁶ 23⁸ *Hm* 2,
 86 76 122 B 624 Ex 47⁶ 208²³ 241¹
 258⁸ *Jud* 135¹⁴ *sobrius Ps. St. Hn* 202.
 gepungenlice *sobrie Ps. St. Hn* 201. *gepun-*

gennes perfectio gl. M 365. *gepingoē ge-*
pincoē gepynoē, f. n. et gepynoēu, f.
honor dignitas meritum pl. nom. acc ge-
pincoēa 17⁶ *et gepincoēu Hm* 1, 446.
 punor, m. *tonitru* 31¹⁶.
 purh e. *acc per* 17²⁹ 18⁴⁷. Cf *gān teōn wanian.*
pus sic ita 20²¹ 22³⁷.
 pwar gepwar *mansuetus mitis concors Hm*
 1, 318. *gepwārlēcan assentire concordare*
 21¹ 29¹⁹ *Hm* 1, 70.
 pweor pwyrt pwerh *peruersus pravus. pwyres*
pwyra obliquus peruersae contrarie 28³² 29¹¹
Hm 2, 312 510. *pwymys pravitas peruer-*
sitas 20⁴⁷ 30³⁶.
 pynne *tenuis* 80⁶.

Solutio compendiorum in glossario adhibitorum.

A Andreas und Elene, herausgegeben von
 Jacob Grimm 1840.
 AAS Anecdota Anglosaxonica, by Benjamin
 Thorpe.
 Ælfr. can Ælfrici canones.
 Ælfr. ep. postoral Ælfrici epistola pastoralis.
 Ælfr. Sms Ælfrici epistola „quando dividitur
 chrisma“ in libro, qui inscribitur: the
 Anglo-Saxon Church, by H. Soames 1844.
 Alis Alisaunder v H. Webers „metrical ro-
 mances“ 1, 3—327.
 ALL. Th Ancient Laws and Institutes of Eng-
 land, ed. by Benjamin Thorpe 1840.
 Andr. G The Anglo-Saxon legends of St. An-
 drew and St. Veronica, ed. by Charles
 Wycliffe Goodwin 1851.
 Apoll. Tyr. Th The AS. version of the story
 of Apollonius of Tyre, ed. by Beni. Thorpe
 1834.
 B Beowulf.
 Basil. N The AS. version of the Hexameron
 of St. Basil, and the AS. remains of St.
 Basil's admonitio ad filium spiritualem,
 by Henry W. Norman 1849.
 Bd. Sm Baedae historia ecclesiastica latine
 et saxonice, cura Johannis Smith 1722.
 the Brus The Brus, ed. by C. Innes, prin-
 ted for the Spalding club, Aberdeen 1856.
 C Cædmon.
 Calendow Calendow i. e. Menologium, ed.
 K. W. Boutewek 1857.
 Capgr i Capgr. Hing The chronicle of Eng-
 land by John Capgrave, ed. by Francis
 Ch. Hingeston 1858.
 Chron. Sax Chronicon saxoncum.
 Crane B Berthold von Holle, herausgegeben
 von Karl Bartsch 1858. p. 16 sqq.

dial dialecti.
 Diefenb Wörterbuch der gothischen Sprache,
 von Lorenz Diefenbach 1846 1851.
 El. Gr Andreas und Elene, herausgegeben
 von Jacob Grimm 1840.
 EPs Anglo-Saxon and early english psalter,
 by Joseph Stevenson 1845 1847.
 Etm Lexicon anglosaxonicum, ed. Ludo-
 vicus Ettmüllerus 1851.
 Ety. Jun Francisci Junii Etymologicum ang-
 licanum, ed. Edwardus Lye 1743.
 Evv. nordh Die vier Evangelien in altnord-
 humbrischer Sprache, herausgegeben von
 K. W. Boutewek 1857.
 Ex Codex Exoniensis, ed. by Beni. Thorpe
 1842.
 gl glossae i glossarium.
 gl. Chauc v Illustrations of the lives and
 writings of Gower and Chaucer, by Henry
 J. Todd 1810 p. 314—394.
 gl. Epin Anglo-Saxon and Old-Saxon glos-
 sary at Epinal (*Append. B* p. 153—164),
 ed. by Beni. Thorpe.
 gl. Evv. nordh glossarium evangeliorum nor-
 thanhybricorum.
 gl. Hann glossarium Hannoverae asservatum.
 gl. Lj v Lj.
 gl. LL. Sm v Die Gesetze der Angelsachsen,
 herausgegeben von Reinhold Schmid 1858
 p. 523—680.
 gl. M v Quellen und Forschungen, von Franz
 Joseph Mone 1830 p. 329 sqq. et Zeit-
 schrift für deutsches Alterthum, von Moritz
 Haupt 1853 p. 402—530.
 gl. PP v The Vision and Creed of Piers
 Ploughman, ed. with a glossary by Tho-
 mas Wright 1856.

gl. Prud Anglo-Saxon gloss to Prudentius
 (*Append. B* p. 139—152), ed. Beni. Thorpe.
 gl. rel v Reliquiae antiquae, ed. by Thomas
 Wright and James Orchard Halliwell 1841.
 1843.
 gl. Wickl Glossary to the Wycliffite versions
 of the bible, by Sir Frederic Madden.
 Gr. DM Deutsche Mythologie, von Jacob
 Grimm.
 Gr. DS Geschichte der deutschen Sprache,
 von Jacob Grimm.
 Gr. Gr Deutsche Grammatik, von Jac. Grimm.
 Gðl. G The Anglo-Saxon version of the life
 of St. Guthlác, by Charles Wycliffe Good-
 win 1848.
 Halliw A dictionary of archaic and provincial
 words, by James Orchard Halliwell 1855.
 Hexam. N v Basil. N.
 Hm The homilies of the Anglo-Saxon church,
 by Beni. Thorpe 1844. 1846.
 Hn The latin hymns of the Anglo-Saxon
 church with an interlinear Anglo-Saxon
 gloss, by Joseph Stevenson 1851.
 Jam Jamieson's Scottish dictionary.
 Jud Judith v Analecta Anglo-Saxonica, by
 Beni. Thorpe, ed. I. p. 131—41.
 K Codex diplomaticus aevi saxonici, opera
 Johannis M. Kemble 1839—1848. 6 voll.
 Lc evangelium Lucae.
 Lj Lajamon's Brut or Chronicle of Britain,
 accompanied by a glossary, by Sir Frederic
 Madden 1847. 3 voll.
 LV Liber vitae Dunelmensis, ed. Josephus
 Stevenson 1841.
 MA Sermo anglicus medii aevi.
 Mr Evangelium Marci.
 Mt Evangelium Matthaei.

NA. Sermo anglicus nostri nevi.

O Octavianus v *Weberi* Romances 3, 157-239.

Or. Barr The Anglo-Saxon version from the historian Orosius, ed. by *Daines Barrington* 1773.

Or. Th. King Ælfred's Anglo-Saxon version of the history of Paulus Orosius, ed. by *Beni. Thorpe* 1853.

PP v *gl. PP.*

Prompt. Parv Promptorium parvulorum sive clericorum, lexicon anglo-latinum princeps, recensuit *Albertus Way* 1843. 1853.

Ps v *EPs.*

Ps. St. Hn v *Stevenson's* Early english psalter 2, 184—204 „ecclesiastical hymns.“

Ps. Th Libri psalmodum versio lat. cum paraphrasi Anglo-Saxonica, ed. *Beni. Thorpe* 1835.

R Rituale ecclesie Dunelmensis, ed. *Josephus Stevenson* 1840.

Rb. Gl Robert of Gloucester's Chronicle, by *Thomas Hearne* 1724. 2 voll.

Rgg Die vier Bücher der Könige, in niedersächsischer Bearbeitung, herausgegeben von *Merzdorf* 1857.

Rich. Coer de Lion v *Weberi* Romances 2, 3—278.

Sal. K Anglo-Saxon Dialogues of Salomon and Saturn, by *John M. Kemble* 1845.

Scot Scotice.

Sms The Anglo-Saxon church, by *Henry Soames* 1844.

SS Septem sapientes v Metrical romances, by *Henry Weber*, 3, 1—153 „the proces of the seynn sages.“

TDL. Th A vindication of the hymn Te Deum Laudamus, by *Ebenazer Thomson* 1858.

Veron. Gdw The Anglo-Saxon legends of St. Andrew and St. Veronica, by *Charles Wycliffe Goodwin* 1851.

Verc. Th The legend of St. Andrew, e cod. Vercell. caet. (*Append. B* p. 47 *eqq.*), by *Beni. Thorpe*.

Erratum.

p. 1 in notis l. 3 deleatur *gyonercade* ?MS.

---

www.libtool.com.cn

12411.7

Scradunga :
Widener Library

002806903

3 2044 086 716 776

www.libtool.com.cn

